

De scholasticae theologiae vanitate, qua superioris aetatis homines, doctrinam & religionem suam tueba[n]tur, liber, in locos communes digestus. : Omnibus uerae ac solidae pietatis studiosis in primis utiles & necessarius.

<https://hdl.handle.net/1874/430209>

De scholasticæ

THEOLOGIAE VANIL

tate, qua superioris ætatis homi-
nes, doctrinam & religionem su-
am tuebãtur, Liber, in locos com-
munes digestus, Omnibus ueræ
ac solidæ pietatis studiosis
in primis utilis & ne-
cessarius.

Collectore M. Erasmo Sarcerio
Anæmontano.

1. Theſſalon. 5.

Omnia probate, quod bonum est tenete.

ANNO M. D. XLI.

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

De Christianis

M. ERASMVVS SARCE

RIVS ANNÆ MONTANVS

Candido Lectori S. D.

IRANTVR QVI
dam hodie, imò prorsus
adrenatam hisce tempo-
ribus uerè Euangelicam
doctrinam obstupescunt,
Candide Lector, non tam
quia noua est doctrina il-
lorum quorundam iudi-

dicio, quam quia nescio quid seditionis præ se gerere
illis uideatur, quasi Euangelium nouum sit doctrinæ
genus, hoc primùm seculo enatum: præterea non pa-
eis, sed discordiæ et omnis mali lerna atq; mater exis-
stat. Verum qui sic de renato Euangelio iudicant,
facile uel ignorantia testimonio conuincuntur. Quis
enim ignorat, modo prima sacra scripturae princi-
pia iecerit, quòd doctrina Euangelij, neque noua sit,
neq; seditionis auctrix: & quòd hæc aliquamdiu ob-
fuscata ac obnubilata, nunc his, nunc alijs humanis
traditionibus, renasci tantummodo queat, nõ de nouo,
tanquam prius incoznita doctrina, nasci? Et quæ-
admodum iam nasci non potest, sed renasci tantum:
ita nec genuinam ac propriam suam naturam exue-

EPISTOLA

re potest, ut quæ semper pacis fuerit doctrina, amplius esse cæset. Ast obsecro, quæ tam infelicis, ne dicam peruersi in illis quibusdam iudicij causa est? Respondeo, ipsa ignorantia scripturæ sacræ, nec simplicis, sed propheticæ, quæ ante multa tempora futurum prædixit, quod syncerum Euangelium esset naufragum in Ecclesia passurum, & potentia draconis, & humanarum traditionum insidijs, quasi ad ima usque (infinitarum animarum dispendio) ruiturum: e contra, suo tempore cum magna gloria, propter sanguinem agni, Diui Michaëlis & sociorum eius mutuo præsidio, nec non & Ecclesiæ uehementi ope renasciturum. Hæc renascentia præmanibus nunc est, hæc nostra nunc tempora, ut felicissima, ita & propter multas causas periculosissima occupat: nec est, ut in hac re, circa renatum Euangelium in hoc nouissimo seculo quicquam aut dextre, aut sinistre hominibus tribuamus. Siquidem quicquid huius factum est, non è humano cerebro, non ex hominum industria, sed ex singulari Dei consilio præmaturaq; deliberatione prodijt: meruerunt autem puræ doctrinæ ad tempus propemodum interitum nostrorum antecessorum, extra dubium peccata magna: renascentiam non itidem, quam immensa patris misericordia, & hæc sola, unâ cum agni sanguine, per

NUNCUPATORIA.

per angelos intercessores atq; cooperatores, & per Ecclesie à longo remota ministeria reportauit. Sic enim propheta Daniel uaticinatus est duodecimo capite, post uauicinia de regno impietatis, & doctrine pure ruina: In tempore autem illo consurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui, & ueniet tempus, quale non fuit ab eo, ex quo gentes esse cœperunt, usque ad tempus illud. Et in tempore illo saluabitur populus tuus omnis, qui inuentus fuerit scriptus in libro, &c. Huius prophetie summa est, Euangelium purum, ad tempus quidem per potentiam draconis, & humanarum traditionum tyrannidem obfuscatum & penè oppressum iri, sed circa nouissima tempora in magna luce, prostrato dracone, & humanis traditionibus profligatis per potentiam Dei, angelorum cooperationem, & Ecclesie illuminatæ ministeria, ad pristinam claritatem rediturum. Eadem præuidit & Ioannes Apocalypseos capite duodecimo, ubi sic scribit: Et factum est prælium magnum in cœlo. Michael & angeli eius præliabantur cum dracone, & draco pugnat & angeli eius: et non ualuerunt, neq; locus inuentus eorum amplius in cœlo. Et proiectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui uocatur diabolus & satanas, qui seducit totū terrarū orbē: et proiectus est

EPISTOLA

in terram, & angeli eius cum illo proiecti sunt. Et
 audiui uocem magnam dicentem: In cælo nunc facta
 est salus & uirtus, & regnum Dei nostri, & paces
 stas Christi eius, quia projectus est accusator fratrum
 nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei
 nostri, die ac nocte, & ipsi uicerunt eum propter san-
 guinem agni, & propter sermonem testimonij sui, et
 non dilexerunt animam suam ad mortem. Propterea
 lætemini cæli, & qui habitatis in eis.

Miretur ergo nunc qui uelit & stupefeat, cui
 stupor cordi est: nec enim noua est doctrina, quæ
 hisce diebus renata est: nec seditiosa est, etsi euer-
 sataniam, impietatis regnum expugnet, humanas tra-
 ditiones ruere faciat, & similia operetur: sic fieri
 oportuit, rumpantur etiã uel ilia Antichristo.

Cæterum quia eorum quæ acta sunt, facile nos
 capere solet obliuio: item, licet addictissimi dra-
 conis discipuli nunc ad renatum Euangelium, &
 reportatum triumphum à dracone & humanis tra-
 ditionibus rubore confusi sunt, & illo extremo, tas
 men cristas suas extollere non erubescunt, obpallia-
 mento satis rotundo, imò uaserrimo freti, non agnos-
 scentes amplius impietatis regnum, imò per omnia
 sacra adiurantes, se cū dracone nunquã ita foedè ac im-
 piè docuisse, sicut à renatæ doctrinæ professoribus
 accusantur, quo obpalliamiento (si dijs placet) theolo-
 gis

NVNCVPATORIA.

gis illorū impietatē & ridicula somnia detestātibus
mendacij notā inurere laborant apud homines sim-
plices, ut notū fiat, illos iniuste & præter meritū per
mortalium ora traduci, itaq; ut ad nostros nepotes
impia doctrina perueniat, qua draco à multis retro
seculis, totum terrarum orbem decepit miserè: dein-
de, ut apertè innotescat omni populo, draconis mem-
bra impiam eius doctrinam & seminasse diligenter,
et docuisse sedulò, humanis traditionibus omnem syn-
ceram Euangelij doctrinam, turbasse, corrupisse, &
defecasse: tandem illa ipsa draconis membra, do-
ctrinæ impiæ, quam à suo patre ipso dracone habet,
ex animo bene uelle, etsi id foris propter certas quas-
dam causas dissimulent, & pleraq; iam olim maxi-
mè impia, ad nostrorum rectè sentientium scripta,
(licet occultè, ut nemo nō uideat, modo cæcus sit) cor-
rexisse uideri uelint, quò sic commodius ex dolo res-
deant aliquando ad uomitum, hoc est, ad ueteres im-
posturas, placuit damnabilem draconis doctrinam,
unà cum stabiliamentis & armis regni eius, in certū
librum collectam, & in locos communes digestam, in
lucem edere, & sic ad nostros posteros mittere. Sed
rogo, candidè Lector, ut me excusatum habeas, quòd
non singulis scholasticæ doctrinæ nugis, singulare
eiusque autoris nomen unà cum locorum allegati-
one adiecerim: id enim & laboris fuis- t magni,

EPISTOLA

et simul in immensum excrescere fecisset librum, de
inde quòd collecturus scholasticæ doctrinæ librum,
non plura ex tam profundo pelago, quàm quæ cor-
ràm uides, hausserim : qua in re excusabit me breuita-
tis studium : & quia putavi scholasticorum uesaniã
atq; rabiem ex his paucis ita satis apertam fore, quæ
facile monstrabunt, cuius farinæ & reliqua eorum
dogmata sint . Interim tamen non nego, etiam in his
quæ excerpfi aliqua reperiri posse non mala, neque
impia, uerum proh dolor, quàm paucissima. Vale

Lector candide . Sygenæ Tengrorum

Comutatus Nassaënsis.

Anno M. D. XL.

FARRAGO LOCO-
rum communium, qui hoc li-
bro continentur.

Deus in genere.	fo. 1 a
Deus pater.	ibidem.
Deus filius.	3 a
Deus spiritus sanctus.	8 a
Prædestinatio, contingentia, & ne- cessitas.	9 a
Angeli boni.	12 a
Angeli mali.	20 a
Homo.	21 a
Liberum arbitrium.	22 a
Peccatum in genere.	24 b
Peccatum originale.	27 a
Peccatum actuale mortale.	30 b
Peccatum actuale ueniale.	34 a
Peccatum in spiritum sanctum.	39 b
Lex naturalis.	40 a
Lex diuina in genere.	41 a
Leges Mosaicæ Morales.	44 a
Leges Mosaicæ Ceremoniales, & Iudiciales.	44 b

INDEX.

Euangelium.	45 a
Fides & dubitatio.	47 b
Iustificatio.	54 b
Spes.	60 a
Charitas.	63 a
Opera.	68 b
Impletio legis.	76 a
Abrogatio legis.	78 a
Libertas Christiana.	79 b
Crux.	79 a
Humilitas.	ibi.
Sacramentum, item, confirmatio, & extrema unctio.	79 b
Baptismus.	91 a
Cœna domini seu Missa.	94 b
Sacrificium.	104 a
Sacerdotium, ordo, & character.	105 b
Pœnitentia.	109 a
Contritio, attritio, & compunctio.	112 a
Confessio coram deo.	114 b
Confessio auricularis.	115 a
Satisfactio.	124 a
Indulgentiæ.	134 a
	Eccles

INDEX.

Ecclesia.	136 a
Ecclesiastica potestas seu claves.	144 a
Scandalum.	150 a
Vita æterna, beatitudo, & resurre-	
ctio.	150 b
Oratio.	155 b
Magistratus.	158 b
Marrimonium.	ibi.
Humanæ traditiones & ceremoniæ	
in ecclesia.	165 b
Hæresis seu hæreticus.	167 b
Anima.	169 b
Infernus.	171 a
Limbus.	173 a
Purgatorium, suffragium, & exe-	
quia.	174 b
Inuocatio, adoratio, imagines, reli-	
quia, & cultus sanctorum.	179 a
Coniugium sacerdotum, & cœliba-	
tus.	184 a
Scripta patrum.	185 b
Discrimen seu delectus ciborum,	
feriarum.	186 a
Scriptura.	186 b
	Ieiun

INDEX.

Ieiunium.	188 a
Sepultura, planctus, & exequiæ mor- tuorum.	190 a
Concilium, & consilium.	192 a
Papa, primatus Papæ, dignitas & po- testas eius & Prælatorum eccle- siæ.	197 b
Excommunicatio.	205 a
Absolutio, remissio peccatorum, & gratia.	206 b
Votum.	210 b
Cultus dei, sanctorum, & homi- num.	213 a
Theologia & Philosophia.	214 a
Paupertas Evangelica, religio, & status perfectionis.	215 a
Martyrium.	219 b
Meritum.	220 a
Scholastica doctrina.	223 b

FINIS.

* * *

AVTO=

AVTORVM CATALO-
gus, è quorum libris, hic liber de
scholastica doctrina colle-
ctus est.

Thomas de Aquinate.
Bonaventura.
Scotus.
Occam.
Gerson.
Augustinus de Ancona.
Durandus.
Alanus.
Petrus de Palude.
Ioannes Capreoli.
Albertus Magnus.
Herugus.
Marfilius.
Petrus de Aliaco.

Fran.

Franciscus Maro.
Aureolus.
Ataxanus.
Pelbertus.
Ioannes Holkot.
Iacobus de Valentia.
Paulus Cortesius.
Haymon.
Petrus de Luna.
Magister.
Mic haël Lochmeier.
Osualdus.
Raymundus.
Godefridus.
Hostiensis.
Gulielmus de rationali diuinorū.
Gabriel Biel Spirensis.
Albertus Pighius.
Brulefer.

Thomas

Thomas Argentinensis.
Richardus.
Christopolitanus.
Ioannes parui.
Aliacensis.
Petrus de Tarentasia.
Alexander de Ales.
Thomas Gaiëtanus.
Ioannes Salesberiensis.
Hugo. Lyra.
Cardinalis Cameracensis.
D. Martinus Plansth.
Eccius. Syluester.
Caëtanus. Stunica.
Ruffinus.
Ioannes Faber.
Et alij complures, quorum nomi-
na adscribere superuacaneum pu-
tauimus.

THESES

Johannes Argentoratensis
 Nicolaus
 Christophorus
 Johannes
 Albertus
 Petrus de Tarragona
 Alexander de Alia
 Thomas Galatensis
 Johannes de Albitensis
 Hugo
 Cardinalis Cameracensis
 D. Martinus Balbi
 Petrus Sythaber
 Stephanus
 Johannus
 Petrus Reber
 Petrus complures
 Petrus Schuber
 Petrus

THESES

DE DOCTRINA SCHOLASTICA, LOCI COMMUNES.

LASTICA, LOCI COMMUNES.

DE DEO IN GENERE,

& sic etiam de Deo Patre.

Cultus & inuocatio Dei possunt cum dubitatione existere.

Deus remittit quidem culpam, sed non poenam, pro qua satisfaciendum est.

Coram Deo prerogatiua hominum est, Grecis προσωποληψία dicta, nec ueritati consentaneum est, nos coram Deo esse æquales.

Deus pro iustitia, & curat, & requirit nostra opera.

Essentia nec generat, nec generatur.

Deum esse non est notum per se, sed est primum inter omnia credibilia.

Fieri conueuit Deo, non autem mutari.

Deus est in se, sicut amatum in amante.

Essentia Dei, secundum intellectum est prior suo esse.

Deus est forma.

Anima adtribuitur Deo, secundum similitudinem actus.

Intellectus dei non est aliud, quam uoluntas eius.

Deus intelligit tantum in actu, non in potentia.

DOCTRINA SCHOLAST.

Deus per ideam cognoscit omnes conditiones particulares rerum.

Per ideas Deus habet practicam & speculatiuam cognitionem de rebus.

Deus sciuit aliqua, quæ nescit.

Deus potest scire, quod nescit, diuifim, non coniunctim.

Omnes beati etiam in hac uita, uident essentiam Dei.

Voluntas Dei est sua essentia.

Idea dicitur Deus, secundum actum providendi: uerbum, secundum actum proponendi: ars secundum actum prosequendi: ratio, secundum actum perficiendi.

In Deo nihil est realiter, nisi essentia, relatio & persona: ex essentia & relatione constituta: & constitutum ex essentia & spiratione actiua, & hæc omnia identificantur essentia &c.

Deus prout est subiectum, accipitur aggregatiue, ut est primum subiectum theologiæ. Et Deus sub ratione deitatis est primum subiectum theologiæ perfectione respectu creaturarum, sed respectu personarum etiam est aliqua prioritate primum.

Deus in nullo genere predicamentali est, licet terminus Deus in prædicamento sit.

Deus ut est res & non terminus, nihil operatur necessario ad extra.

DE DEO IN GENERE. 4

In Deo dicuntur omnia esse obiectiue uirtu-
aliter, & eminenter.

Deus iustus iudex, iuste remunerat, nullum
ergo bonum irremuneratum, & nullum ma-
lum impunitum relinquit, quare Deus remu-
nerat secundum merita cuiusq;

Statuit deus nullum damnare poena sensus,
nisi pro culpa personali, nec adultum saluare
regulariter sine merito personali.

Deus concurrit ad opera meritoria, quæ li-
berè uult elicere.

Quinque sunt motiones in Deo, uidelicet
paternitas, filiatio, processio, innascibilitas,
communis spiratio.

Ideæ rerum & exemplar & rationes sic in
Deo sunt, quòd idea importat causam effici-
entem, conformem effectum, scilicet exem-
plar causam formalem. Ratio uerò causam fi-
nalem.

Anima multipliciter est in Deo, scilicet si-
cut ramus in arbore, apis in flore, nauis in
littore, fessus in thalamo, thesaurus in agro,
scriptura in libro, obsessus in castro, auicula
in nido, piscis in riuo, quælibet res in sibi pro-
prio, uel ui propria, stella in firmamento, ima-
go in speculo, cera in sigillo, gemma in auro, &
Israel in fauo.

DOCTRINA SCHOLAST.

In quantum sapientia Dei cognoscitiua est possibilium, dicitur Deus scientia uel cognitio. In quantum est cognoscitiua futurorum, dicitur præuisio. In quantum cognoscitiua omnium, dicitur uisio. In quantum est cognoscitiua eorum, quæ ab ipso Deo facienda sunt, dicitur dispositio. In quantum est cognoscitiua præmiandorum, dicitur prædestinatio. In quantum est cognoscitiua damnatorum, dicitur reprobatio.

Per duplex medium dicitur Deus malum cognoscere.

Per essentiam propriam cognoscit habitum appositum maliciæ, & illo habitu mediante, ut est in ipso Deo cognoscente, cognoscit eius defectum.

Moyfes & S. Paulus uidentur in hac uita essentiam Dei sine lumine gloriæ.

Aliquid prædicatur de Deo per accidens. Eadem est actio iustitiæ & proprietatis patris.

Deum esse non est per se notum, sed est primum inter credibilia.

In Deo esse, & essentia sunt idem.

Deus est in genere substantiæ reductiue, ut mensura & principium omnium rerum, & sicut punctus & unitas.

In diuinis non est indiuiduum.

Deus potest studiosus praua agere.

Mala

DE DEO IN GENERE.

Mala pertinent non tantum ad scientiam Dei practicam, sed etiam speculatiuam.

Videre Deum à facie ad faciem, est Deum immediate per essentiam uidere.

Potentia Dei non est actiua nec passiuà, sed est superactiua.

Deus dispensare non potest, ut homini non liceat subdi ordini eius, etiam in his, secundum quæ homines ad inuicem ordinantur.

Deus potest reparare uirginitatē semel perditam.

Deus est causa peccati, quo ad substantiam actus.

Motio paternitatis in Deo patre est.

Actor in diuinis conuenit tantum patri.

DE DEO FILIO.

Christus tantum pro originali peccato passus est.

Christus tantum pro præteritis peccatis passus est.

Christus in cœlo præsidet, Papa in terris, ut uicarius Christi.

Christus tantum primam gratiam inclinantem ad diligendum Deum, & ad præstandam ex nobis iustitiam pro peccatis, nobis meruit.

DOCTRINA SCHOLAST.

Christus præcipuus intercessor est apud patrem, sancti minus principaliter sunt intercessores.

Christus officia sua in cœlis exercet, & in terris reliquit Papæ eadem officia exercenda.

Christus superior propiciator est apud patrem, sancti inferiores propiciatores.

Meritum passionis Christi, est thesaurus Ecclesie, ex quo dentur indulgentiæ.

Christus moriturus & mundum relicturus, instituit prælatos Ecclesie, uicarios suos, qui potestatem habent regiminis, & capita dicuntur, & sunt:

Christus saluator & redemptor noster est, item iustitia nostra, cuius passionis & meriti nos participes facere debemus per sacramenta & bona opera, quod si quis ociose existimat sine operibus bonis, & satisfactione se saluari, hic præsumit & peccat in Spiritum sanctum.

Christus sibi & nobis meruit.

Ad cultum Christi pertinet, portionem crucis Christi auro includere, circa Ecclesiam ferre, populo osculandum præbere.

Tunicam Christi Treueris spectandam præbere populo, est res utilis & salutaris.

Christus descendit ad limbum patrum.

Christus uenit ut populum peculiarem faceret, qualis fuit olim populus Israëliticus, ut illi

illi imponeret leges, quarum impletione per-
tingeret ad iustitiam.

Impium est dicere, Christum omnem poe-
nam in nouo Testamento sustulisse.

Christus in triduo mortis suæ, non fuit uere
homo, & tunc potuit magis dici filius homi-
nis, quam homo.

In triduo mortis suæ, corpus Christi non fu-
it uiuum, nec animatum.

Christus sua passione satisfecit pro peccato
originis, & instituit Missam, in qua fieret abla-
tio pro quotidianis delictis, mortalibus & ue-
nialibus.

Christus ita meruit nobis primam grati-
am, seu habitum inclinantem nos, ut facili-
us diligamus Deum, & seruemus præcepta
eius, quod ante habitum illum, & post il-
lum, actus uoluntatis eiusdem speciei sit.

Christus sua satisfactione tantum pro cul-
pa satisfecit, non pro poena aut æterna mor-
te, pro qua nobis satisfaciendum est.

Christus durior est, sancti placabiliores: er-
go hi primum querendi sunt, ut parent nobis
ad Christum accessum.

Anima Christi est instrumentum diuinita-
tis.

Christus habuit temperantiam, non autem
continentiam.

DOCTRINA SCHOLAST.

Meritum Christi operatur sufficienter salutem hominum, ut causa uniuersalis, tamen requiruntur alia merita, ut causæ particulares.

Vera animæ medicina, ante Christum non uenit in terram.

Christus tripliciter seipsum obtulit. Primum figuratè in agno Iudaico, & omnibus reliquis sacrificijs legis. Secundo sacramentaliter, instituendo sacramentum coenæ, quod sine dubio in sua benedictione obtulit. Tertio obtulit idemplicè atq; realiter seipsum, tanquam uictimam in cruce.

Natura ista fuit unita hypostaticæ personæ diuinæ infinitæ dignitatis, igitur nullo modo potest æstimari magnitudo meriti Christi.

Quamquam satisfactio Christi pro peccatis totius mundi sufficiens est, tamen non operatur in omnibus æque efficaciter atq; potenter. Vnde rotundè dicunt Doctores: Passio Christi omnes redemit sufficienter, sed non omnes efficaciter, obstaculum est inde, quia non omnes uolunt se facere participes huius meriti.

Homo uarijs modis fit particeps meriti seu satisfactionis Christi. Sæpe ex pura præueniente gratia, sicut S. Paulus, & sanctificati in utero matris suæ. Secundo finimus participes meriti & satisfactionis Christi per sacramenta, quæ suam uirtutem & efficaciam habent ex passione & morte Christi. Tertio finimus participes meriti
seu

seu satisfactionis Christi per bona opera, non quòd per se aliquid sint, aut meritoria, sed quòd per gratiam Dei aliquid sint, & meritoria.

Nec bona opera cum adstante gratia, possunt satisfacere pro peccatis, quia peccata annexam habent externam pœnam, quam non potest purus homo tollere, unde nũc prodit usus meriti Christi, qui est æternam pœnam in temporalẽ mutare, et satisfacere pro peccatis. Et huius gratia atq; præsidio potest homo satisfacere pro peccatis.

Merita Christi licet non sola & formaliter et effectiuè, thesaurus sunt indulgentiarum.

In anima Christi triplex inest cognitio. Cognitio, siue scientia rerum in uerbo, quæ est beatifica, & matutina dicitur: cognitio rerum infusa, & cognitio rerum acquisita. Vltimæ duæ dicuntur cognitiones rerum uespertinæ, siue rerum in proprio genere. Et quamuis quæcunque cognoscit anima Christi in proprio genere, clarius cognoscit in uerbo. Non tamen ideo cognitio rerum in proprio genere superfluit, nam per hoc intellectus proficitur, cum sua naturali operatione non priuatur.

Cruce Christi adoranda est latria, siue picta, siue sculpta, siue de quacunq; materia fabricata fuerit, idq; sicut prototypus.

Sicut per figuram accipitur signum pro signato, nomen pro nominato, imago pro ima

DOCTRINA SCHOLAST.

ginato &c. ita & crux, pro illo, qui in cruce pependit.

Aliter crux Christi, aliter diua Maria adoratur, quia matri Christi debetur adoratio propria, cum ipsa sit rationis capax, unde cum diuam uirginem adoramus, eius beneuolentiam captamus & desideramus. Cum uero crucem Christi adoramus, non intendimus placere cruci, sed crucifixo, ergo crux secundum eum modum est adoranda latria.

Alio modo sic possumus loqui de adoratione crucis Christi, quasi de ipso crucis ligno, in quo salus nostra pependit, non ut imago, sed ut tale lignum membris Christi in eo suspensis consecratum, & sic non est adoranda latria, sed hyperdulia, quia non pertinet ad personam uerbi, sicut pars eius, sed est res quaedam eius, in qua salutem operatus est in medio terræ.

Cum crucem adoramus, ipsum Christum adoramus, ita quod loco crucis intelligitur esse Christus, quasi concretum loco abstracti, ut ibi: O crux aue spes unica. Sensus est: O Christe crucifixe.

Quæstio. Cur a sinu Christi non adoremus? Respondent Scholastici, ut uitemus scandalum, uel irrisionem infidelium aut simplicium.

Præputium & sanguis Christi, qui de corpore eius fluxit, in terris hic conseruantur, utriusque in Ecclesia Lateranensi urbis Romæ conseruatur

netur, & in die Paschæ populo adorandum ostenditur. Dominus resurgens si non reassumpsit totum sanguinem fustum, & quicquid fuit de ueritate humanæ naturæ, eadem adoratione adoranda sunt, qua humanitas Christi, non ut coniuncta uerbo. Nam præputium Christi si seruetur in terris, non est unitum diuinitati, quia nō est actu pars corporis Christi, sed quoddam suppositum per se, sicut quælibet pars integritatis separata à toto, est per se suppositū, non autem sunt plura supposita uerbi.

Sanguis Christi uerus, qui remansit super terram post resurrectionem, non est adorandus adoratione latriæ. Sanguis autem Christi in altari post consecrationem adorandus est latria, eodē quod unitus est diuinitati, sicut corpus Christi. Verum sanguis Christi miraculosus, qui scilicet nunquam fuit unitus Christo, sed de nouo à Deo est creatus, ut Parisiis dicitur esse, qui effusus ab una hostia gladio, per quendam Iudeum uulnerata, talis inquam sanguis non est adorandus, nec uenerandus tanta ueneratione, quanta sanguis, qui semel unitus est Christo.

Christus non habuit angelos custodes, sed ministros tantum.

In habentibus usum rationis non sufficit meritum Christi, sicut in nō habentibus, qui merito redemptoris nostri saluantur, & non in pro

DOCTRINA SCHOLAS.

proprio merito, sed necesse est, etiam addere meritum proprium, secundum illud: Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Et iterum: Fides sine operibus mortua est.

Pro originali peccato solus Christus uerus Deus & homo satisfecit: pro actuali uerò peccato potest homo satisfacere.

Meritum passionis Christi sufficiens fuit pro absolutione omnium poenarum nostris peccatis debitarum. Voluit tamen ad bonum nostrum nos adultos per aliqua obsequia poenalia fieri participes illius meriti.

Passio Christi non profuit in limbo, quia non sunt in statu salutis.

Filio appropriatur sapientia, ne filius ratione iuuentutis credatur insipiens.

In filio est ratio exemplificandi, quia summe pulchrum.

Christus secundum quod homo est, scit omnia, quæ scit Deus pater, sed non ita limpida scientia, scilicet uisionis.

Sicut in Deitate una est essentia, & tres personæ, ita è conuerso in Christo una est persona, & tres essentiæ: deitas, anima, & caro.

Corpus Christi fuit formatum ex sanguine uirginis Mariæ, non ex carne.

Unio animæ cum corpore facit hominem, quare Christus in illo triduo, quo iacuit in sepulchro, non fuit homo, licet anima & caro unice
tunc

tunc essent cum uerbo &c.

Anima Christi post mortem descendit ad infernum, siue ad limbum ad liberandos patres, &c.

Quando dicitur: Christus secundum quod homo est, est persona. Hæc propositio non est uera, sed dicendum est: Christus secundū quod iste homo, est persona.

Natura humana in Christo est nobilior, q̄ in alijs.

Humanitas Christi fuit instrumentum diuinitatis eius,

Natura humana non totum comprehendit esse Christi, ideo in Christo non habet rationem speciei.

Anima Christi est instrumentum diuinitatis.

Quæ conueniunt personæ ratione naturæ, uel ratione partis, dicuntur de Christo, licet repugnent diuinæ naturæ.

Tota humanitas Christi secundum animam & corpus influit principaliter in animas, & secundario in corpora.

Propriū est Christi, esse caput Ecclesiæ, quo ad influxum interiorem, sed quo ad influxum exteriorē, conuenit & Papæ participatiuè, particulariter, & uice Christi.

Gratia Christi triplex est, gratia unionis, gratia habitualis, & gratia capitis.

Gratia Christi habitualis, ut ens, potest dici finita.

Fides

DOCTRINA SCHOLAST.

Fides non fuit in Christo.

Christus non habuit spei virtutem, licet sperauerat aliqua sibi & alijs.

Meritum Christi operatur quidem sufficienter salutem hominum, ut causa magis uniuersalis, tamen requiruntur alia merita, ut causæ sine quibus non.

Scientia animæ Christi est nobilior secundū quid, quàm anima eius, non aut simpliciter.

Anima Christi potuit intelligere per scientiam inditam, conuertendo se ad phantasmata.

Anima Christi ad uisionem beatam indigebat habitu luminis gloriæ.

Scientia animæ Christi in uerbo purificatur uisioni Dei, quo ad numerum scibilium, non quo ad claritatem.

Christus nihil didicit ab homine, quia non conuenit dignitati Christi.

Christus uoluit aliud, quàm Deus, uoluntate sensualitatis.

In creaturis aliquid fuit potētius anima Christi. Monarchia coepit in natiuitate Christi.

Deus posuit quatuor super humeros Christi, scilicet peccata, clauem sacerdotij, principatum & gloriam.

Christus si uoluisset, peccare potuisset.

Cruz Christi propria, ut representans Christum, & ut retigit Christum, & est perfusa sanguine eius, debet eadem adoratione latræ cum Christo.

DE DEO SPIRITVSANCTO. 8

Christo adorari, sed imago crucis eius, debet in alia materia adorari latria, ut imago Christi tantum.

DE SPIRITVSANCTO.

Papa in hac terra executor est spiritus sancti, ut declaret & glorificet Christum.

Erroneum est, spiritum sanctum post mortem Christi esse eius uicarium.

Ratio etiam sine spiritu sancto, potest diligere Deum super omnia.

Sacramenta conferunt spiritum sanctum ex opere operato, sine bono motu accipientis.

Homines sine spiritu sancto possunt diligere Deum, & praecepta Dei seruire, quo ad substantiam actuum, mereri gratiam ac iustificationem operibus, quae per se efficit ratio sine spiritu sancto.

Spiritus sanctus dicitur uerissime nexus patris & filij.

Pater & filius mutuò se diligendo producunt spiritum sanctum.

In dono datur spiritus sanctus, dum gratiam gratis datam, siue gratiam gratum facientem largitur.

Dona spiritus sancti non dantur principaliter ad sanctificandum personam, neque ad eius utilitatem, sed ad utilitatem Ecclesiae.

Spiritu sancto appropriatur bonitas, ne spiritus sanctus ratione impetuositatis credatur crudelis.

DOCTRINA SCHOLAST.

In spiritus sancto est ratio faciendi, quia summè bonum & proficuum.

Nomen spiritus sancti Ecclesia inuenit.

Spiritus sanctus ponitur pro relatiuo, nō ex nomine, sed ex usu Ecclesiæ.

Natura diuina ut uoluntas est principiū spiritus sancti, non autem ex natura.

Sicut uoluntas artificis superfertur materie quam uult formare, ita in Genesi dicitur spiritus sanctus super aquas superferri.

Pater & filius ununtur spiritus sancto, qui unie eos formaliter, sed non sufficienter.

Pater & filius sunt unum principium spiritus sancti.

Ratione articulationis pater & filius non cōceduntur communiter esse idem principium spiritus sancti, quia unitas includitur suppositi, licet quoque concedendum sit, quia nō est ponenda unitas absoluta, sed respectu eius, cui additur.

Filius in pluribus conuenit cum patre, quam cum spiritus sancto.

Spiritus sanctus quandoque intelligitur nomine Christi.

Spiritus sanctus operatur per filium secundum humanitatem.

Spiritus sanctus procedit à patre & filio, in quantum sunt plures agentes, & in quantum sunt in uis spiratiua.

Spiri

DE DEO SPIRITVS SANC. 9

Spiritus sanctus procedit per modum uoluntatis. Processio spiritus sancti assimilatur processioni causati à causa, ut persona.

DE PRAEDESTINATIONE, NECESSITATE, ET CŌTINGENTIA.

Prædestinatio ex ratione & dignitate nostra commodè iudicari potest.

Prædestinationis aliqua causa in nobis est.

Dignitas & merita nostra prædestinationis causæ sunt, ad iustificationem & uitã æternã.

De prædestinatione non est agendum corã Ecclesiã.

Prædestinatus potest damnari in sensu diuiso, sed non in composito.

Prædestinatio est necessaria necessitate consequentiæ, sed non consequentis.

Non omnia eueniunt iuxta diuinam prædestinationem.

Prædestinatio actiue est Deus, passiuè est homo, qui prædestinatur.

Prædestinatio est ratio transmissionis creature rationalis ad uitam æternam in mēte Dei.

Prædestinatio importat Deum.

Prædestinatio ex parte Dei est æterna, quia quicquid est Deus, uel in Deo, est æternum, sed quantum ad id, quod importat, scilicet uitam æternam, uel collationem gratiæ, potest

DOCTRINA SCHOLASTICA

dicuntur temporales.

Quicumque prædestinatus est, contingenter prædestinatus est, & ita potuit non prædestinari, & per consequens potest damnari, & potest non saluari, quia saluatio dependet à uoluntate diuina contingenter causante.

Prædestinatis etiam ad uitam æternam, tamen hæc illis non contingit sine merito.

Deus non prædestinat hominem ad salutem, nisi per merita: nec reprobatur, ut perueniat in damnationem sine meritis. Et ideo non solum est nostra salus ex parte Dei, sed ex parte nostra.

Prædestinatio infert necessitatem salutis, non infert necessitatem libero arbitrio, quoniam prædestinatio non est causa salutis, nisi includendo merita, & ita saluando liberum arbitrium. In potestate itaque hominis est, saluari & damnari.

Nullus est necessariò prædestinatus. Vnde Scholastica sententia: Si non es prædestinatus, fac ut prædestineris.

Prædestinatus potest damnari in sensu composito.

Libertas quædam à coactione est, quæ sic potest describi: Libertas à coactione est, qua quis non potest uiolentari ad faciendum aliquid, uel patiendum contra naturalem inclinationem

DE PRAEDESTINAT. 10

tionem, quomodo graue motum sursum uidentur. Ista libertas etiam conuenit intellectui, quia licet aliqua cognitio potest causari in intellectu immediate à Deo, ita ut illa non sit elicita ab intellectu, nec in eius potestate, non tamen intellectus cogitur per illam intelligere, quia intelligere per quamcunque intellectiōnem, non est contra naturalem inclinationem intellectus. Et illa libertas non excludit necessitatem, quia in casu intellectus necessariō intellexeret, non tamen coactē.

Est & libertas quaedam immutabilitatis uel necessitatis, prout necessitas apponitur contingentiæ, est quaedam indifferentia uel contingentiā ad utrumq; appositarum, id est, facultas agendi, uel non agendi, patiendi, & non patiendi. Voluntas enim libera omnibus alijs modis eodem modo se habentibus, potest uelle & non uelle.

Libertas semper bona est, licet abusus malus, non tamen libertas, siue potentia faciendi bonum aut malum, mala est, sed bona, radix honoris & laudis humanæ.

Est autem quaedam necessitas absoluta, quædam ex suppositione. Necessitas absoluta uel simpliciter dicta, est quando aliquid simpliciter est necessarium, ita quod eius oppositum includit contradictionem. Et hæc est absolute necessaria, ut: Homo est uisibilis, Deus

DOCTRINA SCHOLAST.

est & cæter. quia contradictio est, quod hæc sint falsæ, & contradictoriæ ueræ. Necessitas ex suppositione, uel ex conditione est, quando aliqua conditionalis est necessaria, quamuis tã antecedens quã consequens sit contingens. Sic hæc est necessaria: Si Petrus est prædestinatus, Petrus saluabitur, & tamen tam antecedens, quã consequens est contingens. Et dicitur necessitas conditionata, id est, secundum quid, ut si homo non debeat debilitari, necesse est cum bene comedere. Et isto modo dici potest, quod confirmatio ad salutem sit necessaria.

Est præterea adhuc multiplex necessitas. Est enim necessitas uolentiæ siue coactionis, quæ mouet contra naturam, ut lapis proiectus necessitatur sursum moueri &c. Necessitas uerò coactionis est contra uoluntatem. Est necessitas indigentia, ut cibi & potus in paupere. Est quædam necessitas uergens, ut quum proximo subueniendum est. Est quædam necessitas inuitabilitatis, qualis est in morte & primis motibus. Est quædam necessitas exigentiæ, quæ est in materia disponenda ad formam, uel disposita. Est quædam necessitas immutabilitatis, æternæ, hæc sola cadit in Deum, & non in alia. hæc necessitate Deus pater necessario gignit filium, Hæc autem necessitas non repugnat liber

bertati uoluntatis, sed saltem uertibilitatis, qualis non est in Deo. Nec necessitas coactionis cadit in Deum.

Est quaedam necessitas finis, siue conditionata, sic necessarium est ad finem, sine quo finis haberi non potest. Sic merita sunt necessaria ad consequendam beatitudinem. Et hoc potest accipi secundum potentiam Dei ordinatam uel absolutam.

Deus dat gratiam facienti quod in se est, necessitate immutabilitatis, & ex suppositione, quia disposuit Deus dare immutabiliter gratiam facienti, quod in se est. Illa ergo ordinatione stante & suppositione, non potest non dare gratiam facienti quod in se est, quia tunc esset mutabilis.

Prædestinatum non potest non saluare Deus in sensu composito, quia impossibile est prædestinatum non saluari, quia potest non esse prædestinatus, cum prædestinatio cuiuscunque sit contingens. Sic omnis ordinatio Dei ad extra est contingens.

Gratia ponitur in definitione prædestinationis, non quia est de essentia eius, sed quia importat respectum ad gratiam.

Prædestinatio pertinet ad scientiam practica, non speculatiuam.

Prædestinatio ex parte prædestinati aliquid importat.

DOCTRINA SCHOLAST.

Aliquid potest exire ab ordine diuinæ prouidentiae, quantum ad id, quod intentum est, non autem ab ordine praedestinationis.

Prædestinatio est tantum consequentiū gloriam, quia respicit exitum & euentum ordinis, sed prouidentia respicit ordinem tantum.

Prouidentia secundum rationem sui nominis, potest saluari in speculatione tantum, non autem prædestinatio.

Prædestinatio est tantum de bonis.

Reprobatio non est causa culpæ.

Prædestinatio est tantum entium aliquando.

Prædestinatio non est de gratijs gratis datis, nisi improprie.

Prædestinatio iuuatur precibus sanctorum, & suis & alijs bonis operibus.

Præscientia meritorum non est causa prædestinationis uniuersaliter, sed ex parte effectualiter.

Prædestinati non sunt certi de prædestinatione communiter, licet aliquibus ex speciali priuilegio reueletur, non tamen conuenit omnibus, ut reueletur.

Contingentia et necessitas sunt de transcendentibus.

Nihil est contingens, quod non habeat aliquid necessarium.

Potentialitas materiae ad esse, uel non esse, non est sufficiens ratio contingentiae.

Con-

DE PRAEDESTINAT. 12

Contingens ut contingens cognoscitur directè à sensu, sed indirectè ab intellectu.

Necessitas absoluta sumitur ex principijs essentialibus tripliciter. Primo respectu non esse ratione materiæ: uel respectu esse, ratione formæ immaterialis: uel respectu formæ cōplentis totam potentiam materiæ: Secundo respectu partium formæ, uel materiæ: Tertio respectu proprietatum.

Necessarium & contingens sunt differentia ueri, non autem boni.

DE ANGELIS BONIS.

Certè sunt hierarchiæ & praelaturæ angelorum, ita ut quidam simpliciter angeli sint, quidam archangeli, quidam throni, quidam dominationes, quidam principatus, quidam potestates, quidam cherubin, quidam Seraphin, quidam uirtutes &c.

Angeli simpliciter merentur nunc suam cōstantiam, & ne cadant.

Angeli à nobis adorari cupiunt.

Angeli adorationis cultu prosequendi sunt.

Non tantum electi, sed etiam reprobis habent proprios angelos deputatos ad custodiam.

Sanctus Michaël patronus est à Deo constitutus super Romanam Ecclesiam, ut illam ab omni malo atque interitu custodiat.

DOCTRINA SCHOLAST.

Item diuo Michaëli à Deo in eundem finem assignatus est totus angelorum chorus. Hinc & Ordo sancti Michaëlis promanauit, in quē nemo recipitur, nisi qui iuramento confirmat se non pugnaturum contra Romanam Ecclesiam.

Post iudicium non erunt angeli in officio.

Angelus est imago Dei, manifestatio oculati luminis, speculum purum, splendidissimum, immaculatum, incontaminatum, incoinquatum, recipiens totam (si iustum est dicere) speciositatem boniformitatis, & deiformitatis, & purè declarans in seipso, sicut possibile est, bonitatem, quæ est in abditis.

Quæstio est apud Scholasticos, an angeli creati fuerint in gratia. Respondetur secundum quosdam, quod creati fuerint in gratia gratū faciente: secundum alios, quod creati fuerint in puris naturalibus, & quod nō habuerint gratiam ab instanti creationis.

Angeli non habuerunt gloriam in instanti creationis, ergo nec gratiam.

Angelorum moræ possunt poni uariæ, & primum tres. In prima mora creati fuerunt in gratia, & meruerunt: In secunda boni steterunt in merito, & mali ceciderunt: In tertia omnes fuerunt in termino.

Item

Item secundum alios poni possunt quatuor
 morę. In prima fuerunt omnes in naturalibus.
 In secunda mali ceciderunt. In tertia bonis ap-
 posita est gratia, & meruerunt. In quarta bo-
 ni præmiati & mali damnati sunt.

Alij moras angelorum sic numerant. In pri-
 ma fuerunt omnes angeli in naturalibus. In
 secunda omnes in gratia. In tertia boni meru-
 erunt stantes in gratia, & mali deliquerunt. In
 quarta omnes fuerunt in termino.

Actus quos habent angeli superiorum ordi-
 num, respectu inferiorum sunt tres: purgare,
 illuminare, et perficere, qui dicuntur actus hie-
 rarchici, quia conueniunt superioribus hierar-
 chijs respectu inferiorum. Angelus autem su-
 perior aliquid ignoratum inferiori notifi-
 cans, illo uno actu notificandi prius incogni-
 tum inferiorem purgat, non quidem à fœdita-
 te peccati, sed ab ignorantia negationis illumi-
 nat noua cognitione, & noticia perficit actu-
 andi eum ad cognita. Et differunt illi actus in
 connotato. Nam in subtracto supponunt pro
 eodem: scilicet inductionem scientiæ.

Purgare autem connotat præcedentis igno-
 rantię remotionem. Illuminare obiecti ma-
 nifestationem. Perficere subiecti eleuationem
 & meliorationem.

Angelorū duplex est cognitio, scilicet matu-
 rina et uespertina. Cognitio maturina est cog-

DOCTRINA SCHOLAST.

nitio rerum in uerbo, quæ est beatifica. Cognitio uespertina est cognitio rerum in lumine naturæ.

Secundum alios est triplex angelorum cognitio. Vna qua cognoscit uerbum & se & creaturas sibi in uerbo relucentes, una indistincta cognitione in lumine gloriæ & beatificæ. Secunda qua cognoscit per species sibi concreatas Deum se & alia. Tertia qua cognoscit per species à rebus cognitis acceptas, hanc cognitionem uocant cognitionem rerū in proprio genere. Vltimæ duæ cognitiones dicuntur uespertinæ, prima sola matutina, quia ista est cognitio in creatore, qui est principium omnis creaturæ, sicut mane principium diei. Sequentes duæ dicuntur uespertinæ, quia his cognoscitur res in creatura, quæ de se tendit in occasum.

Nec dicitur matutina uel uespertina per admixtionem tenebrarum ignorantia, sed ex causa dicta. Prima scilicet matutina est supernaturalis & beatifica. Secunda scilicet uespertina dicitur naturalis, licet medium non habet ex propria natura siue uigore sui intellectus, quia habet eam per species infusas à Deo.

Inferiores angeli à superioribus purgantur ab ignorantia, & illuminantur: ergo aliquid inferiores ignorant, quod superiores nouerunt. Et uidentes uerbum, tantum uident in uerbo, quantum eis uerbum ostendit, O-
stendit

stendit autem quantum uult. Est enim speculum uoluntarium, quo ad creaturas extra, licet sit necessarium, quo ad personas intra.

Aliqui angeli à principio cognouerunt mysterium incarnationis, aliqui non cognouerunt à principio, sed post plene cognorunt dum impletum fuit.

Mittuntur angeli tanquam mediatores inter Deum & hominem, ut per eos homo inferi or ad beatitudinis summa reducatur.

Angelus loquendo alteri, nihil facit, nisi quod causat cogitationem alicuius obiecti in se, que cogitatio in loquente causat tanquam obiectum, causat effectiue in angelo audiente noticiam intuitiuam sui met cogitationis.

Angelus audit & uidet, & tam audire quam uidere, est in angelo intelligere. Sed tunc uidet eum, quando ex proprio motu intelligit aliquid, tunc audit, quando per oblationem speciei intelligibilis ab eo intelligente excitatus, ipsum quod profertur, intelligit, & sic competit angelo, non solum respectu superioris sedentis respectu paris uel inferioris, quia sic audit supremus angelus ab infimo, sicut magister audire potest à discipulo, non quod ab eo suscipiat doctrinam, siue illuminationem, sed quia melius cognoscit eius defectus per sui ipsius detectionem.

Christus

DOCTRINA SCHOLAST.

Christus non habuit angelos custodes, sed ministros tantum.

Sicut Christus non habuit angelos custodes, sed ministros, sic nec beata uirgo angelos custodes habuit (quia & ipsa fuit plena gratia) sed ministros.

Quemadmodum cuique homini deputatus est bonus angelus, sic cuique provinciae.

Non solum bonis hominibus deputatus est bonus angelus, sed etiam malis.

Intelligitur discedere angelus, non quod non defendat ab aduersario, uel non retrahat a malo, sed quia non perducit ad bonum exhortando & monendo, & ad custodiam principalem finem.

Non de postremo angelorum officio est, a peccatorum uinculis absoluer.

Hierarchia angelica est triplex. Eparchia, id est, suprema, mesarchia, id est, media, & hyparchia, id est, infima. Sumitur autem haec distinctio, secundum proprietates, quae sunt scientia, ordo, & actio. Vel aliter accipitur haec distinctio, & clarius secundum tres status & officia, quae sunt status contempliuorum, praelatorum, & actiuorum. Penes statum contempliuorum est hierarchia suprema, penes statum praelatorum est media, penes statum actiuorum est hierarchia infima. Vnde supremae hierarchiae est, immediate conuertit ad Deum per contem-

contemplationis modum, & non occupari circa exteriora principaliter. Media est in præfidentia, qui præfident cæteris, eos ordinando, principiando, & ad salutis ministeria exequenda dirigendo, quorum executio angelorum est ultimæ hierarchiæ &c.

In qualibet hierarchia ponuntur tres ordines angelorum. In prima sunt, Seraphin, Cherubin, & Throni. In media & infima magna est doctorum diuersitas.

Angeli neque cadentes neque stantes fuerunt in principio creationis beati, quia securitas & certitudo est de ratione beatitudinis.

Angeli de formem habent intellectum.

Liberum arbitrium in angelis, non ideo dicitur liberum, propter deflectionem ad bonum indifferenter & ad malum, sed propter liberam electionem eorum quæ uoluerit.

Angelis quatuor tribuuntur: essentiæ subtilitas, intelligentiæ perspicacitas, liberi arbitrii facultas, discretio personalis.

Angeli dissimiles sunt in donis naturæ, gratiæ & gloriæ.

Hierarchia triplex est, superior, media, & inferior. Superior continet tres ordines: scilicet Seraphin, Cherubin & Thronos, quorum primi considerant Dei bonitatem: secundi uirtutem: tertii æquitatem. In primis Deus amat, ut charitas; in secundis noscit ut ueritas; in tertijs

DOCTRINA SCHOLAS.

tijs sedet ut æquitas. Media continet dominationes, principatus, potestates, quorum primi officia regunt angelorum, sequentes capitibus præsumt populorum: ultimi potestatem coercent dæmonum, item in primis Dominus dominatur, ut maiestas, in sequentibus regit ut principatus: in ultimis tuetur ut solus. Inferior similiter continet tres ordines: scilicet uirtutes, archangelos, & angelos. Ad quorum priores pertinent miraculorum operatio, ad secundos magnorū negotiorum denunciatio, ad tertios humanæ custodiæ sollicitudo, item in primis Deus operatur ut uirtus, in secundis reuelat ut lux, in tertijs nutrit ut inspirans.

Rectè sentiunt. qui putant angelos in certas dignitates dispositas esse.

Angeli duplicem habent uisionem: matutinam & uespertinam.

Proprium est Seraphin in amore Dei semper ardere, & alios ad incendium diuini amoris promouere, & deum ordinate diligendi tribuere. Hi immediatè Deo iunguntur, & ideo primo & perfectius in ipsas operationes theophoniæ deferuntur, ad aliud quoq; extra amatum non diuertunt.

Cherubin primo & principaliter relucent diuini luminis radio, eò quòd uicinius patriæ ueritati iunguntur, horum officium est, promouere homines ad diuinam cognitionem, ideo præ

Præ cæteris dicuntur lucere, quia plenitudinem quam suscipiunt, alijs inferioribus communicando transfundunt.

Dominaciones dicuntur, quia cæteris angelis dominantur, ab omni oppressione sunt liberi, & nullo inferiori subijciuntur, horum officium est in spirituali bello instruere qualiter oportet prælationis officium exercere, & qualiter debeant subditis dominari, horum etiam officium est, timore seruili depolito in Deum moueri, & incessanter ei famulari.

Principatus Angelis præfunt, & eos ad ministerium diuinum explendum disponunt, ad hoc pertinet uniuersale regimen unius regni uel gentis ductiuum ad Dei similitudinem, ministerium quoque eorum est docere homines, exhibere reuerentiam unicuique secundum gradum suum, horum etiam officium est promouere homines, ut non propter utilitatem propriam, sed propter solius Dei amorem, & honorem faciant iustitiam.

Potestatibus uirtutes aduersè subiectæ sunt, ne mundo tantum noceant, quantum cupiunt, horum officium est illos qui spirituali certamine desudant, confortare, & ne spirituale regimen amittant, defendere, item ad hos spectat inferiores angelos quantum possibile est diuinæ potentiae conformare.

Virtutes sunt insatigabiles ad executionem faciendorum

DOCTRINA SCHOLAST.

faciendorum, & robusti ad præceptionem mōnerum, horum officium est docere prælatos, ut facile & perseveranter, quæ ad officium prælationis pertinent, exequantur, & ipsius onera sustineant patienter, item per illos miracula fiunt, & uirtus faciendi miracula perfectis conceditur.

Archangeli summi nunciij appellantur, & summa nunciant, horum officium est de illis quæ pertinent ad promotionem fidei, ut de natiuitate Christi, & factis eius homines expedire, & dæmones ab hominibus remouere, prophetias reuelare, hi illuminationes quas a superioribus recipiunt, inferioribus annunciant, & per eosdem nobis.

Angeli sunt in cœlesti dispositione ultimi & hominibus magis propinqui, hi minora nunciant, & homines ad diuinam cognitionem ducunt, & ut iustè uiuant, instruunt, hi sursum extenduntur per dilectionem Dei, & in semetipsis firmantur per custodiam sui, ac sub se progrediuntur ad auxilium proximi.

Angeli in se habent cognitionem matutinam, hoc est, cognitionem Dei, item uespertinam, id est, cognitionem rerum in se, item meridiana, id est, aëriam uisionem. Est & alia cognitio angelica, pro ut scilicet maiores iudicant minoribus, quæ per diuinas theophasias reuelationes perceperunt.

Angeli

DE ANGELIS BONIS. 17

Angeli cognoscunt plura simul habitu, non intellectu.

Cognitio angelorum non est per sensum, sed per intellectum.

Motus angelorum tripliciter distinguuntur, scilicet circularis, rectus, & obliquus. Circularis est ab eodem ad idem, & circa idem centrum immobile, hunc motum habent angeli, quia immediate recipiunt illuminationes à Deo, & per illas reuertuntur ad Deum, istud autem conuenit superiori Hierarchiæ tantum. Item motu recto mouentur, quando procedunt ad providentiam subiectorum, rectè omnia transeunt, ibi non reuertuntur ab eodem ad idem, sed de uno ad aliud. Item est in angelis motus obliquus, quâdo cognitionem inferiorum quibus provident, reflectunt in Deum principium & finem pulchri & boni.

Est etiam differentia quædam inter ministrare & assistere, quia assistere est faciem Dei contemplari, sic assistunt omnes angeli boni: item assistere est immediate recipere illuminationes à Deo, & sic assistunt tantum tres ordines primi. Item assistere est appropinquare Deo & extraneum esse missiioni ad exterius, sic existunt quatuor primi ordines.

Ministrare est nunciare pro temporis oportunitate, uel operari secundum officium, est enim ministerium nunciij & officij.

DOCTRINA SCHOLAST.

De prælationibus angelorum sic se res habet: Præsumt quidam regionibus, ut dicitur in Daniele, Princeps Græcorum & Persarum, quidam præsumt Ecclesijs. Apocalypf. Angelo Ephesinæ Ecclesiæ scribe. Alij præsumt personis &c.

Hierarchiæ stabunt semper, quantum ad distantiam beatitudinis, & quantum ad gradum dignitatis, & quantum ad nobilitatē doni gratiæ nature, & in quantum etiam superiores habēt reducere inferiores in theophonias gloriæ.

Prælationes angelorum super homines & angelos cessabunt in patria.

Angeli ex tribus habent confirmationem: ex natura, quia natura spiritualis tantum semel uertibilis in bonum uel in malum &c. ex gratia, quia si aliquid connectitur fragili æterno uinculo perpetuo, illa connexio semper manet, & gloria, qua fruuntur cum Deo.

Angeli tripliciter dicuntur loqui, mente, ore, & opere.

In esse angeli non est prius nec posterius. Angeli nō fuerūt ante mūdū, id est, corpora.

Angeli fuerunt creati in cælo empyreo.

Angeli sunt creati in beatitudine imperfecta.

Quanto angelus est superior, tanto minus habet de potentialitate.

Vnus angelus est simplicior alio angelo.

Differentiæ angelorum sumuntur secundū

diuersos gradus potentialitatis.

DE ANGELIS BONIS 28

Angeli cōueniunt cum substantijs materiālibus in genere logico, nō aut̄ in genere phyfico.

Corpora assumpta angelis, sunt de aëre in-

Angelus boni sicut & mali illabuntur (spissato) corporibus nostris.

Angeli mouendo cœlos, sunt causa generationis inferiorum & superiorum.

Omnes angeli ex uirtute nature suę possunt transmutare omnia corpora naturalia etiam nostra, & per consequens omnes potentias organicas, & per accidens intellectum &c.

Angelus potest immutare omnes sensus hominis exteriores & interiores.

Angelus superior mouet uoluntatē inferioris.

Angeli agūt in inferiora per imperiū tātum.

Angelus primus est subiectum æui.

Numerus angelorū non est de genere quantitatis, sed est multitudo trāscendēs & formalis.

Angeli boni sunt in maiori numero, quā mali.

Angeli boni sorte sunt plures, quā mali. omnes damnati dæmones, & homines.

In angelis sunt tres Hierarchiæ, secundum triplicem cognitionem gradus eorum.

In qualibet hierarchia sunt tres ordines.

In quolibet ordine sunt multi angeli.

In angelis est triplex diuisio, scilicet hierarchiarum secundum diuersos modos recipiendi diuinas illuminationes, ordinum secundum diuersos actus, & personarum secundum diuersam uirtutem.

DOCTRINA SCHOLAST.

Diuisio Hierarchiæ in ordines, est diuisio totius potestatiui, in partes potestatiuas.

Prima diuisio angelorū, est secundum diuersas proportionēs genere, secunda secundū diuersas specie, tertia secundū diuersas numeros.

Ordines angelorum distinguuntur secundum gradum in præmio essentiali.

Angeli quanto sunt deo propinquiōres, tanto sunt gradu sublimiores & scientia clariores.

Angeli unius ordinis non sunt æquales.

Omnes ordines primæ hierarchiæ assimilantur ministris regis circa personam eius: scilicet cubiculariis, consiliariis, & assessoribus. Secundæ officialibus regni in comune, scilicet dominis curiæ, principibus militiæ, & iudicibus curiæ.

Tertiæ uerò deputatis ad certas partes regni, scilicet præpositis, baliuis, & huiusmodi.

Inferiores angeli exercent officia superiorū in uirtute superiorū, ideo infimi possunt arcere

Essentia superioris angeli est nobilior & efficacior, quàm essentia inferioris. (dæmones.)

Angeli superiores regulant inferiores in suis ministeriis.

Angeli superiores per scientiam suam ordinant actus & officia inferiorum, illuminantes, purgantes, & perficientes eos.

Formæ superiorum angelorum sunt uniuersaliores formis inferiorum.

Cognitio superiorum angelorū est perfectior, quàm cognitio inferiorum.

Plu.

DE ANGELIS BONIS. 19

Plura subiacent cognitioni superiorum angelorum, quàm inferiorum.

Superiores angeli perspicatius uident diuinam sapientiam, quàm inferiores.

Angelus superior illuminat inferiorem.

Intellectus angeli est semper in actu.

Omnes angeli primæ hierarchiæ accipiunt cognitionem diuinorum effectuum in prima causa, secundæ in uniuersalibus rerum rationibus, id est, à prima hierarchia, tertiæ autem in proprijs rationibus.

Apparationes mortuorum quandoq; fiunt per operationes angelorum.

Angeli in primo instati non potuerunt peccare.

De quolibet ordine quidam angeli peccauerunt.

Supremus omnium ordinum angelorum peccauit.

Primus angelus fuit alijs occasio peccandi.

Multa reperiuntur templa, quæ ab angelis fuerunt consecrata.

Angeli per ministeria, quæ nobis præstant, merentur nobis præmium accidentale.

Soli angeli primæ hierarchiæ assistunt Deo.

Tantum inferiores angeli mittuntur ad nos.

Sola ultima Hierarchia habet officium custodiendi & dirigendi homines.

Superiores angeli custodiunt electos ad maiorem gradum gloriæ.

Angeli custodiunt particulares homines, archangeli prouintias, principatus totam naturam

DOCTRINA SCHOLAST.

humanam, uirtutes corpora, potestates agunt
in dæmones, dominationes super bonos spiritus
habent custodiam.

Principes imitantur ad unam prouinciam.
Archangeli ad unum hominē ad utilitatē com-
munitatis, angeli uerō ad propria hominis.

Bonum commune ciuitatis uel gentis, dispo-
sitiō regnorum, et mutatio dominationis de
gente in gentem, & instructio principum de ad-
ministratiōe regniuinis, pertinet ad ordinem
principatum.

Singulis speciebus rerum corruptibilium,
deputantur singuli angeli, sicut singulis indiui-
duis incorruptibilium, scilicet hominibus.

Quidam angeli custodiunt unam prouin-
ciam, quidam unam personam tantum.

Per se propriē quilibet homo habet unum an-
gelum, sæpe etiam plures custodes.

Prælati custoditur ab angelo ut persona par-
ticularis.

Singulis gentibus præponuntur duo ange-
li, alter bonus, alter malus.

Angeli pugnant ad inuicem pro custodiis,
non quidem per contrarietatem uoluntatum,
sed quia contraria sunt merita, de quibus con-
sulunt uoluntatem Dei.

Christus non habet angelum custodem, sed
ministrum tantum.

Dammandis deputatur angeli custodes, quia
retrahunt eos à multis.

Angeli

DE ANGELIS BONIS. 29

Angeli assumunt corpora propria uirtute.

Angeli possunt immutare uoluntatē nostrā.

Angeli possunt dupliciter agere in animos nostros, confortando intellectum, & illuminando fantasia.

Tempus angeli & continuum est discretū.

Nulla operatio angeli mensuratur quo.

Formæ superiorum angelorum sunt uniuersaliores formis inferiorum.

Angelus indiget lumine, id est, cognitione supernaturali.

Cognitio angelorū est uniuersalis, & quanto sunt superiores, tantō magis est uniuersalis.

DE ANGELIS MALIS.

Sicut inter bonos angelos certi sunt ordines certæ prelaturæ, ita quoque certi ordines & prelaturæ sunt inter angelos malos.

Certe sunt inter malos spiritus prelaturæ, ita quod unus uni præsit provinciæ, alter uni homini, tertius duobus uel tribus.

Spiritus in domibus, qui adiurati, petunt missas & uigilias, non sunt habendi pro diabolis, sed pro animabus defunctorum.

Diabolus dicitur, quasi deorsum fluens, peccauit enim Lucifer, & impulsus est usque ad abyssum.

Tripliciter abijcitur ab anima Diabolus. Primo cum erubescencia & confusione, quia reputat sibi ad magnam confusionem,

DOCTRINA SCHOLAST.

quando uident, seu iustum, & confusum, & expulsam ab homine, qui est minoris naturæ, & nobilitatis. Secundo abijcitur cum magna uehementia & uolentia, quia omnes uires adhibet, ne à domo, quam diu possedit, expellatur. Tertio abijcitur cum generandi uelocitate, quia peccator, qui diu inter peccata fuit, iustificatur in instanti per poenitentiam.

Dæmones credunt fide actuali ex signis & cōiecturis, etiã ex scriptura quam nouerūt, & ex illis actibus credendi generatur in eis habitus.

Angeli ante casum non habuerunt fidem infusam.

Dæmones credunt quidem, sed quasi coacti & uelut cum quodam murmure.

Diabolus cadendo corruit, uel in infernum uel in aërem caliginosum, qui est in medio intersticio aëris. Mali enim spiritus non sunt in superiori parte aëris, ne lumine gaudeant, nec sunt in parte inferiori, ne nimis contra nos sæuiant. Mali spiritus ceciderunt secunda die, secundum alios prima die subito post creationem.

Decimus chorus angelorum cecidit, sed hoc non dicitur, quod decem ordines angelorum fuerunt, uerum quia tot de singulis ceciderant, quod poterant facere chorum unum.

Angelorum ruina restaurabitur per saluandos, nam tot homines saluabuntur, quot dæmones ceciderunt, secundum alios ruina angelorum

lorum restaurabitur per uirgines.

Triplici acumine scientiæ uigent dæmones. Primo subtilitate naturæ, & hoc per cognitionem uespertinam. Secundo experientia temporum. Tertio reuelatione spirituum supernorum. Primo modo intelligunt naturalia præsentia. Secundo modo naturalia futura: Tertio modo cognoscunt & uoluntaria.

Diabolus superatus in uno uicio, ipsum uitium non potest amplius tentare de eodem uitio, sed alius diabolus potest.

Lucifer fuit de primo ordine superioris hierarchiæ, ac in illo ordine supremum gradum tenuit, cui tanquam principi de singulis ordinibus magna multitudo adhæsit, quam secum traxit.

Lucifer primum hominem tentauit, & uicit. Item Christum tentauit, & uictus est, & potestatem tunc amisit, quam ultimis temporibus recuperabit, nunc religatus in fine soluetur.

Superiores mali angeli habent prælationem super inferiores malos angelos.

DE HOMINE IN genere.

Homo ex se potest intelligere res Dei.

Homo ex se præstare potest omnia mandata Dei.

DOCTRINA SCHOLAST.

Homo ex se potest operari opera placentia Deo, et si fidem non habeat.

Hominis caro tantum non intelligit res dei perfecte, nec mandata Dei præstat, nec operatur opera placentia Deo; anima autem intelligit, præstat, & operatur, et si non fuerit regenerata.

Homo regeneratus tantum partem iustitiæ recipit in Christo generalem, ut autem saluus fiat, opus habet speciali iustitiæ, ex bonis operibus parata.

Homo super omnia potest diligere Deum naturaliter.

Inter homines coram Deo prærogatiua est, unde falsum est, quod quidam dicunt: sumus, fuimus, manemus coram Deo semper æquales.

Homo tam uetus, quam nouus, inuenitur in utraq; partione, inferiori & superiori, quia secundum utranq; partionem contingit peccare & mereri.

Deus creauit hominem de limo terræ per ministerium angelorum.

Hominem oportuit creari ad imaginem dei non angelos, quia homo habet conuenientiam cum Deo intus & extra, quod angeli non habent. Sicut enim à patre filius procedit, sic ab homine homo eiusdem naturæ: Præterea sicut Deus prælatus est omnium in suo uniuerso

DE LIBERO ARBITRIO: 22

so, ita homo prælatus est omnium in suo uniuerso.

Homo habet staturam rectam, ut possit cognoscere cœlestia.

DE LIBERO AR-
bitrio.

Liberum arbitrium dum facit, quod in se est nihil non magni potest.

Homo regeneratus tale accipit liberum arbitrium, ut ex libera uoluntate perfectissimè satisfaciat legi Dei ad iustitiam pro peccatis.

Liberum arbitrium iuuatur quidem à spiritu sancto, seu gratia, sed tamen ex libero arbitrio meremur iustitiam, & mereri ualemus.

Deus non præcepit impossibilia, ergo in nostra potestate est, seruare omnia mādata Dei.

In rebus externis liberum arbitrium est sine renouatione per spiritum sanctum: ergo & liberum arbitrium est in rebus uerè intelligendis, & præstandis sine renouatione per spiritum sanctum.

Deus præter conari & posse nostrum, nihil amplius à nobis ad iustitiam requirit.

Homines per se suis naturalibus uiribus possunt legi Dei satisfacere, quod ad substantiam actuum attinet; gratiæ tamen interim tribuitur, quod addit respectum meritorij.

DOCTRINA SCHOLAST.

Liberum arbitrium dū facit, quod in se est, promouet ad iustitiam.

Homo dum facit, quod in se est, peruenit ad gratiam.

Appetitus liber potest in utrunq; oppositorum.

Voluntas potest se conformare dictamini recto naturaliter.

Voluntas est libera ad tendendum in quod libet, secundum rationem boni sibi ostensum.

Homo super omnia potest diligere Deum naturaliter, quia homo errans potest diligere creaturam super omnia.

Actus amicitiae naturae est.

Actus amicitiae est perfectissimus modus faciendi quod in se est, & est dispositio perfectissima ad gratiam Dei, aut modus conuertendi et appropinquandi ad Deum.

Illae autoritates (Conuertimini ad me, & ego conuertar ad uos. Item: Appropinquate Deo, & appropinquabit uobis. Item: Querite & inuenietis. Item: Si quæsieritis me, inueniar à uobis &c.) ostendunt unum naturae esse, alterum gratiae.

Facere quod in se est, est remouere obstacula gratiae.

Natura & rectum dictamen habet, & bonam uoluntatem.

Domini sumus actuum nostrorum à principio

pio usque ad finem.

Falsum est, liberum arbitrium peccare mortaliter, dum facit quod in se est.

Liberum arbitrium est dominus actuum hominis.

Liberum arbitrium habet actiuitatem in bono opere.

Est in potestate hominis libera, præcepta dei facere, quo ad substantiam actuum.

Humanarum uirium est, diligere Deum super omnia, & facere omnia præcepta Dei, quo ad substantiam actuum.

Natura perfecta et bona est, igitur homo potest seruare mandata Dei.

Libero arbitrio & actibus elicitis, uerè tribuitur potestas seruandi præcepta Dei.

Ratio sine spiritu sancto potest diligere deum super omnia.

Homo faciendo quod in se est, meretur remissionem peccatorum, dū ratio dolet de peccato, & elicit actum dilectionis Dei, ut bene.

Christus tantum meruit nobis primam gratiam, seu habitum quendam, cuius est nos facilius ad seruanda præcepta Dei inclinare, cætera sunt liberi arbitrii.

Actus uoluntatis ante habitum illū, quem meruit nobis Christus, & post illum habitum, eiusdem speciei est.

Voluntatis est, diligere Deū, & seruare præcepta

DOCTRINA SCHOLASTICA

cepta eius, nisi quod habitus ille, quem meruit nobis Christus, extimulet nos, ut idem faciamus libentius.

Habitus ille seruandi præcepta Dei, quem meruit nobis Christus, paratur per præcedentia nostra merita, & fit auctior.

Per opera legis meremur incrementum illi us habitus, & uitam æternam.

Post habitum dilectionis, homines de condigno merentur.

Licet Christiano dubitare, utrum adsit habitus ille.

Ratio proprijs uiribus potest deum super omnia diligere, & legem dei facere.

Homines non peccant, facientes præcepta Dei sine gratia.

Exacte relicto dilectionis possunt homines seruare præcepta Dei.

Homines sine spiritu possunt diligere Deum, & præcepta Dei seruare, quo ad substantiam actuum, mereri gratiam ac iustificationem operibus, quæ ratio per se efficit sine spiritu sancto.

Liberum arbitrium non tam à debito dicitur, quàm à facto.

Liberum arbitrium sine gratia, tamen est liberum. Euentus nostræ salutis & dānationis pendet ex nostri arbitrii libertate.

Salus nostra non tantum ex parte Dei, sed etiam ex nostra pendet.

Præ-

DE LIBERO ARBITRIO. 24

Prædestinatio non infert necessitatem libero arbitrio, itaq; in potestate hominis est, saluari & damnari.

In potestate hominis est, bene uel malè uti suo arbitrio, & sic ponere obicem gratiæ Dei, uel oppositum remouere. Potest enim cessare à uoluntate peccandi, & potest uelle nõ peccasse.

In potestate nostra est, saluari & damnari, quia Christus dixit: Si uis ad uitam ingredi, serua mandata.

Homo adhuc habet liberum arbitrium, in utranq; partem uertibile.

Licet homo habeat liberum arbitrium, ita ut quantum ad interiores uoluntatis actus uiolentari non possit per potentiam creatam.

Liberum arbitrium est potestas seruandi rectitudinem uoluntatis propter ipsam rectitudinem, hoc est, potestas seruandi rectitudinem, id est, conformandi se rectitudini primæ seu in creatæ, quantum est ex sui natura propter ipsam rectitudinem.

Liberum arbitrium est consensus ob uoluntatis inamissibilem libertatem, & rationis inclinabile iudicium.

Voluntas libera omnibus alijs eodem modo se habentibus, potest uelle, & non uelle.

Non est laudabile posse facere bonum, ubi nõ est posse facere malum, unde in commenda

DOCTRINA SCHOLAST.

et lone uiri iusti, ait Eccles. Qui potuit transgredi, & non est transgressus; & facere mala, & nō fecit.

Quamuis liberum arbitrium non potest efficere gratiam in homine, potest tamen se ad hoc habilitare & præparare quod habeat. Sicut enim non potest quis illuminare domum, potest tamen fenestras aperire, quo facto sol intrat in domum.

Gratia non datur ei, qui se ad gratiam nō habilitat.

Sufficiens est habitatio ad gratiam, facere hominem, quod in se est. Facere autem hominem, quod in se est, tripliciter distinguitur, scilicet ut homo actum peccati, & uoluntatem peccandi deserat, & conetur in bonum, ut est sibi possibile.

Ex solo libero arbitrio potest liberari à morte spirituali, scilicet à peccato mortali.

DE PECCATO IN genere.

Homines in hac uita etiam sine peccato esse possunt, sicut sancti fuerunt.

Peccatum in baptismo remittitur, ut amplius non sit.

Peccatum non est uicium herens in natura.
Quia

Quia Deus non iudicat de adfectibus, ergo tantum dicta & facta externa peccata sunt.

Peccatum est aut opus cogitatum, aut dictum, aut factum contra legem, non corruptio naturæ, quæ nobiscum nascitur, uel impedit nos, quo minus possimus legi Dei satisfacere.

Vacare metu, fiducia, amore Dei &c. *ad iust.* *φopæ* sunt.

Peccatum nisi uoluntarium esset, non esset peccatum.

Non est omne peccatum ignorantia.

Ignorantia etiam coram Deo excusat peccatum, etiam si sit inuincibilis.

Non omne peccatum est mortale secundum naturam.

Peccatum etiam in his rebus est, in cibis, diebus, uestitu, & similibus rebus.

Non peccat homo, qui facit opera præceptorum extra gratiam.

Homo sine peccato esse potest.

Dubitatio, diffidentia, & similes uitiosi affectus, qui nobiscum nascuntur, non sunt peccata.

Peccatum nullum remittitur, nisi cognitum & confessum.

Peccare uolens, & peccare uoluntarie differunt. Nam uolens peccat, qui passione aliqua uictus peccat, non ex malicia in peccato perseverat. Sed uoluntarie peccatis, qui ex habi-

DOCTRINA SCHOLAST.

tu & malitia, ac perseueranter peccat.

Peccatum est actus non meritorius aut moraliter bonus.

Peccatū sortitur tria nomina: dicitur enim macula, ratione turpitudinis: dicitur foetor, eo quod per ipsum refugit affectus recte ordinatus: dicitur & peccatum aeternae mortis debitum, prout exit in effectum puniendi &c.

Peccatum est actus deuians ab ordine debiti finis, contra regulam naturae, rationis, uel legis aeternae.

Peccatum actuale est uoluntaria commissio uel omissio contra rectam rationem.

Peccatum est uoluntaria carentia conformitatis ad rectam rationem debitae uoluntati.

Peccatum in homine non est effectus diaboli, sed propriae uoluntatis.

Aliud est peccati actus, aliud peccati habitus, aliud peccati reatus.

Peccati actus aliquid est, sed quando non amplius fit, desinit esse, etiam sine gratia. Sed peccati habitus, qui ex malis actibus relinquitur, etiam aliquid est, & remanet interdum etiam, ipsi cessantibus actibus, ac etiam post infusam gratiam & peccati remissionem.

Peccati uero reatus siue macula secundum rem nihil est: deformat tamen animam non per
mo.

modum positionis, sicut trūcatio membri per modum priuationis corpus deformat & maculat.

Peccatum non est substantia, uel res aliqua, sed defectus & corruptela.

Tria sunt in peccato: actio mala, interior macula, & sequela. Actio mala expellitur timore: Macula dolore: Sequela charitatis ardore expellitur. Vnde timor est in iustificatione, ut dicitur præparatio ad iustitiam, dolor ut infusio iustitiæ.

Remanere peccatorem post actum transeuntem, nihil aliud est, quam, nisi ipsum à dei uoluntate ordinari ad pœnam cōdignam illi peccato.

Ad deletionem peccati regulariter requiritur pœna uel punitio uoluntaria.

Peccator etiam si perfectam egerit pœnitentiam de peccatis suis per contritionem & confessionem, & satisfactionem, tamen tenetur semper dolere, flere, & pœnitere, quotiescunque recordatus fuerit illius peccati.

Peccator dicitur ab ordinatione diuina, quæ propter peccatum, quod transiit, & nō est quantum ad actum, ordinatus est ad pœnam æternam, hoc enim significat peccator.

Hoc nomen peccator nihil significat inexistens, in peccatore transeunte actum peccati, sed significat potius actum peccati, qui tran-

DOCTRINA SCHOLAST.

sunt, & poenam, quæ respondebit, & Deum, quæ peccatorem ad huiusmodi poenam sustinendam ordinauit.

Magni peccatores non statim quando sunt iustificati, habent illam pacem, quam habent perfecti & exercitati in uirtutibus, sed pugnando contra inclinationem, & habitus uiciosos, merentur & acquirunt sibi habitum in contrarium.

Homo plus peccat extensiuè concomitante exteriori operatione, quàm sola interiore uoluntate, quia peccat pluribus peccatis.

Peccatum quandoq; transit actu & remanet reatu; aliquando transit reatu, & remanet actu; aliquando transit actu & reatu simul.

Voluntas est causa peccati non efficiens, sed deficiens. Voluntas enim quod habet respectum ad suum principium, à quo est, scilicet ad Deum, non est nata dicere ex se, nisi bonum.

Si uolumus scire, unde sit peccatum culpæ materialiter, dicendum est: ex nihilo.

Peccatum initiatur in cogitatione.

Peccatum aliud est commissi, aliud est delicti, quorum primum est præuicatio præceptorum negatiuorum, secundum est præuicatio affirmatiuorum.

Primi motus peccatorum non sunt peccata, sed secundo primis sunt peccata.

Non omne peccatum est in uoluntate.

Mater

DE PECCATO IN GEN: 27

Mater Christi fuit omnino sine peccato.

Christus si uoluisset, peccare potuisset.

Aliquis potest sufficienter impelli à dæmone in actum peccati, non autem in peccatum.

Peccatum non est in cogitationibus, nec cogitationes sunt peccata.

Homo grauius peccat post legem Moyli datam, quàm ante.

Homo grauius peccat in noua lege, quàm in ueteri.

Clericus in sacris plus peccat in eodẽ genere peccati, quàm religiosus non in sacris.

Peccatum quodlibet dicitur remitti, quo ad duo, scilicet, quo ad culpam, & quo ad reatum: Et secunda remissio potest esse sine prima.

Peccatorum remissio primò attribuitur fidei, secundò charitati, tertio pœnitentiæ.

Per charitatem consequimur peccatorum veniam.

DE PECCATO originali.

Fomes peccati non remoratur ab ingressu cœli, animam à corpore exeuntem.

Peccatum originis non est uitium hærens in natura.

Peccatum originale est tantummodo fomes

DOCTRINA SCHOLAST:

& qualitas corporis, qua corpus, non animus infectus est, cuiq̄ ex nobis medela adhiberi potest.

Peccatum originale non est res digna morte, & æterna damnatione.

Natura bona est. Item: Peccatum nõ nisi uoluntarium est, ergo non est originale peccatum hærens in natura, sed tamen externa dicta & facta peccata sunt.

Concupiscentia non est peccatum, sed tantum pœna peccati originalis.

Rectè quidem sentiunt, qui credunt fomitem *αὐτῶν φροσῶν* esse.

Originale peccatum non impedit homines, quo minus possint seruare omnia Dei ex se.

Peccatum originale est tantum reatus, qui in baptismo tollitur.

Peccatum originale est actus concupiscendi, non primum uitium ab Adam contractum.

Peccatum originale non est pura priuatio, sed tantum habitus corruptus, cuius uires sunt, per seuerè cognoscere Deum, illi fide re &c.

Peccati originalis pœna est concupiscentia, non mors, non tyrannis diaboli, non damnatio &c.

Pro peccato originali, Christus tantum satisfecit.

Falsum est, naturam esse naturaliter & in eui
tibi

tabiliter malam & uitiatam.

Natura & rectum dictamen habet, & uoluntatem bonam.

Maria concepta est sine peccato originali.

Fomes non est actuale peccatum, nec est actualis priuatio eius rei, quæ adesse debet, nec est uiua & quotidie mouens peccatum.

Falsa docent, qui sic docent, quod omnis adfectus concupiscentiæ malæ sit peccatum mortale. Nec hoc est uerum, omne peccatum esse mortale secundum naturam.

Malè definiunt peccatum originale, qui definiunt esse actualem quandam prauam cupiditatem.

Originale peccatū non semper manet in nobis, sed tollitur omnino in baptismo.

Sine metu Dei esse, sine fide esse &c. est culpa actualis: ergo sine metu Dei esse, sine fide esse &c. est culpa originalis.

Nemo æterna morte damnatur propter peccatum originis.

Fomes est qualitas corporis.

Quæstio scholastica est, utrum qualitas illa contagione pomi, an ex afflatu serpentis contracta sit, utrum augeatur medicamentis.

Natura quidem perfecta & bona est, igitur negandum est, hominem non posse seruare præcepta Dei.

Peccatum originis non continet sub se hæc

DOCTRINA SCHOLAST.

peccata, ignoratiōē Dei, contemptum Dei, uacare metu Dei & fiducia, odisse iudicium Dei &c. quia sunt de actuali culpa.

Peccatum originis non manet post baptismum.

Concupiscentia pœna est, non peccatum.

Propter passiones nec boni, nec mali sumus, nec laudamur, nec uituperamur.

Nihil est peccatum, nisi uoluntarium.

Natura mala non est.

Peccatum originale est imbecillitas in natura, quæ fomes dicitur, & non est peccatum, hæc est res sua natura digna damnatione, sed tantum pœna peccati, & res media.

Dubitatio, diffidentia, & similes uitiosi impetus, non sunt peccata.

Fomes peccati per se non moratur animam exeuntem à corpore, ab ingressu regni cœlestis, nisi simul accedant actualia peccata.

Peccatum originale non est priuatio pura, sed quidam habitus corruptus, licet non infusus aut acquisitus, sed per uitiorum originem innatus.

Paruuli damnati pro solo originali non actuali crimine nullam habebunt pœnam sensus in corpore, aut sensu exteriori. Nec est eis pœna uermis, nec interior tristitia, sed pœnā damni habent carentiam uisionis, & fruitionis dei, & tenentur in loco uili.

Corpora paruulorum in peccato originali decedētium, sunt impassibilia, idē iuxta hanc distinctionem. Aliquid non pati ab actiuo proximo contingit dupliciter. Aut ex uirtute quam habet in se, aut ex ordinatione diuinę iustitię. Hoc secundo modo corpora paruulorum sunt impassibilia, non per uirtutem aliquam resistendi agenti sibi communicatam.

Quare etsi corpus paruuli uolueretur in illo infernali igne, non sentiret pœnam, quia deficit materia in quam agit ille ignis, scilicet peccatum actuale, & hoc propter diuinę iustitię ordinem. Sic nec esurient, nec sitient, nec patientur inordinatos motus, & concupiscentias fomitis manentis, quos etiam dum uixerunt, non senserunt, nec aliàs patientur ab intrâ uel ab extrâ sensibiliter agente hoc ordine iustitię Dei.

Peccatum originale extinguit baptismus, sicut & actuale peccatum.

Originalis iustitiã est quidam habitus supernaturalis immediate à Deo infusus ipsi animæ Adæ, faciens perfectam pacem & tranquillitatem inter partem sensualitatis & rationem, & uoluntatem, & partem intellectualem, & istud donum quo ad aliquid extat nobilius habitu charitatis, quia faciebat perfectam pacem, inter partem superiorem & inferiorem. Tamen simpliciter donum charitatis est nobilius, cum

DOCTRINA SCHOLAST.

per ipsum anima reddatur chara & amica deo quod non faciebat iustitia originalis.

Fomes dicitur diminui in baptismo, non quantum ad eius essentiam, sed quantum ad effectum, quem consuevit causare in anima, scilicet peccatum, & quantum ad illum minuitur per gratiam, quia cum gratia augetur, fomes minorem habet efficaciam inclinandi ad peccatum, puta uictus à fortiore inclinatione gratiæ ad meritum &c.

Primi motus peccatorum, etsi particulariter & sigillatim possint declinari, omnes tamē nullo modo possunt caueri.

Primi motus non sunt peccata, quando autē dicuntur peccata, non est intelligendum de primis motibus, sed de secundo primis. Est enim duplex motus, naturalis & sensualitatis. Motus uerò secundo primi sunt peccata, quia sunt actus inordinati in genere moris.

Si ratio consentit cum deliberatione, quæ fit per rationes diuinās, hoc modo, quia omne lege Dei prohibitum est uitandum, tunc dicitur peccatum in superiore parte rationis, sed si deliberatio fit per rationes humanas, hoc modo omne, in quo transcenditur, medium uirtutis est uitandum, tunc dicitur peccatum esse in inferiori parte rationis.

Fomes in beata Virgine in conceptione & post conceptionem totaliter sublatus fuit.

Peccatum

Peccatum originale est habitus corruptus, non pura priuatio.

Peccatū originale respectu personę est pœna tantū, sed respectu Adę habet rationem culpę.

Peccatum originale est uoluntarium per uoluntatem Adę tantum.

Peccatum fuit in Adam, ut in causa principali, in semine uerò instrumentaliter, sed in anima subiectiuè, in carne autem ut pœna, non ut culpa.

Peccatum originale præcipuè est in membris genitalibus, quantum ad originem, sed committitur in operationibus animalibus, quo ad rationem culpę.

Corpora habentium tantum peccatum originale, post resurrectionē erunt passibilia, sed non patientur, quia non erit agens naturale.

Peccatum originale quo ad culpam est à patre, quo ad pœnalitates est à matre.

Peccatum originale nimium est grauitate reatus pœnę, & est tantum communitate maximum.

Christus principalissimè uenit tantum, ad tollendum peccatum originale.

Peccatum originale est minus uoluntarium quam alia peccata.

Peccatū originale respectu nature est grauius ueniali, sed respectu personę non est grauius.

Si Eua peccasset, & non Adam, filij eorū non habuissent defectus sequentes, scilicet passibilitatem & mortalitatem.

DOCTRINA SCHOLAS.
DE PECCATO ACTV
ali mortali.

Septem tantum sunt peccata actualia mortalia.

Adfectus & cogitatus pravi etiam in impijs non sunt peccata mortalia.

Vbi non accedunt externa facta, etiam si ad sensus accedat, adfectus & cogitatus contra præcepta Dei, non sunt peccata mortalia.

Non omnia peccata mortalia damnabilia sunt.

Fides cum peccato mortali subsistere potest.

Mortalia peccata tantum & illa omnia pertinent ad confessionem & absolutionem clauium.

Non peccat mortaliter liberum arbitrium, dum facit quod in se est.

Homo per peccatum mortale, perdit & amittit omnia præcedentia opera ac merita, quia mortale peccatum non tantum necat animam, sed & bona opera perire facit. Verum bona illa opera per peccatum mortale amissa, reparantur pœnitentia.

Peccatū actuale mortale est formaliter corruptio rectitudinis moralis in actu elicito, nō qui in fuit, sed qui inesse debuit, quia uoluntas libera debitrix est, ut omnem actum suum conformet

formiter eliciat regulæ superiori secundum præceptum diuinum.

Peccatum mortale non contrahitur quantumcunq; sit eius sensatio, nisi sit eius consensus.

Non omne quod est factum contra præceptum aut uotum, aut iuramentum, aut etiam contra Dei interdictum est peccatum mortale, quia in quolibet horum stat peccari posse per surreptionem quandam, & absq; perfectæ rationis consensu.

At qui non cum impij mentem cogitationes tangunt, peccamus mortaliter, sed duntaxat cum eis consentimus, id est, quando illi uoluntas nostra fauet, quando eas ipse cum delectatione complectitur, quando eas adesse gaudet, quamdiu uerò hæ sibi displicent, sibiq; sunt horri ac odio, nullum est mortalis noxæ periculum.

Tripliciter quis dicitur in peccato mortali, uel quia adhuc est in affectu uel actu peccandi, aut quia de commisso peccato non est absolutus, quia non sufficienter contritus est, uel quia licet in foro cōscientiæ, non tamen in foro poenitentiae absolutus est, quia non confessus.

Peccatorum mortalium, alia sunt carnalia, alia spiritualia. Carnalia maioris sunt infamiae, spiritualia uerò maioris culpæ. Peccata purè carnalia sunt gula &c. purè spiritualia, inuidia,

DOCTRINA SCHOLAST.

uidia, ira &c. Media inter utraq; sicut & auaritia participat cum utrisq; &c.

Peccata mortalia quædam sunt commissi, quædam delicti. Aliqua enim committuntur in faciendo, aliqua in omittendo. Prima peccata sunt præuaricatio seu transgressio legis, quoad præcepta negatiua. Non occides, non moechaberis &c. Secunda sunt præuaricatio seu transgressio legis, quoad præcepta affirmatiua, sicut sunt: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde &c.

Peccatorum mortalium quædam committuntur in deum Patrem, quædam in deum Filium, quædam in deum Spiritum sanctum.

Peccatum in Patrem est, quando uoluntas quæ est coniuncta appetitui sensitivo nata sibi condelectari, & peccans occasionaliter ex inclinatione appetitus sensitui ad suum delectabile, peccat ex passione. Hoc peccatum est appropriatè in patrem, cui adtribuitur potentia.

Peccatum in filium est, quando uoluntas agit per cognitionem intellectiuam, hoc est, præsupponit cognitionem intellectus illius obiecti, circa quod elicit suum actum, ideo ratione errante ipsa confirmiter eliciente, non rectè elicit, nisi error esset inuincibilis, & sic peccat ex ignorantia. Et hoc peccatum appropriatè dicitur in filium, cui appropriatur sapientia.

Peccatum in Spiritum sanctum est, quando uoluntas

Voluntas peccat ex libertate propria non con-
delectando appetitui sensitivo, nec ex errore
rationis, & qui sic peccat, dicitur peccare ex
malitia, quia non ex passione siue odio, neq; ex
errore ni ratione peccat, ibi enim est plenif-
sima ratio peccati, quia plenissima ratio uolun-
tarij, quia nihil est aliud à uoluntate alliciens eã
ad malum, neq; in sensu, neq; in intellectu, sed
ex mera libertate sua, siue aliqua occasione ex-
trinseca eligit uelle contra dictamen rationis,
etiã si non tendat in ipsum malum sub ratio-
ne mali. Et hoc peccatum dicitur committi
in spiritum sanctum, cui adtribuitur bonitas.

Peccatum mortale remitti per aliquod mul-
tipliciter potest intelligi, scilicet quod præ-
dicat uarias circumstantias causæ. Vno mo-
do intelligitur peccatum mortale deleri per
aliquod tanquam per causam formalem, ut
quando illud est forma inhærens animæ expel-
lens seu non compatiens secum mortale pec-
catum. Secundo tanquam per causam effici-
entem, principalem dispositiuam aut instru-
mentalem. Tertio modo per ipsum, ut per sig-
num pronuncians, uel ostendens absolutionẽ
à peccatis. Item quandoq; peccatum remitti-
tur quo ad culpam, quandoq; quo ad pœnam,
quandoq; quo ad utramq;.

Quia difficile est cognoscere peccatũ morta-
le, igitur hęc sequentes regulę cognitionis tenen-
dæ sunt iuxta scholasticos.

Pri-

DOCTRINA SCHOLAST.

Prima. Vbi adsunt adfectus animę & complacentia, ibi adest peccatum mortale.

Secunda. Bonum quodcunque citra Deum diligere, supra Deum uel æquę Deo, est peccatum mortale, quia Deus diligī debet super omnia & propter se.

Tertia est de charitate. Omne quod directē contrariatur charitati Dei & proximi, est mortale.

Quarta. Quicunq; facit directē cōtra quodcunq; præceptum decalogi, peccat mortaliter.

Quinta est de ecclesię præcepto. Nam transgressio contra quodcunq; præceptum ecclesię est mortale, si fiat scienter aut ex contemptu.

Sexta est de fine. Quodcunq; quis constituit finem ultimum in creaturis, uel citra Deū, peccat mortaliter, quia hoc est frui utendis.

Septima est de gratitate iniurię, qua iniuriatur Deus & proximus.

Octaua est de inhæsiōe firma conscientię dictantis aliquid faciendum uel nō faciendum.

Nona est de ignorantia. Nam ignorantia non excusat de peccato mortali.

Decima est de charismate sacramentali. Quōd indignē suscipiens quodcunq; sacramentum, est peccatum mortale.

Vndecima est de lege positīua, quod lex canonica uel constitutio legis alicuius cuiuscunque non semper obligat ex eius transgressiōe
ad

DE PECCATO ACT. MOR. 33

ad peccatum mortale, etiamsi sit lata per uerba præceptiua uel inhibitoria aut æquipollentia.

Duodecima est de malo alieno, quod unius mali alij simul compeccant mortaliter.

Decima tertia est de non necessarijs, ut sunt sacramenta non necessitatis, & consilia Evangelica. Nam etiam sacramenta non necessitatis unà cum omnibus consilijs Euangelicis obligant omnes homines ad non contemnendum.

Decima quarta est de obedientia. Quicumque contra obedientiam debitam superioribus siue ecclesiasticis siue temporalibus in licitis mandatis ex contemptu transgreditur, mortaliter peccat.

Decima quinta est de poenitentia. Quod omne peccatum graue mortale per poenitentiam & confessionem sequentem fit ueniale.

Decima sexta est de quantitate intentionis, uel quantitate, quod quamuis quis intendat modicum uel uenialiter peccare, tamen mortaliter peccat, non obstante tali intentione in his, quæ sunt contra præcepta, tum quia talis erronea conscientia peccat, tum quia opus malum non recipit quantitatem ab intentione.

Decima septima est de rationis consensu deliberatiuo, id est, quando quis sufficienter potuit deliberare & resistere, & non fecit, ut debuit.

DOCTRINA SCHOLAS.

Decima octaua est de sensu actibus. Quod quando cunq; in actibus sensuum quis intendit ad mortale principaliter peccat mortaliter.

Decima nona est de titubatione dubieratis. Quando quis aliquid facit, de quo titubat dubitando pro utraq; parte, utrum illud sit mortale an ueniale, mortaliter peccat & tenetur confiteri, quia discrimini mortalis peccati se exponit. Serius si non dubitaret pro utraque parte, sed crederet potius esse ueniale, nec aliunde scire posset. In dubijs autem tutiorem uiam amplecti debemus. Verum si non maiorem certitudinem de una partium habet quam de altera, sistere debet, quousq; ad eorum aliam magis assentiat.

Vicesima est de uoluntarijs. Quod in peccatis mortalibus sola uoluntas deliberata profecto capitur, quantum ad hoc, quod mortale sit peccatum in uoluntate, quod si opere exequatur, erit grauius.

Vicesima prima est de uoluntate. Oportet enim mortale peccatum uoluntarium esse, adeo ut cum non sit uoluntarium, non sit mortale peccatum.

Vicesima secunda est. Quod quicumq; uoluntarie uel ex propria culpa exponit se periculo mortalis peccati, uel seipsum uel proximum, peccat mortaliter.

Peccatum mortale est deordinatio quedam ac deuiatio ab ordine necessario ad salutis consecutionem.

Pecca-

DE PECCATO ACT. MOR. 34

Peccator etiam post peccati mortalis remissionem, tenetur ad detestationem, non tamen pro semper.

Delectatio carnis morosa mortale peccatum est.

Consensus in delectatione motuum, qui est ex deliberatione rationis, est peccatum mortale.

Mortale peccatum est libidinis uel uoluptas, in creatura supra Deum uel æque Deo.

Sine mortali peccato nunquam dimittitur ueniale, mortale autem dimittitur sine ueniali.

Vnum peccatum mortale non dimittitur sine altero, quia mortalia habent connexionem ad inuicem ex parte auersionis.

Actus qui de se est peccatum mortale, sit sæpe uirtuosus propter aliquam circumstantiam.

Non omne peccatum mortale est contra preceptum Dei.

Omne peccatum mortale contrariatur charitati, non autem spei, & fidei.

Peccata non semper sunt connexa.

DE PECCATO A-

ctuali ueniali.

In impijs etiam extare possunt actualia peccata uenialia.

Venialia peccata pro leuibus reputantur.

Venialia peccata extinguuntur per aquam benedictam, per purgatorium, & res huiusmodi.

DOCTRINA SCOLASTICA

Aduenialium peccatorum expiationem,
non opus est gratia uel Christo.

Homo in hac uita sine uenialibus etiam pec-
catis esse potest.

Venalia peccata non pertinent ad confessio-
nem & absolutionem clauium.

Impietas est dicere, omne peccatum esse mor-
tale, secundum naturam, sed ueniale his, qui
sunt in Christo.

Venalia peccata extinguit ac fugat aqua
benedicta.

Locus Ioannis. Si dixerimus: peccatum non
habemus, mendacem facimus eum &c. de ue-
nialibus tantum peccatis intelligendus est, sine
quibus nunquam esse homo potest.

Peccatum ueniale non separat à consortio
Dei, sicut peccatum mortale.

Peccatum ueniale non punitur æterna pœ-
na, sed pœna temporalitantum.

Sicut peccatum ueniale dignum est uenia, &
temporalem pœnam promeretur, sic ab euen-
tu per pœnitentiam mortale fit ueniale.

Peccatum ueniale est complacentia seu uo-
luptas in creatura infra uel citrà Deum, id est,
quod non plus quàm Deo, nec eque sicut Deo,
quia scilicet non uellet quis illi finaliter adhæ-
rere, uel propter illud Deo displicere, aut sci-
enter contra eius præcepta & mandata quic-
quam facere.

Peccatum

DE PECCATO VENIALI. 35

Peccatum ueniale est triplex. Quoddam est ueniale ex sola surreptione, id est sine aduertentia, quod præuenit deliberationem, & illud sicut uitari non potest, ita etiam nunquã fit mortale quamdiu manet in illo genere & surreptione. Secus si maneret & continuaretur actus ex surreptione inceptus, quousq; accederet perfecta deliberatio, quia tunc non manet surrepticius. Et dicitur ueniale ab adueniendo, quia uenit ex surreptione & pronitate naturæ corruptæ, & hoc prouenit nisi subsequitur iudicium rationis, ut sunt motus carnales & sensuales.

Quoddam est ueniale, quod fit cum cogitatione sine aduertentia, sed sine pleno consensu, ut in cogitatione de muliere, & in delectatione citra consensum in delectationem. Tertium est ueniale cum ratione & consensu, sed ideo est ueniale, quia non est contra præceptum, ut uerbum ociosum, & mendacium iocosum, risus superfluus & huiusmodi. Et dicitur peccatum ueniale, non ideo (ut quidam dicunt) quia meretur ueniam (hoc enim falsum) quia nullum peccatum potest habere rationem ad merendam ueraciter ueniam, imò demeretur &c. Peccatum autem primo & secundo modo, si accedat consensus perfectus, erit mortale. Nam propter defectum consensus & imperfectionem eius fuit ueniale, ideo accedente consensu cessat ratio uenialis peccati, & nihil deficit de ratione mortalis.

DOCTRINA SCHOLASTICA

Ratione peccati uenialis per se, non necesse est confiteri, sed ratione periculi.

Veniale peccatum est deuiatio ab ordine nõ necessario, sed utili. Sciendum autem est, quod duplex sit à deo ad salutem institutus ordo. Primus est necessarius, & hic est obseruantia præceptorum, secundum illud: Si uis ingredi ad uitã, serua mandata. Secundus est ordo cõsequendi ad salutem compendiosus & utilis, non tamen necessarius, sicut obseruatio consiliorum Evangelicorum. Recessus à primo ordine, qui est per transgressionem præceptorũ, dicitur & est peccatum mortale, quia inducit mortẽ perpetuam, & priuat animam uita gratiæ in præsentĩ, & uita glorię in futuro. Recessus autẽ à secundo ordine, scilicet ab obseruantia consiliorum per conuersionem in ordinatã ad creaturam, citra tamen transgressionem præceptorũ, est peccatum ueniale. Dicitur autẽ peccatum, quia est quedam deordinatio in adhesionẽ creature minus utili, dimissa utiliore, cũ tamen ratio deprecetur ad optima. Dicitur ueniale, quia nõ inducit mortẽ, neq; tollit gratiam neq; eam minuit, alioqui cum gratia sit finita, posset per multiplicationem uenialium tota auferri, & sic uenialia non essent uenialia. Minuit tamen feruorem gratię, hoc est, impedit gratiam à sua operatione. Feruor uerò charitatis consumit ueniale peccatum, sicut ignis magnus guttam aquę iniectam.

DE PECCATO VENIALI. 39

Veniale peccatum non auertit à fine, sed obligat & impedit aliquantulum progressum ad finem.

Veniale peccatum non habet contemptum Dei (nemo enim contemnit quod amat) sed habet quandā desidiam & teporem, pro quanto plus adhæret creaturæ, quam proficit ad adhærendum Deo.

Veniale peccatum etiam post hanc uitam remittitur.

Vnum ueniale potest remitti sine odio.

Quodlibet opus meritorium habet uim remittendi peccatum ueniale.

Aqua benedicta remittit ex suo ualere peccatum ueniale.

Veniale peccatum tollitur in baptismo, nō tanquam repugnans gratiæ, sed tanquam repugnans gloriæ.

Venialia peccata remittit confessio generalis quantum ad culpam, & quantum ad poenæ diminutionem.

Peccatum ueniale est amor uoluptatis in creatura citra Deum.

Primi motus merito dicuntur uenialia, quia sunt uenia digna.

Peccatum ueniale est delectatio carnalis sine consensu.

Consensus subitus non præhabita deliberatione, sed ex sola corruptione rationis, quam

DOCTRINA SCHOLAST.

præcedit appetitus sensualitatis in primo motu, talis consensus dicitur surreptio, & est ueniale peccatum.

Peccatum ueniale minoris est culpæ.

In paruulis primum surgunt uenialia, postea mortalia.

Veniale peccatū est, quod hominem usq; ad reatum perpetuæ mortis non grauat, sed pœnam meretur, & facile indulgetur.

Peccatum aliquod tribus modis est ueniale. Primo modo ex genere, sicut uerbum ociosum est ueniale, secundo modo ex euentu, secundum quod per pœnitentiam de mortali fit ueniale, tertio modo ex causa, ut quando fiunt quædam ex infirmitate uel ignorantia, quæ licet quandoq; sint mortalia, tamen dicuntur uenialia ex comparatione ad peccatum, quod fit ex certa malitia &c.

Peccatū ueniale nunquā potest fieri mortale, ita uidelicet si intelligatur idem secundū substantiā, quod prius fuit ueniale mortale fieri.

Beata uirgo sine uenialibus uixit in hac uita.

Effectus uenialis peccati multiplices sunt. Primus est, quia ad pœnam obligant uenialia, non quidem determinare uel præcisè obligant ad pœnam æternam uel purgatoriam, uel presentis satisfactionis, sed ad aliquam illarum pœnarum. Quoniam secundum forum ecclesiæ presentis latis facit homo leuiter, sed secundum

secundum forum purgatorij punietur homo grauius, sed secundum forum inferni punietur grauiissime pro ueniali, quia æternaliter, si cum mortali & ueniali discesserit.

Pœna inferni pro ueniali incomparabiliter minor est, quam pœna pro mortali.

Illata pro ueniali in purgatorio est sicut linea. Illata pro ueniali in præsentia, est sicut punctus.

Quantum ad culpam attinet, omne peccatum ueniale aboletur in præsentia à gratia finali in saluandis, sed non quantum ad pœnã, quæ soluetur in purgatorio. Delet autem gratia finalis peccatum ueniale in ipsa dissolutione corporis & animæ.

De uirtute completionis, & sui status, quam uis non sit modus contritionis ad idem directus &c.

Etiã quantum ad culpam attinet, à multis deferuntur uenialia peccata ad purgatorium.

Homo statim à morte euolaret ad gloriam, nisi eum uenialia peccata impedirent, quæ cogitur prius in purgatorio soluere.

Post perpatratiõem uenialium oportet nos quædam opera conuertere ad solutionem horum debitorum, per quæ nobis deberet crescere cumulus æterni præmij.

Pœnitentia licet non sit de uenialibus simpliciter, tamen per accidens est, & hoc tribus mo-

DOCTRINA SCHOLAST.

dis: Primo ratione dubij, ut quando creduntur esse mortalia: Secundo ratione statuti, ut est, quando homo, qui tenetur confiteri semel in anno, non habet nisi uenialia: Tertio ratione periculi, ut quādo uenialis delectatio ad hoc perducta est, quòd nisi homo se auertat ab ea, trahitur in mortale.

De ueniali peccato sciendum, quòd in duobus casibus non remittitur. Primus est, si talis habeat mortale peccatum, quoniam sine mortali peccato nunquam dimittitur ueniale, licet e contra possit fieri, scilicet, quòd mortale dimittatur sine ueniali, cum enim mortale peccatum tollat charitatem, quæ uniuersa delicta operit, constat, quòd existenti in peccato mortali nullum remittitur ueniale.

Secundus est, quòd uoluntas fixa est in affectu alicuius peccati uenialis determinati, quoniam idem illud tolli non potest.

Vnum peccatum ueniale potest remitti sine altero, quia peccatum mortale, quod maioris est adhaerentiæ, potest remitti sine ueniali.

Veniale quamuis Deo displiceat, cum inordinatum sit, non tamen facit ipsum peccantem displicere Deo, quia nō priuatur gratia, sed obnubilatur in quantū eius processus impeditur ad exteriora, & propter hoc unum ueniale nō impedit, quin aliud remitti possit.

Venialia non habent connexionem ad inuicem

DE PECCATO VENIALI. 38

et nec ex parte auersionis, quia non auertit
 à summo bono; nec ex parte conuersiōis, ideo
 unum remitti potest sine alio, nō uerò sic est in
 mortalibus. Ad peccati uenialis remissionē nō
 exigitur nouus charitatis habitus, sed sufficit
 nouus morus, quia peccatū ueniale nō tollebat
 uirtutis habitum, sed impediēbat ipsius actum.

Peccatū ueniale nō admittitur sine contritio-
 ne, cuius hęc est ratio, quia quādiu manet uolū-
 tas in aliquo ueniali, nunquā dimittitur, sed uolū-
 tatem auertere ab eo, quod quis prius uolebat,
 est displicere ei, quod uoluit: talis autē displicen-
 tiā dolor cōtritiōis dicitur, sed cōtritiō in habi-
 tu nō sufficit ad peccati uenialis remissionem,
 nec cōtritiō in actu semper requiritur, propter
 hoc requiritur contritiō medio modo, scilicet,
 ut peccatū displiceat actu uel explicite, uel im-
 plicite: dico autē implicite, quia talis actus sufficit.

In cōtritiōne de uenialibus nō exigitur pro-
 positum non peccandi uenialiter, sicut in con-
 tritiōne pro mortali, sed sufficit, quod ei suffi-
 ciat peccatum præteritum.

Multa sunt, per quę tolluntur peccata uenialia
 quę per tria comprehenduntur. Primo sunt o-
 mnia, quę gratiā cōferunt, ut sacramēta Eccle-
 się: secundo illa, quibus impedimenta seruatoris
 tolluntur, sicut est aqua benedicta, quę uirtu-
 tem inimici reprimit, & episcopalis benedi-
 ctiō: tertio exercitiū humilitatis ex parte no-
 stra, ut est cōfessio pectoris, oratio dominicalis

DOCTRINA SCHOLAST.

elemosyna, ieiunium & huiusmodi. Ratio horum est, quia cum uenialia dimittantur per feruorem charitatis, qui implicitè uel explicitè continet omnia illa, quæ nata sunt, de se feruorem charitatis excitare dicuntur, peccata uenialia dimittere. Vnde cum secundum quantitatem feruoris sit quantitas remissionis, patet, quòd prout per ista tria prænumerata maior uel minor excitatur feruor, qui uel implicitè, uel explicitè contritionem continet, plura aut pauciora uenialia dimittuntur, non tamen semper omnia.

Peccatum ueniale dicitur ex causa, euentu, & genere.

Peccatum ueniale non habet propriè rationem offensæ.

Peccatum ueniale non habet simpliciter, & perfectè rationem peccati.

Peccatum ueniale non tollit gratiã, sed stat cum ea.

Peccatum ueniale nõ contrariatur uirtuti.

Peccatum ueniale nullam propriè maculã causat in anima, sed impedit actus uirtutum.

Homo quandoq; potest esse in hac uita sine peccato ueniali.

Peccans uenialiter recidiuat & simulat, id est, est fictus dispositiue, & imperfecte, sed non simpliciter.

Remissio peccati uenialis non comparatur

la-

sanitati, quia in eo nō est aliqua destitutio, nec debilitatio uirtutis, sicut in infirmitate corporis.

Vnus actus charitatis, potest delere omnia uenialia.

Aliquid causat remissionem uenialium tripliciter, scilicet causando gratiam, ut omnia sacramenta nouæ legis, uel detestando peccata, ut confessio generalis, & oratio dominica: uel reuerendo diuina, ut benedictio episcopalis, quælibet unctio sacramentalis, & huiusmodi.

Ingressus Ecclesiæ consecratæ delet peccata uenialia.

Nulla satisfactio est taxata pro ueniali, sed iniungitur aliquid magis ad deuotionem excitandam, & contritionem, quàm ad satisfactionem.

Probabile est, statim post mortem remitti peccata uenialia.

Vnum ueniale potest esse capitale, respectu duorum uenialium.

Venialia non contrariantur charitati.

Peccatum ueniale comparatur ægritudini tantum.

Peccatum ueniale non est contra præceptum Dei, sed est præter præceptum.

Consensus in ueniale ex genere, est ueniale:

Per ueniale peccatum non omnino auertitur mens à Deo.

DOCTRINA SCHOLAST.

Motus rationis superioris, in illud quod est ueniale ex genere, est ueniale.

Peccatum ueniale et si aliqua ex parte displiceat Deo, tamen non facit peccantem displicere Deo. Peccatum ueniale non impedit remissionem peccati mortalis.

Vni ueniale potest remitti sine alio ueniali.

Peccatum ueniale remittitur post mortem in purgatorio, quoad culpam & poenam.

DE PECCATO IN spiritum sanctum.

Peccatum in spiritum sanctum extingui dicitur est, ne propter illud homines adigantur ad desperationem.

Peccatum in spiritum sanctum est, quando uoluntas peccat ex libertate propria, non condelectando appetitui sensitiuo, nec ex errore rationis, & qui sic peccat, peccat ex malicia, quia non ex passione siue odio, nec ex errore in ratione peccat, ibi enim est plenissima ratio peccati, quia plenissima ratio uoluntarij, quia nihil est aliud a uoluntate alliciens eam ad malum, neq; in sensu, neque in intellectu, sed ex mera libertate sua, siue aliqua occasione extrinseca eligit uelle contra dictamen rationis, etiam si non tendat in ipsum malum sub ratione mali. Et hoc

DE PECCATO IN SPIR. 46

hoc peccatum dicitur committi in spiritum sanctum, cui attribuitur bonitas.

Peccatum in spiritum sanctum nihil aliud est quam malitia, hoc est, quando uoluntas potest & sic resistere alicui malo, & tamen ex sola malitia illud eligit.

Quantum ad culpam attinet, peccatum in spiritum sanctum est ferè semper irremissibile.

Peccatum in spiritum sanctum dicitur irremissibile, quia non legitur remissum.

Peccatum in spiritum sanctum est, peccare ex electione mali, & tantum ex malitia, que est cum contemptu bonorum impediendum peccatum.

DE LEGE NATVRALI.

Naturalis cognitio Dei ante lapsum, aliqua fuit Dei notitia, sed non perfectissima, hoc est, talis, quòd Deus creet, gubernet, et conseruet omnia.

Naturalis notitia Dei habet eandem efficaciam in cognoscendo deo et colendo, quam habuit ante lapsum. Lex naturalis est signum naturaliter habitum notificatum rectè ratiocinationis diuinè, uolentis creaturam rationalem ligari ad aliquid agendum, pro consecutione finis sui naturalis, qui est felicitas humana, siue moralistica, siue œconomica, siue politica.

Lex

DOCTRINA SCHOLAST.

Lex naturalis sic differt à diuina, quia hæc acquiritur per reuelationem. Lex uerò naturalis ex naturali lumine intellectus tantum.

Non omnia præcepta decalogi sunt legis naturalis, quia non omnia præcepta sunt principia practica ex terminis euidencia, aut conclusiones ex illis in consequentia necessaria illatæ.

Secundæ tabulæ præcepta tam affirmatiua quàm negatiua de lege naturæ sunt, non strictè, sed largè sumpta. Non strictè, quia eorum, quæ ibi præcepta sunt, aut prohibita, non sunt principia practica simpliciter necessaria, nec conclusiones simpliciter necessariae, sed sunt de lege naturæ, communiter accipiendo.

Ius naturale tripliciter dicitur: Communiter, proprie, & magis proprie. Et secundū hoc tripliciter definitur. Vno modo sic: ius naturale est, quod in Lege & Euangelio continetur. Sic definitur in principio Decreti. Sic habere concubinam, est contra ius naturale, quia est cōtra Legem & Euangelium. Reliquæ duæ definitiones nihil papistici habent.

Secundum morem naturales operationes, nec laudantur, nec uituperantur.

Lex naturalis potest mutari per legem diuinam & humanam.

Lex naturæ est obfuscata in hominibus, non quo ad omnia, sed quo ad multa.

Lex naturæ sic fuit aliquādo obfuscata apud
Ger-

DE LEGE NATVRALI. 41

Germanos, quōd homicidium non putarent esse peccatum.

Quæ lex naturalis dicitur, quasi deriuata ex primis principijs eius, non habent uim coactiuam, per modum præcepti, nisi lege diuina uel humana sancita sunt.

DE LEGE DIUINA in genere.

Lex Dei non damnatur naturalis imbecillitas, uidelicet concupiscentia.

Legi Dei satisfieri potest per nostra externa opera, item per conatum interiorem uoluntatis, etiamsi repugnet concupiscentia.

Homo postquam credit Euangelio, ita potest satisfacere legi Dei, ut suam ex operibus legis paratam iustitiam opponere queat diuinæ iræ pro peccatis.

Homines ante datam legem, lege naturæ fuerunt iustificati: patres lege Mosaica, nos hodie Euangelicis legibus iustificamur.

Leges Dei consilia tantum sunt, pro perfectioribus data.

Lex uel saltem externè seruata, iustificat.

Lex non tota est abrogata ad iustitiam, sed tantum iudicialia & ceremonialia.

Caro legi Dei subdi potest.

DOCTRINA SCHOLAST.

Homines per se uiribus naturalibus possunt legi Dei satisfacere, quod ad substantiam actuum pertinet; gratiæ tamen interim hoc tribuitur, quod addit respectum meritorij.

Vetus Testamentum sublatum est, nec pertinet ad Christianos.

Non est causa abrogatæ legis Mosaicæ, quia impossibile fuit eam à nobis seruari.

Vetus Testamentum est, non typus Testamenti. Falsum est, Christum morte sua confirmasse uetus Testamentum.

Magnum discrimen est inter præcepta & cõfilia Euangelica.

Præcepta Dei sunt possibilis, nec uerum est, Deum impossibilia præcepisse.

Deus condescendens nostræ infirmitati, cõstituit homini mensuram eorum, ad quæ tenetur de necessitate, quæ est observatio præceptorum, ut de reliquo, hoc est, de operibus supererogatiuis possit satisfacere de commissis.

Plus etiã quàm lex exigit facere possumus.

Lex contenta est externa & ciuili iustitia.

Lege Dei tantum requiruntur ciuilia opera.

Deus lege diuina non requirit à quolibet Christiano summã perfectionem erga legem.

Duplex est ordo ad iustitiam, salutem, & uitam æternam à Deo institutus. Primus est necessarius, & hic est observantia præceptorum, secun-

secundum illud: Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Secundus est compendiosus & utilis, sed non necessarius, sicut est observatio cõfiliõrum Euangelicorum.

Lex diuina est signum uerum creaturæ rationali reuelatum notificatum recte ratiocinationis diuinæ, ualentis te ueri illam seu ligari ad aliquid agendum, uel non agendum pro consecutione felicitatis æternæ.

Lex diuina sumitur pro lege diuinitus inspirata.

Lex diuina largè sumpta, potest sumi pro aliqua totali congregatione, non solum continente præcepta & prohibitiones, sed etiam consilia & promissiones præmiorum, comminationes suppliciorum, & multa huiusmodi.

Lex diuina est, quæ per diuinam reuelationem, per finem beatitudinis, est principaliter ordinata.

In lege purè diuina possunt quatuor gradus assignari. In primo ponuntur leges immediate reuelatæ à Deo pro tota cõmunitate hominum aut principaliori parte, scriptæ in Biblia, & præsertim in Euangelis latis à Christo, ad beatitudinis consecutionem.

In secundo gradu ponuntur leges diuinæ, quæ ex præcedentibus solis deducuntur in consequentia euidenti.

In tertio gradu ponuntur leges diuinæ ex

DOCTRINA SCHOLAST.

prædictis deductæ per successiuam relationem Apostolorum, & aliorum æquiualentem scripturæ canonicæ, sicut determinations Ecclesiæ, quæ Spiritus sancto creditur regi.

In quarto gradu sunt leges specialiter inspiratæ & reuelatæ quibusdam singularibus personis pro se aut pro paucis ad hoc electis.

Lex diuina in quantum iustificat obseruantes eam, dicitur lex iustitiæ.

Quatuor sunt genera talium, quæ dicuntur ad ius diuinum pertinere. Primū est genus eorum, quæ cōtinentur expresse in textib. canonicæ scripturæ, ut: Quod in principio fecit deus cœlum & terram. Secundū est eorū, quæ consequuntur consequenter clarè in consequentia necessaria & euidēti apud omnem utentem rationem ex eis, quæ ibidem continentur. Tertium est eorum, quæ licet non consequantur in consequentia clara apud omnes utentes ratione, uel aliunde doctos, tamen apud exercitatos in sacris literis consequentia iudicatur optima uel sequela. Quarta est eorum, quæ per reuelationem factam Ecclesiæ constant, & hoc uel expresse, uel manifeste per prophetas, seu miraculosas attestations, uel implicite per communem attestacionem totius Ecclesiæ, uel concilij generalis eam sufficienter representatis, ac per successionem legitimam deriuatam ad posteros, per eos, qui tales reuelationes habuerunt
mani

manifeste; ueritates oēs alię, tãto dicuntur magis pertinentes uel impertinentes ad theologiã & suos professores, quanto proximius uel remotius possunt inferri ex prædictis.

Præcepta affirmatiua obligant semper, sed non ad semper. Legatiua obligant semper & ad semper.

Lex dicitur à ligando, quia ligat, uel à legendo, quia scripta est.

Lex maximè respicit ordinem ad beatitudinem. Proprius effectus legis diuinæ est, inducere homines ad propriã eorum uirtutem, ideo & lex honos facit.

Finis legis diuinæ est beatitudo æterna.

Lex diuina principaliter considerat iustum, & iniustum, in quantum per hoc ordinatur homo ad finem, qui est uita æterna.

Lex diuina aut obligat, aut consulit.

Etiã lex uetus conferebat gratiam.

Finis ueteris legis fuit iustificatio.

Paulus loquens de lege, semper intelligenda est lex Moyli tantum.

Præcepta quadruplicia sunt: Primæ necessitatis, secundæ necessitatis, tertie necessitatis, & quartæ necessitatis.

Præcepta primæ necessitatis sunt, sine quibus imago Dei, quæ homo est, non saluatur.

Præcepta secundæ necessitatis sunt, quæ à primo & naturaliter obligant in generali, &

DOCTRINA SCHOLAST.

non in speciali, ut est, satisfacere pro peccatis.

Præcepta tertiæ necessitatis sunt, quæ ex actu humano obligant, sicut uotum: uel quæ obligant quosdam, sed non omnes, aut etiam omnes in casu, sicut consilia.

Præcepta quartæ necessitatis sunt, quæ prælati ecclesiarum instituunt, scilicet quæ instituit papa in ecclesia, aut archiepiscopus in prouincia sua.

Præcepta nouæ legis sunt maiora, quæ ueteris.

Præcepta Dei spectant ad causam salutis.

Præcepta naturæ sunt tantum de necessarijs ad salutem, sed non sunt satisfactoria.

Homo etiam post peccatum potest sine gratia seruare oia præcepta Dei, quoad substantiam actus. In lege diuina non datur præceptum de fide simpliciter, sed de quibusdam credendis, quia fides præcedit præcepta.

Inter præcepta legis diuinæ, quædam sunt præambula legi, sicut præcepta de fide & spe.

In lege Dei non datur præceptum contra desperationem.

Præcepta legis diuinæ, maximè & principaliter sunt de iustitia.

Leges diuinæ ordinatæ sunt ad purificandum cor, & ad bonam conscientiam.

Præcepta Ecclesiæ habent eandem uim obligandi, quam præcepta diuina.

Ad prælatos ecclesiæ pertinet, dare præcepta in spiritualibus.

Magnis uiris non de facili debet fieri præceptum.

Præceptum de occidendo hominem etiam apud Deum ipsum est indispensabile.

DE LEGIBVS MO-
saicis Moralibus.

Sunt quædam Ecclesiæ traditiones, quæ cū legibus Moralibus conferri possunt.

In decalogo sufficientia opera præscripta fuerunt pro iudaico populo: ast pro Christianis fuerunt quædam opera per pontifices addenda.

Moralia præcepta non sufficiunt ad uerum & perfectum Dei cultum præstandum.

Morales leges iustificanc, etsi hoc ipsum uel Iudiciales uel Ceremoniales non faciunt.

Leges morales non sunt abrogatæ, sed adhuc conducibiles sunt ad iustitiam coram Deo

Apostolus in priore epistola ad Corinth. literæ nomine non intellexit leges Morales.

Moralia præcepta nō sunt abrogata in causa iustificationis.

Sabbatum significat diei septimi religionē, unde errant, & qui aliter dicunt, & qui sentiunt sabbatum significare spirituales requiem ab operibus malis.

DOCTRINA SCHOLAST.

Præcepta decalogi non sunt data, nisi ijs, qui sunt in statu perfectionis, quia præceptū (Non concupisces) nullum conuenit seruare, nisi in statu perfectionis, multo igitur minus alia grauiora.

Præcepta decalogi non obligant hominem ad obseruantiam eius in charitate simpliciter, sed bene ad obseruantiam formatam astringit conditionaliter decalogus, quia si obligarent, quicumq; facerent actum moralem, uel benefaciendo patri, uel pascendo pauperem, non habens charitatem, peccaret. In quolibet etiam momento non habens charitatem esset transgressor præcepti. Qui uerò seruat decalogū ex charitate, meretur uitam æternam.

Moralia in tantum sunt determinabilia lege, hoc est, in præcepto, in quantum pertinet ad iustitiam.

DE LEGIBVS MOSA icis, Ceremonialibus, & Iu dicialibus.

In ueteri Testamento leges Ceremoniales iustificarunt homines, quia continuerūt sub se sacrificia pro peccatis.

Circumcisio data fuit propter iustificationē impetrandam.

DE LEGIBVS MOSAICIS. 49

In nouo Testamento non ualent quidem amplius pro peccatis sacrificia Moſis, ſed nouum Teſtamentum habet noua ſacrificia pro peccatis: uidelicet ſacrificium Miſſæ.

Chriſtiani non ab omnibus ceremonialibus Moſaicis ſunt liberi.

Hæ leges non iuſtificant, reliquæ iuſtificant. Nam Paulus cum loquitur de operibus legis, non de tota lege intelligendus eſt, ſed de Leuiticis ceremonijs tantum.

Præcepta ceremonialia fuerunt uſq; ad paſſionem Chriſti, hoc eſt, uitam dare potuerunt præſtantibus ea.

Vide infra locum de ſacrificio, Leges Iudiciales quia non immediata nec directa intentione, ordinant ad finem ultimum & ſupernaturalem, ideo non ſunt propriè leges diuinæ.

DE EVANGELIO.

Homines ante datam legem, loco Euangelij legem naturæ habuerunt, Iudæi legem Moſis, nos Chriſti Euangelium habemus.

Patrum ſcripta cum Euangelio conferri debent.

Doctrina Euangelij non eſt dignior doctrina legis.

Euangelium etiam dubitantibus promittit remiſſionem peccatorum.

DOCTRINA SCOLAST.

Euangelium non est gratuita sed legalis seu conditionalis promissio.

Euangelium pendet ex conditione legis.

Euangelium etiam dubitationem admittit.

Euangelium habet conditionem legis, tanquam causam aut meritum.

Euangelium a remissionem peccatorum non gratis, sed propter legem affert.

Frustra seruatur Euangelium, nisi seruentur Canones Conciliorum.

Nec sunt plura Euangelia, nec plures Euangelistæ, quam quatuor, nec ullius alterius scripta merentur Euangelia Dei.

Nouum Testamentum est promissio omnium bonorum cum lege, & cum iustitiarum nostrarum respectu, cum conditione, qua exigitur à nobis ea obedientia, qua iustificamur.

Præcepta noui Testamenti, urgentia sunt, quæ urgent opera ad iustitiam necessaria.

Euangelium multa præcipit, nec uerum est, Euangelium exhortari, consolari, & obsecrare tantum.

Falsum est, Christum omnem poenam in nouo Testamento sustulisse.

Impium est dicere, Euangelium nihil aliud esse, quam prædicationem de resurrectione Christi,

Christi, non requirentem opera ad iustificatio-
nem.

Falsè distinguunt inter legem & Euangeli-
um, qui dicunt Euangelij rationem per ueteris
& noui Testamenti libros sparsam esse

Euangelium id putandum est, quod scripse-
runt Mattheus, Marcus, Lucas & Ioannes, nec
uerum est, Euangelium in ueteri Testamento
sparsum esse.

Magnum discrimen est inter præcepta & cõ-
silia euangelica.

Multa sunt consilia euangelica, nec uerum
est, tantum unum esse, scilicet uirginitatis con-
siliu.

Possibile est, ut consiliu Euangelicum fiat
præceptum.

Euangelio & iuri Canonico optimè conue-
nit.

Euangelium habet mandatum imponendi
pœnas & nouas leges, aut partem pœnarum
imponendi, parte remissa.

Euangelium paucissimas habet traditiones,
quia Christus promisit spiritum sanctum, qui
debit Ecclesiæ necessarias ceremonias reue-
lare & ordinare.

Lex Euangelica tripliciter iustificat & facit
hominem dignum uita æterna. Primo per fi-
dem, in quantum credit Iesum Christum esse
uerum

DOCTRINA SCHOLAST.

uerum deum & hominem, & redemptorem totius generis humani Messiam in lege promissum. Secundo iustificat per charitatem perfectam erga Deum & proximum. Tertio per spem in quantum contemptis rebus terrenis ponit finem suum in coelestibus à Christo promissis, & sic non operatur propter aliquod praemium temporale, sed propter uitam aeternam promissam &c.

Lex Euangelica potest sumi pro ueritatis uel obiecti intellectuali cognitione, unde non minus proprie dicitur lex uel praecipuum, uel prohibitio ipsa cognitio agendorum, uel non agendorum, quam ipsa ueritas enuncians quid agendum, uel non agendum. Haec autem cognitio potest esse multiplex, quia uel solum apprehensiva uel iudicativa. Et si iudicativa, uel cum formidine, uel cum certitudine. Et si cum certitudine, uel potest esse habitualis, uel actualis, uel ab habitu acquisito solum, uel ab habitu etiam infuso.

Lex Euangelij propriissime dici potest fides infusa, uel actus eius, quo creatura rationalis firmiter assentit doctrinae Christianae ueritatibus.

Non omnia quae credenda sunt, docentur in Euangelio. Vnde Christum descendisse ad inferna, non docetur in Euangelio, & tamen tenendum est sicut articulus fidei. Item multa
alia

alia de sacramentis ecclesiæ non sunt expressa in Euangelio, & tamen Ecclesia tenet illa esse tradita certitudinaliter ab apostolis, & periculosum est circa illa errare, quæ non tantum ab apostolis descendunt per scripta, sed etiam quæ per consuetudinem uniuersalis ecclesiæ tenenda sunt. Nec Christus in Euangelio docuit omnia pertinentia ad dispensationem sacramentorum, dixit enim discipulis suis in Ioanne: Ad huc habeo multa uobis dicere, sed non potestis portare modo; cum autem uenerit ille spiritus ueritatis, docebit uos omnem ueritatem.

Multa igitur docuit eos spiritus sanctus, quæ non sunt scripta in Euangelio, & illa multa quædam per consuetudinem tradiderunt apostoli, quædam per scripturam.

In omnem terram exiuit sonus eorum, id est, Euangelium per totum terrarum orbem prædicatum fuit, id tamen sic moderandum est, ne intelligas Euangelium ad Hunnos & Gothos transisse, qui habitauerunt in orbe ignoto, & inaccessibili, ultra Meoticas paludes. Tamen in die natiuitatis Domini omnia idola eorum clamauerunt regem pacis, & Domini totius mundi fuisse natum in medio mundi. Et sic congregati omnes Hunni atque Gotthi, duobus agminibus factis, relictis sedibus transierunt Meoticas paludes super aquas glaciales, & sic peruenerunt ad partes nostras, & per successionem

DOCTRINA SCHOLAST.

cessionem temporis baptismum susceperunt.
Et hoc idem factum est apud Aethyopes. Vnde
de Virgilius in sexto. Huius in aduentu iam
nunc & Caspia regna, Responsis horrent di-
uum & Meotica tellus, Et septem gemini tur-
bant trepida ostia Nili.

De consilijs Euangelicis, uide infra locum de
concilijs & consilijs.

Lex uetus non conferebat gratiam, sed lex
noua confert.

Lex Euangelica supra præcepta addit & con-
silia.

Lex Euangelica immediate ducit ad ultimū
finem.

Dignitas Euangelij etiā ex ministris pendet.
Euangelium est dignior doctrina, quā cæ-
teræ, igitur à diacono tantum cantatur, Epi-
stola à subdiacono.

DE FIDE ET DVBLI- tatione.

Fides cum peccato mortali subsistere potest.

Fides est noticia historix de Christo, quomo-
do conceptus, natus, passus, crucifixus & mor-
tuus est.

Fides est qualitas in nobis.

Præterea cum impijs communem fidem habere
possunt.

Fides

DE FIDE ET DVBITAT. 49

Fides est principium seu causa adferens alias virtutes, propter quas iustificamur.

A nostra dilectione ordiendum est, ut ad fidem pertingamus.

Fides diuiditur in fidem formatam, acquisitam, & infusam.

Fidem formatam etiam impię gentes habere possunt, nisi carent charitatis operibus.

Fides infusa non iustificat, nisi charitate formata est.

Fides ut qualitas & virtus in nobis iustificat.

Fides iustificat ex opere operato.

Fides cum dubitatione subsistere potest, & iustificare.

Fides magis principaliter iustificat, bona opera minus principaliter.

Fides non potest iustificare, quia in intellectu est, iustitia autem in uoluntate.

Licet dubitare, an contingat nobis remissio peccatorum, & an simus accepti, & an simus consecuturi uitam æternam.

Fide ut qualitate seu uirtute in nobis iustificamur.

Fides infusa non operatur sine acquisita.

Fides acquisita intelligitur ex dicto Pauli, ad Ro. 10. Fides ex auditu est &c.

Homo extra fidem positus, non semper necessariõ habet obicem gratiæ.

Fides

DOCTRINA SCHOLAST.

Fides infusa non est satis ad iustificationem
Impij.

Fides est etiam rerum præteritarum.

Definitio fidei in Apostolo de rebus præter-
ritis intelligenda est.

Fides stabilitur, quando prædicantur ope-
ra ad iustitiam esse necessaria.

Non satis est ad iustitiam coram Deo, cre-
dere, quòd Christus Dominus noster nos sal-
uauerit & redemerit, imò requiritur ad illam
fidem scientia sine errore perfecta.

Nihil unquam peius dici potuit, quàm ibi
nullum nocere peccatum, ubi fides est.

Non rectè iudicant, qui statuunt increduli-
tatem esse fontem peccatorum, nec esse illo ali-
ud maius.

Non est eleuanda fides super omnes uirtu-
tes.

Falsum est, omnia peccata absorberi per fi-
dem.

Fides non præfertur charitati.

Fides non tantum est rerum futurarum, sed
etiam præteritarum.

Fides acquisita res est scripturæ notissima.

Fides non præcedit charitatem, sed fidem
charitas.

Nihil obest Christiano, etsi incertus sit, an sit
in gratia Dei, aut an opera sua placeant Deo.

Dubitans non peccat, nec perdit opera sua.
Falsissima

DE FIDE ET DVBITAT. 49

Falſiſſima ſententia eſt, credētes eſſe ſemper certiffimos poſſe de remiſſiōe peccati, & noſſe ſe eſſe in gratia, & ſibi condonata eſſe peccata.

Actus fidei & ſpei non confunduntur aut permiscentur ſæpe in ſcriptura.

Aliud eſt habitus, aliud eſt actus, ideo fides non eſt motus cordis, qui credere uocatur.

Fides inſuſa eſt uocabulum ſcripturæ.

Homines etiam ad fidem cogi debent.

Fides eſt principium iuſtificationis, ſeu præparatio ad iuſtificationem, non quæ iuſtificat, nam opera quæ ſequuntur iuſtificant.

Fides laudatur, nō tam quia iuſtificat, quā quia eſt principium iuſtificationis.

Ex fide non poteſt eſſe iuſtitia, quia de fide incerti ſumus, nec ſcimus quando ſatis fidei ad iuſtificationem habemus.

Chriſtus ait apud Lucam: Cum feceritis omnia, dicite, ſerui inutiles ſumus &c. Aſt multo magis dici poteſt: Si credideritis omnia, dicite, ſerui inutiles ſumus &c.

In aīa ſunt duę fides: acquiſita & inſuſa. Acquiſita eſt, quę paratur inſtitutiōe & uſu, neluti ſi puer ſemel dicat unū fidei articulū, & manet aliquid herere in anima, ubi bis dicit, plus manet, & ſic ſepius dicendo, ſemp plus manet &c. donec habitū induat. Inſuſa eſt, quæ a Deo inſunditur, & quę per fidē acquiſitā prouocatur.

Falſa eſt ſententia. Credenti nihil poteſt nocere.

DOCTRINA SCHOLAST.

In articulis fidei non aliter agendum est, atque in moribus uitæ, quæ alterari, mutari & corrigi possunt. Eccius.

Fides uirtus est, non supra alias, sed eodem subfello polita,

Fides non habet aliam functionem ab alijs uirtutibus distinctam.

Non rectè dicitur, fidem esse sine operibus fontem salientem in uitam æternam.

Periculosa est nimia fidei prædicatio, quia per illam derogatur ceremonijs ecclesiæ.

Fides etiam informis facit attritum ad Deum accedere & cogit.

Fides apud sacras literas duplex est, altera charitati iungitur, altera sine illa inuenitur, quam nos fidem informem dicimus, iustus inquit Apostolus, ex fide uiuit, scilicet charitate coniuncta. De altera loquitur idem Apostolus, 1. Corinth. 13. Et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.

Fides sine charitate informis existit.

Fides formata in peccatore nunquam à contritione separatur.

Fides aliquando accipitur pro actu, aliquando pro habitu, aliquando pro obiecto. Pro actu est assensus reuelatæ ueritatis. Pro habitu est habitus ex huiusmodi assensibus frequentatis

DE FIDE ET DVBITAT. 50

ratis acquisitus, uel immediate à Deo infusus, inclinans in intellectum ad assentiendum ueritatibus reuelatis. Pro obiecto est ueritas credita, aut uel per ipsum significata. De prima dicitur: Fides ex auditu est, ad Romanos decimo. De secunda ad Hebræos undecimo: Sine fide placere Deo, impossibile est, quod de habituali intelligendum est. De terra, priore ad Timoth. tertio: Enutritus uerbis fidei, id est, ueritatum credendarum.

Fides in paruulis, nec habitus est, nec actus fidei elicitus aut imperatus.

Fides etiam sæpe accipitur pro intentione faciendi. Non enim aliter requiritur fides ad efficaciam sacramenti, nisi quod exhibeatur intentione hoc faciendi, quod Deus instituit, & talis intentio fides dicitur.

Fides tam actualis quam habitualis rursus potest subdiuidi, in fidem formatam & informem. Fides enim accipitur pro eo quod creditur, id est uirtus, & pro eo quod creditur, & sic non est uirtus. Fides autem uirtus est, quæ charitate formatur. Illa uero quæ sine charitate est, non est uirtus, sed est inanis & mortua.

Porrò credimus fide actuali & habituali. Actuali formaliter, habituali tanquam dispositione nos disponente, id est, concausante & inclinante ad actum credendi firmiter elicientem.

DOCTRINA SCHOLAS.

Potest & fides diuidi secundū easdem acceptiones in fidem acquisitā & in fidem iusuram.

Fides secundum tertiam acceptionem potest subdividi multipliciter secundum diuersitatem articulorum ueritatum credendarum.

Fides est uirtus, qua creditur quod non uideatur, quod ad religionem pertinet. Et datur intelligi de habituali formata.

Fides est certitudo, id est, certa cognitio quædam animi de rebus absentibus supra opinionem & infra scientiam constituta. Hæc definitio est generalis conueniens actuali, habituali, infusæ & acquisitæ.

Fides est ratio simplex ueritatis per se existentis.

Actus fidei est credere, qui est actus intellectus uero assentientis, procedens ex uoluntatis imperio.

Definitio fidei ad Hebræos 11. intelligenda est de fide formata, quæ est substantia rerum sperandarum, id est, inchoatio quædam, causa uel fundamentum assequendi res sperandas in beatitudine.

Fides est habitus mentis, quo inchoatur uita æterna in nobis faciens intellectum assentire non apparentibus.

Fides uiua est credere Dei ueritatem, & cum hoc eum amare & timere per affectionem.

Fides est quædam acquisita, quædam infusa.

sa. Fides acquisita est habitus naturaliter acquisitus, ex actibus credendi frequentitatis. Fides infusa est habitus à Deo supernaturaliter & immediate in anima creatus. Est autem fides infusa habitus, hoc est, qualitas producta à deo in anima, inclinans ad eosdem actus mediate uel immediate, ad quos inclinatur habitus acquisitus.

Fides acquisita sic differt à fide infusa: Fides infusa est unica circa omnes articulos credendos, nō sic fides acquisita. Item differunt, quia fides infusa corrumpitur per quemcūq; errorem, circa quemcūq; articulum. Fides acquisita stat cum errore respectu alterius articuli uel obiecti.

Fides acquisita ad credendum articulos fidei est necessaria, quia fides ex auditu est. Ad credendum articulos fidei necesse est credere Ecclesiæ, hoc est, credere Ecclesiam esse ueracem.

Naturali ratione probari non potest, fidem infusam ad credendum articulos fidei esse necessariam, quia ad credendum omnia credibilia, sufficit fides acquisita, ergo non est alia necessaria.

Potest etiam quis firmiter adhærere ueritati, sine fide infusa.

Item fides infusa in actu primo perficit intellectum, est enim ipsa perfectior acquisita, imò quocūque habitu naturaliter acquisito, puta

DOCTRINA SCHOLAST.

Scientia, sapientia, prudentia naturaliter ac-
quisita.

Fides acquisita dicitur corrumpi per erro-
rem circa eundem articulum. Impossibile est
enim, quod quis eundem articulum simul cre-
dat & discredat. Stat tamen simul actus cre-
dendi unum articulum cum errore circa aliū.
Sic & habitus fidei acquisitæ, per habitum er-
roris contrarij corrumpitur, uel per longam
negligentiam eliciendi actum suum circa pro-
prium obiectum propter defectum conser-
uantis.

Fides infusa per quamlibet hæresim corrup-
pitur, alioqui idem esset fidelis & hæreticus.

Fides duplex est, informis & formata.

Fides informis est, quæ est in aliquo sine cha-
ritate. Hæc fides informis non placet Deo,
tanquam meritorium ex condigno, bene ta-
men placet Deo, sicut dispositum de congruo.
Dicitur & hæc fides mortua, non ideo quia
caret utilitate & efficacia, sed quia caret uita
gratuita, quæ est uita perfecta, & ideo fides in-
formis non est propriè uirtus, sed largè.

Omnis fides acquisita est uirtus intellectu-
alis, quia omnis talis causatur ab actibus intelle-
ctus elicitis, scilicet assentire uero certo ex au-
toritate testis. Et etiam omnis fides acquisita
est uirtus moralis, capiendo uirtutem, & diui-
dicur

DE FIDE ET DVBITAT. 35

ditur in politicam, quæ est habitus acquisitus & gratuitam, quæ est habitus infusus, quia acquiritur ex actibus imperatis.

Fides formata dicitur, quæ est cum charitate & operibus bonis, uel est cui in eodem subiecto seu in eadem anima assistit charitas.

Fides quæ per charitatem operatur, est principium sufficiens ad salutem, dum tamen habens legem, obseruet &c.

Dæmones credunt actuali fide ex signis & cōiecturis, etiam ex scriptura, quam nouerūt, & ex illis actibus credendi generatur in eis habitus.

Angeli ante lapsum non habuerunt fidem infusam. Circa hanc propositionem (fides est necessaria ad salutem) non solum cadunt propositiones necessariæ, sed etiam contingentes.

Fidelis legens literaliter Canonem Bibliæ, & capiens eius sensum, acquirit plures fidei habitus, & nullum scientificum. Canon enim Bibliæ non est traditus per modum scientiæ demonstratiuæ, ut ex principijs euidentijs deducantur conclusiones, quibus assentiatur propter principia ex quibus deducantur, ergo legens non acquirit habitum scientiæ.

Specialis fidei actus sunt quatuor. Primus est credendo amare. Secundus est cre-

DOCTRINA SCHOLAST.

dicendo in Deum ire. Tertius est credendo ei ad
hærerere. Quartus est credendo membris eius
incorporari. Secundus actus fidei est exterior
confessio. Tertius actus fidei est mortis susce-
ptio. Quartus actus fidei est triumphatio
&cæt.

Fides est duplex, explicita & implicita.

Fides explicita est actualis assensus Catho-
licæ ueritatis, siue uniuersalis siue particularis.
Sic quicumque apprehendit aliquam ueritatem
catholicam, & ei assentit, habet fidem explici-
tam illius ueritatis, ut assensus illius. Omne re-
uelatum ex Deo uerum est.

Canon Bibliæ est uerus. Christus satiavit
quinque milia ex quinque panibus & duobus pi-
scibus. Fides implicita est fides habitualis uel
actualis assensus alicuius propositionis gene-
ralis, multas particulares ueritates in se inclu-
dentis. Dicitur enim propositio uniuersalis
uel generalis includere omnes illas particula-
res, quæ ex ea inferri possunt in bona conse-
quentia immediate aut mediate uera coassum-
ptio. Exemplum. Ut assensus huius. Omne
contentum in scriptura Canonica est uerum,
est fides implicita, non quidem illius. Omne
contentum in scriptura &c. sed omnium par-
ticularium ueritatum in Canone contenta-
rum, ut illius. In principio creauit Deus coelū
& terram. Adam eiectus est de paradiso.

Christus

Christus descendit de cœlo &c. Omnis autem fides habitualis est fides implicitæ ueritatis, ad cuius assensum inclinatur. Item, eadem fides actualis est implicita & explicita respectu diuersorum. Nam assentiens illi: Quicquid credit Ecclesia, est ueritas catholica. Et habet fidem implicitam omnium ueritatum, quas credit Ecclesia. Nam assentiendo huic explicitè, Quicquid credit Ecclesia &c. Implicitè assentit omnibus ueritatibus, quæ ex illa deduci possunt, sicut huic: Euangelium cōtinet catholicam ueritatem. Item habens fidem infusam omnia credibilia credit implicitè, etiamsi actu nihil apprehendat &c.

Fideles sunt duplices in Ecclesia: quidam maiores, ut pastores Ecclesie, prelati &c. quidam minores, ut subditi & simplices.

Sicut saluandis omnibus necessaria est fides infusa pro quolibet statu Ecclesie: ita & actus fidei adultis uerentibus ratione ad salutem necessarius est.

Sicut prudentia est auriga actuum uirtuosorum, ita fides actuum meritoriorum. Necessarius itaque est omnibus ratione uerentibus actus fidei aliquando ea necessitate, quia eis necessarius est actus meritorius.

Licet in ueteri Testamento eadem fuerit norma & patrum infusa fides, tamen acquisita non fuit eadem. Quanquam & hoc uerum sit, quod

DOCTRINA SCHOLAST.

quod nostra & patrum fides acquisita eadem fuerit, respectu certorum articulorum, puta, articuli creationis mundi, lapsus primi hominis, futuri iudicii, sed non quo ad omnes articulos fidei.

Propositiones creditæ à patribus distinguuntur à creditis à nobis.

Generaliter credere fuit necessarium omni homini, licet non particulariter, & explicitè. Credere inquam in genere, quemadmodum deus ordinat uiam aliquam redemptionis per aliquem mediatorem, etiam ignorando, per quem, an per uerbum Dei, uel per angelum, aut aliud modum, & istud generaliter credere fuit necessarium omni homini ad salutem post lapsum. In lege autem reuelatæ ueritatis Euangelicæ, adhuc magis particulariter credere tenemur plus uel minus secundum diuersos status hominum, quam in lege Mosaica & naturæ.

Omnia Ecclesiæ membra pro statu legis Euangelicæ eadem tenentur credere, non quidem explicitè, sed implicitè.

Minores, hoc est, laici non tenentur credere quod clerici literati & alij.

Et licet simplices & minores non tenentur circa singula credibilia particularia explicitam habere fidem, tenentur tamen omnes particulares errores, ne pertinaciter adhæreant, cauere.

Et si

DE FIDE ET DVBITAT. 54

Et si quidam adeò obtusi sint, quòd articulos in symbolo ordinatos non possint credere, sufficiat eis, quòd omnes & singulos explicite credunt, dum eis proponuntur &c.

Fides potest esse informis.

Ad Heb. cap. 11. dicitur fides argumentum, id est, arguens mentem.

Fides est habitus informatus charitate ad iustitiam. Sola fides non habet meritum, reliquæ uirtutes habent.

Fides acquiritur per scientiam theologiæ.

Fides est proprie uirtus theologica.

Fides etiam fit ex uehementi opinione, aut est uehemens opinio.

Fides est quali habitus theologiæ.

Initium fidei ex nobis est, confirmatio uerò ex Deo.

Per fidem formatam mundamur à peccatis.

Sæcti patres, dum hic uiuerent, liberati sunt per fidem Christi ab omni peccato, & à reatu poenæ actualium, non autem à reatu peccati &c.

Motus fidei includitur in motu charitatis.

Fides dirigit intentionem, sed charitas facit intentionem meritoriam.

Fides compatitur motum dubitationis.

Fides, scientia, & opinio possunt esse de eodem materialiter simul.

Dubitatio infidelitatis in matre Christi non fuit

DOCTRINA SCHOLAST.

fuit, licet in alijs esse possit, sine incommodo,
potest enim cum dubitatione existere.

DE IUSTIFICATIO ne seu iustitia.

Per Christum accipimus generalem iustitiã,
ut autem salui fiamus, opus habemus speciali
iustitia ex proprijs operibus parata.

Iustificatio significat in nobis qualitã aut
uirtutem seu infusionẽ habitus, ut facilius per
opera ad iustitiam perueniamus.

Patres ante datam legem, lege naturæ fue-
runt iustificati, Iudæi lege Mosaica, nos nostris
quibusdam legibus iustificamur.

Iustificationis causę sunt, opera nostra, me-
rita, & dignitates nostrę.

Homines merentur iustificationem ex meri-
to congruo & condigno.

Homines merentur iustificationem actu eli-
cito, faciendo, quod in se est, hoc est, si ratio do-
let de peccato, elicit actum dilectionis Dei, aut
bene operatur propter Deum, unde postea se-
quitur iustificatio.

Deus non requirit aliam iustitiam pro pecca-
tis, quã iustitiam rationis & nostrarum uiri-
um.

Rationis, Mosis, & Euangelij iustitia, nihil in-
ter

ter se differunt, aut parum admodum.

Contritio & dilectio satis sunt ad iustificationem.

Paulus & sic scriptura, quando dicit nos fide iustificari, sic est intelligendum, id est, tota doctrina religionis, & sic etiam lege.

Iustificatio non est gratuita, sed est legalis et conditionalis.

In accipienda iustitia & misericordia dei, nihil officit dubitare, nam homo nescit, utrum amore, uel odio dignus sit.

Iustificantur homines propter beneficia sua, propter qualitates ac uirtutes proprias.

Scriptura prædicat nos iustificari, propter nostram dignitatem, opera, habitus, uirtutes.

Iustificari in scriptura, significat nouas habere uirtutes, propter quas iustificamur.

Apostolus ait: Si dilectionem non habeam, nihil sum: ergo opera dilectionis iustificant.

Dilectio est maxima; ergo dilectione iustificamur.

Iacobus ait: Videris igitur, quod ex operibus iustificatur homo, non ex fide solum: ergo opera iustificant.

Remittite, & remittetur uobis: ergo propter nostram remissionem, ut opus, remissionem peccatorum accipimus.

Redime peccata tua iustitia, & beneficijs erga pauperes, & erit sanatio delictorum tuorum,
ergo

DOCTRINA SCHOLAST.

ergo propter nostra opera iustificamur.

Opera contra legem Dei sunt peccata; igitur bona opera sunt iustitia.

Bona opera sunt obedientia erga totam legem, igitur bona opera iustificant.

Peccatum est odium Dei, igitur dilectio est iustitia. Iustitia est in uoluntate, fides aut in intellectu, igitur non iustificamur fide.

Fides ut noticia est in prædicamento qualitatis: igitur fides non iustificat, cum non sit fiducia in misericordiam Dei.

Iusti efficiuntur iusta operando.

Falsum est, iustum in omni bono opere peccare. Iustus manente iustitia non potest peccare mortaliter.

Iustitia à dilectione ordianda est.

Iustitia est obseruatio certorum rituum &c.

Homines reputantur iusti, propter iustitiam rationis.

Iustificationis initium est fides, seu præparatio ad iustificationem: opera autem, quæ fidei sequuntur, iustificant.

Opera legis non iustificant, sed opera Euāgelij.

Apostolus ubi dicit opera legis non iustificare, intelligendus est semper de Leuiticis ceremonijs, non de tota lege.

Iustificatio non potest esse ex fide, alioqui esset incerta, quia nunquam certi sumus de fide, quando satis fidei habemus.

DE IUSTIFICATIONE. 58

Paulus dicit. Si omnem fidem habeam &c.

Ergo fides non iustificat.

Priore ad Corint. 13. Maior horum dilectio est, ergo dilectio, non fides iustificat.

Iustitia est obedientia erga legem, quæ est in nostris uiribus.

Ad Col. 3. Charitas est uinculum perfectionis: ergo charitatis opera iustificant.

Petrus ait: Vniuersa delicta tegit charitas: ergo charitatis opera iustificant.

Danie. 4. Peccata tua eleemosynis redime.

Esa. 48. Frange esurienti panem tuum, tunc inuocabis, & dominus exaudiet: ergo charitatis opera iustificant.

Tobias ait: Eleemosyna ab omni peccato & a morte liberat: ergo &c.

Meritum condigni efficit homines iustos coram Deo, propter dilectionem & impletionem legis. Locus Lucæ sic intelligendus est de operibus: Cum omnia feceritis, dicite: serui inutiles sumus. Opera inutilia sunt Deo, nobis uero non sunt inutilia.

Vita æterna de condigno debetur pro bonis operibus, quia uita æterna uocatur merces.

Sorites scholasticus.

Bona opera sunt pretium, pro quo debetur uita æterna. Bona opera legi Dei satisfaciunt.

Et præter hæc fieri possunt opera supererogationis. Nō solū igitur legi Dei homines satisfacere

DOCTRINA SCHOLAST.

facere possunt, sed etiã amplius facere. Et quia monachi amplius faciunt, supersunt eis merita. Et quoniam liberalitas est, largiri alijs, de eo quod superest, licet donare illa merita alijs.

Bona opera placent Deo propter gratiam: ergo bonis operibus fidendum est pro iustitia.

Item, Confidendum est gratiæ, id est, dilectioni, qua nos Deum diligimus.

Bona opera ualent uirtute passionis Christi: ergo bona opera iustificant.

Ante mille annos, tempore Augustini, damnata est opinio, remissionem peccatorum gratis contingere.

Iustitia Christiana, etsi non omnino, tamen maximè operibus constat.

Timor est in iustificatione, sicut dicitur præparatio ad iustitiam dolor, ut in fusio iustitiæ.

Sicut peccatum uoluntarium est, et consistit in uoluntate, sic in uoluntate est iustitia.

Duplex à Deo ordo institutus est ad iustitiam, sicut & ad uitam æternam, seu salutem. Primus est necessarius, & hic est obseruantia præceptorum, secundum illud: Si uis ad uitam ingredi, serua mandata.

Secundus est compendiosus & utilis, sed nõ necessarius, sicut obseruatio consiliorum Euangelicorum.

Lex Euangelica tripliciter iustificat, & facit hominem dignum uita æterna. Primo per fidẽ
in

DE IUSTIFICATIONE. 57

quantum credit Iesum Christum esse uerū Deum & hominem, & redemptorem totius generis humani, Messiam promissum in lege. Secūdo iustificat per charitatem perfectam erga deum & proximum. Tertio per spem, in quantū rebus contemptis terrenis, ponit finem suum in coelestibus à Christo promissis. Et sic non operatur propter aliquod præmium temporale, sed propter uitam æternam promissam.

In habentibus usum rationis non sufficit meritum Christi ad iustitiam seu remissionem peccatorum, sicut in non habentibus, qui merito redemptoris saluantur, & iustificantur, et non in proprio merito, sed necesse est, etiam addere proprium meritū, iuxta illud: Si uis ad uitam ingredi, serua mandata.

Iustitia hominis est reuerentia, qua homo iustificatur in conspectu Dei, & sic sumitur iustitia pro charitate.

Iustitia est habitus, per quem iustorum operationes fiunt.

Iustitia hominis, qua acquiritur regnū coelorum, cōsistit in tribus, in mundicia cordis, operatione bonorū, & paciētia in aduersis ppter deū.

Item uera iustitia consistit in corde, locutione & operatione exteriori, & hoc tam in præceptis affirmatiuis, quàm negatiuis.

Iustitia Euangelica excellit & præstat iustitia ueteris Testamēti, nam hoc prohibebat ma

DOCTRINA SCHOLAST.

num & operationem malam, sed ista prohibet
animum, & linguam & manum, scilicet propo-
situm, locutionem, & operationem malam.

Iustitia est triplex: innata, acquisita, & infu-
sa. Iustitia innata, uel naturalis est ipsa uolun-
tas nostra, uel rectitudo naturalis, uel ipsa met
libertas uoluntatis, quæ naturaliter inclinatur
ad bonum & honestum.

Acquisita potest dici quæcunq; moralis uir-
tus, per quam possumus rectè agere, & hoc mo-
do iustitia est uirtus communis.

Iustitia infusa, quæ dicitur gratuita, id est,
charitas. Et dicitur theologialis, quæ nomina-
tur charitas, & est decor omnium uirtutum, &
est sufficiens ad beatitudinem.

Iustitia dicitur à iuxta, & illa operatio dici-
tur iusta, quæ fit iuxta legem.

Iustificare multipliciter accipitur. Vno mo-
do effectiue, & sic solus Deus dicitur iustifica-
re. Alio modo formaliter, & sic gratia dicitur
iustificare, quæ informat ipsam animam, ex-
pellendo iniquitatem culpæ, & dando rectitu-
dinem iustitiæ. Tertio modo non solum in ha-
bitu, uerum etiam in effectû, & sic charitas iusti-
ficat, siue fides, quæ per charitatem operatur.
Quarto modo dicitur aliquid iustificans in ip-
sius iustitiæ exercitatione & usu, & hoc modo
mandata Dei, in quibus iustitia exercetur, iusti-
ficare dicuntur. Item legi Euangelicæ com-
pe-

DE IUSTIFICATIONE. 98

petit iustificare secundum triplicem modum, videlicet formaliter, ratione gratiæ sacramentalis, & in effectu, ratione amoris spiritualis, & exercitio ratione multiplicis boni operis, ad quod dirigitur homo & per consilia, & per præcepta.

Iustificatio est quædam dispositio in iustificato à iustificante effectiue, sed à iustitia formaliter, quæ in hoc uocatur charitas.

Iustificatio impij fit per infusionem gratiæ, & charitatis, per quam peccatori remittuntur peccata, ipseq; gratificatur Deo, & Ecclesiæ incorporatur, ut membrum uiuens, non tantum numero, sed & merito. Hanc autem iustificationem per infusam charitatem sequitur cõmunio sanctorum, quo peccator iustificatus participat omnia bona sanctorum omnium. Charitas enim (quæ non quærit quæ sua sunt) omnia facit communia.

Sola hæc quatuor necessaria sunt ad iustificationem, scilicet: gratiæ infusio, motus liberi arbitrii, contritio, & peccati expulsio.

Secundum speciale priuilegium potest Deus iustificare sine omni præparatione, uerum secundum legem cõmunem iustificat, nisi eos qui se præparant.

Quemadmodum quatuor concurrunt quãdo ex uno elemento fit aliud, scilicet unius forme corruptio & alterius generatio, & dispositio

DOCTRINA SCHOLAST!

tio ad corruptionē unius, & dispositio ad generationem alterius, ita & de impio, cū fit iustus, quatuor requiruntur: impietatis destructio, quæ est culpæ remissio, & gratiæ infusio, & dispositio ad destructionem impietatis, quæ est culpæ detestatio, & dispositio ad susceptionē gratiæ, quæ est liberi arbitrii ad Deum conuersio.

Licet infusio gratiæ pertineat ad iustificationem impij, oportet tamen præcedere conuersionem uoluntatis ad Deum, tempore uel natura, qua conuersione disponatur anima ad susceptionem gratiæ, qua formaliter iustificatur. Et hoc est de lege communi.

Quamuis iustificatio impij sit supernaturalis, tamen non miraculosa est, sed quæ fit de lege communi, ubi requiritur aliqua dispositio in adulto, qui iustificatur, quamuis effectiue fiat per potentiam supernaturalis agentis.

Iustificatio autem impij præter legem communem, quæ fit, si dominus iustificat adultum aliquē, qui prius se nō disposuit, miraculosa est.

In peccatoribus præcedit aliquid, quo digni sunt iustificatiōe, id est, Deus cōmuniter nō dat istum effectum misericordiæ, id est, iustificationem, nisi præcedat uoluntas poenitendi, ita quōd Deus misericorditer disposuit, quod culibet habenti sufficientem attritionem per poenitentiam, dabit gratiam iustificationis.

DE IUSTIFICATIONE. 59

Iustus est, qui præditus est iusticia, uel qui seruat etiam iustitiam, uel qui custodit mandata Dei.

Homo ut sit simpliciter iustus seu iustificatus ad ultimam felicitatem, seu uitam æternam consequendam, quatuor sunt illi necessaria. Primo, quòd mundetur ab omni macula & culpa præterita. Secundo, quòd possit uitare futura peccata, & si committit, quòd iterum possit mundari. Tertio, quòd possit bonum operari erga Deum & proximum. Quarto, quòd sit Deo gratus & acceptus, & sua opera accepta ad uitam æternam, quia aliter non possit peruenire ad terminum beatitudinis.

Iustificatus per pœnitentiam potest mereri argumentum gloriæ per bona opera, quæ fecit dum erat in peccato.

Qui facit, quod in se est, dispositus est ad iustificationem.

Quinque sunt, quæ iustificanc animam: Deus auctoritatiue, gratia formaliter expellens morbum spiritualem, impletio mandatorum, ut dieta; sacramenta tanquam uasa medicinalia, in quibus confertur gratia; sacerdos in ministerio. Exemplum horum habemus in curatione morbi corporalis. Deus enim sanat corpus auctoritatiue, medicina effectiue, dieta conseruatiue, uas medicinæ contentiue, ut dicitur uulgariter.

DOCTRINA SCHOLAST.

ter: p[ro]p[ri]is ista sanauit me, medicus uerò sanat,
ut minister.

Iustificatio est motus ab iniustitia ad iustitiam.

In iustificatione impij quatuor requiruntur: motus liberi arbitrii, contritio, infusio gratiæ, & remissio culpæ. Horum prima duo sunt ex parte suscipientis, alia uerò duo ex parte agentis.

In iustificatione impij aliquid est ex parte dei, aliquid ex parte peccatoris, aliquid ex parte ecclesiæ. Ex parte Dei duo, scilicet misericordia, & iustitia: misericordia, qua reatum indulget: iustitia qua emendam aliquantulum exigit, uel hic, uel in purgatorio. Ex parte peccatoris duo scilicet dolor, & amor. Ex parte Ecclesiæ duo, primum est meritum & præcipuè Christi, et etiam aliorum sanctorum, qui fecerunt opera multa supererogationis, quæ omnia sub potestate clauium sunt posita, ut si quid minus in uno membro Ecclesiæ inuenitur, in alio recompensetur.

Iustificatio tribuitur tribus, primum fidei, secundo charitati, tertio pœnitentiæ.

Iustificatio est remissio culpæ, & consummatio bonorum operum.

Iustificatio hominis impij, consistit in infusione gratiæ, & in libero arbitrio,

Metus

Metus liberi arbitrii in iustificatione contra peccatum, est prior infusione gratiæ.

In habentibus usum rationis, præparatio, qua homo facit, quod in se est, requiritur ad iustificationem, non autem in carentibus usura rationis.

Hæc præparatio est per efficacem displicentiam peccati, & per affectum & seruens desiderium ad Deum, ideo sequitur infusio gratiæ & iustificatio.

Ad iustificationem requiruntur motus fidei, charitatis, timoris, & humilitatis.

Actus misericordiæ operatur contra peccatum dupliciter, uel per modum satisfactionis, uel per modum præparationis. Primo modo, actus misericordiæ sequitur iustificationem: secundo uerò modo præcedit eam, uel concurret cum alijs uirtutibus requisitis.

Deus est principalis causa iustificationis, passio Christi est causa meritoria, sacramenta Ecclesiæ sunt causæ instrumentales. Fides uerò est coniungens instrumentū causæ principalis.

In iustificando Deus non indiget instrumentis ex causa sua, sed propter congruitatem ex causa iustificandi.

DE SPE.

Spes est certa expectatio futuræ beatitudinis.

DOCTRINA SCHOLAST.

dinis, proueniens ex gratia & meritis nostris?

Spes cum dubitatione subsistere potest.

Spes est uirtus & qualitas in nobis.

Spes non potest existere sine meritis nostris quæ cum absunt, spes non dicitur spes, uerum præsumptio.

Actus concupiscentiæ potest ordinari per uirritem spei.

Spes uenit ex meritis.

Spei & fidei actus nunquam & nusquam cōfunduntur, aut permiscentur in scriptura.

Duplex est spes: Prima potest esse in homine, unde de beata uirgine canitur: Vita, dulcedo & spes nostra: Secunda spes non potest esse in homine, iuxta illud: Maledictus, qui ponit spem suam in homine.

Potest aliquis quadrupliciter exire in actū sperandi. Aut enim sperat habendo merita in proposito, & in radice, & in effectu, sicut et homo iustus, qui Deo diu seruit: aut sperat habendo merita in proposito, tamen non in radice, sed non in effectu, sicut ille, qui ante bonū usum uirtutū, postq̄ suscepit gratiā, expectat eternā beatitudinem: aut sperat habendo merita in proposito, tamē nō in radice, neq̄ in effectu sicut ille qui peccator est, qui proponit multa bona facere, & per illa saluari: aut sperat non habendo merita, nec in effectu, neque in radice,

ce, nec in proposito, sicut ille qui faciendo mala, & in malis proponens perseverare, per solā Dei misericordiam credit se affecturum gloriam, neglecta diuina iustitia. Primus est actus spei formatæ, & iam exercitatæ. Secundus actus est spei formatæ & post infusæ. Tertius actus est spei informis. Quartus est ipsius præsumptionis.

Spes magis propriè accipitur pro habitu infuso uel acquisito ad actum sperandi inclinante. Et utroque modo accipitur dupliciter. Vno modo large pro habitu uel actu sperandi bonum quodcunque apprehensum, ut absens siue æternum, siue temporale, quomodo aliquis dicitur sperare diuitias, corporis sanitatem, & aliud bonum. Alio modo strictè, ut solum respicit bonum æternum apprehensum, ut possibile & futurum.

Spes est certa expectatio futuræ beatitudinis, ueniens ex Dei gratia & precedentibus meritis, sic accipitur pro habitu, accipitur quandoque pro obiecto, id est, re sperata uel expectata.

Nullus rectè sperat æternam beatitudinem nisi qui Deo seruiuit, aut ad minus proponit Deo seruire.

Spes est nomen affectionis, & ideo uirtutis.

Spes quia est nomē uirtutis, igitur nominatur habitum, & definitur per suum actum.

DOCTRINA SCHOLAS.

Et uirtus spei potest esse informis. Potest enim quis sperare uitam æternam sine gratia gratum faciente. Et sicut dicitur; fides potest esse informis, ita & spes.

Spes est formata, & non tantum uirtus gratuita, imò etiam uirtutum gratuitarum sustentamentum & anchora. Virtus gratuita quia facit animam expectare ea quæ sunt super omnem estimationem humanam, & ea quæ promisit largitas diuina.

Spes est audacia mentis de largitate dei concepta habendi uitam æternam per bona merita.

Spes habet quatuor effectus. Primo subleuat uoluntatem à terrenis mundana contentendo. Secundo facit eam constituere finem suum in summo bono amato. Tertio facit ipsam operari propter illum finem, & non propter alium, nec propter aliud. Quarto exhibet ei patientiam in mora & tarditate, si ilico & in hac uita differtur possessio & acquisitio finis, qui est Deus & uera beatitudo.

Actus spei non est proprie expectare, sed sperare, quod idem est, quod ultimum finem in Deo constituere.

Spes est habitus inclinans uoluntatem ad desiderandum efficaciter bonum infinitum, à se ipso bono liberaliter sibi conferendum propter merita ab ipso bono infinito acceptata.

Duplex

Duplex spes est, infusa & acquisita.

Sola spes infusa non sufficit sine acquisita, aut eius actu ad inclinandum ad actum spei.

Præsumentes licet desiderant summum bonum, ut suum commodum, non tamen inquirunt, nec volunt media opera, scilicet meritoria per quæ consequantur. Non ergo desiderant adipisci per merita, sed sine meritis, & sic non efficaciter.

Sine gratia & meritis sperare non est spes, sed uana præsumptio.

Efficax est desiderium, quo aliquis statim ostenso sibi per fidem quod fructio Dei per quam Deus habetur, est sibi conferenda propter merita, statim elicit actum meritorium si potest.

Spes non est tantum respectu Dei à nobis habendi, sed etiam respectu omnium per quæ à nobis habetur, scilicet respectu fruitionis & uisionis, quæ sunt beatitudo formalis, & respectu gaudij consequentis, similiter respectu omnium ad Deum beatifice possidendum ordinatorum, ut respectum gratiæ & meritorum, & cæterorum Dei bonorum.

Bonum infinitum quod appetit spes, liberaliter communicat se creature propter merita.

Consequentia spem sunt: gaudium, perpetuitas, satiety & cæter. Præcedentia & circumcurrentia, gratia, dona & merita.

Spes

DOCTRINA SCOLAST.

Spes nec Christo, nec angelis, nec animabus propriè conuenit, quia spes est expectatio præmijs substantialis, omnes autem prædicti præmium substantiale habent, & ideo carent spe propriè dicta.

De patribus in limbo & animabus in purgatorio dicitur, quòd spem habuerūt & habent, nomine extenso.

Accipiendo spem proprijsimè pro uirtute theologica, in concupiscibili non irascibili est ponenda.

Secundum quosdam aliqua spes est ponenda in concupiscibili, aliqua in irascibili.

Sine meritis aliquid sperare non est spes, sed præsumptio.

Certitudo spei ex tribus oritur: ex diuina largitate: ex abundantia meritorum, & ex prægustatione æternorum.

Spes prout est uiatorum, est cum certitudine opinionis, spes autem eorum qui sunt in purgatorio, & qui fuerunt in limbo, est cum certitudine.

Spes duplex est, suffragij & autoritatis propriæ. Prima ponenda est in sanctis, secunda in solo Deo.

Spes potest esse informis sine charitate.

Spes est tantum in uiatoribus hic, uel in purgatorio, uel in limbo patrum.

Spes est ex patria & meritis.

Spes

Spes præsupponit merita in proposito.

DE CHARITATE.

Charitas nostra erga Deum à nostra charitate ordianda est.

Nostra erga Deum charitas, tunc sumit exordium, quando nos incipimus bene operari, et si nondum adsit fides.

Charitas nostra erga Deum qualitas ut uirtus in nobis est.

Præceptum de charitate erga Deum, in hac uita perfectè impleri potest.

Quia charitas erga deum est executio legis: ergo charitas iustificat.

Homo potest diligere creaturam super omnia: ergo & Deum.

Actus amicitiae naturæ est.

Actus amicitiae est perfectissimus modus faciendi, quod in se est, & est dispositio perfectissima ad gratiam Dei, aut modus conuertendi & appropinquandi ad Deum.

Charitas iustificat, & præfertur fidei:

Qui diligit, credit, non qui credit, diligit.

Falsum est, charitatem moderari & gubernare omnia præcepta.

Propter nostram dilectionem accipimus remissionem peccatorum & iustificamur.

Christus Mariæ Magd. dicit: Remittuntur ei pecca-

DOCTRINA SCHOLASTICA

ei peccata multa, quia dilexit multum: ergo opera dilectionis iustificant.

Donum charitatis nobilius donū est, quān fuit originalis iustitia. Nam charitas potest animam charā & amicam reddere Deo, id quod originalis iustitia non potuit.

Iustitia infusa dicitur charitas, & est decor omnium uirtutum, & est sufficiens ad beatitudinem.

Dicitur aliquid iustificans non solū in habitu, sed etiam in effectu, & sic charitas iustificat, uel fides quæ per charitatem operatur.

Iustificatio est quædam dispositio in iustificatione à iustificante effectiue, sed à iustitia formaliter, quæ in hoc uocatur charitas.

Charitas est triplex, prima increata, secunda infusa, tertia acquisita. Charitas increata est ipse Deus. Vnde quicquid est charitas uel dilectio increata est ipse Deus in diuinis: ergo solum reperitur. Et capitur tribus modis. Vno modo essentialiter, & est quoddam commune tribus personis, & est illa dilectio, qua quælibet persona in diuinis diligit se & alias personas. Alio modo notionaliter, & est ipsa spiratio actiua, qua pater & filius spirant spiritum sanctum concorditer. Tertio modo capitur personaliter, quæ producitur per uoluntatem. Pater enim & filius habentes uoluntatem & essentiam diuinam, sibi præsentem (concordia quæ

quæ est amor & est motio) spirant spiritum sanctum. Secundo autem modo appropriatur patri. Vnde canitur in quadam prosa. Caritas est pater. Tertio modo appropriatur spiritui sancto. Caritas itaq; increata est uoluntas diuina, sine qua nullus est Deo gratus uel acceptus, nec actus quicunq; meritorius.

Charitas qua meritorie diligimus Deum & proximum, est spiritus sanctus.

Charitas qua Deum & proximum diligimus est actus à nostra uoluntate elicitus.

Charitas infusa quæ ab increata charitate diuinis influxibus solum in uoluntates aut angelicas aut nostras mittitur, hoc est, à Deo infunditur. Et habet tria nomina de communis. Dicitur enim charitas infusa, quasi intus fusa, in quantum à Deo infunditur mentibus.

Item dicitur effusa, quasi extra fusa, in quantum ad extra relucet per bona opera. Dicitur etiam charitas diffusa, quasi deintus fusa, in quantum ad interiora bona opera diffunditur.

Charitas acquisita est, quæ ex dilectione Dei frequenti acquiritur ex naturalibus.

Charitas creata sumitur dupliciter. Vno modo pro habitu quodam absolute infuso, & sic est nomen connotatiuum, sed absolute significat illam qualitatem, & sic aliquis potest esse charus sine charitate. Alio modo sumitur pro

DOCTRINA SCHOLAST.

pro termino connotatiuo, ut est abstractum illius concreti charus, ut scilicet connotet aliquem esse gratum Deo, & sic sine charitate nemo potest esse charus Deo. Esse autem charum, siue acceptum, siue dilectum Deo, nihil est aliud, quam uelle diuinū, quo uult aliquem beatificare, si manserit in statu perfectionis, non ponens obicem per peccatum, & illo modo omnis paruulus post baptismū prius quam actualiter peccet, est charus seu acceptus Deo, quia tali uult (si non impediatur per cōsequens peccatum mortale) dare uitam æternam.

Charitas est habitus supernaturalis inherens formaliter naturæ beatificabili, per quem ipsa acceptatur à Deo ad uitam æternam, tanquam digna tanto præmio, & per quem ipsa est amica Dei, & sibi grata & chara, & per quem actus eius elicitus secundum inclinationem talis habitus est meritorius uitæ æternæ.

Charitas est habens eam, habet Deum charū, ita quod respicit Deum non in ratione diligentis, sed in ratione diligibilis.

Charitas dicitur forma uirtutum, & formare uirtutes, nō quod inhæreat uirtutibus & det speciem, sicut forma substantialis inheret materiæ, & dat speciem non materiæ, sed composito, sed dicitur forma uirtutum pro quanto per charitatem actus uirtutum perficiuntur, quia per charitatē in debitum finem ultimum, scilicet

DE CHARITATE. 1000 69

scilicet summum bonū propter seipsum, quod
Deus est referuntur.

Habitus fidei informis nihil est aliud quam
habitus fidei, cui non assistit in eodem subiecto
charitas.

Charitas creata potest augeri, sed effectiue
augetur à Deo, meritorie autem per bona ope
ra. Non autem potest minui per peccatum de
meritorie, quia nec per peccatū mortale, quia
hoc simpliciter tollit, cum sibi repugnat, nec
per ueniale, quia ueniale stat cum charitate.

Et si ueniale minueret charitatem, per multa
uenialia tota tandem auferetur, quod non con
ceditur, tamen per ueniale feruor charitatis re
mittitur, sed quia uenialia quedam multum dis
ponunt ad lapsum & ruinam in mortalia, per
quæ perditur charitas, per culpam igitur uenia
lem potest diminui charitas, quantum ad eius
firmitatem & stabilitatē, uel potest minui quan
tum ad eius feruorem.

Charitatis multæ sunt operationes, inter
has præcipua est, placere & acceptum facere
Deo.

Charitatis uia dicitur perfecta quatuor mo
dis, si charitas intelligitur ex parte diligentis.
Nam si intelligitur ex parte diligibilis, solum
charitas Dei qua seipsum diligit, est perfecta.
Primo cauendo omne uitium, & talis perfe-

DOCTRINA SCHOLAST.

Etio est consequens omnibus charitatem, **Secundo** contemplando Deum, scilicet uacando diuinis, & alijs curis temporalibus dimissis, nisi quantum exigit necessitas. **Tertio** modo non timendo supplicium. Nam perfecta charitas foras mittit timorem, scilicet tam seruilem, quàm mundialem, quàm humanum siue carnalem, quàm initialem, sed non timorem filiale nec naturalem. **Quarto** perfecta charitas uiatoris est affectando præmium.

Et charitas patriæ dicitur perfecta, quia habet impossibilitatem offensæ, tranquillitatem ab omni sollicitudine, actualem continuitatem in Dei contemplatione, claritatem in Dei lumine. Libertatem ab omni passione. securitatem ab omni teneratione, & perpetuitatem in omnis boni possessione.

Ordo charitatis non debet ordinem temporis, sed perfectionis. Et illa perfectio attenditur uno modo, quo ad charitatis effectum, id est, ad actum imperatum, quo affectus alicuius impenditur amato, & illa se non necessario coniequantur, quia potest aliquis actu iratum intenso alicui impendere modicum bonum, qualia sunt bona corporis & fortune, que minima sunt. Et potest quis affectu remisso, alicui uelle impendi maxima bona, scilicet beatitudinem & gratiam &c. Illa quoque perfectio actus charitatis attenditur ibi non secundum intentionem

DE CHARITATE.

Intensionem actus gradualem simpliciter, sed magis secundū appreciationem actus, uel quia fortior est firmior.

Ordo charitatis debitus requiritur de necessitate salutis, quia diligens non diligenda, aut æquè diligens, quod minus uel amplius diligendum est, aut minus uel amplius quod æquè diligendum est, contra ordinem charitatis diligit.

Tres sunt charitatis gradus: charitas incipiens, charitas proficiens, & charitas perfecta. Et secundum hos gradus, tres sunt status hominum Deo placentium & seruentium, quorum alia & alia sunt studia & officia.

Incipientium in eo nascitur charitas, incumbit principaliter à Deo recedere, & eius reliquis uitiolis habitibus & concupiscentijs, quæ adhuc militant in eo, & in contrarium charitatis fortiter mouent, diligenter resistere, ne acquisita charitas corrumpatur, sed foueatur & nutriatur. Hoc autem fit operibus pœnitentiæ, contritione, confessione & satisfactione, quia status incipientium est status pœnitentium. Et licet sic agendo etiam crescant per huiusmodi opera in uirtute, principalis tamen eorū sollicitudo est, nō quomodo crescant, sed quomodo peccatis resistant, & hic labor præcipitur incipientibus. Hier. 4. Nouate uobis nouale, & nolite serere super spinas.

DOCTRINA SCHOLAST.

Curcumcidimini & auferite præputia cordium
uestrorum. Nouatur nouale per cōtritionem,
euelluntur spinæ per confessionem, auferuntur
cordis præputia uitiorum per satisfactionem.
Priusquam autem aliquantulum creuit chari-
tas, & decreuerunt concupiscentiæ & uiria im-
pugnantes, ut iam non sic acriter fortiterque
impugnent, succedit secundum studium & cu-
ra ad hoc principaliter tendens, ut proficiat in
gratia & uirtutibus, & hoc proficientium est,
non tamen ita proficientes uirtutum profectū
intendunt, ut contra dæmonum oppugnatio-
nes defensionis gladium deponant. Sicut figu-
ratum est in ædificatione Hierusalem, ab Esdra
& Zorobabel, de quibus scribitur Nehemiæ 4.
quod una manu ædificabant, & altera tene-
bant gladium. Principalius opus fuit ædifica-
re, tenebatur tamen gladius ad obuincendum
impugnationibus inimicorum. Horum ergo
solicitude est per opera uirtutum adquirere
uirtutes, & ornare animam suam in templum
beneplacens Domino, fortificata uero sic cha-
ritate, ac uirtutibus roboratis, quibus ligantur
passiones, & humanus quietatur animus,
succedit tertium mentis studium ad hoc prin-
cipaliter intendens, ut dimissis creaturis, solt
Deo inhereat contemplatione & amore, quan-
tum uitæ præsentis necessitas patitur & admit-
tit, qui gradus perfectorum est.

Tota

Tota uis merendi uitam æternam, consistit in charitate, non tamen totus effectus, quia merendi effectus consistit etiam penes magnitudinem operis, sicut pater in merito remissionis pœnæ, quod non solum consistit in charitate, sed etiam in operibus pœnalibus.

Opera charitatis ad multa alia ualent, unde uersus:

Locundat, auget, stabilit, peccata remittit,

Debilitat, remouet, exercet atq; repellit.

Locundat, scilicet mentem, auget, scilicet meritum accidentalis præmii, stabilit, scilicet uirtutes, peccata remittit, scilicet, quantum ad pœnam, quia iam dimissa sunt, quantum ad reatum per gratiam, debilitat, scilicet fomitem, remouet, scilicet accidiam, exercet, scilicet hominem in assuefactionem boni; repellit, scilicet tentationes diaboli.

Charitas erga proximum est qualitas & uirtus in nobis.

Fides ex charitate nostra oritur, non charitas ex fide.

Opera charitatis erga proximum, non tam ex alijs causis oriuntur quam ex frequenti usu, sicut reliquæ uirtutes, ut sæpe iuste ratiendo, fimus iusti, sæpe bene operando, assuescimus bene operari.

Inter opera charitatis habendus est circumstantiarum respectus.

DOCTRINA SCHOLAST.

Perfecta sunt charitatis opera, modo externa opera accedant, etsi non adsint puri affectus.

Opera charitatis iustificant minus principaliter.

Paulus ait: Si dilectionem non habeam, nihil sum, ergo opera dilectionis iustificant.

Peccatum est odium Dei: igitur dilectio est iustitia.

Lucę 7. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum: ergo opera dilectionis iustificant.

Existentes in charitate habent intentionem saltem uirtualem subueniendi proximis in necessitate, præsertim spiritali, & suorum bonorum eos facere participes. David: Participem fac me deus omnium timentium te. Priore ad Corinth. 3. Charitas non quærit quæ sua sunt.

Charitas est quæ format fidem & omnes uirtutes. Dicitur autem formare uirtutes, non quod uirtutibus inhæreat, & det speciem, sed dicitur forma uirtutum, pro quanto per charitatem actus uirtutum perficiuntur, quia per charitatem in debitum finem ultimum, scilicet summum bonum propter seipsum, quod est Deus referuntur.

Anima non est accepta Deo nisi per charitatem, quoad uoluntatem, uel perficiatur habitus

bitu supernaturali quoad intellectum.

Charitas est causa bonorum meritorum.

Charitas peccatum expellit, seu iustificat.

Gradus charitatis in quantum expellit peccata, sunt hi: Primo tollit charitas peccatum mortale, non quantum ad habitum, sed quantum ad actum. Liberat enim à peccato mortali, sed non à potestate cadendi in illud. Secundo modo tollit charitas peccatū mortale, quantum ad actum & habitum, sed ueniale neutro modo, sicut patet in aliquibus sanctificationis. Tertio modo tollit charitas peccatū mortale utroque modo, & ueniale quo ad habitum non tollit, sed quo ad actum. Talis fuit charitas in beata uirgine ante conceptionem Christi. Quarto charitas tollit utrumque utroque modo, sic fuit in beata uirgine in conceptione & post. Tūc enim fuit in ipsa sublatuſ fomes peccandi totaliter. Quinto tollit charitas utrumque utroque modo & insuper omnem miseriam, sed hoc fiet in patria.

Perfecta est charitas, quando est habitu magna, motu interiori directā, & opere exteriori sollicita.

Per charitatem peccatorum consequimur ueniam.

Charitas non est habitus in anima creatus.

De ratione charitatis est, prius facere Deum nobis charum, quā facere nos charos Deo.

DOCTRINA SCHOLAST.

Charitas pertinet ad præmium essentialè beatitudinis.

Actus charitatis duplex, elicitus & imperatus.

Charitatis obiectum est beatitudo uitæ æternæ.

Charitas est nobilior anima Christi & aliorum secundum quid, non autem simpliciter.

Charitas est prior cæteris uirtutibus theologis.

Charitas coniungit nos deo per operationem.

Charitas non potest amitti per peccatum ueniale.

Veniale peccatum non contrariatur habitui charitatis.

Beatitudo datur secundum diuersos gradus charitatis.

Minima charitas potest esse in magnum meritum, respectu præmij accidentalis.

Resurgens per poenitentiam in minori charitate habebit maius gaudium accidentale, de bonis factis prius in maiori charitate, quam de factis post in minori, non autem maius gaudium essentialè.

DE OPERIBVS.

Præter decalogi bona opera adhuc alia sunt multa ad exercendam pietatem & ad cultum Dei

Dei præstandum necessaria.

Opera à pontificibus præscripta, cum operibus decalogi conferri possunt, & sub æquali poena pariq; spe præmiij, seruari debent.

Christus summo pontifici, ut suo uicario hic in terris agenti, potestatem reliquit præscribendi ad salutem opera, quæ decalogus non præcipit.

Bona opera perfectè præstare, nostrarum uirium est.

Bona opera ideo dicuntur bona, quia bonos faciunt.

Opera ex proprio debito merentur tã spiritalia quàm corporalia.

Opera minus principaliter iustificanc.

Opera bona ideo merentur uitam æternam quia mala opera merentur æternam damnationem.

Semel accipimus fide in Christum generalem iustitiam, ut autem salutarem iustitiam accipiamus, illa emerenda est operibus.

Suprà de iustificatione, quære sententias, quas habent scholastici pro iustitia ex operibus.

Opera contra legem Dei, sunt peccata, igitur bona opera sunt iustitia.

Iustitia est obedientia erga totam legem, bona opera sunt obedientia erga legem, igitur bona opera iustificanc.

DOCTRINA SCHOLAST.

Opera sine Christo sunt quidem mortua, sed non mortalia.

Opus bonum fit aliquando opinione iustitiae, & salutis quaerendae per ipsum.

Falsum est, iustum in omni opere bono peccare.

Per bona opera fimus participes passionis & meriti Christi.

Opera ut necessaria ad iustitiam doceri possunt, ut non laedatur fides.

Opera quae facit homo ex se bona, placent Deo, nec sunt uitiosa, aut morte digna peccata.

Operari possunt homines bene, antequam implentur praecepta.

Deus curat & requirit nostra opera pro iustitia. Falsissimum est, opera coram Deo omnia aequalia esse, quo ad meritum.

Singulis operibus respondet singulare praemium.

Opera nostra meritoria sunt, non tantum harum aut illarum, cum corporalium, tum spiritualium rerum, sed etiam iustitiae, uitae aeternae &c.

Dubitans etiam, & qui incertus est, an opera sua placeant deo, tamen potest operari opera placetia Deo, nec peccat dubitatione, nec perdit opera sua, quae facit.

Opera merentur remissionem peccatorum,
grat

gratiam, iustificationem, uitam æternam &c.

Opera, quæ fidem sequuntur, iustificant, non quæ præcedunt.

Per opera patet nobis accessus ad patrem, & per opera meremur habitum, ut postea dilectionem habeamus pacem conscientiæ.

Paulus ubi loquitur de operibus, quòd opera non iustificent, semper intelligendus est de ceremonijs Leviticis, quæ non iustificarunt, nec iustificant.

Opera legis non iustificant, sed opera Evangelij &c.

Lucæ cap. 7. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum: ergo opera dilectionis iustificant.

Opera supererogatiua sunt, peregrinationes ad loca sanctorum, rosaria, & similia.

Per bona opera extra gratiam facta, meremur ex pacto diuinam gratiam.

Non peccat homo, qui facit opera præceptorum extra gratiam.

Petrus ait: Studere firmam facere uocationem uestram per bona opera: igitur bona opera merentur remissionem peccatorum.

Omnia bona opera & merita per peccatum mortale perduntur, quia mortale peccatū nō solum animam necat, sed & bona opera perire facit, reparantur uerò illa bona opera per poenitentiam.

DOCTRINA SCHOLAST.

Bonum opus, impositum in confessione ex potestate sacerdotis, magis satisfacit pro peccato, quàm opus, quod homo sua spòte facit.

Opera Christi fuerunt maximè satisfactoria & meritoria, ita & nostra opera.

Opera sanctorum Ecclesiæ uocantur thesaurus cœlestis, & quia adhuc passiones desunt ad Col. 1. igitur peritoria meritorum nondum est plena, nec adimplebitur, nisi cum seculum finitum fuerit. Est autem peritoria uas uel domus ubi pariter multa inferuntur.

Apud deum magna est operum differentia, Deus enim secundum magnitudinem & multitudinem operum iudicat.

Falsum est, Deum sæpe sordidi artificis manuale opus præferre ieiunio & orationi sacerdotis.

Operatio uoluntatis cum exteriori non est magis meritoria uel demeritoria, quàm sit sola interior sine exteriori imperata.

Operationes quædam sunt merè naturales, secundum quas nec laudamur, nec uituperamur.

In uita Christiana sunt consideranda quatuor genera operationum. Nam quædam præcedunt ab ipsa charitate & fide formata, ut ea que sunt ab aliquo uiro iusto secundum legem, & præcepta diuina, & talia opera dicuntur totaliter bona, & meritoria uitæ æternæ, Quædam
au-

autem fiunt contra legem diuinam, & charitatem ab aliquo peccatore, sicut furta & homicidia &c. quæ totaliter sunt mala, & merentur mortem. Quædam opera fiunt ab aliquo, quæ nec fiunt ex charitate, nec contra charitatem, nec propter deum, nec contra diuinam legem, sed naturaliter, propter aliquod naturale interesse, ut defendere cognatum &c. Quæ quidem opera non sunt meritoria, quia aliud est, diligere proximum propter Deum, & aliud, propter propinquitatem cognationis. Quædam sunt, quæ licet non procedât à charitate, tamen nõ fiunt contra charitatem, nec contra legem dei, imò fiunt secundum legem diuinam & præcepta, & propter Deum, & ordinantur in charitate, sicut sunt: elemosynæ, & alia opera misericordiae, quæ fiunt à peccatore, non proponente manere in illo peccato, sed desiderante agere poenitentiam, pro ut accidit in multis, quæ quidem opera licet non dicantur simpliciter bona, tamen de se nullo modo dicuntur mala, postquam non sunt cõtra charitatem, & diuina præcepta. Et istæ operationes possunt dici informes, quibus peccatrix anima intendit facere, quod in se est, & disponit ad uitam.

Operari meritorie, est parere fructum uitæ.

Principium operationis est uoluntas, sine qua nec opus est meritorium, nec laudabile.

Opera multiplicia sunt. Est enim opus carna-
le

DOCTRINA SCHOLAST.

le, opus pœnale, opus satisfactorium, opus formaliter bonum, opus conformatum, opus supererogationis, opus incarnationis, opus Dei, & laboriosum.

Opus bonum moraliter est opus elicatum, aut imperatum conformiter ad dictamen rectæ, id est, inculpabilis rationis.

Differunt opera moralia & meritoria. Nam opera moralia dicuntur illa, quæ eliciuntur uel imperantur ab ipsa uoluntate secundum esse completum dictamen rectæ rationis. Opera meritoria dicuntur illa, quæ eliciuntur à uoluntate secundum inclinationem charitatis uel gratiæ, & omne opus meritorium est opus morale.

Opus uirtuosum & laudabile est triplex. Nā quoddam est opus uirtuosum simplex, pertinens ad uitam contemplatiuam, cuiusmodi est amare Deum, audire missam, orare Deum &c. Aliud est opus uirtuosum simplex pertinens ad uitam actiuam, sicut est recipere hospites, ministrare infirmis &c. Dicuntur autem simplicia, quia non sunt permixta. Tertium est opus uirtuosum pertinens ad uitam actiuam, derivatur uerò à plenitudine contemplationis, ut est predicare, alios docere; non enim simpliciter pertinet ad uitam actiuam docere, sed etiam contemplatiuam. Et opus uitæ contemplatiuæ est simpliciter

DE OPERIBVS. 73

placiter melius & nobilius, quàm est de facto o-
pus simplex uitæ actiuae, ex quo uita contem-
platiua est simpliciter melior uita actiua. Et li-
cet opus simplex uitæ actiuae sit bonum & uir-
tuosum, non est tamen æquè perfectum, imò
minus perfectum opere deriuato ex contem-
platione.

Est autem duplex difficultas in opere uirtu-
oso. Vna ex parte operantis, & hæc non facit
opus in se uirtuosius, non enim sequitur. Diffi-
cilius est mihi ieiunare, quàm orare ergo mel-
lus est ieiunare, quàm orare. Alia est difficultas
ex parte operis in se, & illa facit opus magis me-
ritorium, unde docere & prædicare sunt diffici-
liora operibus solummodo contemplationis,
difficultate operis intelligitur sunt opera ma-
gis meritoria. Opus namq; uitæ actiuae deriua-
tum à uita contemplatiua est simpliciter nobi-
lius & uirtuosius in genere moris quàm sit sim-
plex contemplatio. Nam maius & perfectius
est illuminare, quàm lucere; & sicut maius est il-
luminare, quàm lucere, ita maius est, contem-
plata alijs tradere, quàm de facto contemplari
solum.

Opera quædam dicuntur uiua, quædã mor-
tua, quædam mortificata.

Opera

DOCTRINA SCHOLAST.

Opera uiua dicuntur, quæ fiunt ex radice spiritalis uitæ, quæ est charitas, propter quæ operans remunerandus est uita æterna. Hæc tamen persequens peccatum mortale mortificantur, non per se, nec absolutè, sed per accidens, & in relatione ad peccatorem, quia durante peccati mortalis obstaculo, homo pertingere nõ potest ad efficaciam illorum operum, quia cū peccato mortali remunerari nõ potest in uita æterna. Et dicuntur opera uiua, quia facta sunt à uiuente uita gratiæ, & sunt meritoria uitæ æternæ, quandiu non impediuntur.

Opera mortua dicuntur illa, quæ facta sunt à carente uita gratiæ, uel quæ non sunt meritoria uitæ æternæ, propter defectum debitiæ circumstantiæ, quæ tamen sunt bona opera ex genere, & per cõsequens mala uiuere. Quæ uerò sunt mala ex genere, non sunt mortua priuatiuè, quia nunquam sunt mala uiuere. Quæ autem à principio erant meritoria, & postea superuenit mortale, dicuntur mortificata.

Secundum alios mortua dicuntur opera, quæ nunquam acceptata sunt ad beatificam præmiationem, & talia sunt omnia, quæ non sunt elicta ex gratiâ, sicut omnia opera existētis in mortali. Sed opera mortificata sunt, quæ ad præmium æternum sunt à Deo acceptata, sed per cõsequens mortale peccatum ab affectatione præmij impedita.

Elemo-

Eleemosyna in peccato mortali facta, nō re-
 tituiscit, quārum ad operantis meritum, quod
 mereretur, si non in mortali fieret, sed quantū
 ad effectum, quem aliunde habet, potest reuui-
 scere. Exempli causa: Eleemosyna in peccato
 mortali facta, non reuuiiscit quantum ad meri-
 tum dantis, reuuiiscit tamen, quantum ad ora-
 tionem pauperum eleemosynam recipientiū,
 quibus impetrant gratiam danti. Sic abstinē-
 tia corporis & castigatio in mortali facta, non
 reuuiiscit, quo ad meritum abstinētis, sed quia
 castigatio ex ipso opere habet carnem subnē-
 re spiritui, quantum ad illum effectum reuui-
 scit, quia cedēte fictione caro subiectior est spi-
 ritui, quā si non præcessisset castigatio. Et de
 operibus satisfactionis est idem iudicium, sicut
 & de alijs operibus.

Opus meritorium mortificatum reuuiiscit,
 sed opus mortuum, id est, extra charitatem nū-
 quam reuuiiscit.

Iustificatus per pœnitentiam potest mereri
 augmentum gloriæ per bona opera quæ fecit,
 dum erat in peccato, & hoc per nouam oblati-
 onem in uirtute nouæ gratiæ. Et hoc inde li-
 quet, quia aliquis extra gratiam principis, ta-
 men multa bona agit alijs: & exul à terra pro-
 pter principem, illa opera profunt ei, postquā
 redit in gratiam cum principe. Et talis clemen-

DOCTRINA SCHOLAST.

tia non est neganda in Deo respectu iustificati per poenitentiam, qui ante poenitentiam nunquam cessabat orare, & alia bona opera exercere. Hinc Lucas ait: Facite uobis amicos de iniquo mammona, ut cum defeceritis, recipiant uos in æterna tabernacula. Talia opera à peccatore facta, non sunt mortua, sed uiua, & à principio uiua, quia à gratia præueniente & impellente ad bene agendum sunt facta. Et sicut non sequitur: Domus facta est ab homine albo, ergo est alba, ita non sequitur: Opera sunt facta ab homine mortuo in peccato, ergo sunt mortua. Bona igitur opera facta in peccato ualent iustificatio per poenitentiam post conuersionem, eo modo, quod dictum est in uirtute nouæ charitatis.

Opus carnale est opus carnis, uel uitiosum, uel etiam malum. Opus spirituale est, opus spiritus uel bonum, uel uirtuosum, uel meritorium &c.

Opus poenale dicitur dupliciter: uno modo formaliter, scilicet quod infert afflictionem, uel poenam agentii interiorem, scilicet tristitiã animi, uel dolorem exteriorem corpori, ut cõrritio, ieiunium, castigatio, labor corporalis, &c. Hoc opus non est satisfactorium, quia nec uirtuosum. Alio modo uirtualiter, scilicet quando eminenter includit perfectionem operis poenalis, & reddit hominem paratũ ad subeundum passio.

passionē, aut laborē, si facultas uel oportunitas
occurrit. Opus satisfactorium est opus seu a-
ctus uoluntatis elicitus, seu imperatus. Ideo
flagella undecumq; inferantur ab intrinseco, nō
sunt satisfactoria, sed uolūtaria sufferentia eo-
rum pro remissione peccati satisfactoria est, quā
illa est à uoluntate, tanq; ab actiuo principio.

Opus supererogationis dicitur opus consi-
lij, uel quod sit ultra id, quod quis debet, & o-
pus supererogationis includit meritum, quare
Deus non potest propriè facere opera superero-
gationis, quia deus non potest mereri &c. Quē
dicuntur propriè opera supererogationis, uide
de locum de satisfactione.

Est quoddam opus formatum. Dicuntur uerò
opera formata dupliciter: uno modo per ex-
clusionem deformitatis peccati: alio modo per
positionē dignitatis meriti. Si primo modo ac-
cipiantur opera formata, sic præcepta decalo-
gi obligāt ad opera formata: obligāt enim ad
omnia peccata mortalia uitanda. Si secūdo mo-
do, si loquamur de obligatiōe cōditionali, mā-
data decalogi obligant ad opera formata. Si
quis enim uult ad uitam ingredi, necesse est ex
charitate seruare mandata, quæ quidē charitas
est meriti principiū. Mandata si seruentur quan-
tum ad opera extra gratiam facta sufficiunt ad
uitandam pœnā, & propterea non sequitur, qd
per mandata obligetur quis absolutè ad opera
meritoria,

DOCTRINA SCHOLAST.

Opus operatum, & opus operans, sic distinguuntur; Opus operatum est opus, uel signum exterius exhibitum, quod fit ad significandum aliquid, & ualet ex institutione et pacto, sicut sacramenta nouę legis ualēt ex opere operato, id est, ex ui sacramenti cōferunt gratiā, si nihil aliud impediatur, id est, si suscipiens nō ponat obicē, uel non est peccato coinquinatus mortali.

Opus operans est motus ipsius agentis interior, et fructus est sacramentorum, ut per ea cōsequamur gratiam, non solum ex opere operante, sed ex opere operato, id quod nullis alijs operibus, & ceremonijs ueteris legis est concessum.

Opus aliquod prodesse alijs, per accidens dupliciter potest intelligi; aut quia est pure passiuā occasio utilitatis illius, quia ex se magis ordinatur ad defectum, quamuis homo ex bonitate sua inde illius utilitatem eliciat, & tale opus facienti non prodest, sed obest. Alio modo, quia quamuis non sit per se causa utilitatis, tamen ordinatur ad inducendum homines ad faciendum alterius utilitatem, & tale opus prodesse potest facienti, sicut est, mortuos sepelire, quod prodest uiuis sepelientibus &c.

Opera bona meritoria sunt trium, uitę æternę, augmenti gratiæ, & remissionis pœnę. Primum itaq; scilicet præmium substantiale uitę æternę respōdet radici operis, id est, charitati.
Præmi

Præmium accidentale respondet generi operis, sicut & augmentum gratiæ, quia operibus excellentibus, & operibus supererogationis, meremur magis augmentum gratiæ, quàm alijs operibus.

Remissio pœnæ respondet pœnalitati operis. Nam opera, quæ magis sunt pœnalia, magis sunt meritoria remissionis pœnæ. Et est regula in Theologia, pœna est resolutoria pœnæ.

Sciendum est diligenter, quòd homo de præmio substantiali meretur tantum uno opere, quantum per mille manente radice eadem & non crescente.

Tota uis merendi uitam æternam consistit in charitate, non tamen totus effectus, quia merendi effectus consistit etiam penes magnitudinem operis. Opera quæ nō fiunt in charitate, licet nō ualent ad uitam æternam, tamen ad alia multa ualent, unde uersus: Apat cor, scilicet ad susceptionem gratiæ: minuit pœnā, scilicet illā quæ deberetur, si nō fieret illud opus, nō autem illam quæ iam debetur: cōfert bona terræ, scilicet temporalia: occupat, scilicet, ne sit homo interim ociosus: assuescit, scilicet ad bene operandum: delectat, scilicet mentem: mitigat, scilicet fomitem: arcet, scilicet fluxum peccati &c.

Opus acceptabile Deo, duplex est: alterum meritorium, & uirtus moralis ex genere & bo-

DOCTRINA SCHOLAST.

na intentione: secundum existens potest facere in peccato mortali, non autem primum.

Opera omnia satisfactoria reducuntur ad tria: ad eleemosynam, ieiunium, & orationem.

Opera hoīs à charitate dicuntur uiua, mortua uerò dicuntur, quæ fiunt sine charitate.

Opera mortua sunt meritoria, non quidem propriè, id est, ex condigno, sed quasi similitudinariè ex congruo.

Opera mortua ualent ad habilitatem gratiæ, & ad abundantiam bonorū temporalium, sed principaliter habent honestatem, iocunditatem, & pulchritudinem.

Etiā opera mortua cum sint meritoria, reuiuiscunt per poenitentiam.

Opera mortua non uiuificantur per poenitentiam, nec quo ad meritum, nec quo ad satisfactionem.

Orationis opus est satisfactorium, quia est poenalis oratio.

Opera satisfactionis poenitiæ sacramentalis mortua sunt, quæ non relinquunt aliquem effectum in satisfaciente, postq̃ actus transijt, oportet, quòd iterètur, quæ autem relinquunt post se effectum in satisfacièntibus, postq̃ actus satisfactionis transijt, sicut ex ieiunio manet carnis debilitatio, & ex eleemosynis largitis, manet diminutio substantiæ, non oportet, q̃ iterentur.

Quòd

Quod sicut peccata actualia transeunt actu, & remanent reatu, ita bona opera transeunt actu, & remanent merito. Bona opera quandiu sunt coniuncta radici merendi, dicuntur uluere, quando autem ab illa separantur, dicuntur mori, quando reuertuntur, dicuntur uiuificari.

DE IMPLETIONE

Legis.

Legis impletio est externa obseruatio legis.

Legis impletio ad iustitiam coram Deo, in potestate humanarum uirium est.

Legis impletio perfecte fit, faciendo quod in nobis est.

Legi tum perfecte satisficit, quando uoluntas nostra aliquo modo accedit ad externa legis opera, & si non omnino purus & consentiens animus accedat.

Sub ueteri Testamento requisitus fuit ad impletionem legis consentiens & purus animus, in nouo autem Deus cessit nostræ infirmitati, ita quod iam satis sit in implenda lege, externa legis opera præstare.

Sub nouo Testamento præcepta Dei cõmutata sunt in consilia, nec ad omnes pertinet satisfacere legi consentientibus animis, sed tantum ad perfectiores.

DOCTRINA SCHOLAST.

Non solius Christi est, implere legem ad iustitiam, sed etiam nostri officij.

Legis opera in hoc nobis proposita sunt, ut à nobis ad iustitiam pro peccatis impleantur.

Christus semel satisfecit legi in uniuersum, pro peccatis præteritis, nos uerò nunc implemus legem ad iustitiam pro peccatis nostris.

Quia Apostolus ait ad Colossen. cap. 2. Ego compleo ea, quæ desunt afflictionibus Christi; ergo Christi impletio non est perfecta ad iustitiam pro peccatis. Fit autem perfecta, quando impletio nostra accedit.

Nihil minus uerum est, quàm Christum sua legis impletione, ad æternam iustitiam pro nobis duraturam, legi satisfecisse.

Nec hoc uerum est, Christum perfecta sua legis impletione meruisse nobis donum inchoationis ad complendam legem, loco testimonij & gratiarum actionis.

Falsum & hoc est, nostram legis impletionem, non ob aliam causam fieri, quàm ut illa testemur de nostra fide, acceptaque iustitia, & ut illa grati simus Deo.

Legis impletio post baptismum susceptum, tam efficax in nobis redit, ut queat diuinæ iræ pro iustitia opponi.

Nostra legis impletio sufficit ad iustitiam.

Nostra legis impletio ex opere operato meretur iustitiam.

Christus

Christus meruit nobis primam gratiam seu habitum quendam, cuius est inclinare, ut ualeamus implere praecepta Dei facilius.

Voluntatis est implere praecepta Dei, nisi quod habitus, quem meruit nobis Christus, extimulet nos, ut idem faciamus libentius.

Habitus ille seruandi atq; implendi praecepta Dei, quae meruit nobis Christus, paratur per praecedentia nostra merita, & sit auctior.

Licet Christiano dubitare, utrum adsit habitus ille implendi praecepta Dei.

Per actum elicitem dilectionis possunt homines implere praecepta Dei.

Christus ait: Si uis in uitam ingredi, serua mandata: ergo est in nostris uiribus seruare mandata Dei.

Lex contenta est externa & ciuili iustitia.

Amplius nos facere possumus, quam lex precipit.

Homines sine spiritu sancto possunt diligere Deum, & praecepta Dei facere, quo ad substantiam actuum, mereri gratiam ac iustificationem operibus, quae ratio per se efficit sine spiritu sancto.

Non peccat homo, qui facit opera praeceptorum extra gratiam.

Deus non a quolibet Christiano requirit summam perfectionem erga legem.

Praecepta decalogi ab illis tantum imple-

DOCTRINA SCHOLAS.

tur, & illis solum ad implendum data sunt, qui sunt in statu perfectionis.

Mandata si obseruentur quantum ad opera extra gratiã facta, sufficiunt ad uitandã poenã, & per hoc nõ sequitur, quòd per mandata obligetur quis absolutè ad opera meritoria.

Impletio mandatorum dei dupliciter potest accipi. Vno modo quo ad substantiã actus præcepti. Sic audiens Missam in die Dominica, subueniens parentibus, dans elemosynam in extrema necessitate conf. tuto, etiã quacunq; intentione hoc faciat, implet præceptũ faciendõ actum præcepti. Alio modo fit impletio præcepti quantum ad intentionem præcipientis.

Intendit aut̃ Deus præcipientis in omni præcepto, ut illud obseruando mereamur ad uitã eternã ingredi, secundũ illud: Si uis ad uitã ingredi, serua mandata. Potest aut̃ homo per liberũ arbitrium ex suis naturalibus diuina præcepta, quo ad actus substantiã implere, sed nõ ad intentionem præcipientis, quæ est consecutio salutis nostræ. Potest enim honorare parentes, audire Missam, dare elemosynã in articulo necessitatis ex naturali honestate & pietate, nõ ordinando in deũ tanquam in finẽ, & ita non ex gratia. Ad hunc autem finem nõ agitur, nisi per opera meritoria, quæ præsupponunt gratiam.

Ad præcepta quis potest se habere tripliciter. Aut non seruando simpliciter, sed negligendo
actum

actum præceptū, quo tempore præceptus est, quo ad affirmatiua, aut oppositū faciēdo, quo ad negatiua. Secundo modo obseruando quidem ad literā, hoc est, actū præceptum exercendo, & prohibitū omittendo, non tamē ex charitate. Tertio modo utrunq; implendo propter deū finaliter ex charitate. Primus transgressor est, & peccat mortaliter, tertius meretur uitam æternam, secundus non meretur, neq; peccat, nisi forte in eo tempore, quo tenetur mereri, ut in dominico, quo tenetur actualiter eligere dilectionem Dei super omnia, aut dum tenetur se preparare ad sacramenti susceptionem.

De consilijs uide infra locum de concilijs & consilijs.

DE ABROGATIO.

ne legis.

Abrogatio legis est tantū abolitio literę legis, nō domini, tyrannidis &c.: plus legis, que postrema nostra legis impletione tolluntur.

Abrogatio legis est tantum extinctio Mosaici regni aut politiæ Mosaicæ.

Quia infinitæ erant Iudęorum leges, igitur Deus consulens nostrę infirmitati, legum multitudinem abrogauit.

Ceremoniales & iudiciales leges tantum abrogatæ sunt, Morales relictæ ad iustitiam pro peccatis coram Deo.

In

DOCTRINA SCHOLASTICA

In locum Mosaicarum legum successerunt Pontificum leges, præcipue illæ, quæ agunt de Ceremonijs.

Lex abrogata est cum annexa conditione, ut si hoc uel illud fecerimus, iustificemur.

DE LIBERTATE Christiana.

Christiana libertas est libera assertio à lege Moïsi, sed non à lege Christi de dilectione, quæ reseruata est ad iustificationem.

Christiana libertas est libera assertio à legibus Ceremonialibus & Iudicialibus, sed non à Moralibus, quæ relictæ sunt ad iustificationem.

Libertatis Christianæ causa aliqua in nobis est.

Liberi sumus facti à legibus Mosaicis, sed illis successerunt Pontificum leges de operibus supererogatiuis, quæ impetrant nobis iustitiam.

Libertas Euangelij malè definitur, quòd sit ereptio omnis iuris ipsius legis, accusantis & damnantis nos propter peccata.

Libertas est multiplex, libertas à peccato, libertas à miseria, & libertas à necessitate. Libertas à peccato supponit pro uoluntate, & connotat eam esse in gratia. Libertas à miseria,

ria, connotat eam esse sine poena. Libertas à necessitate, connotat eam non posse cogi. In prima restauramur à gratia, media reseruatur nobis in patria. Iudicatur prima libertas naturæ, secunda gratiæ, tertia gloriæ. Prima habet multum honoris, secunda multum uirtutis, tertia multum iocunditatis.

Secundum alios distinguitur libertas, in libertatem naturæ, in libertatem gratiæ, & in libertatem gloriæ. Libertas naturæ est à coactione, libertas gratiæ est libertas à culpa, libertas gloriæ est libertas à miseria.

DE CRUCE.

Quisq; Christianorum debet sibi imponere crucem, ut sit, quod mortificet carnem.

Cruce ex opere operato meretur iustitiam & uitam æternam.

Supplicia facinorosorum stant pro illorum delictis ad salutem.

Cruce armis Papalibus insigniter erecta, cruci Christi præualet, aut ad minus æquualet.

Non omnis uita cruce & martyrium est, alio qui mortui iusti amittunt crucem & martyrium, quæ duo tamen retinent habitu.

DE HUMILITATE.

Verè humiles sunt, qui externis gestibus, uel
sicut,

DOCTRINA SCHOLAST.

fitu, ceremonijs, ritibus, & alijs externis obseruationibus incedunt.

Humiliatio est qualitas & uirtus in nobis.

Humiliatio ex opere operato iustificat, & meretur uitam æternam.

Humilitatis in uita æterna certi sunt gradus & ordines, singularia præmia &c.

DE SACRAMENTIS IN genere, item de confirmatione & extrema unctione.

Sacramenta noui testamenti iustificant, & conferunt gratiam ex opere operato.

Sacramenta noui Testamenti iustificant etiam eos, qui non ponunt obicem, hoc est, qui non credunt.

Sacramenta numero septem sunt.

Sacramenta sunt quædam, quæ tamen non habent annexas promissiones.

Quia in sacramentis & circa sacramenta magna mysteria peraguntur, quare æquum est, multis ceremonijs illa adornare.

Sacramenta non simpliciter colenda sunt, sed & adoranda.

Possumus nos præparationibus nostris dignos facere sacramentis.

Sacramentum fidei, non fides sacramenti iustificat, Sacra-

Sacramenta remissionem peccatorum semper dederunt.

Non ualet argumentū. Sicut circūcisio nihil est, ita nec baptisus, nec participatio coenæ.

Septem sacramentorum inuentio antiquissima est.

Sacramenta noui testamenti, nihil commune habent cum sacramentis ueteris legis.

Confirmatio & extrema unctio, sunt sacramenta ab ipso Christo instituta.

Sacramentū ordinis est sacramentū Christi.

In usu sacramentorum non requiritur fides, quæ credat remitti peccata.

Sacramenta conferunt spiritum sanctū ex opere operato, sine bono motu accipientis.

Peccat mortaliter, qui contemnit susceptionem sacramentorum confirmationis & extremæ unctiois.

Septem sacramēta sunt iuris diuini, quia nullus homo potest sacramenta facere.

Tria fuerunt sacramenta in lege naturæ, matrimonium, primogenitura, & decimæ.

Preterea multa alia sacramenta & sancta signa fuerunt in lege naturæ, ut unctio lapidis Iacob, Gen. 28. sacrificium arietis loco Isaac &c.

Tria fuerunt sacramenta in paradiso.

Circumcisio est sacramentum naturæ.

Veteris test. uaria signa fuerūt, quædam fuerūt medicina, ut circumcisio & sacrificiū pro peccatis,

DOCTRINA SCHOLAST.

tis, quædam præparatoria, quibus præparabantur Iudei ad cultum dei exequendum, quædam significatoria ueritatis sub nouo testamento reuelandæ: Sic Iudeis loco baptismatis fuit circumcisio, loco poenitentiae, communia sacrificia, loco ordinis, sacerdotium &c.

Veteris testamenti sacrificia, nihil conferabant ex opere operato, sed solum ex opere operante.

Sacramenta noui testamenti, fluxerunt e uulneribus Christi.

Sacramenta habent suam uirtutem ex uulneribus Christi.

Sacramenta habent efficaciam a uoluntate Dei principaliter, & a passione & morte Christi meritorie.

Sacramenta sunt causæ sine qua non &c.

Septenarius numerus, est numerus uniuersitatis: ergo non oportuit esse plura, nec pauciora sacramenta, quam septem.

Item. Septem sunt dona spiritus, Esa. ii. ergo oportuit septem esse sacramenta.

Item. Ioannes in Apocalypsi scripsit septem Ecclesijs: ergo &c.

Apocalyp. 3. Septem sunt spiritus: ergo &c.

Septem sunt principales uirtutes, tres diuinae uirtutes, fides, spes, & charitas, quatuor Cardinales, scientia seu prudentia, fortitudo, temperantia, & iustitia. Per fidem significatur baptismus

Baptismus: per spem unctio: per charitatē cœ-
na Domini: per fortitudinem confirmatio: per
iustitiam poenitentia: per scientiam seu prudent
tiam, ordo: per temperantiam matrimonium.

Pelagij & Cœlestini error est, sacramenta ex
opere operato non iustificare.

Sacramentum confirmationis ab apostolis
suam trahit originem.

Chrisma in sacramēto cōfirmationis cōficitur
ex oleo arboreo & balsamo, non alia materia.

Synagoga suum Chrisma habuit: ergo mul-
to magis catholica Ecclesia habere debet.

Apostoli uocarunt confirmationem conse-
crationem.

Quemadmodum Deus per Moſen in ueteri
testamento instituit oleum seu Chrisma, ita in
novo testamento per apostolos.

Mosī præceptum fuit, Exod. 29. Vt sanctum
oleum faceret, idq; in figura ad significandum
oleum in baptismo & confirmatione.

Chrisma ut cōsecratur, non est necessariū, sed
quia consecratio Chriſmatis pertinet ad digni-
tatem sacramenti, consecrari igitur debet.

Nihil ualet ad impugnandum Chrisma, hæc
obiectio. Christus non est usus Chriſmate: er-
go Chrisma nihil est, quia non decuit Christum
externo Chriſmate uti, sed interno.

Quod duplex oleum & Chrisma sub officio
Missæ cōsecrentur, hæc causa est & inde accidit,

quia ex uoluntate spiritus sancti fit, qui regit Ecclesiam, dat illi omnia necessaria, & docet illam omnem ueritatem.

Forma confirmationis hęc esse debet. Ego signo te signo sanctę crucis, & ungo te chrismate sanctificationis, in nomine patris & filij & spiritus.

Non confirmatus, non potest confirmandi compater fieri.

Qui excommunicatus est, & spiritualibus subiacer poenis, non debet confirmari, nec confirmandi compater fieri.

Nemo accipiat confirmationem, nisi qui iuste ætatis est, & prius est confessus.

In sacramento confirmationis spiritualis paternitas inchoatur inter confirmandum, parentes confirmandi, & compatrem, item inter confirmandum, & liberos compatris.

Ultra duas personas, nemo ducat ad confirmationis sacramentum.

Decet, ut Episcopus confirmans, unam cum persona confirmanda, ieiunus sit.

Post confirmationem decet confirmatum ligam capitis portare usque Chrisma explicatum fuerit, caput autem lauari non debet nisi post septimum diem.

Liga capitis, qua caput confirmati ligatum fuit, igne comburi debet.

Confirmati non debent abire, nisi prius omnes in comune benedictionem ab episcopo acceperint.

Compater ex baptismo, non potest esse compater in sacramento confirmationis.

Homo ex peccato originali habet in se fontem, hoc est, scintillam mali, & incendium peccati in carne quod in baptismo quidem minuitur, sed non tollitur, tollitur uero per sacramentum confirmationis.

In comune confertur in sacramento confirmati-
onis ex ope operato, gratia, remissio peccatorum.

In sacramento confirmationis imprimitur confirmatio character, qui signum est singularis militiæ & fortitudinis.

Confirmatus plus gratiæ habet quam qui tantum baptizatus est, quia duplicis sacramenti gratiam.

Festinanda est confirmatio in pueris, nec producenda in longam ætatem.

Episcopi qui negligunt pueros in sacramento confirmationis, peccant, & spoliant pueros uno gradu salutis.

Sicut in sacramento baptismi regeneramur ad uitam animæ, ita in sacramento confirmationis confirmamur & roboramur ad militiam. Itæ sicut in baptismo accipimus remissionem peccatorum, sic per confirmationem accipimus spiritum sanctum. Item sicut in baptismo datur gratia in remissionem, ita in confirmatione datur gratia in corroborationem.

Quia Iesus Christus unctus Messias est; ergo decuit eum instituere Chrisma, item, quia nos Christiani, hoc est, uncti uocamur: ergo decuit Christum Chrisma, ut per illud fieremus perfecti Christiani.

DOCTRINA SCHOLAST.

Impositionis manuum in scriptura fit mentio: ergo confirmatio est sacramentum iure diuino institutum.

Dare sacramentum confirmationis, nemini licet, nisi Episcopo, quia in Actis legitur, quod Philippus Diaconus prædicauit quid e alijs, & sua prædicatione cõuertit alios, sed Petrus & Iohannes apostoli missi sunt, ut conuersos à Philippo confirmarent, & darent spiritum sanctum.

Necessarium est ut baptizati accipiant chrisma, ut cœlestis regni participes fiant.

Chrisma externum significat internam unctiōnem spiritus sancti.

Quanquam scriptores quidã sentiant, Chrisma esse institutum conciliorum, tamen in hac parte non est illis credendum, quia Chrisma iuris diuini est, & ab ipso Christo institutum.

Non est de potestate Conciliorum instituire sacramenta, sed tantum sacramentorum ceremonias, spectantes ad sacramentorum estimationem, ornatum, & dignitatem.

Verisimile est, apostolos sacramentũ confirmationis instituisse, quia fuerũt colũnæ ecclesię, & habuerũt potestatem scribendi Biblica scripta.

Qui confirmationem negligunt, non ex cõtemptu, sed quia in alpibus & remotis locis habitantes, quo minus possunt suum episcopum adire, nõ peccant mortaliter, quia prædicti non obligantur ad difficilia, imò impossibilia scrẽ.
Sacramentum

Sacramentum confirmationis adæquatur sacramento baptismi in perfectione, imò confirmatio etiã in hoc excellit baptismum, quia à digniori ministro datur. Nullus enim simplex minister & nullus laicus, potest dare confirmationem, excepto solo episcopo.

Confirmatio etiam in hoc excellit baptismum, quia in confirmatione deus plus gratiæ dat hominibus, qua confirmatur spirituali militia, contra tentationes Sathanæ.

Consultius & magis pium est, ubi timendus est dolus, aut offendiculum, commendare se diuinæ misericordiæ, quàm ab hæretico sumere sacramentum.

Extrema unctio est sacramentū ab ipso Christo institutum, & à S. Iacobo Apostolo proclamatum. Nam sicut in nostro ingressu in hunc mundum Christus nobis sacramentum dedit baptismi: ergo decuit illum quoque dare in nostro egressu ex hoc mundo sacramentum extremæ unctiois.

Duæ unctiones sacramenta sunt: unctio in confirmatione, & extrema unctio. Unctio in baptismo & in ordine, non est sacramentum, sed res sacramentalis.

Omnes Catholici à multis usq; seculis crediderunt extremam unctioem esse sacramentum; ergo est uerè sacramentum.

DOCTRINA SCHOLAST.

Sicut deus pro sanitate corporis certa remedia ordinauit, sic certa remedia pro sanitate animæ ordinauit, ex his remedijs excellentissimum est extrema unctio.

Iacobus testatur extremam unctiōem esse remedium animæ: ergo sacramentum est.

Innocentius primus dicit. Extrema unctio est genus sacramenti: ergo sacramentum est.

In extrema unctiōe externum signum est, & sacramentalis operatio: ergo extrema unctio sacramentum est.

Quanquam aliquid est dicere, spiritum sanctum per apostolos extremam unctiōem instituisse, tamen potius sentiendum est hoc sacramentum ab ipso Christo institutum esse.

Marcus. Et egressi prædicabant, ut resipiscerent, & dæmonia multa eiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant: ergo extrema unctio est sacramentum à Christo institutum, & ab apostolis frequentatum.

Etsi secundum quosdam negetur circa locum Marci, Christum instituisse extremam unctiōem, tamen ideo non sequitur, extremam unctiōem à Christo non esse institutam, ratio est, quia multa fecit Christus, quæ non sunt scripta, teste Ioanne cap. 21.

Piè credendum est, Diuum Iacobum, suam doctrinam de extrema unctiōe, à Christo præceptore accepisse.

Fieri

Fieri potest, quod a postoli olim alia forma circa extremam unctionem usi sunt, quam hodie utitur ecclesia, idque dispensari uet.

Extrema unctio multa privilegia habet præ alijs sacramentis, quia quam plurimis ueteris testamenti figuris præmonstrata fuit.

Dauid ter unctus fuit. Primum in domo patris sui, 1. Regum 16. Secundo unctus super Iudam in Hebron, 2. Regum 2. Tertio super omnem Iudæam, 2. Regum 5. Sic omnis Christianus ter ungitur, in baptismo, in cōfirmatione, & in extrema unctione.

Extrema unctio in ueteri testamento, non habuit sacramentum oppositum, sicut baptis- mus habuit circumcisionem &c. Causa autem hæc est, quia in ueteri testamento nemo potuit uenire in cœlum, sed omnes uenerunt in limbum infernum, in die uorhell.

Extrema unctio proprie loquendo, inde dicitur, quia nemini dari debet, nisi extremè infirmo, & de cuius sanitate, non est pes reliqua.

Extrema unctio non datur propter infirmitatem, sed propter discessum ex hoc mundo.

Unctio extrema non significat tantum externam sanitatē.

Augustinus ait: Sacramentum est uisibilis forma inuisibilis gratiæ, unctio extrema est sacramentum: ergo unctio extrema non tantū significat externam sanitatē, sed est sacramentum gratiæ.

DOCTRINA SCHOLAST.

Extrema unctio non significat externam sanitatem corporis, sed animæ.

Ecclesia semper credidit extremam unctio-
nem esse sacramentum gratiæ, & tollere uenia-
lia peccata: ergo piè credendum est, quod Eccle-
sia semper credidit,

De propria extremæ unctio-
nis operatione
est, tollere uenialia peccata, sine qua nunquam
est homo, sicut Ioannes ait: Si dixerimus, pec-
catum non habemus &c.

Materia extremæ unctio-
nis debet esse de o-
leo oliuarum, quia in ueteri testamento, non
alio oleo in templo usi sunt.

Quia oleum oliuarum fouet & est salutare,
igitur significat internam salutem conscientiæ,
uel ipsum conscientiæ nitorem,

Oleum oliuarum significat lætissimam, extrema
uerò unctio est sacramentum lætitiæ: ergo non ole-
um nucum, aut aliud requiritur, loco materiæ.

Oleum oliuarum sic adeo est uera materia
extremæ unctio-
nis, quod etiam neq; Papa neq;
Concilium illam mutare potest.

Papa potest mutare materiam sacramenta-
lium, sed non sacramentorum.

Sunt qui scribunt, Christum extrema uncti-
one usum esse, quando sputo emisso in oculos
cæci, eum sanauit, Marcis.

Non satis est ad materiã extremæ unctio-
nis habere oleum oliuarum, nisi & hoc consecratum
fuerit ab Episcopo.

Piè

DE SACRAMENTIS. 55

Piè credendum est, quòd oleum, quo usi sunt apostoli in ungendis ægris, prius à Christo fuerit consecratum, unde & Dauid, Psal. 4. Oleo lætitiæ unxi eum &c.

Sacramentum extremæ unctiõnis iure ab episcopo dari debet, sed quia episcopi alijs rebus quàm plurimis occupati sunt, licet sacerdotibus seu presbyteris, quod aliàs de iure ad episcopos pertinet.

Oleum non consecratum quando commiscetur cum consecrato, fit consecratum.

Oleum extremæ unctiõnis nõ debet conseruari, nisi in uase consecrato.

Forma extremæ unctiõnis hæc esse debet: Ego ungo te oleo sancto, in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, in hoc, ut quicquid peccaueris per indecentem uisionem, tibi remittatur, & purgetur per unctiõnem hanc.

Pertinet ad formam unctiõnis, ut unctio & forma simul procedat, & fiat.

Unctio extrema ex opere operato confert gratiam, remissionem peccatorum uenialium, & iustitiam, sicut & alia sacramenta.

Laicus etiam in extrema necessitate, tamen non potest ministrare unctiõnem, item nec diaconus, nec Euangelista hoc sacramentum dare potest.

Item: Extrema unctio, nõ debet dari nisi absoluto, & communicato.

DOCTRINA SCHOLAST.

Non opus est, ut & communio & unctio simul fiant.

Extrema unctio requirit singularem uirtutem ex personis ministrantibus, & pendet ex dignitate personarum, quæ administrant eam.

Eucharistia est sacramentum in esse quieto, unctio in esse successiuo, & transitorio ipso actu.

Sanus extremam unctionem accipere non potest. Non quiuis morbus est aptus ad extremam unctionem, sed tantum letalis.

Mortuus non potest ungi extrema unctione qui non est capax huius sacramenti.

Quando dubitatur de uita alicuius, hac forma utendum est: Si es mortuus, non ungo te, si uero mortuus non es, ungo te hac sancta unctioe.

Impenitenti non debet dari extrema unctio.

Infanti semper non possunt esse participes huius sacramenti, quoniam non habent actualia peccata.

Deuotio suscipientis auget meritum ex parte operis operantis, sed sacramentum unctiois habet suam efficaciam ex opere operato.

Nec infantes possunt participes fieri huius sacramenti, quia nondum habent actualia peccata.

Ætas ad extremam unctionem apta, æstima uenit ex ratione, ad quam qui uenit, & nouit quid bonum, quid ue malum est, is potest unctione uti.

Maria uncta fuit plenitudine spiritus sancti,
unde

unde non opus habuit extrema unctione.

Quantū ad corporalia remedia attinet, non opus est, ut totum corpus ungetur, sed tantū illa membra, in quibus principaliter inest morbus, ita extrema unctione, non omnia corporis membra ungentur, sed tantum illa, ex quibus oriuntur, & per quæ perficiuntur peccata.

Tres uirtutes animæ sunt, quæ inclinant nos ad uenialia peccata: uirtus cognitiua, uirtus concupitiua, & uirtus sensitua, quare in omnibus his membris, quantum concedit honestas, fieri potest unctio. Cognitiua uirtus & sensitua in quinque sensibus agunt. Unde quinque sensus ungi debent: Concupitiua in lumbis & pedibus, unde &c.

Septem sunt capitalia membra, quæ ungi debent: quinque sensus, lumbi, pedes, oculi, aures, manus.

Scotus, Brianson, & Scoticuli, undecim partes, quæ ungi debent, enumerant.

Unctiones omnes referuntur ad unum instans prolationis uerborū ultimæ unctionis, pro soluenda unitate sacramenti.

Manus sacerdotis in extrema unctione, non intus sicut laico, sed foris ungitur, quia sacerdotis manus prius in ordinatione unctæ sunt.

Vbi deficiunt membra, quæ ungi debent, proxima pars corporis loco deficientis illius membri ungi debet.

Quæstio

DOCTRINA SCHOLAST.

Quæstio est, an natura cæcus ungi debeat? Respōdetur affirmatiuè, nam licet cæcus operatiuo uisu non peccauit, tamen mala ad uidendum concupiscentia peccauit.

Quidam statuunt, unam unctionem in uita factam sufficere, quidam putant post annū primum iterandam esse, si quis rursus in morbum incideret, quidam post tres menses concedunt repetitionem, quidam toties repetendam permittūt, quoties quis in letalem morbum inciderit &c.

Nihil maculati introibit in cœlum, ergo festinanda est extrema unctio, per quam purgemur ab omni macula.

Extrema unctio operatur in gratiam ex uirtute sacramentali, seu uirtute sacramenti.

Si duo essent in æquali merito: alter discederet hinc sine extrema unctio: alter cum extrema unctio, tunc hic posterior longè beator fieret, quàm prior, & haberet altio rem gradum in uita æterna, quia Deus maiorem gloriam salutis dat illis, qui hic in terra habent maiorem gratiam.

Si quis in pœna purgatorij esset, tunc libentius pœnam usq; ad nouissimum diem pati deberet, quàm unum gradum per unctionem acceptum, non habere.

Venia peccatorum uenialium est proprius extremæ unctiois effectus. Et est hic certus ex
la-

Iacobo, quando ait: Si quis infirmatur &c.

Est extrema unctio remedium contra peccata, non originalia, quæ baptismus tollit, neque contra mortalia, quæ poenitentia aufert, sed tantum uenialia.

Sacramenta licet in genere tollant uenialia peccata, extrema tamen unctio proprie tollit.

Extrema unctio tollit quoque humanas infirmitates, ex quibus non potest efficaciter operari opera uitæ: item, tollit tentationes Sarnæ &c.

Extrema unctio armat & animat hominem, ut cum diabolo tentante conflagere possit.

In baptismo datur fides. In confirmatione, fortitudo. In sacramento altaris charitas. In ordine scientia. In poenitentia iustitia. In matrimonio continentia & modestia. In unctioe confirmatio spei.

Unctio extrema, quanquam per se non curet mortalia peccata, tamen per accidens curat, ut si quis in extrema necessitate mortis esset de peccato mortali attritus & cōtritus, modo accipiat extremam unctioem, salutem cōsequi potest, aliàs damnatur. Item fieri potest ut quis confessus, tamen non accipiat absolutioem, propter suam indignitatem erga poenitentiam, ad quam licet ineptus sit, tamen ad unctioem aptus esse potest. Item, fieri potest, quod quis confessus, in peccato mortali adhuc sit quo

DOCTRINA SCHOLAST:

quod tamen tollitur per extremam unctionem.

Tollit tandem extrema unctio magnam partem temporalis poenae, quam quis ferre cogetur propter sua peccata, siue hic, siue in purgatorio. Vt si quis discedens hinc sine unctione, deberet ad sexennium pati in purgatorio, si acciperet unctionem, minueretur tempus poenae & poena simul.

Quando elemosynae & orationes pro mortuis tollunt poenam peccati, cur idem non faceret extrema unctio?

Saepe extrema unctio etiam corporis sanitatem, unam cum sanitate animae adfert.

Sacramenta post mortem Christi efficaciora sunt, quam ante mortem eius.

Extrema unctio captiuos ducit malos spiritus, quo minus nocere & tentare possint.

Ad aliquot dies se continere, ne quis post acceptam unctionem, nudis pedibus terram attingat, decet Christianum, & spectat ad dignitatem ac reuerentiam tanti sacramenti.

Membra extrema unctione uncta, cum stupa extergi debent, stupa uero comburi debet, aut in fluentem aquam proijci.

Homo per se nullo sacramento opus habet, quia Deus suam uirtutem non allegauit ad sacramenta.

Nulla modo concedendum est, sacramenta nouae legis non conferre gratiam iustificantem, non

non ponentibus obicem, quia hæc opinio contemptum reconciliat sacramentis.

Nihil probabile habet hoc argumentum: Omne quod non est ex fide, peccatum est: ergo sacramenta nouæ legis non conferunt gratiam illis, qui non ponunt obicem.

Sacramenta etiam incredulis dant gratiam.

Falsum est, solam fidem nō ponere obicem, & cætera omnia obicem esse.

Positionem obicis intelligunt scholastici de actuali tantum proposito externi peccati.

Tantæ uirtutis sunt sacramenta Ecclesiæ, ut solo etiã suscepto uoto hominem saluare queant. Hinc catechumenos saluos fieri, certa fide credimus. Hinc subita morte morientes, uolentes habere sacramenta, æternæ redemptionis participes fieri, sancta docet Ecclesia.

Nō sequitur: Christus est, qui crimina remittit, qui baptizat &c. ergo non uis sacramenti accipimus gratiã, remissionem peccatorum &c.

Sacramentum dicitur à sacrando passiuè, sicut medicamentum à medicando, & ornamentum ab ornando: sic sacramentum est aliquid, quo quis sacratur.

Sacramenta sunt medicamenta perfecta, & pigmenta odorifera, & unguenta salutifera, salutifera respectu ægroti curandi, odorifera respectu Dei placandi.

Sacramentū accipitur tripliciter: uno modo
pro

DOCTRINA SCHOLAST.

pro sacro mysterio diuinitatis, incarnationis, &c. Secundo pro sacro signo, uel sacræ rei signo, & hoc modo extendit se ad sacrificia & ceremonias ueteris Testamenti. Tertio modo, pro signo gratiæ efficaci & certo, & sic noui Testamenti signa dicuntur sacramenta.

De sacramentis noui Testamenti dici potest solum, quòd dant gratiam ex opere operato, de ueteris sacramentis non potest dici.

Sacramentum est corporale uel materiale elementum foris sensibilibiter propositum, ex similitudine representans, in institutione significans, ex sanctificatione continens aliquam inuisibilem & spiritualem gratiam.

Sicut habet se aqua ad diluendas maculas corporales, sic sacramenta ad abluendas maculas spirituales.

Efficacia sacramenti p̄det ex idoneitate suscipientis.

Non est ponenda uirtus supernaturalis in sacramentis.

Sacramenta nouæ legis sunt causæ, sine qua non, quia sunt causæ effectus sacramentalis, & non causæ naturalis. Item ex uoluntaria institutione diuina sine eis non causatur effectus sacramentalis, causatur autem eis positus: ergo sunt causæ sine qua non, ex descriptione causæ, sine qua non.

Sacramentum matrimonij in noua lege primum

num accepit uim conferendi gratiam?

Sacramenta sunt uasa nouę legis ex uirtute operis operati.

Tria pertinent ad sacramenta: uerbum, res, & intentio conferentis.

Sacramenta ueteris legis, & si non contulerunt gratiam ex opere operato, tamen contulerunt gratiam ex opere operante, siue per modum meriti ex deuotione suscipientis.

Morbus, seu culpa originalis tollitur per baptismum, actualis culpa mortalis per poenitentiam, culpa uenialis per extremam unctionem. Ignorantia & difficultas discernendi inter bonum & malum per ordinem, quo datur clavis scientię ad discernendum. Malitia, siue inclinatio ad malum in uoluntate, per eucharistiam, quę mutat suscipientem in susceptum, incorporat & unit, & per hoc uoluntatis inclinationem malam in bonam transformat. Contra morbum, qui est infirmitas resistendi & proficiendi in irascibili, datur confirmatio, quę roborat ad confitendum nomen Christi in persecutione. Contra concupiscentiam illicitorum in concupiscibili datur matrimonium, quo excusatur carnalis concupiscentię actus a crimine.

Sacramenta legis naturę tria fuerunt: decimę, sacrificia, & oblationes. Decimatio significabat remissionem peccatorum propter numerum, quia drachma perdita fuerat & inuenta.

DOCTRINA SCHOLAST.

Sacrificia carnis macerationem: oblatio significabat boni operis exhibitionem.

Sacramenta nouæ legis à sacramentis ueteris legis, sic differunt: illa implentur amore, hæc implebantur timore. Illa sunt signa gratiæ, hæc non erant. Illa sunt signa & causæ, hæc uerò signa tantum. Illa conferunt & dant gratiam, quæ continent, hæc non conferebant, nec dabant.

Sacramentorum gratiæ, uirtutū, & donorū distinguuntur tantum ratione, non re, nec essentia propter cōparationem diuersam ad diuersos effectus, quia gratia sacramentalis dicitur, in quantum ordinatur ad sanandam animam à morte peccati, uel ad sanitatem cōseruandam uel augendam. Gratia uirtutum dicitur, in quantum ordinatur ad bene operandum, est tamen in re idem habitus, quo anima sanatur per sui iustificationem, & dirigitur ad meritoriam operationem. Per gratiam sacramentorum intelligitur gratia, quæ est uirtus uel causa uirtutis, aut forma uirtutis.

Habent & sacramenta imperfectionem annexam, igitur non manent in patria.

Duplex effectus est sacramentalis, alter sequitur opus operatum, qui propriè dicitur sacramentalis effectus, alter sequitur opus operans.

Quia homo ad peccandum procliuus est, igitur cōfirmationis sacramentū institutū est, ut homo per illud cōfirmetur, ne amplius peccet.

Confir

Confirmatio non est, nisi crux fiat in fronte.

Quicquid ceremoniarum agit circa cōfirmationem, ex ordinatione diuina est.

Confirmatio necessaria est ad salutem, à Christo instituta, & per manus apostolorum Ecclesiæ Romanæ tradita.

Non paruo gloriæ præmio priuatur, qui sine confirmationis sacramento decedit, illo scilicet gradu gloriæ, qui respondet gratiæ confirmationis.

Extrema unctio est unctio hoīs infirmi poenitentis, facta in determinatis corporis partibus cū deo ab episcopo cōsecrato, ministrata à sacerdote, simul uerba certa cū intētionē debita proferente ex instituto diuino, efficaciter significans curationē finalē uenialium peccatorum.

Duplex est effectus unctionis extremæ, peccatorum remissio & corporalis infirmitatis alleviatio.

Rectius sentiunt, qui credunt extremam unctionem à Christo institutam esse, quam ab apostolis.

Extrema unctio ritē suscepta delet uenialia, imò uidetur, quòd absoluit ab omni culpa cōiuncta petitione recipientis, ita quòd dignè recipiens etiam ab omni poena liberetur tum uirtute sacramenti, tum quia petit piè, perseueranter pro se & iustè.

Effectus sacramentorum nouæ legis sunt, à pecca

DOCTRINA SCHOLAST.

to mundant, in bono cōfirmant, corpori Chrīsti mystico incorporāt, ad futurā uitam præparant, erudiendo illumināt, à malo reseruāt &c.

In dispensandis sacramentis præcipuè requiritur intentio dispensantis.

Sacramenta nouę legis iustificant, quantum ad opus operans, & quantum ad opus operatū.

Effectus cōfirmationis præcipui sunt: gratiā in baptismo datā cōfirmare. ad militiam spiritualem præparare, ad cōstantem confessionem Christi incitare &c.

Sacramenta sunt quedam actio: hierarchicæ, ordinatæ ad diuersos effectus spirituales.

Sacramentum non est cuiuslibet sacre rei signum, sed tantum sanctificantis homines.

Materia sacramentorum præter baptismū et eucharistiā, rectè benedicitur.

In sacramentis indigentibus materia sanctificata, manet uirtus sacramenti in materia parci aliter, post usum eius: in alijs autem nihil.

Sacramenta sunt causa remissionis peccatorum, sine qua non.

Intentio Ecclesię sufficit ad perfectionem sacramentorum.

Hæretici conferunt quidem sacramentū, sed non rem sacramenti.

Effectus sacramentorum duplex est: primus est gratia, secundarius character uel aliquis ornatus animæ.

Homo

DE SACRAMENTIS. 91

Homo non potest dare gratiam, potest tamen dare per sacramentum &c.

Sacramenta ueteris legis nō diluebāt peccata, quo ad maculā, sed quo ad reatum.

Sacramenta nouę legis conferunt suos effectus ex opere operato.

Nouę legis sacramēta iustificant, & sunt meritoria ex se.

In sacramento sunt duo: opus operans, id est usus sacramēti, & opus operatum, id est, ipsum sacramentum.

In confirmationis sacramento, character est res & sacramentum.

Confirmatio est nobilius sacramentum baptismo, quo ad ministrum & gratiam.

Cōfirmatio fuit instituta a Christo, quia posuit manus super pueros.

Confirmans & confirmandus debent esse integri, & debent esse confessi & ieiuni.

In confirmatione confertur plenitudo gratiæ & spiritus sancti.

Confirmatio facit hominem nitidum, & feruentem in conscientia.

Per cōfirmationem accipimus remissionem peccatorum. Cōfirmatio datur cōtra infirmitatem originalis peccati, non actualis.

Datur extrema unctio cōtra reliquias peccati actualis, non autem peccati originalis.

In ultima unctio infunditur gratia, quæ

DOCTRINA SCHOLAST.

effectum sacramento præbet.

Extrema unctio causat gratiam & remissionem peccatorum, ideo habet uim illuminatiuam & purgatiuam, licet non ita plenam, sicut baptismus.

DE BAPTISMO.

In baptizato non remanet peccatum, sed tollitur, ut amplius non sit.

Baptismus iustificat & confert gratiam ex opere operato.

Baptismus etiam illos iustificat, qui non ponunt obicem.

In baptismo confertur remissio peccatorum, non propter fidem, sed dignitatem fideiussorum.

Trina immersio in sacro baptismo, iuris diuini est.

In baptismo tollitur reatus, non poena.

Ceremoniæ baptismo per homines additæ, sine scrupulo conscientiæ, & magno peccato, omitti non possunt.

Paruuli cum hinc secedunt sine baptismo, in limbum perueniunt, in quo nec bene, nec male habent.

Baptismi negocium, etiam quo ad signum, momentaneum est.

Baptismus tantum ad primam condonationem pertinet, non ad secundam,

Baptismus non deputatur toti cursui uitę nostrę, nec spectat ad totam uitam.

Vis baptismi per peccatum excinditur, quātum ad filium lucis.

Immensum discrimen est, inter baptismum Christi & Ioannis.

Ioannes Baptista non fuit prædicator Euangelij.

Aqua baptismi est benedicēda, & baptismo præmittendus est exorcismus.

Ceremoniæ baptismi additæ, sub peccato conscientię seruandę sunt.

Lauacrum baptismi tollit originale peccatum, sed etiam lauacrum baptismi per se.

Omni baptizato Deus dat fidem.

Character, qui in baptismo uel in ordine imprimitur, non est res ficta sine scripturis.

Baptismus ex opere operato cōfert gratiā, remissionem peccatorum, iusticiam &c. quia apostolus ait ad Tit. 3. Sed secundū suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, ac renouationis spiritus sancti, quem effudit in nos opulentē, per Iesum Christum seruatorem nostrum.

Baptismus Ioannis non fuit sacramentum, quia non contulit gratiam, tamen reducitur ad sacramentum nouę legis, quia accessorium naturam sequi debet principalis.

Damascenus ponit octo genera baptismi.

DOCTRINA SCHOLAST.

Laicus in baptizando filio aut filia, non debet recusare ministrum peccatorē, quia laicus non habet iudicare de suo parrocho.

Baptismus infundit & imprimi animæ signum seu characterem, qui non potest extinguī, aut auferri ab anima.

Hic character significat, quōd quis sacramentum baptismi accepit, quo etiā in inferno Christianus præ Iudæo ac gentili cognoscitur. Ecc.

Ad Eph. 1. In quo posteaquam credidistis, ob signati estis spiritu sancto p̄missionis, qui est arrabo hereditatis nostrę &c. Ergo uerum est, in baptismo imprimi animæ characterem.

Duo sunt, quæ spectant ad ornatum baptismi, exorcismus & catechismus.

Catechismus tã circa paruulos, q̄m circa adultos in baptismo, est iuris diuini, quia Christus ait: docete &c.

Ceremoniæ circa baptismū sunt iuris diuini à spiritu sancto per apostolos institutę, ad significandam & ostendendā dignitatem baptismi.

Ceremonię ante baptismū ad hoc cōducunt ut aliquo modo per illas sanctificentur infantes & præparentur. Id quod significauit Ezechiel, quando dixit ca. 36. Cum sanctificatus fuero in uobis corā eis, tollam quippe uos de gentibus, & congregabo uos de uniuersis terris, & adducam uos in terrā uestrā, et effundam super uos aquā mundā, et mundabimini ab oībus inquinamentis uestris,

Ex-

Exufflatio in baptismo est institutum apostolorū, imò institutum Christi, quia Christus Ioannis 20. insufflauit in discipulos, & dedit eis spiritum sanctum.

Sal consecratum quod infanti in os imponitur circa baptismum, scripturę consentaneum est, & ab apostolis institutum, quia in Leuitico legitur: Quicquid obtuleris, id sale condies, & non abijcies sal pacti Dei tui à sacrificijs tuis.

Apertio in baptismo, ante mille & ducentos annos in usu fuit.

Oleum quo ununtur baptizandi, ab apostolis suum initium cœpit, & à spiritu sancto apostolis instillatum fuit, quia & in ueteri testamento ungebantur sacerdotes.

Ceremonię circa sacramentum baptismi, faciunt ad dignitatem baptismi, & ad cultum Dei.

Consultius & magis pium est, paruulum offerre laico baptizandum, quàm hæretico. Eccius.

Nouem sunt baptismi. Baptismus diluuij. Secundus maris rubri. Tertius lustrationis. Quartus Ioannis. Quintus Christi. Sextus poenitentię, qui purgat à poena & culpa. Septimus fluminis à Christo institutus. Octauus est ex linguis igneis. Nonus est sanguinis, & iste est perfectissimus, quia facit homines euolare ad cœlos.

DOCTRINA SCHOLAST.

Baptismus dicitur ablutio in aqua, non aqua, quia baptismus non est aqua, quæ est res permanens, sed lotio in aqua, quæ est operatio transiens.

Baptismi effectus est triplex: characteris impressio, gratiæ infusio, & culpæ & poenæ remissio.

Veniale peccatum tollitur baptismo, non tanquam repugnans gratiæ, sed tanquam repugnans gloriæ.

Qui paruulus sine baptismo decedit, non est sepeliendus in polyandro benedicto, qui uerò secundum partem in utero matris baptizatus est, in polyandro benedicto est sepeliendus.

Baptismus uerus est, cui nihil deficit requisitum adesse sacramenti, & quod imprimat characterem.

Malitia suscipientis potest impedire uerum baptismum.

Non baptizatus, credens se baptizatum, saluatur.

Additæ baptismi ceremoniæ, etsi non pertineant ad essentiam, pertinent tamen ad eius solemnitatem.

In baptismo imprimitur indelebilis character, qui est incipientium in ecclesia. Est autem character signum distinctum indelebile.

Octo sunt de solemnitate baptismi, quæ non sunt

Sunt de substantia, Vnde uersus:

Sal, oleum, chrisma, cereum, chrismale, saliuæ,

Flatus, uirtutem baptismatis ista figurant.

Hæc cum patrinis non mutant esse, sed or-

nant.

Baptizandus in quatuor locis inungi debet, in fronte, in uertice, inter scapulas, & in pectore.

Effectus baptismi sunt hi sequentes: Preparat ad alia sacramenta, à peccato mundat, delet originalem culpam, fomitem remittit, poenam relaxat, rationalem uim animæ illuminat, concupiscibilem ad bonum inflammat, irascibilem confortat, gratiam tribuit, characterem imprimi, fomitem mitigat, cōmunionem Ecclesiæ præstat, à satisfactione exteriori liberat, ianuam cœli aperit, facit iustum &c.

Catechismus & exorcismus præmittuntur baptismo tanquam præparatoria, ut in baptismo gratia efficacius operetur.

In necessitate potest fieri baptismus, in aqua mixta cum Chrismate, quia non soluitur species eius.

Solemnitas, ritus & ceremoniæ circa baptismum, profunt ad deuotionem & instructionem.

In baptismis adultorum non requiritur uoluntas absoluta, sed sufficit conditionata, per manus & flagella.

DOCTRINA SCHOLAS.

Actus interior non est de necessitate baptis-
mi, ne in adultis quidem.

Charitas non requiritur in baptizandis, nec
contritio, sed sufficit attritio.

Baptizandi sunt etiam dormientes propter
periculum.

Apparente aliquo membro, si imminet pe-
riculum, debet rebaptizari puer, rebaptizan-
dus: nisi sit caput.

Baptismus est ianua omnium sacramento-
rum, in quantum est causa characteris & gra-
tiae.

Effectus baptismi duplex est, primus chara-
cter, secundus gratia.

DE COENA SEU Missa.

Coena ex opere operato iustificat & confert
gratiam.

Coena etiam illos iustificat, qui non ponunt
obicem, hoc est, non credunt.

Rectè faciunt, qui accessuri ad coenam, inni-
tuntur & confidunt in suam cõfessionem, con-
tritionem, orationes, ieiunia, & alias prepara-
tiones.

In coena non propter fidem accipimus re-
missionem peccatorum, sed quia digni acce-
dimus.

Corpus

Corpus Christi in cœna tam magnum adest, quam magnum pependit in cruce.

Quia in cœna Christus summa illa Dei maiestas adest, quare pius est multas ceremonias addere, quibus magnificè tractetur Christus.

Cœna Domini est Missa priuata, oblatio seu sacrificium applicandū pro uiuis & mortuis, ut illud sacrificium mereatur eis remissionem culpæ & pœnæ.

In ueteri testamento fuerunt sacrificia pro peccatis; ergo & in nouo testamēto oportet esse sacrificium pro peccatis, hoc autem offertur in Missa.

Sacrificia ueteris testamenti sæpius offerebantur. Christus est sacrificium uel hostia in ueteri testamento promissa; ergo Christus sæpius offerri debet.

Abel reliquit suo sacrificio typum sacrificij in Missa; ergo Missa est sacrificium.

Melchisedech obtulit panem & uinum in typum, item Christus obtulit in cœna panem & uinum, quia erat sacerdos secundum ordinem Melchisedech; Ergo &c.

Sit mentio altaris in nouo testamento; ergo necessario requiritur sacrificium.

Canon applicat oblationem tanquam satisfactionem pro uiuis & mortuis, quia applicat eam pariter patriarchis omnibus, prophetis, apostolis &c, ergo Missa est sacrificium, quod pro

DOCTRINA SCHOLAST:

pro uiuis & mortuis applicari debet.

Malachias inquit: ab ortu solis usq; ad occasum &c. item in omni loco incensum offeretur nomini meo, & oblatio munda: ergo cœna est sacrificium &c.

Sicut in ueteri testamento iuge fuit sacrificium, ita & Missa in nouo testamento iuge sacrificium esse debet.

Vtraq; species laicis iure diuino prohibita est Ratio non potest comprehendere, sanguinem posse diuidi à corpore: ergo qui corpus accipit, non eget altera specie.

Missa sanctificat, iustos facit, & à peccatis liberat.

Missa sacrificiū est, nō signū sacrificij tantū, Missa sancti & iusti sacerdotis oībus prodest.

Missa est opus faciendum à certo ordine institutum ad placandum Deum pro alijs.

In Missa uerè offeruntur corpus & sanguis Christi pro uiuis & mortuis.

Eucharistia adoranda est.

In eucharistia non manet substantia panis & uini, sed fit transubstantiatio panis & uini.

Missa mali sacerdotis ex opere operato utilis est.

Officium Missæ est satisfactorium, quod offertur pro defunctis, tribulatis &c. & quod potest alteri applicari.

Canon missæ pius & catholicus est, & ab apostolis institutus.

Missa

Missæ pro mortuis, mortuos iuuant, ut liberentur è purgatorio.

Christus sua passione satisfecit pro peccato originis, & instituit Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis, mortalibus & uenialibus.

Missæ est opus tollens peccata uiuorum & mortuorum ex opere operato.

Questio est apud scholasticos, utrū una Missa pro pluribus, tantundem ualeat, quantum singulæ pro singulis.

Missæ ex opere operato iustificat & tollit reatum culpæ & pœnæ, in his pro quibus fit.

Sacrificio Missæ redimuntur satisfactiones mortuorum,

Apud Lucam in Actis fit tantum mentio panis: ergo una pars tantum porrigenda est laicis in cœna.

Inter laicos & presbyteros habendū fuit discrimen: ergo iustè laicis negata fuit pars altera.

Laici una parte cōtenti esse debent in cœna, quia 1. Regum 2. legitur, quòd filij Heli, amisso summo sacerdotio, petituri sint unam partem sacerdotalem, qua parte significata est una species in sacramento laicis porrigenda.

Magnū periculū timendum est in effusione calicis: ergo laicis non est danda pars altera.

Missæ audita prodest indoctis in fide ecclesie, etsi Missam in lingua latina audiant, nec intelligant.

DOCTRINA SCHOLAST!

Audire Missam est cultus Dei, siue auditor intelligat, siue non intelligat.

Missæ auditæ & spectatæ ex opere operato profunt audientibus & spectantibus, etsi illam non intelligant.

Missæ ex opere operato confert gratiam, & applicata pro alijs meretur eis ex opere operato remissionem culpæ & pœnæ, & impetrat quicquid opus habemus in omni uita.

Sacrificia Leuitica meruerunt coram Deo remissionem peccatorum; ergo & sacrificium Missæ applicatum pro alijs, meretur illis remissionem peccatorum.

In ueteri testamento fuit Pontifex, qui obtulit sacrificia pro peccatis populi: ergo & in nouo testamento oportet sacerdotes pontifices esse, qui offerant sacrificia pro peccatis.

Corpus Domini semel oblatum in cruce, pro debito originali, iugiter offertur pro quotidianis delictis in altari, ut habeat in hoc Ecclesia munus ad placandum sibi Deum.

Missæ ex opere operato confert gratiam facienti.

Missæ etiam pro iniustis applicata, non ponentibus obicem, meretur eis remissionem peccatorum, culpæ & pœnæ.

Quæstio est apud scholasticos de ualore Missæ à circumstantia personarum illam facientium.

Missæ

Missa per applicationem liberat animas a
pœnis purgatorij.

Missa sacrificium sonat: ergo Missa est sacri-
ficium.

Missa est satisfactio pro pœna & pro culpa ex
opere operato sine fide.

Arrij error est dicere in Missa non fieri obla-
tionem pro uiuis & mortuis.

Substantia panis materialis, & substantia ui-
ni materialis non remanet in sacramêto altaris.

Sacramentum coenæ ex opere operato con-
fert gratiam, quia Christus dicit: Qui edit car-
nem meam, & bibit sanguinem meum habet ui-
tam æternam.

Eucharistia non cōsistit in usu, sed in esse per-
manenti.

Minister ecclesiæ, quando non celebrat Mis-
sam in lingua latina apud latinos, peccat.

Sacramentum coenæ præfiguratum fuit ex
sacrificio Melchisedech, sub lege naturæ. Mel-
chisedech significat Christum & sic omnem sa-
cerdotem, qui offert Abrahæ, id est, cuiq; Chri-
stiano, panem & uinum, hoc est, corpus & san-
guinem Christi, sub specie panis & uini.

Contra consecrationem corporis & sangui-
nis Christi, & contra oblationem seu sacrifici-
um Missæ, infra mille & quadringentos annos,
nullus error extitit, nisi his nouissimis tempo-
ribus. Eccius.

DOCTRINA SCHOLAST:

Impugnare sacrificium Missæ, & ueterem cōsuetudinem totius catholicæ Ecclesiæ euertere, est agere contra apertam ueteris & noui testamenti scripturam, contra Patrum scripta, contra Concilia &c. Eccius.

Christus tripliciter seipsum obtulit. Primū figuratē in agno Iudaico, & in reliquis sacrificijs legis. Secundo, sacramentaliter, instituyendo sacramentum cœnæ, quod sine dubio in sua benedictione obtulit, & tanquam sacrificium, offerendum nobis cōmendauit. Tertio idempiticè seu realiter, tanquam uictimam in cruce seipsum obtulit.

Christus ait: Hoc facite in mei recordationem, his uerbis instituit Missam, ut perpetuum sacrificium in Ecclesia.

Error est Missam esse recordationem cœnæ Christi.

Contra omnem scripturam est & rationem Missam uocari cœnam. Eccius.

Non sequitur. Si Missa est recordatio passionis & sacrificij Christi: ergo non potest per se sacrificium esse.

Duo sunt sacrificia Euangelica. Alterum sacrificiū Christi, quo semel obtulit in cruce pro peccatis. Alterum est sacrificium corporis & sanguinis Christi in sacramento, hoc non fit in cruce amplius, aut ut moriatur Christus de nouo, sed in mysterijs.

SICUT

Sicut in ueteri testamento Christus oblatus est figuratè, ita in nouo testamento offertur sacramentaliter. Sed quemadmodum figuratū sacrificiū inferius fuit sacrificio Christi uero in cruce, ita sacramentale sacrificium inferius sacrificio Christi uero, est tamen sacramentale sacrificiū excellentius est sacrificio synagoge.

Missā est sacrificium, quod offertur pro omni statu totius christianismi, pro uiuis & mortuis.

Danielis 12. fit mentio iugis sacrificij: ergo Missa sacrificium est.

Missā per se non est testamentum, sed est mysterium noui testamenti.

Testamentum omnia bona testatoris sub se comprehendere debet, id quia in missā non fit: ergo Missa non est testamentum.

Substantia panis & uini in sacramento cessat.

Accidentia panis & uini in sacramento manent.

Accidentia in sacramento, ueluti albedo, gustus & cæt. manent, nec adhærent substantiæ.

Panis mutatur in corpus Christi, & uinum in sanguinem Christi.

Corpus Christi incipit esse in sacramento sine medijs, mouendo se per medium locum. Eccius,

DOCTRINA SCHOLAST.

Integrum corpus Christi sub pane est, sicut & integrum est sub sanguine. Nam licet duæ sint species sacramenti, tamen sub singula specie, integrum corpus est.

Hostia quando frangitur, credendum est, sub singulis fractis partibus, dum sacerdos celebrat Missam, quancq; partem per se, esse integrum sacramentum.

Etsi Paulus sacramentum cœnæ panem uocet, tamen non est credendum, quod propterea substantia panis in sacramento maneat.

Christus dixit: Hoc est corpus meum: ergo tenenda est transubstantiatio, & quod substantia panis in corpus Christi transmutetur.

In ueteri testamento arcam cum magna laude & reuerentia circumtulerunt: ergo & sacramentum circumferendum est.

Sufficit laico una species ratione indignitatis suæ.

Vbi anima est, ibi sanguis est, sub pane est anima: ergo sub pane quoque sanguis est, unde sequitur communicanti Laico sufficere unam speciem, qua simul sumit & corpus & sanguinem.

Quatuor sub specie panis sunt, corpus Christi, anima Christi, deitas Christi, & sanguis.

Agnus Paschalis sub una nempe carnali specie

cie datus est: ergo & sacramentum coenæ sub una specie porrigendum est.

Utraque species fortassis in primitiua ecclesia, in aliquibus locis in usu fuit, sed non in omnibus.

Putat Ecclesus utramque speciem in primitiua ecclesia, tantum distributam esse in his tribus summis festiuitatibus, in die Paschæ, in die Pentecostes, & in die Nataliciorum Christi.

Christus ipse sub una specie porrexit apostolis in Emaus sacramentum, quando accepto pane, gratiarum actione facta, & pane fracto, porrexit illis panem.

Causa utriusque speciei in primitiua ecclesia, hæc fuit. Quia in primitiua ecclesia magna extitit persecutio & effusio sanguinis: ergo oportuit sumere tum utranque speciem, in signum admonitionis, quo admonerentur homines, ut essent ad ferendam sanguinis effusionem parati.

Consuetudo unius speciei tandem in ecclesia uictoriam, idque ex multis causis obtinuit, deleta utraque specie pro laicis. Prima est periculum, quod accidere potest in porrectione calicis, ne quid effundatur in dehonestatem tanti sacramenti. Secunda, quia periculosum est conferuare speciem uini. Nam uinum facile corrumpi potest, in acetum mutari, alterari &c.

DOCTRINA SCHOLAS.

Vnde postea nausea suboriri posset sumentibus. Tertia, quia multa pericula accidere possunt, quando uinum ad alia atq; alia loca, læpe remota deferretur, ut interim taceamus, quod multi homines à uino prorsus abhorrent etiam natura, quidam ex alijs accidentibus. Quarta, quia quantum ad formam attinet, periculosum est, ne quis uel labijs, uel lingua, uel barba, aliquid uini aut attingat, aut reseruet. Quinta, quia Deus miraculis sepe testatus est, unam speciem sibi placere, & utramq; displicere. Sexta, quia ut ecclesia multas hèreses circa sacramentum uitaret, unam speciem amplexa est. Sic quando Nestorius, exceptis alijs hèresibus, & hac infectus fuit, quod statuit, sub specie panis esse tantum corpus Christi, & sub specie uini tantum sanguinem, unde etiam pro necessario duxit, ut laicis porrigeretur utraq; species. Sic Pelagius sensit sub utraq; specie laicos communicandos esse iuxta locum Ioannis capi. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis sanguinem eius, non habebitis in uobis uitam.

Laicus sub una specie tantum accipit, quantum sacerdos sub duabus speciebus.

Quando Christus dixit, Matthæi 25. Bibite ex hoc omnes &c. non omnibus in genere dixit, sed sacerdotibus tantum.

Occa-

Occasionem prohibendi alteram speciem, præbuit Concilij Constantiensi & Basiliensi, ne error latius serperet, ex quo quidam diuidebant Christum propter duas species. Altera fuit occasio, quia tum multi sentiebant communionem utriusque speciei in uerbo præceptam esse & necessariam.

Ecclesia prohibuit alteram speciem, non quia per se iniusta esset, sed quia uidebatur multorum errorum occasio esse.

Ecclesia non modo habet liberare ecclesiam à rebus per se malis, sed etiam à rebus per se non malis, sic liberauit ecclesia ecclesiam ab altera specie in sacramento.

Ecclesia sine omni dolo ac fraude instituit alteram speciem: ergo laicus una specie contentus esse debet.

Primitiuae ecclesiae Christiani sua sponte abstinerunt se ab altera specie, ne sacramentum dehonestarent.

Verba Gelasij, quibus præcipit, ut integrum sacramentum sub utraque specie accipiatur, non sunt intelligenda de laicis, sed de sacerdotibus tantum.

Loci Mathæi 26. Marci 14. & Lucæ 22. de institutione utriusque speciei, & de porrectione sub utraque specie, de solis sacerdotibus, non de laicis intelligendi sunt. Nullus enim laicorum, tum præsens adfuit.

DOCTRINA SCHOLAST.

Christus utramque speciem laicis nec præcepit, nec prohibuit, sed Apostolis & ecclesiæ ordinandū reliquit, iuxta illud: Multa adhuc habeo uobis dicere, quæ modo portare nescitis &c.

Quamuis in primitiua ecclesia utraq; species hominibus data fuerit, arbitrio tamē ecclesiæ, aut potius Papæ, qui est omni ecclesiæ & concilio altior, una duntaxat species laicis, decreta est.

Apostolus ait ad Corinth. 11. Prioris epistolæ. Probet autem seipsum homo &c. quo loco Apostolus ostendit, ut non accedamus ad sacramentum, nisi digni & puri prius.

Oportet accessurum ad sacramentum, certissimū esse, se sine omni peccato mortali esse, si non uelit iudicium sumere.

Sacramentum eucharistiæ principaliter institutum est in sacrificium & sacramentum.

Eucharistia est oblatio benedicta, per quam benedicimur: ascripta, per quam omnes in cœlo ascribimur: rata, per quam in uisceribus Christi censemur: rationalis, per quam à bestiali sensu exuimur: acceptabilis, ut qui nobis displicemus, per eam acceptabiles eius unico filio simus.

Eucharistia est species panis uel uini, corpus Christi & sanguinem uirtute sacerdotalis consecrationis uerè & realiter continens.

Tam

Tam species panis sine speciebus uini, quàm uinum sine speciebus panis sunt eucharistia, quæ utraq; continent totum Christum, etiam coniunctim non plus continent, quàm alteræ solæ.

Clericus non excellentius persoluit diuinum officium, quàm celebrando Missam. Nec populus excellentius, quàm audiendo Missam.

Eucharistia dicitur sacrificium, cū in memoriam sacrificij semel à Christo oblato, cum quia in eo filius patri iterum offertur, & sacrificij fructus suscipienti applicatur.

Verbis consecrationis debito à sacerdote prolatis, fit transsubstantiatio uini in sanguinem Christi, & panis in corpus.

Hostiam consecratam quisq; rectè adorat.

Corpus Christi sub hostia non est sacramentum.

Christus in ultima cœna, prius suscipiens sacramentum sacramentaliter tantum.

Dignè manducare est se sufficienter præparare.

Ad consecrandum dignè multa alia requiruntur, scilicet & ordo, uestes, locus, tempus, orationes, cereæ, ieiunium naturæ & etiam alia quædam.

Quamuis in consecratione Ecclesiæ, corpus Christi incipit habere nouum locum sub hostia non tamen deserit cœlum, nec mouetur descendendo per medios orbes & aëra.

DOCTRINA SCHOLAST.

In cœlo corpus Christi est localiter & circumscriptiuè, in sacramento non sic, sed definitiuè.

Non caret peccato, qui in triticeo pane scienter celebrat.

Sacramentum Eucharistiæ in ratione sacrificij, nō tantum prodest his, à quibus sumitur, sed etiam pro quibus offertur. Nihil. n. in hac uita magis satisfacit pro mortuis, quantum sacrificium altaris. Et non solum fructificat in bonis & iustis, sed etiã in peccatoribus, pro quibus offertur, ut à peccatis conuertantur.

Eucharistia ex opere operato liberat à malo, & conseruat in bono, uenialia delet, & cauet mortalia.

Accedere ad sacramentum altaris non est in præcepto, nisi in casu, ut semel in anno, & in periculo mortis.

Curati tenentur ad celebrationem Missæ, uel per se, uel per alios dominicis diebus, & maioribus festiuitatibus, quibus populus obligatur ad auditionem Missæ, Tenentur & sacerdotes non curati ratione officij.

Quòd aliquis sit idoneus minister ad sacramentum eucharistiæ, requiruntur aliqua de necessitate, aliqua de congruitate. De necessitate requiritur potestas ordinis, facultas sermonis, integritas intentionis. De congruitate multa requiruntur, quæ ad duo rediguntur, scilicet, remotionem impediendum, ut sunt culpæ mor-
ta-

tales, aut pœnæ canonicæ, puta irregularitas, excommunicatio, suspensio, & quædam, quæ non sunt culpæ nec pœnæ. Item ornamenta, uestes sacerdotales, signa, gestus, orationes. Item locus, uasa, tempus, seruitor respondens.

Et dicitur Missa à mittendo, quia ibi mittitur agnus, id est, Christus ad patrem ad dimittenda peccata nostra.

Item à dimittendo, ut est in fine, quando populus dimittitur, & diaconus dicit: Ite, Missa est, quæ sic exponi debent, hoc est, securi abite, quia missa est hostia Christus ad patrem, ut intercedat pro nobis.

Communiter solennis Missæ celebratio debet fieri his tribus horis: tertia, sexta, & nona. Missæ priuatæ dici possunt ab aurora usque ad sextam.

Celebrentur tres Missæ in die natalis domini. Prima, quæ est ante diem, significat tempus ante legem, quando eramus in tenebris. Secunda dum diescit, & significat tempus in lege, quâdo nondum plena dei cognitio habebatur. Tertia in die plena, & significat tempus gratiæ, in qua iam plena dei cognitio habetur.

Missæ non debet celebrari, nisi in loco sacro, super altari lapideo, quia ipse Christus dicitur petra.

Beatus Petrus primus Missam Antiochiæ celebrauit.

DOCTRINA SCHOLAST:

Iacobus & Basilius Cæsariensis episcopus,
tradiderunt nobis ordinem celebrandæ missæ.

Missæ sicca dicitur, quum Sacerdos non
potest conficere, quia fortè iam celebrauit, uel
ob aliam causam, potest accepta stola epistolā
& Euangelium legere, & dicere orationem do-
minicam, & dare benedictionem.

Legitur de Leone Papa, quòd sæpe septies,
aliquando etiam nouies Missam celebrauit u-
no die.

Per auditionem Missæ non solum spiritua-
lia, sed etiam quælibet corporalia & tempora-
lia bona assequi possumus.

Missæ inter omnia suffragia pro mortuis,
plus prodest ad liberationem è purgatorio.

Transubstantiatio est mutatio supernatu-
ralis, qua nec materia, nec subiectum manet,
sed tantum accidentia sine subiecto.

Effectus eucharistiæ sunt hi: Commemora-
tio Christi, uiuificatio, ita ut de attrito fiat con-
tritus, corporis Christi mystici incorporatio,
spiritualis refectio, deuotionis augmentatio,
fomitis mitigatio, uirtutum roboratio, pecca-
torum remissio, armatio cōtra diabolum, spei
euectio, amoris excitatio, fidei commendatio
angelica cōuolutio, cœlestis regni collatio, spi-
ritualis delectatio, iustificatio.

Officium Missæ moraliter sic se habet: Intro-
itus significat inchoationem boni, Kyrieleyson
inu o

rationem misericordiae. Primò, tribus modis, quantum ad remissionem peccatorum, quæ per petrauimus corde, ore, & opere. Secundo, tribus modis, quantum ad gratiæ collationem, scilicet fidei, spei, & charitatis.

Tertio, tribus modis, quantum ad glorificationem, qua gaudebimus super nos in Deo, & intra nos de nobis, & iuxta nos in proximo.

Gloria in excelsis, significat gratiarum actionem. Collecta deuotam orationem. Epistola et Euangelium nouæ & ueteris legis obseruationem. Graduale & alleluia signant uitæ actiue, & contemplatiue perfectionem. Offertorium tribulati spiritus sacrificium. Secreta statum uitæ. Præfatio statum patriæ. Sanctus exultationem angelorum præsentium. Canon transitum membrorum in corpus Christi mysticum. Pater noster filiationem per gratiam: Agnus dei liberationem per gratiam diuinam. Triplicatur autem agnus Dei, ut liberemur à præteritis malis, præsentibus, & futuris. Complenda boni operis signat completionem.

Circa alia, quæ iudunt prope Missam, scilicet, altare significare crucem, calicem sepulchrum, patenam lapidem suppositum, corporale syndonem, in qua corpus domini fuit inuolutum.

Eucharistia est sacramentum & sacrificium.

Proprio quodam suo nomine dicitur hoc sacramentum sacrificium uel hostia.

DOCTRINA SCHOLAST.

Eucharistia in Missa comparatur sacrificio Melchisedech, Abel, & Abrahamæ.

Beati uident Christum sub hoc sacramento uisione intellectuali plena.

Eucharistia in quantum est sacramentū, prodest tantum sumentibus, in quantum uerō sacrificium, prodest etiam alijs.

Corpus Christi offertur pro salute corporis, sanguis Christi pro salute animæ.

Eucharistia auget in beatis gloriam accidentalem.

Eucharistia liberat à purgatorio, in quantum est sacrificium satisfactorium pro peccatis.

Missā dicitur quasi transmissa, scilicet à populo ad Deum, uel dicitur ab emissionē catechumenorum & excommunicatorum.

Accipere aliquid pro Missa, simonia est, non autem accipere ut stipendium. Possunt & accipere denarios, sicut conducti sacerdotes, non quasi precium Missæ, sed quasi sustentamentum uitæ.

In Missa priuata sufficit unus præsens, scilicet seruator, non autem in Missa solenni.

Missā quadruplici ratione quotidie celebratur in ecclesia, scilicet: quia semper oportet paratam esse medicinam contra quotidiana peccata, ut lignum uitæ semper sit in medio paradisi, ut nobis quotidie Christus uniatur sacramentaliter, & nos quoque ei spiritualiter, ut sit apud

apud nos iugis memoria passionis Christi, ut uero agno loco agni typici quotidie utamur ad uesperam.

Pro urgente necessitate, etiam plures Missas licet celebrare in uno die.

Quando in uno die occurrunt diuersa beneficia dei commemoranda, uel impetranda pro uiuis & mortuis, oportet Missam pluries celebrari, si adsit facultas, puta: unam pro festo, & aliam pro ieiunio, uel pro mortuis.

Multiplicatio Missarum multiplicat oblationem sacrificij, & multiplicat quoque eius effectus.

Missam melioris sacerdotis est melior, quo ad annexa: ideo est melius audire eam.

Missam celebratur pro paruulis baptizatis, non quidem ad remissionem culpæ, nec ad augmentum gloriæ, sed ad solatium uiuorum, & ad commendandum redemptionis nostræ mysterium ad gratiarum actiones pro eis, & ad ostendendum, quod pertinent ad corpus Christi mysterium.

DE SACRIFICIO.

Mosaica sacrificia propiciatoria, non tantum de propitiatione coram populo Iudaico, sed etiam coram Deo pro peccatis ad iustitiam propiciatoria fuerunt.

Non

DOCTRINA SCHOLAST.

Non solum sacrificium Christi, quo ipse se obtulit, sacrificium pro peccatis fuit, sed et nos iuge sacrificium in Missa pro peccatis nostris offerimus.

Sacrificium Christi propiciatorium, tatum stat pro originalibus & præteritis peccatis.

Sacrificium Missæ hodie est uerum sacrificium pro peccatis.

Sub nouo Testamento duplicia sunt sacrificia: propiciatoria pro peccatis, & eucharistica.

Nostra sacrificia propiciatoria in Missa, iustificanc ex opere operato.

Sacrificium & sacramentum idē significant.

Virtute sacrificiorum olim iustificati fuerunt homines, teste Magistro.

Duo sunt sacrificia Euangelica: alterū, quo seipsum obtulit Christus in cruce: alterum, est sacrificium corporis & sanguinis Iesu Christi, in sacramento.

Sacramentum altaris aliter prodest uiuis, aliter mortuis. Viuis enim prodest sub ratione sacramenti & cibi, Mortuis sub ratione sacrificij &c.

In quantum enim sacramentum est, cibatur, & dat gratiam, & perfectionem manducanti, in quantum autem sacrificium, placat Deum. Hostiæ enim placant.

Et quoniam Deus iratus est, non affectione inflictionis, ideo Deum placando non sedat ipsius

affectionē, sed remitti facit poenę acerbitatē.
Sacramentum Eucharistię principaliter institutum est in sacrificium.

Licet semel oblatus est Christus in cruce, in aperta carnis effigie, offertur tamen idem in altari quotidie, relatus in panis utriusque specie, non quidem quantum ad ea, quę poenam important, sed quantum ad finem salutis.

Sacramentum eucharistię in ratione sacrificij, non tantum prodest his, a quibus sumitur, sed etiam alijs, pro quibus offertur. Nihil enim in hac uita est, quod tantum satisfacit promortuis, quantum sacrificium altaris. Et non solum fructificat in bonis & iustis, sed etiã in peccatoribus, pro quibus offertur, ut a peccatis conuertantur.

Sacrificium proprię & semper accipitur pro aliquo facto ad honorem debitum soli Deo, & ad placandum eum.

Sacrificia exteriora sunt necessaria, ut interora innotescant.

In quolibet sacrificio considerantur quatuor, scilicet: cui, a quo, quid, & pro quibus offertur.

Sacrificia ueteris Testamenti significabant sacrificium eucharistię in nouo.

Sacrificia ueteris legis erant instituta ad satisfactionem pro peccatis proprijs.

DOCTRINA SCHOLAST.
DE SACERDOTIO, SE V
ordine, item de charactere.

Sacerdotium est certus ordo hominum de-
lectorum, ad aliquod opus pro alijs faciendū,
ad placandum Deum.

Ordo impedit matrimonium, & dirimit con-
tractum.

Sacerdotium est, ad quod uocantur sacerdo-
tes, ut pro populo sacrificent, & mereantur alijs
remissionem peccatorum.

Christus sacerdotium non aboleuit, sed in me-
lius transmouit; sacerdotium figuratum, in
sacerdotium Euangelicum, ministros figuratos
in ministros ueros.

Si Deus pactum fecit cum filijs Leui subue-
neri Testamento, multo magis pactum fecit cū
sacerdotibus noui Testamenti, quibus dedit po-
testatem soluendi, & ligandi. Item, potestatem
consecrandi sacramentum altaris.

Ordo est sanctum signū, quo spiritalis po-
testas & officium datur consecratis.

Ordo uocatur hoc sacramentum, quia mini-
stri Ecclesiae non omnes habent æqualem pote-
statem in Ecclesia.

In ordinis sacramento, confertur ordinata
gratia Dei ex opere operato.

Posteriore ad Timoth. cap. 1. Quam ob cau-
sam

nam commune facio te, ut suscites donum Dei, quod in te est, per impositionem manuum mearum: Ergo sacramentum ordinis confert gratiam ex opere operato, & ordo sacramentum est.

Ad Titum 1. Huius rei gratia reliquit in Creta, ut quæ defunt, pergas corrigere, & constituta, ut quæ oppidatim presbyteros, sicut ego ordinaræ, &c. Ex hoc loco apertum est, Paulum non tantum consecrasset presbyteros, sed & Tito arque sic alijs consecrandi potestatem dedisse.

Priore ad Timoth. 4. Citò ne cui manus imponas. Hic locus apertè ostendit, quòd ordo conferat gratiam, idque per impositionem manuum.

Ioan. 20. Accipite spiritum sanctum &c. Circa hunc locum cõmuniter dicunt Doctores, quòd Christus in sacerdotes consecravit apostolos, quando dixit: Accipite spiritum sanctum &c.

In sufflatio in apostolos, Ioan. 20. signum fuit promissæ gratiæ, quam accipiunt sacerdotes ex sacramento ordinis.

Sex sunt potestates spirituales, quæ dantur sacerdotibus in ordine. Prima est potestas consecrandi sacramentum altaris in officio Missæ, & quicquid Missæ adhæret, ueluti potestas offerendi & sacrificandi, item orandi pro uiuis, & mortuis. Hanc potestatem Christus dedit apostolis in coena, quando dixit: Hoc facite in mei commemorationem,

DOCTRINA SCHOLAST.

Secunda est potestas distribuend sacramenta, maximè autem potestas ligandi & soluendi, & est hæc potestas clauium.

Hæ duæ potestates non possunt auferri à sacerdotibus ordinariis.

Tertia est potestas iurisdictionis. Hanc potestatem habet pastor in sua parochia episcopus in suo episcopatu, papa per totum terrarum orbem. Dedit hanc potestatem Christus Petro & sic toti sacerdotum ordini, quando dixit ad Petrum: Pascere oues meas &c.

Quarta est potestas prædicandi. Hanc dedit Christus Apostolis, & sic omnibus sacerdotibus, in die ascensionis: Ite in uniuersum mundum & prædicare &c.

Quinta est potestas puniendi, quæ excommunicatione exercetur.

Sexta est potestas sumendi necessaria ad sustentationem corporis, idque iuxta præceptum Christi: Edite & bibite, quicquid apposuerint uobis.

Act. 13. Doctores Antiarchiæ consecrarunt Paulum & Barnabam.

Forma consecrandi & ordinandi ministros Ecclesiæ in tribus consistit. in ieiunio, oratione & impositione manuum, quæ forma certa est ex Act. 13. circa ordinationem Pauli et Barnabæ.

Per impositionem manuum rectè intelligitur

ur in scriptura ordinario sacerdotum.

Ministri Ecclesiæ per ordinem in statum perfectionis ponuntur, ut per sacerdotalem operationem perfectam consequantur.

Septem sunt ordines seu gradus ordinis. Hos gradus Christus ipse exercuit, & suæ Ecclesiæ reliquit. Sunt autem septem hi gradus, quia sunt septem dona spiritus, quorum qui capax non est, nec illa habet, ille indignè accipit ordinis sacramentum.

Primus gradus ianitorum est, quorum officium est cauere, ne intromittant in templū malos, ueluti excommunicatos, hæreticos. Horū figura fuit in ueteri Testamento, eorū cohors, qui immundos non intromittebant in templū sicut legitur 1. Para. 26. Ianitoris officio usus est Christus, cum euentes & uedentes e templo eceret.

Secundus est lectionariorum, quorum officium est, populo prælegere prophetas, & benedicere panes & oēs novos fructus. Horū figura fuit in ueteri Testamento, clamor prophetarū ad populum Esai. 53. Clama &c. Hoc gradu usus est Christus, cum in Nazareth ueniret in synagogam, & quādo darent illi librū, & legebat: Spiritus domini super me &c. Luc. 4.

Tertius gradus exorcistarum est, quorum est adiuuare, & eijcere daemona. Horum figura fuit in ueteri Testamento, quādo Solomon

DOCTRINA SCHOLAST.

Instituit formam adiurandi dæmonia, & eiciendi, sicut meminit Hieronymus in Mat. cap. 12. Hoc gradu sæpe usus est Christus, quando eiecit dæmonia.

Quartus acoluthorum, quorum est portare certos, incendere candelas, parare panem & uinum ad sacramentum &c. Horum figura fuerunt illi, qui præfuerunt in ueteri Testamento aureis candelabris, & septem lampadibus &c. Exodi. 17, Num. 6. Leuit. 14. Christus hunc gradum ipse habuit, quia fuit lux mundi.

Quintus est subdiaconorum, quorum est ministrare aquam ad altare, seruire diacono, lauare corporale & lintheamina altaris, porrigere calicem & patenam, legere epistolam in officio Missæ &c. Hic gradus figuram habuit in ueteri testamento ex Mathineis, qui à Dauide & principibus erant dati in adiutorium leuitis, primo Esd. 1. Christus hoc gradu usus est, quando post cœnam præcinxit se lintheo, & cœpit lauare discipulis pedes &c. Ad hunc gradum nemo admittitur, nisi beneficio aliquo prouisus, aut ipse satis diues.

Sextus est diaconorum, quorum est seruire altari, baptizare, prædicare &cæt. Horum figura fuit leuitarum ordo. Hoc gradu usus est Christus, quando peracta cœna, porrexit suis discipulis sacramentum corporis sui, & sanguinis &c.

Septimus gradus sacerdotum est, quorū est accipere potestatem consecrandi sacramentū altaris, offerendi & celebrandi Missam pro uiuis & mortuis. Horum figuræ in ueteri Testamento fuerunt filij Aaron, & illorum successores. Hoc gradu usus est Christus ipse, quando post cœnam consecrauit panem & uinum, & transfudit in corpus & sanguinem suum.

Inuenti sunt hi gradus ordinum, ut esset discrimen aliquod inter ministros Ecclesiæ, & Laicos.

Contra biblica scripta est, ordinem esse sacramentum.

Cum olim Ecclesia angustior esset, triplices tantum gradus erant, episcopi, sacerdotes & diaconi. Hodie quando Ecclesia amplior est, pluribus gradibus opus habet.

In ueteri Testamento fuit uisibile sacerdotium: ergo & in nouo Testamento uisibile sit necesse est.

Sacerdos est is, qui Deo dicatus est, ad sacrificia facienda, & dicitur quasi sacra dans. Sicut enim rex à regendo dicitur, sic sacerdos à sacrificando uocatur, consecrat enim & sacrificat.

Sic quia hæretici habent characterem, igitur habent & potestatem conficiendi.

Apostolus ait: Nondedit nobis Deus potestatem in destructionem, sed in ædificationem: igitur potestas ministerialis non tollitur.

DOCTRINA SCHOLAST.

Character ordinis est signum distinctiuum, speciale, indelebile, quo clerici à laicis discernuntur, quod non confertur in sacramentis, quæ iterari possunt.

Sacerdos nouæ legis operatur in Christi persona. Pœna satisfactoria in pœnitentia taxatur ad arbitrium sacerdotis.

Character importat triplicem relationem, signi, distinctionis, & similitudinis.

Character est potentia, qua renati in uitam spiritualem, possunt facere operationes similes uirtutibus, quibus sacramenta efficaciam habent.

Character semper manet etiam in damnatis & est indelebilis.

Character in damnatis non est ordinatus ad finem, sed Deus nihil relinquens inordinatum, eliciet ex hoc aliquod bonum, scilicet, quod apparebit iustior eorum damnatio, quod tantum gratiæ munus neglexerunt.

Non habens characterem baptismi, nullum alium suscipere potest.

Charactere confirmamur trinitati, in sapientia per baptismum, in potentia per ordinem, in bonitate per confirmationem.

Gratia est dignior effectus baptismi, quæ character, sed non ita proprius.

Character non imprimitur in datione alicuius rei, sed in sola impositione manus, & unctio
Cha-

DE SACERDOTIO. 109

Character imprimitur in quolibet ordine.

Character interior est principaliter sacramentum ordinis.

Ordines ecclesię sunt septem, secundum septem respectus ad eucharistiam, non autem secundum gratias gratis datas, nec secundum dona, nec actus hierarchicos.

In sacramento ordinis per quod homo fit dispensator cęterorum sacramentorum, confertur gratia gratumfaciens, & maior quę in baptismo.

In quolibet ordine omnia dona spiritus sancti dantur, licet singula singulis aptentur.

Quilibet ordo quanto est dignior, tanto magis pręualet.

In septennio possunt dari omnes ordines minores, subdiaconatus in tempore discretionis, diaconatus circa uigesimum primum annum, pręcipuę in religiosis, sacerdotium in uigesimo quinto anno, episcopatus in trigesimo.

Ordo sacer impedit matrimonium contrahendum apud omnes Latinos.

Vir suscipiens ordinem sacrum, non potest exigere debitum coniugale.

Character, potestas clauium, & potestas cōficiendi eucharistiam sunt idem per essentiam.

DE POENITENTIA.

Pœnitentię tres sunt partes, contritio, confessio, & satisfactio.

DOCTRINA SCHOLASTI

Pœnitentia est cessatio ab externis uitis.

Pœnitentia est qualitas & uirtus in nobis.

Post hanc etiam uitam est pœnitentię locus.

Pœnitentia ex opere operato iustificat, & confert gratiam.

Pœnitentia tantum remittitur actualis culpa, & non pœna, quæ expiatur satisfactione.

Pœnitentia etiam sine fide salutaris est.

Canones pœnitentiales non solum uiuentibus sunt impositi, sed etiam mortuis.

Morituris secundum Canones pœnitentiales debet aliquid imponi.

Canonicę pœnitentię etiam morituris in purgatorium usq; reseruari possunt.

Pœnitentia est præterita mala plangere, & plangenda iterum non committere.

Canones pœnitentiales recepti sunt in ecclesia, ut illorum opera gratiam mereantur homines.

Pœnitentia habet etiam alia signa sacramentalia, quàm baptismum.

Pœnitentia sacramentum est, etsi careat sensibili signo diuinitus instituto.

Pœnitentia debet incipere à timore.

Pœnitentia est secūda tabula post naufragiū.

Fides præcedit pœnitentiam, non est pars pœnitentię.

Pœnitentia est quędam dolentis uindicta, puniens in se quod dolet se commisisse.

Per peccatum mortale perduntur atq; amittuntur bona opera, nam mortale peccatum nō solum animam necat, sed & bona opera perire facit, reparantur autem per pœnitentiam.

Pœnitentia rursus uiuificat mortua per peccatum mortale peccata, & rursus facit ea placere Deo, redditq; meritoria.

Pœnitentia in tempore quadragesimali fieri debet, antequam sumatur sacramentum cœnæ, quia sic instituit Ecclesia, cui obediendum est.

Pœnitentia similis est negotio iudiciali.

Quemadmodum enim quis in iudicium uocatur, sic pœnitens per contritionem uocatur, & suorum peccatorum admonetur, item, quemadmodum quis coram iudicio cogitur confiteri suum peccatum, sic pœnitens in confessione confitetur peccata sua, tandem quemadmodū reus in iudicio cogitur satisfacere pro suo peccato, sic pœnitens pro suis.

Pœnitentia incipit à timore.

Sacramentum pœnitentiæ consistit in absolutione sacerdotis.

Ex opere operato sacramenti pœnitentiæ circa absolutionem, accipit pœnitens remissionem peccatorum & spiritum sanctum.

Verba saluatoris: agite pœnitentiam, actū habitui condistinctum important.

Relipiscere & agere pœnitentiā actus interiores sunt, & profluunt ab habitu, siue habitū uirtutem

DOCTRINA SCHOLAST.

putem dixerimus, siue actum primū uirtutem ipsam perficientem.

Pœnitere est detestari & odisse peccatum, & est uindicare peccatum à e commisso.

Pœnitere est pœnam inflictam pro peccato suo commisso g. aranter acceptare

Item pœnitere est pœnam sibi pro peccato suo commisso patienter sufferre.

Ad deletionem cuiuslibet peccati mortalis actualis post bap. tum commisi requiritur aliqua punitio uoluntaria: ergo ad eius deletionem requiritur pœnitentia.

Pœnitentia est dolor cordis & amaritudo animæ, pro malis quæ quisque commisit.

Peccatum mortale non dimittitur sine actu pœnitentiæ formali uel uirtuali.

Pœnitentia sine confessione non est sacramentum.

Effectus pœnitentiæ sunt, remissio peccatorum, communicatio pœnæ æternæ in temporalem, & ex consequenti collatio uitæ æternæ.

Pœnitentia delet, lauat & mūdāt. delet enim superbiam, lauat luxuriam, mundat ab auaritia, uel pœnitentia delet iniquitatem à Dei memoria, lauat sensualitatem à turpitudine concupiscentiæ & materiali habitus, & mūdāt cor & conscientiam à macula, item delet a proposito, lauat à locutione, & mundat ab opere.

Duplex est pœnitentiæ effectus, propinquus
& remo-

DE POENITENTIA. 117

& remotus, propinquus est gratiæ infusio, & peccati remissio, remotus est æterna beatitudo.

Pœnitentia duplex est quædam interior, quædam exterior. Interior est de iure naturali. Exterior fit ad arbitrium hominis. Prior non est sacramentum propriè, posterior est sacramentum.

Pœnitentia per se suscepta non dicitur sacramentum, sed iuncta à ministris ecclesiæ.

Lugere pro peccatis proprijs est actus pœnitentiæ.

Lugere pro bonis æternis, est actus terciæ beatitudinis.

Cum in omni sacramentum nouæ legis sit aliqua materia uisibilis elementum, quæ sit signum & causa gratiæ oportet etiam in sacramentum pœnitentiæ ita esse sed tunc materia uisibilis latè accipitur pro omni re, siue res illa sit exterior substantia, siue actio humana.

Est pœnitentia quædam sancta & meritoria.

Per pœnitentiam soluitur homo à peccatis, idè ex opere operato.

A reatu peccati liberamur per gratiam, à sequeis autem peccatorum per pœnitentiam, & per partes eius.

Pœnitentia ut est dolor uoluntatis cum electione recta, est uirtus.

Pœnit-

DOCTRINA SCHOLAST.

Poenitentia est dolor de peccato præterito, sed uerecundia est timor de peccato futuro.

Detestatio uel displicentia peccati absoluit, & est cuiuslibet uirtutis, sed ut expiabile per eam, quo ad culpam & reatum, est actus poenitentiae uirtutis.

Poenitentia quædam debet esse publica solemnitas, propter peccatum publicum, ut sit terror alijs, ut sit exemplum poenitendi, & ne desperent grauibus peccatis onerati.

Poenitentia solemnitas exit forum occultum, quo ad executionem, non quo ad confessionem & inunctionem.

Poenitentia solemnitas non decet iterari, ne ex iteratione uilescat.

Poenitentia solennis imponi potest foeminis & uiris laicis, sed non clericis.

Solenniter poenitens nõ debet ordinari, ordinans aut debet priuari sua potestate ordinandi.

Poenitentia restaurat omnia merita priora, secundum gradum charitatis sequentis.

Reintegritas æqualitatis iustitiæ non solum requiritur in poenitentia, sed magis reconciliatio amicitiae.

Poenitentia principaliter instituta est contra actualem culpam.

Poenitentia ex opere operato expellit omne peccatum.

Poenitentia interior non habet efficaciam contra peccatum sine interiore.

Pœ

Pœnitentia operatur ad peccati uenialis dimissionem, quo ad omnes partes suas.

Homo in primo instanti suæ pœnitentiæ, consequitur remissionem peccatorum.

Merces pœnitentiæ est ex opere operato plenaria peccatorum remissio.

Pœnitentia liberat ab omnibus defectibus culpæ, non autem pœnæ.

Remissio culpæ est effectus pœnitentiæ, principaliter ex uia clauium in ministris, secundario ex uia actus ipsius pœnitentis.

Peccatum mortale potest remitti sine sacramento pœnitentiæ.

Pœnitentia tollit totam culpã, sed non semper totum reatum, id est, debitũ totius pœnæ.

Pœnitentia non tollit omnes reliquias peccati actualis, id est, defectus cõsequentes, nisi pœnitentia iam perfecta sit, secundum omnes eius partes.

DE CONTRITIONE, AT TRITIONE & compunctione.

Contritio quæ paratur per discessionem, collectionem & detestationem peccatorum, uera & salutaris est, etsi sine motu spiritus sancti incipiatur.

Confitens non tam propter uerbum, quã propter contritionem absoluitur.

Sine sufficiente contritione nemo debet absolui.

Con

DOCTRINA SCHOLAST.

Contritio est dolor uoluntariè adsumptus pro peccatis, cum proposito cōfitendi & satis faciendi.

Attritio non sufficit ad remissionem peccatorum, ac contritio sufficit.

Verè theologica disputatio est, an peccata remittantur propter attritionem uel contritionem.

Attritio est informis & insufficientis contritio ad remissionem peccatorum.

Contritio est perfecta displicentia omnium peccatorum simul in minutissimas partes, quæ tum fit uerè, quando de omnibus peccatis, & secundum omnes circumstantias requisitas, pertingimus ad remissionem peccatorum.

Cōtritio secundum essentiam uersatur in corde, & secundum uirtutem externè in confitendo & satis faciendo.

Distinguendum est inter contritionem primam, quæ debet esse dolor moderatus, & inter contritionem secundam, quæ debet esse maximus dolor, sed tamen non nimius.

Contritio etiam secundum gratiam requirit dolorem & meritum.

Contritio pro singulis peccatis fieri debet, pro oblitis uerò sufficit communis contritio.

Contritio quanta cunq; parua ex opere operato, omnem culpam & pœnam delet.

Externa operum disciplina, ualet loco contritionis,

Con-

DE CONTRITIONE. 119

Contritio ratione charitatis delet culpam,
ratione doloris delet poenam.

Contritio non est necessaria confessis.

Contritioni innitendū est, ut remissionem
peccatorum accipias.

Remissio culpæ incerta est, propter incerti-
tudinem contritionis.

Remissio peccatorum super contritionem
ædificari debet.

Non sunt sufficientia contritionis signa, si sa-
cerdos sentit peccatorem petere & credere ab-
solutionem.

In contritione non tam exquirendū est à pec-
catore, an credat sese absolui, quàm an dignè
doleat.

Contritione meremur gratiam.

Per attritionem meremur gratiam.

Ad deletionem peccati, sola detestatio cri-
minis sufficit.

Propter contritionem, non fide in Christū,
consequimur remissionem peccatorum.

Peccatum ita remittitur, quia attritus seu cō-
tritus elicit actum dilectiōis Dei, propter hunc
actū meretur accipere remissionē peccatorū.

Christianus ultra contritionem cordis ha-
bita copia sacerdotis, sō i sacerdoti de necessi-
tate salutis confiteri tenetur, non laico.

Causæ originales contritionis sunt hę: in se
ipsum descendere, meditari magnitudinem &

DOCTRINA SCHOLASTICA

multitudinem peccatorum, reputare omnes annos uitæ suæ in amaritudine, cogitare de ira Dei super peccatis &c.

Contritio uera incipit à nostra exploratione & diligentia.

In contritione nō remittuntur peccata, nisi quis habeat propositum confitendi ea: qui nō habet, etsi ueram contritionem possideat, tamen non accipit remissionem peccatorum.

Falissimum est in contritione simul tolli culpam cum pœna.

Admissa gratuita iustitia, perit totum negocium contritionum.

Homo ex attritione ui clauium fieri potest contritus.

Naturæ legibus consentit, attritum ui sacramenti fieri contritum. Hinc dominus per Prophetam ait: Appropinquate Deo, & appropinquabit uobis.

Fides etiam informis attritum accedere persuadet & cogit, quæ in attriti continetur ratione siue significato.

Contritio sine charitate esse nequit, charitas sine fide, fides autem informis sine charitate existit.

Remissio culpæ innititur contritioni.

Remissio culpæ innititur fidei formatæ, contritio autem nunquam à fide formata separatur: ergo remissio culpæ innititur contritioni.

Incerta

Incerta est culpæ remissio, propter incertitudinem contritionis.

Vbi sacerdos & peccator incerti sunt de contritione, non est recta absolutio, etsi peccator se absolutum credat.

Fides formata nunquam separatur à contritione.

Rectè faciunt, qui fidunt contritioni, & propter fiduciam in contritionem, sperant se accipere remissionem culpæ.

Sufficiens attritio, semper fit contritio.

Virtute contritionis efficiunt confessio & satisfactio remissionem peccati, quia confessio & satisfactio sunt sacramentum contritionis & remissionis peccati, sic diuersis respectibus contritio est res & sacramentum.

Id quod principalius ac essentialius requiritur ad peccati deletionem, ex parte poenitentis est contritio, & inter talia requisita, quæ plura sunt, puta actus, habitus, passionès & cætera, quorum quodlibet quandoq; dicitur poenitentia.

Nomine contritionis intelligitur detestatio peccati.

Vel sola contritio sufficit ad remissionem peccati.

Contritio est dolor pro peccato uoluntariè assumptus, cum proposito confitendi & satisfaciendi.

DOCTRINA SCHOLAST:

Pœnitentia interior principalius accipitur pro contritione.

Dolor in contritione non accipitur pro passione, sed actu.

In contritione sunt tria: gratia, dolor & effectus meriti satisfaciens.

Contritio habet uotum cōfessionis sibi annexum.

Ad contritionem uenialis nō requiritur propositum non peccandi, sicut de mortali, sed sufficit displicentia eius & suæ causæ.

Peccatum ueniale per solam contritionem remittitur.

Contritio ut pars sacramenti est causa instrumentalis remissionis peccatorum.

Quælibet contritio quantumcunq; parua, omnem culpam delet.

Contritio ratione charitatis delet culpam, ratione doloris delet pœnam.

Attritio est imperfecta displicentia de peccatis.

Attritio non potest fieri contritio, quia est actus transiens.

DE CONFESSIOE

coram Deo.

Confessio coram Deo est qualitas & uirtus in nobis.

Confessio

DE CONFES. CORAM DEO. 115

Confessio coram Deo ex opere operato iustificat.

Confessio quæ coram Deo fit, dicitur mentalis, quæ fit soli Deo, & hæc est de iure nature. Hæc confessio etiam appellatur confessio fraudis, qua peccator seipsum accusat. Et confessio fraudis accepta est Deo in ore peccatoris, hoc est, eius qui adhuc peccator est, dum tamen non sit peccator in uoto, seu actu interiore, uel exteriori.

DE CONFESIONE

auriculari.

Confitens non tam propter uerbum, quam propter contritionem absoluitur.

Omnia peccata tam uenialia quam mortalia confitenda sunt.

Omnia peccata secundum omnes suas circumstantias confitenda sunt.

Possibile est aliquem posse omnia sua peccata confiteri, facta diligenti discussione & collectione.

Peccata in confessione remittuntur, absolutione sacerdotis, et si non credant, qui absoluntur.

Confessor diligenter inquirere debet, num absoluentis omnino contritus sit.

Confessio auricularis per se iuris diuini est.

DOCTRINA SCHOLAST.

Confitendum est Christiano circa quadragesimam, bis in anno.

Enumeratio peccatorum in confessione requiritur iure diuino.

Ministri ecclesie mandatū Dei habent, de cognoscendis delictis in confessione.

Confessio auricularis præcipuè ad hoc salutaris & necessaria est, ut poenitens seu confitens satisfactionem accipiat pro peccatis.

Confessio auricularis ex opere operato iustificat, & confert gratiam.

Magna curiositas decet cōfessores, ut diligenter de omnibus confitentium delictis, inquirent.

Omnia peccata sub peccato mortali confitenda sunt.

Nullus est auricularis confessionis usus, sine addita satisfactione pro peccatis.

Non solum omnia peccata confitenda sunt, sed etiam secundum omnes circumstantias.

Auricularis confessio ex se est de necessitate salutis, quo ad remissionē culpe, non quo ad remissionem poenæ, pro qua satisfaciendum est.

Confessio auricularis ex peccato mortali, facit ueniale.

Auricularis cōfessio p se ex opere operato liberat à poena æterna, & minuit poenā temporālē, aut ad minus æternā in temporalē cōmutat.

Thomas scribit præcipuum effectum esse auricularis confessionis, liberare à poena æterna purga-

& purgatorio, in quo dicit Thomas mitius puniri confitentes, quàm contritos.

Confessus saluus fieri potest, etsi non fuerit contritus.

Confiteri omnia peccata mortalia, non est impossibile.

Confessor non debet absoluerè poenitentem à poena & culpa, sed à culpa tantum, pro poena debet imponere satisfactionem.

Reservatio casuum iuris diuini est.

Circumstantiæ in cōfessione diligenter sunt inquirendæ.

Confessio quotannis fieri debet.

Quia omnia peccata enumerari nō possunt facile, tamen diligentia adhibenda est, ut colligantur, & ea quæ possunt, in memoriam redigantur.

Enumeratio peccatorum utilis & necessaria est ad remissionem peccatorum.

Magna quæstio fuit apud scholasticos semper, de proprio sacerdote inter pastores & fratres.

Oportet iudicem prius cognoscere causam, priusquàm pronunciet: ergo enumeratio peccatorum in confessione est iure diuino necessaria.

Ministri ecclesiæ mandatum habent de cognoscendis occultis. Solomon ait: Diligenter cognosce uultum pecoris tui. ergo cognosce occulta peccata, est iuris diuini.

DOCTRINA SCHOLAS.

Confitens si recusat suscipere satisfactiones non peccat, sed absoluturus est has poenas in purgatorio.

Christianus de necessitate salutis tenetur soli sacerdoti, non laico confiteri.

Confessio auricularis ab ipso Christo instituta est.

Sub lege naturæ fuit auricularis confessio, item sub lege Mosaica: ergo decuit & sub Evangelio esse.

Sacerdos neminem absolueri potest, nisi prius per confessionem peccatum cognouerit.

Christus dedit sacerdotibus absoluendi potestatem: ergo confessio iuris diuini est, & ab ipso Christo instituta, ut res ad absolutionem pertinens, & sine qua non potest absolueri sacerdos.

Iacobi 2. Alter alteri confiteatur peccata sua: ergo confessio auricularis iuris diuini est.

Actor. 19. Multi ueniebant, & confitebantur peccata sua: ergo confessio auricularis iuris diuini est.

Prouerb. 28. Qui abscondit peccata sua &c. Ergo &c.

Ecclesi. 4. Ne pudeat te confiteri peccata tua &c. Ergo &c.

Psal. 31. Confitebor aduersum me iniustitiam meam &c. Ergo &c.

Non

Non obligamur ad confessionem uenialium peccatorum, quanquam illa confiteri salutare est.

Homo tenetur ex mandato Dei omnia peccata mortalia confiteri.

Diligentia in inquirendis peccatis ante confessionem, magna adhibenda est, sed non nimia.

Confitens non obligatur ad confessionem obliuorum & occultorum peccatorum, modo in fine confessionis dicat: Ego quoque accuso me propter omnia peccata oblita & occulta.

Humiliatio & pudor in confessione, tollit partem poenarum pro peccatis, sicut & poenitentia facit. Tamen pudor non debet esse nimius, ne quid taceatur in confessione.

Integra debet esse confessio, ne confitens scelerenter quaedam peccata taceat. De hac integritate confessionis, loquitur Hieremias Tren. 2. Effunde cor tuum, sicut aquam.

In omnibus rebus diligenter expendendae sunt omnes circumstantiae: ergo & circa confessionem omnium peccatorum circumstantiae diligenter examinandae sunt.

Circumstantiae quae minuunt & extenuant peccata, non sunt confitendae, sed illae tantum, quae peccata exaggerant, exempli gratia: Confiteatur aliquis se in quadragesimali ieiunio comedisse carnem, addendo circumstantiam ex conditione, quia infirmus fuit.

DOCTRINA SCHOLAST.

Circumstantiæ, quæ grauant peccata & exaggerant, hæc sunt: *Ordo*, nam maius peccatū est peccare cum clerico, quàm cum laico. *Tempus*, nam quanto tempus sanctius est, tanto maius est peccatum. *Locus*, nam quanto locus sanctior est, tanto maius est peccatum. *Numerus*, quantitas damni ex peccato iniuncti proximo. *Status seu cōditio personæ*, procrastinatio peccati ex malitia, propria ad peccandum. *Prouocatio*, perseuerantia longa in peccato &c.

Proprietates confessionis sunt, ut fiat *premeditatè*, *humiliter*, *integre*, *festinanter*, *apertè*, cum enumeratione omnium peccatorum, *simul* & *circumstantiarum*, *proprie*, & *occultè* &c.

Potest quidem fieri, ut quis casu inter confitendum alterius confitentis audiat peccata, qui autem ea audit, obligatur sub peccato mortali tacere.

Qui confitetur personæ, quæ non habet potestatem absoluendi, ille cogitur denuo confiteri personæ, quæ habet.

Qui in alia parrochia, quàm in sua cōfiteatur, sine cōsensu sui plebani, cogitur denuo suo plebano confiteri. Ut enim sententia nulla est, quæ a suo iudice non profertur, ita & absolutio sacerdotis nulla est in hominē, in quē nullam habet potestatē. Siquidem nō sufficit potestas ordinis, sed requiritur etiam potestas iurisdictio
Fictua

Fictus in confessione, non est capax absolu-
tionis, quare denuo confiteri cogitur.

Quando quis scienter tacet unum pecca-
tum, tunc nullius peccati remissionem accipit.

Suspensus ab officio, non potest absoluerè:

Qui scienter confitetur indocto & inepto sa-
cerdoti, qui non nouit discernere inter pecca-
tum & peccatum, is cogitur denuo sua peccata
docto & apto confiteri.

Cōfitementem potest absoluerè cōfessor ab om-
nibus peccatis, exceptis casibus reseruatis, qui
spectant ad superiores, à quibus si uult liberari
confitens, superioribus confiteri debet.

Cōfessio spectans ad personā digniorem, in-
utilis est, quando fit coram indigniori.

Ex his causis quis denuo sponte confiteri de-
bet sua peccata semel cōfessa. Quando confes-
sus de absolutione dubitat, id quod tamen lau-
dabile non est, quando confessus dubitat, an cō-
fessus sit hoc uel illud peccatum, an confessor sa-
tis intellexerit quantitatem peccati, quando
putat, confessorem non audiuisse peccatum,
non seriò animaduertisse in peccatum, quando
dubitat, an confessor scientiam habuerit discer-
nere inter peccata, & instituerè confessum re-
ctè: quando dubitat de potestate sacerdotis in
absoluendo &c. In his casibus laudabiliter agit
confessus, quando denuo spontanea uoluntate
confitetur nouo confessori.

Lau-

DOCTRINA SCHOLAST.

Laudabiliter & ille agit, qui spontanea uoluntate denuo cōfiteatur idē peccatū nouo confessori, ut suam diligentiam deo commendet, & amplius aliquid corā deo mereatur. Et quamquam secundaria hęc confessio non est necessaria, tamen utilis, laudabilis, & salutaris est.

In secundaria confessione, quamquam secundaria absolutio non tollat pœnam peccati, tamen propter tria utilis est: Primum meritoria est ad remissionem & extenuationem pœnæ, secundo meritoria est maioris gratiæ dei, tertio per se laudabile opus humiliationis est, quare etiam gratum Deo.

Qui impositam pœnitentiā neglexit, obligatur, ut suam negligentiam confiteatur, & oret sacerdotem, quo illum semel imposita pœnitentia donet, uel ut impositam in aliam transmutet.

Porro qui impositæ pœnitentiæ oblitus est, modo non fuerit à superioribus reseruata, ille obligatur ad confessionem suę negligentię, & orare debet pro noua pœnitentia imponenda.

Vbi timendum est damnum ex confessione alicuius peccati, potest confitens illud tacere, donec ad uirum continentem secreta, perueniat, & timor periculi cesserit.

Item potest quis rectè tacere, nec confiteri aliquod peccatum, ubi hoc non potest confiteri sine prodicione personæ, cum qua peccauit, &
po.

DE CONFES. AVRIC. 119

potest tam diu producere peccatum, donec ueniat ad sacerdotem, coram quo non est timenda personæ notitia.

Mucus quoque obligatur ad confessionem, ut gestibus significet, quod loqui non potest.

Potest etiam quis in longinquis regionibus, confiteri sacerdoti, qui idioma linguæ non intelligat.

Laico in necessitate quis confiteri potest, & si laicus nequeat confessum absoluer.

Et apostoli confessione auriculari usi sunt.

Ex dispensatione fieri potest, ut quis non opus habeat confiteri.

Sunt qui putant non esse confitendum sacerdoti, qui est in peccato originali.

Bonum opus in confessione imposuitur à sacerdote, magis satisfacit pro peccatis, quam bonum opus, quod quis sua sponte facit.

Confessus & si moriatur in peccato mortali, tamen minus in inferno affligitur propter peccatum.

Confessio sacramentalis non rectè tribuitur Innocentio tertio, ut inuentori, sed potius iuri diuino.

Peccatum non remittitur, nisi confessum coram sacerdote.

Non est impossibile, hominem omnia moralia peccata confiteri posse.

Homo iure diuino tenetur ad confessionem omnium peccatorum.

Cir

DOCTRINA SCHOLAST.

Circa confessionem omnia preparatoria diligentius curanda sunt.

Decet sacerdotem in altari celebrantem, ubi recordatus fuerit alicuius peccati, accersere sacerdotem, & illud confiteri.

Licet fidere in suam confessionem & diligentiam.

In peccatis etiam occultis casus reservari potest.

Falsum est, pontifices non instituisse reservationem casuum in occultis peccatis.

Confessio auricularis sola meretur dici confessio sacramentalis, ita dicitur confessio uocalis, quæ fit sacerdoti, & non est de iure naturæ sicut est confessio mentalis, quæ fit coram Deo.

Confessio uocalis necessaria est ad salutem, postquam homo actualiter peccauit.

Confessio est latentis peccati manifestatio.

Confessio est, per quam morbus latens spe ueniæ aperitur.

Confessio sacramentalis est secreta delinquentis accusatio suorum commissorum peccatorum coram sacerdote, iurisdictionem in eis habente, spe ueniæ consequendæ. Et dicitur confessio sacramentalis, quia illa definitio non datur de confessione cordis, quæ fit coram Deo in cubiculo cordis, neque de illa, quæ fit in iudicio contentioso, sed de illa, quæ fit in foro animæ secreto.

Non sufficit peccata dare regenda, sed ipso ore

Ore coram sacerdote confitenda sunt.

Potest etiam quis per interpretem confiteri, si non habuerit sacerdotem noscentem linguam suam.

Cōfessio quādo nō fit corā illo, q̄ habet in cōfitemem iurisdictionem, non est sacramentalis.

Causa finalis cōfessionis est remissio peccati.

Confessio auricularis nō potest fieri laico in necessitate, quoniā is absolueret non potest, & sine absolutione confessio auricularis, non est sacramentum pœnitentiæ, igitur in nullo casu tenetur quis confiteri laico, nec uenialia, nec mortalia. Potest tamen confessio largè sumpta, fieri laico in secreto, propter uerecundiam, quæ est una pœna debita peccato, & magna pars satisfactionis, similiter quoque propter consilium obtinendum. Item, propter humilitatem, in signum quod facit, quod in se est, paratus confiteri sacerdoti, si eius copiam haberet.

Confessio sacramentalis est de lege diuina à Christo instituta, uiuificandis peccatoribus precepta.

Cōfessio sacramentalis est de iure diuino, expressa in Euāgelio. Nam Ioan. 20. ait Christus: Quorumcunq; remiseritis peccata &c. Quibus uerbis dedit Christus apostolis potestatem iudicandi ac remittendi peccata, quibus datur potestas iudicandi, illis datur etiā potestas cognoscendi. Co-

DOCTRINA SCHOLAST.

Cognitio autem peccatum remittendi fieri non potest, nisi per accusationem peccatorum quæ est confessio.

Pater dedit omne iudicium filio, ergo confessio sacramentalis est iuris diuini, unde quando erat Deus tantum, soli Deo confiteri sufficiebat, postquam autem factus est homo, & pro peccatis nostris mortuus, datum est sibi omne iudicium de peccatis, & sibi est confessio facienda, qui loco suo uicarium reliquit, cui etiam est facienda. Et ex hoc habetur, quod papa, qui subest iuri diuino, non potest dispensare cum aliquo, ut non teneatur confiteri in mortis periculo, & in cæteris casibus ad ius diuinum spectantibus.

Tempus confessionis determinatum est tempus paschale, & modus est de iure positiuo, supra quod est papa, nec eo ligatur, quo ad se, neque quo ad alios, & quantum ad illud potest dispensare. Ex quo patet, quod papa tenetur confiteri, licet fortè non secundum formam:
C. Omnis utriusq; &c.

Debet autem quisq; in confessione tantam diligentiam apponere, quantum apponeret ad inquirendum aliquid multum arduum, quod sibi multum esset cordi.

Confessio quandoq; fit in actu, unde colligitur quatuor casus, in quibus tenetur peccato mortali obnoxius confiteri in actu. Primus est, cum

cum imminet iudicium damnationis, uel misericordiae, ut est in articulo mortis, aut ubi periculum mortis timendum est &c. Secundus casus, quando uult exercere actus aliquos, quibus debetur reuerentia specialis, ut aliquando uult communicare: tunc enim secundum omnes doctores non sufficit sola contritio, ad dignam communicationem, sed requiritur sacramentalis confessio. Tertius actus est, ut quis suscepturus alia sacramenta, premitat confessionem. Quartus casus est, ut ex statuto Ecclesiae circa ferias paschalis, quis suscepturus eucharistiam, confiteatur. Quintus additur ratione conscientiae, uel scrupuli. Additur etiam casus, dum quis ex statuto sui ordinis uel uoto sua sponte emissio, tenetur certo tempore ad confitendum, quod uerum est dum modo statutum ordinis habet uim praeccepti.

Confessionis qualitas haec esse debet: Simplex debet esse, ita quod nihil admisceatur cum eis, quae requiruntur ad peccatorum quantitatem. Debet etiam esse humilis, ualde enim humiliter debet se habere confitens in uerbo & signo. Debet esse pura, id est, cum recta intentione facta, & fidelis, id est, uera, ut nihil admisceat de falsitate. Debet esse frequens, frequenter enim facta est utilis.

Nuda debet esse, id est, non obuoluta obscuritate uerborum,

DOCTRINA SCHOLAST.

Discreta, id est, quod maius est, confiteatur cum maiore pondere.

Libens, id est, facta non de necessitate, sed libera uoluntate.

Verecunda, ut confitens uerecundetur de peccatis, quæ confiteretur, quia quidam inueniuntur, qui in recitâdo sua peccata, uidentur se iactare de aliqua uanitate seculari.

Integra, id est, facta sine celatiõe alicuius peccati, quod cõfitens tunc habeat in memoria, de quo alias non fuit legitimè confessus.

Secreta, quia ibi agitur de secretis cõscientiæ.

Lachrymabilis, lachrymis procedentibus ex peccati dolore,

Accelerata, multum enim expediens est peccatori ut citò cõfiteatur, quia abyssus abyssum inuocat, id est, unū peccatum ad aliud inclinat.

Fortis, id est, pœnitens debet ita esse cõstantis animi in cõfitendo, ut propter uerecūdiam nihil pertinēs ad suę cõscientiæ purgationem omittat. Accusans, id est, pœnitens ita debet accusare se ipsum, ut in sui excusatione peccatū suū in alium non torqueat. Debet etiam esse paratus parere, hoc est, obedire sacerdoti, in susceptione, & expletione pœnitentiæ, quam rationabiliter iniungit. Ex his conditionibus quædã sunt de necessitate, quædam de congruitate confessionis sacramentalis.

Ne-

Neque fidus, neque qui non sufficienter discutit conscientiam suam, consequitur effectum sacramentalis confessionis.

Conscientia dubitans an peccatū sit mortale, tamen tenetur illud confiteri.

Quatuor sunt casus communes, in quibus confessio iteranda est. Primus est propter enormitatem sceleris, ob quam oportet peccatorem ad superiorem remitti, qui confessionem remissi audire debet, & absolvere, nisi malit alteri committere. Secundus est propter ignorantiam sacerdotis, utpote quando sacerdos ignarus est, querendus enim est tunc sacerdos, qui ligare & solvere queat, & ei iterum est confitendum, uel ex licentia sacerdotis proprii, uel autoritate superioris.

Tertius casus propter malitiam fictionis, ut si sciēter aliquod peccatum in corde retinuit, uel si accessit cum uoluntate peccandi. Quartus est propter contemptum satisfactionis, ut quando negligit & contemnit facere poenitentiam, sibi iniunctam.

Remittit generalis confessio uenialia, quantum ad culpam, & quantum ad poenae diminutionem. Remittit etiam mortalia oblita, quantum ad poenam, cum prius remissa sunt, quo ad culpam per sacramentalem confessionem.

Confessor tenetur celare confessa, de lege naturae, de lege positua, & de lege positua Ecclesiae. Item confitens, tenetur celare acta & dicta sacerdotis.

DOCTRINA SCHOLAST.

Sigillum confessionis est de lege naturæ, secundum alios de iure diuino. Cadit autem sub sigillo confessionis, quicquid confitens uult, aut uelle debet, tanquam secretum celari.

Quæ confessor nouit in confessione, non nouit ut homo, sed ut deus.

Hæresis nõ est celanda, iuxta uulgare uersiculum: Est hæresis crimẽ, quod nec cõfessio celat.

Circũstantiæ confitendæ, quæ grauant peccata, his uersibus continentur:

Aggrauat ordo, locus, mora, causa, scientia tempus.

Lucta pusilla, modus culpæ, et status altus, Conditio, numerus, ætas, & scandala, sexus. Confessio sacramentalis est actus uirtutis elicitus à poenitentia.

Confessio ut medicina est pars sacramenti poenitentia.

Contritio aliàs ferè semper præcedit confessionem, sæpe tamen sequitur.

Confessio præsupponit actualem cõrritionem, delentem culpam, ideo directè ordinatur ad dimissionem poenæ.

Confessio peccatorum, licet etiam è timore causatur, tamen potius ex spe.

Confessio fuit præfigurata in baptismo beati Ioannis Baptistæ: Item, in resuscitatione Lazari.

Confessio facienda sacerdoti à Christo instituta

tura fuit, quando dedit Apostolis potestatem remittendi peccata.

Confessio auricularis, quæ fit sacerdoti, non est de iure naturali.

Confessio sacramentalis est de necessitate salutis nostræ, quo ad remissionem culpæ, non autem quo ad remissionem pœnæ huius temporalis.

Etiã illi, cui dimissa est tota pœna per contritionem, necessaria est satisfactio & confessio, quia utraq; est in præcepto.

Confessio est necessaria ei, qui cõmisit mortale peccatum.

Omnes sub peccato mortali uiuentes, tenentur confiteri, ex statuto Ecclesiæ, id est, ex ui sacramenti.

Papa potest dispensare, quòd differatur confessio, non autem prorsus dimittatur.

Nullus tenetur confiteri de peccato originali &c.

Nullus hominum tenetur confiteri de peccatis uenialibus, sed laudabile tamen est, & ea confiteri.

Quilibet tenetur confiteri de peccato mortali, cum proposito non peccandi, & tenetur confiteri peccatum suum, quod dubitat esse mortale, & causas uel occasionem sufficientes peccati mortalis siue circumstantias aggrauantes in infinitum &c.

DOCTRINA SCHOLAST.

Quilibet tenetur confiteri omnia peccata, item numerum omnium suorum peccatorum:

Circumstantiæ particulares peccati carnalis confitendæ sunt omnes.

Homo non confitetur sufficienter peccatum suum, nisi speciem confiteatur peccati, quæ cognosci non potest, nisi per circumstantias trahentes in aliud genus peccati, ex quibus peccatum specificatur.

Reiteratio confessionis eiusdem peccati est de consilio.

Confessio ficta, id est, sine contritione, non est necessario iteranda.

Confessio potest quidem esse informis, quo ad sacramentum, sed non quo ad fructum meriti &c.

Confessio aperit paradysum, & dat speciem salutis.

Confessio dupliciter liberat à poena aeterna, dimittit poenam temporalem, scilicet uicium clauum, & uicium poenosa.

Confessio facit de mortali ueniale, non mutando culpam in ueniale, sed dando ueniam.

Confessio generalis quæ fit in Missa, Prima, et Completorio, delet peccata uenialia & etiam mortalia oblita.

Confessio auricularis potest quidem fieri laico in necessitate, sed ea cessante oportet iterum confiteri sacerdoti.

Con-

Confessio proprio sacerdoti fieri debet, alteri cum licentia.

In quinque casibus licet alij quam proprio sacerdoti confiteri, & sine licentia eius, quando uagus est, mutans domicilium, peccans in alia parrochia, si proprius sacerdos reuelat confessionem, uel sollicitat ad peccatum, & in extrema necessitate.

A iure concessum est praelatis, quod possunt sibi eligere confessores.

Electio discreti confessoris non est nobis commissa, nisi ex licentia superioris.

Quilibet sacerdos potest quemlibet absolvere sine inflictione poenae.

Confessor debet interrogare confitentes, non de quolibet peccato, sed secundum conditiones singulorum.

Sigillum confessionis est de iure diuino, & de essentia sacramenti.

DE SATISFACTIO- NE.

Scholastica satisfactio pro peccatis iuris diuini est.

Priore ad Corinthios cap. 11. Si nos ipsos iudicemus, non iudicemur a domino, ergo non fratres poenae tollunt poenas, quas minatur Deus.

DOCTRINA SCHOLAST.

Nam sic interpretantur Apostoli dictum: Nostræ poenæ fiunt: ergo poenæ Dei per illas tolluntur, sequitur itaq; esse satisfactionem nostram pro peccatis.

Peccata merentur poenas, nullum igitur remittitur peccatum, nisi aliquæ poenæ solvantur, unde probatur satisfactio.

Pœnitentia habet rationem poenæ & compensationis, ideo multis poenis per satisfactionem cumulanda est.

Pœna seu uindicta necessaria est ad pœnitentiam, quia Augustinus dixit, pœnitentiam esse uindictam punientem, unde adhuc sequitur, esse satisfactionem pro peccatis.

Satisfactio duplex est: altera pro uenialibus peccatis, altera pro mortalibus.

Satisfactio est, quæ constat non debitis operibus, sed supererogatiuis, quibus redimuntur poenæ purgatorij, aut certè aliæ poenæ temporales.

Pœnæ purgatorij partim potestate clauium, partim satisfactione remittuntur.

Satisfactio ex opere operato tollit culpam, & confert remissionem peccatorum.

Laudabiliter inquit Thomas, agit cōfessor, quando dicit ad confessum: Quicquid boni feceris, sit tibi in remissionem peccatorum.

Satisfactio est pretiū seu cōpensatio pro peccatis & poenis.

Satisfa.

Satisfactio tamen ualet, etsi fiat in peccato mortali.

Satisfactio Christi generalis ualet pro tota humana natura, uerum quæque per se oportet satisfacere pro suis peccatis.

Oportet supererogatiua opera esse, quæ debent satisfacere pro peccatis, non debita.

Deus remittit culpam, sed non poenā, quam commutat in aliquam poenam temporalem satisfactoriam, per Canones & sacerdotis iniunctionem, in parte uel toto declaratam.

Erroneum est, Deum a morituro non requirere aliam, quàm mortis poenam, imò requirit aliam, pro qua satisfaciendum est.

Sine satisfactione nemo saluatur.

Præter satisfactionem Christi, requiritur & nostra satisfactio pro peccatis.

Sanctæ sunt leges, quibus docemur de satisfactionibus pro peccatis per opera nostra.

Canonicæ satisfactiones sunt necessariae ad redimendas poenas æternas, aut poenas purgatorij.

Opera supererogatiua, quibus satisfacimus pro peccatis, hæc & similia sunt: peregrinationes ad sanctorum sepulturas & reliquias, rosaria &c.

Sicut satisfactionibus purgatorium redimitur, ita satisfactiones pecunia redimendæ sunt.

Satisfactionū remissiones sunt indulgentiæ.

DOCTRINA SCHOLAST.

Sacrificio Missæ redimuntur satisfactiones mortuorum.

Canonicæ satisfactiones necessariae sunt ad poenam purgatorij redimendam, aut profunt tanquam compensatio ad tollendam culpam.

In remissione peccati deus remittit culpam. Et tamen quia conuenit iustitiæ diuinæ punire peccatum, mutat poenam æternam in poenam temporalem, uerum pars illius temporalis poenæ remittitur potestate, reliquum autem redimitur per satisfactiones.

Satisfactiones ualent, etiam si fiant ab his, qui lapsi sunt in peccatum mortale.

Satisfactiones non tantum ualent ad disciplinam, sed etiam ad placandum Deum.

Poenæ æternæ compensantur satisfactionibus nostris.

Satisfactiones redimunt poenas purgatorij.

Poenæ æternæ non remittuntur, nisi propter poenam purgatorij, aut satisfactiones Canonicas, hoc est, propter certa quædam opera non debita.

Deus condescendens nostræ infirmitati, constituit homini mensuram eorum, ad quæ de necessitate continetur, quæ est observatio præce eorum, ut de reliquo, id est, de operibus supererogatiuis possit satisfacere de commissis.

Scotus

DE SATISFACTIONE. 128

Scotus dixit poenitentiam dici, quasi poenae tenentiam; ergo poena est praecium pro peccatis; ergo pro poena satisfaciendum est.

Nostre poenae & satisfactiones sunt praecium pro peccatis.

Iustitiae Dei conuenit punire peccata: ergo nostrae satisfactiones merentur remissionem peccatorum.

Finis satisfactionum nostrarum est remissio peccatorum.

Communes calamitates praesentis uitae proprie per opera satisfactionum Canoniarum, hoc est, per opera traditionum humanarum, id est, per opera supererogatiua, ex opere operato, uel etiam si fiant in peccato mortali, tolluntur.

Satisfactiones nostrae pro poenis, in Euangelio fundatae sunt.

Satisfactio hodie non est imponenda secundum seueritatem Canonum, ut olim, nec secundum respondentiam ad magnitudinem peccatorum, ideo nec praesens, nec praeterita equivalens.

Satisfactio multum temporalis poenae aufert.

Satisfactio est compensatio, quae sponte fit, ex operibus non debitis, pro peccatis & poenis.

Sic potest homo satisfacere pro peccatis, etiam quando adstantem habet gratiam Dei & meritum Christi,

DOCTRINA SCHOLAST:

Christi, item diuinam bonitatem & liberalitatem, quæ proposuit nobis pro peccatis satisfaciendi modum, non quòd nostra opera per se ita efficacia & digna sunt, sed quia sola opera satisfactionis loco pro peccatis acceptat. Vnde doctorũ sententia: Satisfactor reddat Deo æquivalens, non per essentiam, sed per diuinam acceptationem. Hinc Apostolus ait, ad Ro. 8. Nam reputo, non esse pares afflictiones presentis temporis ad gloriam, quæ reuelabitur erga uos. Quæ sententia uerissima est, quia afflictiones per se à longè non accedunt ad gloriam, nec dignæ sunt gloria, uerum fiunt dignæ ex uoluntate Dei & merito Christi.

Christus dixit Mathæi 4. Agite pœnitentiam: ergo non satis est accedere pœnitentiam, aut cogitare, sed operari per opera, id quod fit per satisfactionem.

Rectè sentiunt Catholici, quando sic sentiunt: Et si culpa remissa est, tamen requiritur adhuc satisfactio pro temporali pœna.

Deus remittit quidem peccatum, sed non finit impunitum, aut igitur pœnitens in seipso punit peccatum, aut Deus punit in pœnitente cum puniendo.

Niniuitæ in sua pœnitentia simul induerunt saccos, ieiunauerunt &c. & Deus respexit ad opera eorum: ergo est satisfactio pœnalis.

Achab; 2. Regum 21, ieiunauit, dormiuit in sacco

facco &c. Ergo &c. Idem fecit Manasses 2. Par. 25. Ergo &c. Similia exempla multa extant in libris Iudicum, Judith, & Machabæorum &c. Ergo &c.

Item Paulus ait, 1. ad Corinth. 11. Si ipsi corripuerimus nos, non corripemur à Domino: ergo est satisfactio pro pœna, qua si ipsi nos adificimus, præuenimus pœnam Dei.

Dicere pœnam cum culpa simul auferri, est reluctari Spiritui sancto.

Falissimum est in cōtritione simul tolli pœnam cum culpa.

Satisfactio ab Apostolorum temporibus usq; ad nos deuevit.

Si pœna unâ cum culpa tolleretur, tunc nihil remaneret orationibus tollendum post pœnitentiam.

Vna lachruma ualde efficax est pro peccatis.

Christi satisfactio sufficiens est pro omnibus, sed non æquè efficaciter ac potenter in omnibus operatur, sed in illis tantum, qui faciunt se satisfactionis Christi per bona opera participes. Vnde rotundè dicunt Doctores: Passio Christi omnes redemit sufficienter, sed non omnes efficaciter, obstaculum est inde, quia uolunt se facere participes huius meriti.

Homo uarijs modis fit particeps meriti seu satisfactionis Christi, sæpe ex mera præueniente

DOCTRINA SCHOLAS.

ente gratia, sicut S. Paulus, & sanctificati in utero matris suæ.

Secundo sumus participes meriti & satisfactionis Christi per sacramenta, quæ suam uirtutem & efficaciam habent per passionem atque mortem Christi. Tertio sumus participes meriti seu satisfactionis Christi per bona opera, non quod hæc per se aliquid sint, aut meritoria, sed quod per gratiam dei aliquid sint & meritoria.

Bona opera etiam adstante gratia, non possunt per se satisfacere pro peccatis, quia peccata habent annexam æternam poenam, quam non potest purus homo tollere, unde nunc prodit usus satisfactionis seu meriti Christi, qui est æternam poenam in temporalem mutare, & satisfacere pro peccatis. Huius gratia & presidio nos quoque possumus satisfacere pro peccatis.

Iuxta prædictum modum Christus satisfacit pro peccatis nostris, at quoque nos satisfacere oportet, ne nihil faciamus, operando in uinea domini, ut lucremur cum talento nostro.

Non sequitur. Christus pro nobis satisfacit: ergo nobis non est satisfaciendum.

Satisfactio etiam in peccato mortali præstanda est, nec omittenda.

Satisfactio acceptatur à Deo, non simpliciter, sed ut satisfactio pro peccatis, quia Deus procli-

procliuior est ad misericordiã, quã ad damnationem.

Homo confessus, cui imposita est satisfactio, etsi in peccato mortali moriatur, & condemnatur, tamen non in perpetuum adficitur pœna pro peccato, à quo est absolutus.

In inferno minus affligitur, qui confessus est, & accepit satisfactionem.

Bonum opus satisfactoriè impositum, & in diuina gratia præstitum, meritorium est remissionis peccatorum.

Duplex commodum satisfactionis est. Alterum quia satisfactione satisfacit pro pœna peccati, alterum quia satisfactione quis meretur gradum eternæ gloriæ atq; salutis.

Quemadmodum in Christo opera fuerunt meritoria, postea & satisfactoria pro peccatis, ita & opera in nobis meritoria sunt, & pro peccatis satisfactoria.

Vnus pro altero satisfacere potest. Sic filius pro patre satisfacere potest &c.

Potest aliquis in uno opere sibi mereri præmium eternæ salutis, & nihilo minus pro alio satisfacere, sine incommodo proprii meriti.

Sic opera Christi & sibi & nobis fuerunt meritoria, & simul illis operibus pro peccatis satisfecit.

DOCTRINA SCHOLAST.

Moses & pro se & pro alijs orauit: etgo quis sibi aliquo opere mereri potest æternam salutem, & pro alijs satisfacere.

Sicut nihil incommodi quis accipit, quando pro mortuis orat, nam meritum illius ea non diminuitur, sic nec quicquam damni accedit satisfaciendi pro alio.

Deus nullum peccatum finit esse impunitum: ergo satis faciendo in nobis punienda sunt peccata, ne Deus puniat.

Satisfactio quam clauis possunt tollere, est iuris diuini, nec morandum est argumentum. Si satisfactio iuris diuini est: ergo non potest tolli per clauis.

Iob inquit: Utinam appenderentur peccata, quibus iram merui, & calamitas quam patior in statera, quasi arena maris hæc grauior appareret. Iob igitur satisfacit pro peccatis suis ultra condignum, & opera sua in quantum satisfactoria excedebant poenam peccatis suis debitam.

Satisfactio sanctorum plerumque superabundat, Iob 5. Utinam appenderentur peccata mea &c.

Satisfactio superabundans, prodest egentibus ex intentione sanctorum operantium. Secundo Machab. 12. Sancta ergo & salubris cogitatio pro defunctis, exoptare, ut à peccatis soluantur. Ad Collos. 1. Ego Paulus minister, qui

qui nunc gaudio in passionibus pro uobis, & adimpleo ea, quæ defunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia. Posteriore ad Timoth. 2. Omnia sustineo propter electos, ut & ipsi salutem consequantur.

Opera Christi maximè sunt meritoria, simul & satisfactoria, & ut nunc opera Christi, ita & opera nostra.

Satisfactio Christi superabundat mirum in modum, ita & satisfactio nostra.

Opus satisfactoriū est opus seu actus uoluntatis, elicitus uel imperatus, ideo flagella, unde cunq; inferantur ab intrinseco, non sunt satisfactoria, sed uoluntaria sufferentia eorum pro remissione peccati satisfactoria est, quia illa est a uoluntate tanquam ab actiuo principio.

Opus supererogatiōis dicitur opus consilij, uel quod sit ultra id, ad quod quis debet, & opus supererogationis includit meritum, quare Deus non potest propriè facere merita supererogatiua, quia Deus non potest mereri.

Sacerdotem dicere horas canonicas, non est opus supererogationis, item ieiunare per quadagesimam non est opus supererogationis.

Peccat mortaliter qui contemnit aut negligit satisfactionē, quam sponte acceptauit, sine causa sufficienter excusante, quia non reddit debitum ad quod se uoluntariè obligauit, unde si confessor aliquid irrationabiliter iniungeret,

DOCTRINA SCHOLAST:

uel quod confitens implere cōmodē non posset, potest humiliter non acceptare.

Licet secundū strictam iustitiā deus iustē exigere posset omne quod sumus & possumus tāquam debitū necessitatis, tamē ex libertate sua nostrę infirmitati cōdescendens homini cōstituit mensurā eorū ad quā de necessitate terretur, quę est obseruātia p̄ceptorū, ut de reliquo, id est, de operibus supererogationis possit satisfacere de commisso, quę opera etsi debeamus debito congruitatis, non uult tamen, ut sibi debeantur debito necessitatis, nisi ratione uoti uel satisfactionis iniunctę pro peccatis.

Satisfactio pro peccato regulariter consistit magis in actibus pœnalibus uel passionibus uoluntarijs, quā in alijs actibus pœnalibus, quoniam culpa ordinatur per pœnam debitā, & ideo secundum diuinam iustitiā culpę debetur pœna, & ita reddendo pœnam debitam satisfactio pro peccato. Et dicitur regulariter, quia potest quis quandoq; per actum bonum, non pœnalem satisfacere pro peccato. Potest enim Deus actum intensum charitatis acceptare pro punitione debita uni culpę, iuxta illud Petri: Caritas operit multitudinem peccatorum. Verum licet actus ille charitatis non sit proprię punitio, est tamen maius bonum & magis reddens Deo honorem, quā proprię illius punitio.

Satisfa-

Satisfactio secundo modo accipitur strictè, ut distinguitur contra alias partes poenitentie, & definitur in hunc modum: Satisfactio est operatio exterior laboriosa seu poenalis, uoluntarie assumpta ad puniendum peccatum à se commissum, & ad placandum diuinam offensam, uel est passio aut poena uoluntarie tolerata in ordine ad peccati remissionem.

Dicitur operatio exterior, per quod excluditur actio laboriosa interior & passio eam comitans, ut est contritio & tristitia eam consequens. Et intelligitur per actum exteriorem, actus qui fit corporalibus membris (positiue uel priuatiue) inferentibus poenam corpori & fatigationem, & dicitur positiue, ut peregrinatio, corporis disciplinatio, elemosynarum distributio. Dicitur priuatiue propter ieiunium & abstinentiam, ubi nihil agitur, sed ab actione cessatur, & per hoc etiam excluditur confessio, quia licet fiat organo corporali, tamen breuis est, & non fatigat. Oratio uerò quia perseuerantem oportet esse, laboriosa est & attenuat uires corporales, & ideo includitur in satisfactione stricta accepta. Et satisfactio principaliter fit Deo, quia Deus iniuriatur per culpam. Et consistit satisfactio hoc modo capièdo, in his tribus: ieiunio, oratione, & elemosyna, & passionibus uoluntarijs comitantibus ista tria opera difficilia,

DOCTRINA SCHOLAST.

Ad ieiunium reducuntur omnia corporis maceratiua ordinata ad reprimendum carnis rebellionem, ut sunt uigiliae, peregrinationes, ueritium asperitates & nuditates, corporis flagellationes, & generaliter quaecumque corporis afflictiones. Ad orationem reducitur quicquid pertinet ad partem contemplatiuam, & meditationes, scripturarum lectiones, praedicationes ac uerbi auditiones, studium theologicum, disputationes, errantium impugnationes in moribus & in fide, & cetera quae immediate uersantur circa Deum tanquam obiectum. Ad eleemosinam reducuntur opera misericordiae corporalia pro Christo propter Deum impensa, & quaecumque erogationes bonorum temporalium in pias causas, ac subleuationes miseriae corporalis fratrum.

Congruum est, ut per quae quis peccauerit, per haec & torqueatur, sic qui in carne peccauerit, etiam in carne puniatur.

Congruentior est illa satisfactio, per quam non solum abolentur praeterita peccata, sed etiam adhibetur remedium a futuris cauendis & reprimendis.

Boni confessoris est congruas satisfactiones pronitentibus iniungere, attentis diligenter omnibus circumstantiis confitentium, requiritur itaque discretio sacerdotis, ut non imponat alicubi satisfactionem nimis disconuenientem, sed eam quae

quæ sibi magis cōgruit, & quā forte melius implebit, ut puta pauper, nec elemosynas potest dare, nec orare, quæ oportet cōtinuo laborare pro uictu suo necessario, nec ieiunare, quia tūc non sufficeret ad laborē necessarium pro uictu cōtinuo sibi necessario, labor enim cōtinuus est sibi ieiuniū, quia cōtinua maceratio carnis, tantummodo induendus est, ut illum laborē subeat in remissionē peccatorū, saltem quousq; sibi occurrat oportunitas soluēdi aliquā satisfactionem. Similiter de diuite, si ieiunare nō uellet, induendus est ad orationes & elemosynas, & imponendum illud, quod libentius recipit, & quod creditur perseuerantius implere, uel si omnino nullam satisfactionem uelit recipere, à sacerdote sibi impositam, dicat tamen se habere displicentiam de peccato commisso, & firmum propositum non recidiuandi, absolendus est, & non remittendus, ne cadat in desperationem. Et denuncianda est sibi poena, quæ esset pro peccatis suis facienda, & quod eam in se, uel æquiualente absque impositione studeat adimplere, alioqui soluat ad plenum in purgatorio.

Qui uerè poenitet & recipit satisfactionē seu poenitentiam sibi iniunctam ab ecclesia (clauē nō errante) quantūcunq; postea recidiuer, nunq; tenebitur, nisi ad illā unicam implendam satisfactionē, et licet eā compleat in charitate, melius est,

DOCTRINA SCHOLAST.

quia non tantū soluit pœnam, sed meretur, sed si adimpleat eam uoluntarie extra charitatem soluit quidem pœnam, sed non meretur gratiam.

Alij sic dicunt: satisfactio extra charitatem facta scienter repetenda est, quali nō facta, quia per eam nihil pœnæ abluirur.

Deus duos modos satisfaciendi determinauit, sub disiunctione, hoc est, alterum duorum uel in purgatorio, uel in præsentia uita: sufficit ergo propositū satisfacere aliter modorum.

Satisfactio etiam in præsentia conceditur in feruorem pœnitentis, sed cuiuslibet licet cedere iuri suo, ideo qui negligit leuem satisfactionē, expectat seueriorem, quamuis stultē agat, sit etiam hoc signum remissæ conuersionis & contritionis, si tamen cætera quæ sufficiunt, sunt ibi, non uidetur excludendus à regno Dei.

Et satisfactio quæ debet fieri proximo, sic habet. Peccatum non remittitur, nisi ablatum restituatur, sed licet sit ablatum restitutum, tamen adhuc manet satisfactio Deo satisfacienda, quæ dicitur pœna &c.

Quemadmodum peccauimus corde, ore, & opere, ita oportet quod tribus modis satisfaciamus, cōtritione, confessione & restitutione. Primo per fletum ac gemitum cordis, ut inde ueniat pietas & humilitas, unde processit iniquitas. Secundo per ieiunium ad puniendum carnem

carnem & animam. Tertio per orationem, ut inde egrediatur laus & benedictio, unde egressa fuit blasphemia aut stultiloquium, aut uaniloquium: item per elemosynam, ut mitigemus Deum aliquo munere, & ut pauperes deprecantur Deum, ut dimittat nobis peccata.

Satisfactio aliàs sic definitur. Satisfactio est Deo debitum honorem pro commissa culpa impendere.

Satisfactio est damni uel iniuriæ illatæ recompensatio, secundum æqualitatem iustitiæ.

Satisfactio est actus uirtutis materialiter & formaliter electiue quidem iustitiæ uindictiue.

Satisfactio ad plura ordinatur, ad placationem diuinæ offensæ, ad remissionem poenæ, ad excisionem radicum peccatorum, ad restitutionem minus iuste possessorum, & ad quædam alia. Principaliter tamen ordinatur satisfactio ad placandum diuinam offensam, ne ulciscatur peccatum. Et per hoc illa operatio uel passio uoluntaria est perfectior, & magis satisfactoria, per quam magis placatur diuina offensam. Et quoniam per nihil aliud magis placatur Deus, quam per actum à charitate elicatum, ille actus est simpliciter magis satisfactorius, qui à maiore elicitur charitate &c.

DOCTRINA SCHOLAST.

Satisfactio est duplex: reconcilians Deum & placans. Et de illa dicitur, quod non potest fieri de uno peccato, & non de alio. Et hæc satisfactio est, qua quis satisfacit Deo ex deuotione & in gratia, & uocatur ab aliquibus satisfactio meritoria. Alia est satisfactio, & dicitur solutiua pœnæ, quæ pœnam temporalem soluit, & nec est placans, nec est reconcilians. De illa dicitur, quod potest fieri de uno peccato, & non de alio, ut patet in recidiuante, qui implendo iniunctam pœnitentiam post recidiuam satisfacit pro peccato prius demisso, absque satisfactione pro peccato recidiuo.

Satisfactio quædam est plena, quædam est semiplena. Satisfactio plena est, quando simul fit satisfactio de iniuria & damno, unde pro nullo peccato, in quo fit auersio à Deo, potest satisfacere aliquis purus homo satisfactio ne plenaria, nec pro seipso, nec pro alijs, propter hoc quod offensa & iniuria excedit puram creaturam. Sed satisfactione semiplena homo potest satisfacere pro actuali suo peccato, sed non pro originali. Nam nullus homo potuit satisfacere pro originali, nisi Christus Deus & homo, de actuali potest quidem homo purus satisfacere, sed satisfactione semiplena, quæ supplementum & completionem recipit à passione Christi, Christus enim
satisfa-

satisfaciens pro omni offensa, omnibus impetravit gratiam, quantum ad sufficientiam, & merito illius satisfactionis homo concipiens gratiam satisfacit, postea deo pro læsione quæ intulit sibi, actualis culpa.

Sicut in bello restituta amicitia, nō statim remittitur debitum damni illati, ita post remissionem culpæ in contritione remanet debitum poenæ satisfactoriæ. Iniungit autem sacerdos quædam ad satisfactionis fundamentum, sicut abstinere à peccato, & restituere ablata, quædam iniungit ad satisfactionis expeditionem, ut est vitare consortia malorum: quædam iniungit ad substantiam satisfactionis, ut ieiunare, uigilare, dare elemosynam, peregrinari, & huiusmodi opera poenalia: quædam iniungit ad perfectionem, & securitatem satisfactoriis, ut sunt opera supererogationis.

Satisfactio debet culpæ respōdere in tribus, scilicet, in numero, in pondere, & in mensura quoq.

Satisfaciens tanto tempore debet esse in poenitentia, quanto fuit in culpa.

Per satisfactionem tria magna bona nobis contingunt: impetratio gratiæ, remissio poenæ & expurgatio reliquiarum culpæ.

Elemosyna dupliciter potest accipi, aut in intentione subleuandi necessitatem proximi, & sic est opus misericordiæ, aut intentione recō-

DOCTRINA SCHOLAST.

pensandi pro debito offensæ diuinæ, & sic est opus iustitiæ, unde primo modo pertinet ad meritum uitæ: secundo modo ad meritum dimissionis pœnæ, quia eleemosyna sic data est propriè satisfactoria. Sic ieiunium, quod naturam seruat, & uitium quoq; domat, bonum est, & satisfactorium. Sic oratio pro admonitione malorum est tantummodo pars satisfactionis.

Satisfactio est actus uirtutis iustitiæ uindictatiuæ, imperatiuq; est actus charitatis.

Satisfacere hic dicitur tantummodo de actionibus.

Nulla satisfactio debet imponi nuper baptizatis.

Nulla satisfactio debet imponi pro peccato originali, nec de eo debet esse pœnitentiæ propriè.

Pœnitentiæ canonum non semper oportet imponi.

Satisfactio septennis pœnitentiæ non exigitur pro quolibet pro peccato mortali.

Satisfactio ut pars sacramenti sufficit ad expiandam pœnam pro peccatis, non autem ex quantitate pœnæ, ideo oportet eam imponi.

Satisfactio iniuncta à sacerdote dupliciter ualet: ex natura operis, & ex ui quoque clauum, ideo plus ualet, quàm facta ex propria uoluntate.

DE SATISFACTIONE. 134

Satisfactio requirit opus meritorium, ideo poena purgatorij non est satisfactoria, nisi largè, id est, poenæ debitæ solutio.

Pœnitens per satisfactionē consequitur perfectum effectum gratiæ, quia liberatur totaliter à reatu peccati.

Ex proposito satisfaciendi cōfertur gratia.

Quilibet tenetur ad satisfactionem sibi à sacerdote iniunctam.

Homo non potest satisfacere de uno peccato sine alio.

Satisfactionem oportet fieri per opera poenalia, ratione peccatorum præteritorum, & futurorum.

Homo potest satisfacere Deo, secundū qualitatem proportionis.

Satisfactio in proposito accusat gratiã, sed in executione auget eam.

Satisfactio pro se, uel pro alio dicitur precium quoddam.

Unus homo potest satisfacere pro alio, in quantum sunt enim in charitate.

Minor poena requiritur in satisfactione poenæ pro alio, quàm pro se, propter maiorem charitatem.

Satisfaciens pro alio, non satisfacit pro se, quia illa quantitas poenæ non sufficit ad utrūq; sed sibi meretur aliquid maius dimissione poenæ, scilicet uitam æternam.

Ad

DOCTRINA SCHOLAST.

Ad satisfaciendum pro alio, non requiritur impotentia pro alio, quo ad debitum, sed tantum, ut satisfactio est in remedium.

Christus satisfecit pro tota natura humana, sufficienter, non autem efficaciter.

DE INDVLGEN.

tij.

Indulgentiæ & res sunt licitæ & expediunt.

Indulgentiæ ualent ad remissionem poenæ, pro peccatis actualibus debitè ad diuinā iustitiā.

Indulgentiæ & sunt salutares, & ad fructum spiritus utiles.

Indulgentiæ non solum publicis criminibus sunt necessariæ, sed etiam cæteris duris & impatientibus.

Indulgentiæ etiam his sex hominum generibus utiles sunt, mortuis seu morituris, infirmis legitime impeditis, his qui non comiserunt crimina, his qui crimina commiserunt etiam publica, qui meliora operantur.

Indulgentiæ sunt relaxationes poenæ, quam iuste pro culpa propria pateremur, de thesauro Ecclesiæ ad diuinam iustitiam persoluendam, sumptæ.

Indulgentiæ secundum Thomam sunt, quæ dantur per satisfactiones, ad honorem Dei, & utilitatem Ecclesiæ.

Indul-

Indulgentiæ non dantur pro corporalibus, per se, sed ut corporalia ordinentur ad spiritua lia &c.

Indulgentiæ potestate clauium liberant ani mas ex purgatorio.

Indulgentiæ ualent ad remissionem tempo ralis pœnæ.

Indulgentiæ ualent pro defunctis in gratia, & non in gratia.

Indulgentiæ papæ hominem ab omni pœnâ soluere, & saluare possunt. |

Indulgentiæ possunt nos certos & securos reddere de nostra salute.

Indulgentiæ papæ sunt donum dei inæsti mabile, qua reconciliatur homo Deo.

Indulgentiæ non tantum respiciunt ad pœ nas satisfactionis sacramentalis, ab homine cõ stitutas, sed etiã ad pœnas post hanc uitam.

Indulgentiæ papæ operibus misericordiæ merito conferuntur.

Qui redimit indulgentias, melius facit, q̃ qui dat aliquid pauperi.

Indulgentiarum redemptio non est libera, sed præcepta.

Indulgentiæ nõ solum redimendæ sunt, sed etiam in illas fidendum est.

Vbi indulgentiæ prædicantur, tum ibi sile at uerbum.

Indulgentias dat papa de thesauris ecclesiæ.

Indul

DOCTRINA SCHOLAST.

Indulgentiæ papales tantæ sunt dignitatis, ut soluere possint hominem, etiamsi quis per impossibile Dei genitricem uiolasset.

Meritum passionis Christi, est thesaurus Ecclesiæ, ex quo dantur indulgentiæ.

Error est dicere, indulgentias non expedire: item, error est dicere, indulgentias esse uitium operis, quo ipsum minus ualeat.

Non sequitur: Scriptum est: Propter me deleo iniquitates uestras: Ergo indulgentiæ improbandæ sunt.

Papa potest per indulgentias remittere poenam pro peccato debitam.

Morituri, infirmi, legitimè impediti, non crimina publica habentes &cæt. tamen indulgentiis egent.

Indulgentiæ sunt satisfactionum remissiones.

Prudentiæ Christianæ est, credere indulgentias papæ & episcoporum.

Papa omnibus contritis & confessis dare indulgentias in remissionem peccatorum potest maximè pia loca uisitantibus, & ipsis manus suas adiutrices porrigentibus.

Singuli episcopi suis subditis secundum limitationem sacrorum canonum indulgentias in remissionem peccatorum dare possunt.

Quemadmodū ex capite uigor in uniuersum corpus dimanat, ita ex papa ceu capite, uel si maui corde, fluit in ecclesiam magna indulgentiarum uis.

Indul-

DE INDVLGENTIIS. 138

Indulgentiæ depromuntur ex opulentissimo arario meritorum Christi.

Redimunt homines indulgentias ex præcepto Evangelico,

Pontifex ex thesauro Ecclesiæ dat indulgentias, qui thesaurus ex merito Christi & omnium sanctorum colligitur.

Papa non unciatim, nec libratim, sed effusim debet largiri indulgentias.

Sancti multo plura passi sunt, quam eorum committere peccata, igitur magna habent merita, quæ nobis formaliter seu virtualiter applicantur per indulgentias.

Indulgentiæ non venduntur pro pecuniâ, sed expenduntur pecuniæ, ut ad spiritalia ordinantur. Papa plenitudinē habet potestatis: ergo potest indulgentias elargiri per totā ecclesiā militantem, & tantas, quantas uult.

Qualitatem & quantitatem indulgentiarum, non licet filo, aut amulsi, hoc est, superstitiose indagare.

Indulgentiæ thesauri gratiarum sunt.

Sunt quidam diuitijs sic onerati excecatione, ut restitutionem male partorum ad uerā poenitentiam, ad relinquenda bona, ut cōsultat Euangelium, nulla ui aut arte cōpelli alliciq; possunt, quare indulgentiæ inuentæ sunt, ut istiusmodi hominibus medeatur, ut spem concipiant, nec in peccatis suis desperent.

Indul-

DOCTRINA SCHOLAST.

¶ Indulgentiæ tantum ualent, quantum sonat clauē non errante. Clauis autē tum errat, quando non exactè circumstantias rei, de qua est iudicium, expendit.

Merita Christi licet non sola & formaliter, & effectiue, thesaurus sunt indulgentiarum, aurum & argentum formaliter sunt thesaurus, & ex auro atq; argento homines constituunt & efficiunt sibi thesaurum.

Bona opera Christi & thesaurus sunt Ecclesiæ, & ex operibus Christi & sanctorum efficiuntur thesaurus Ecclesiæ, hinc Christus dixit: thesaurizare uobis thesauros in cælo.

Licet indulgentias motu proprio concedere populo etiam de facto, super uotis dispensare.

Per indulgentias extrahuntur animæ ex purgatorio.

Indulgentiæ uni magis ualent, quàm alteri.

Animæ duæ ac tres simul sæpe extrahuntur per indulgentias ex purgatorio, tacito occulto diuinæ seueritatis.

Profunt suffragia, quæ inter indulgentiarum numerantur radices.

Remissionem culpæ à deo factam supponit indulgentiæ, sine qua inanis est omnis indulgentia.

Dum papa liberalis est in concessione indulgentiarum, uiuis ac ueris mēbris Ecclesiæ, quæ
sola

sola recipere possunt efficaciam earum, Christum imitatur. Ad Ro. 11. Diues in omnes, qui inuocant eum. Esa. 40. Sicut pastor gregem suum pascet, in brachio congregabit agnos, et in sinu suo leuabit eos. fœtas ipse portabit.

His & similibus diuinarum literarum testimonijs sanctiæ dicati deo uiri ingenioque excellētes, prebarunt Romanum pontificem satisfactiones in ecclesiæ thesauris repositas, suo iudicio applicare posse ad pœnas luendas criminum eorum, qui tanti feruoris sunt, ut pœnitentiam pro suis peccatis condignam agere ualeant.

Fas est Romano pontifici, non nisi pro honore dei & sanctæ Ecclesiæ utilitate, largiri uenias, ut eius imperium non dissentiat à uocis sanctorum, qui passi plura fuere, quam eorum crimina meruerunt. At quoniam clauis regni cœlorum habet papa, potest aperire quibuscumque non ingressis, sed ingredi ualentibus, ut sunt qui purgatorij ignibus alligantur.

Peccatum non leue est, indulgentias ad basilicam sancti Petri impedire. Hoc peccatum qui committunt, cœci tangunt parietem, nec intelligunt interiora domus.

Indulgentiæ nunc significant remissionem pœnæ, nunc concessionem gratiæ, nunc dispensationem.

Quamquam uehementer hoc indulgentiæ auctoramentum ad mulctæ liberationem ualitur

DOCTRINA SCHOLAST.

rum dicatur (ut theologi uolunt ferè omnes) ita
men uehementius quædam absolutionis gene-
ra, ob essentia præmium mereri, quod longè
sit temporariæ mulctæ liberatione præstanti-
us.

Indulgentia est quædam remissio pœnæ de-
bitæ pro peccato post contritionem habitam
de Deo.

Vel indulgentia est pœnæ relaxatio, quam
quis iuste pro culpis proprijs facere debuisset
de thesauro Ecclesiæ ad diuinam iustitiam per-
soluendam sumpta.

Indulgentiæ solum respiciunt pœnam, non
culpam, & ita non à culpa, sed à pœna absol-
uunt.

Per quadragenâ designatur pœnitentia qua
draginta dierum, cum septem annis sequenti-
bus, quam pœnam iniungebant ratione unius
peccati mortalis, ita quòd per istos septem di-
es pœnitentes excluderentur à consortio Ec-
clesiæ, & incedebant capite discooperto, spar-
so crine, & post eosdem dies iniungebatur eis
pœnitentia septennis. Et intra hos annos septē
non utebantur carnibus, nec uino, nec lecto,
nec balneo quoque, sed dormiebant potius in
terra aspera, uel lapide. Et explet siam illis
septem annis, licuit illis primum communi-
care.

Septena iniungebatur pro uno peccato mor-
tali,

tali, ab Innocentio instituta.

Carena siue carentena erat pœna includens pœnitentiã quadragenę & septenę, quia sic pœniteres abstinebant à cibis, & à conuersatione hominum, & ieiunabant in pane quadraginta diebus, licet modo canones pœnitentiales sint arbitrarij pœnæ arbitrariæ.

Vt indulgentię ualeant, duplex exigitur cõditio, una ex parte donantis, altera ex parte recipientis. Ex parte dantis requiritur potentia honesta, & rationabilis causa. Ex parte recipientis exigitur confessio cum uera contritione, & fides cum uera deuotione, ut uerè de peccatis sit pœnitens, & uere confidens, quòd indulgentia ualeat sibi.

Alij quatuor ponunt requisita ad ualorem indulgentiarum. Quòd sit contritus, & confessus, uere pœniteat & conterat.

Potestas prælatorum in dando indulgentias, non est, nisi quædam potestas dispensationis, quæ debet esse rationalis ad ædificationem.

Si detur remissio plenaria omnium peccatorum, ille, qui ipsam lucratur, si moritur tunc, statim euolabit in paradisum, & sic uni tantum quandoq; ualet plenaria indulgentia ad decem dies, alij ad centum, alij ad mille dies, quia tantum tenebatur, quibus uero salutis remanet expeditus.

DOCTRINA SCHOLAST.

Solus papa supremus, unâ cum patre, & filio, & spiritu sancto, potest dare plenaria auctoritate, omnimodam indulgentiam, à poena & à culpa, quam dum confert, dat innumerabiles & infinitos indulgentiarum dies. Potest autem hoc Ecclesia facere, ut uult, quia hoc facit ex diuina auctoritate. Thesaurum enim meritorum Christi, & martyrum & confessorum, & uirginum recommendauit Ecclesie dispensandum, cum Ecclesia, & praelatis tradidit clauis regni cœlorum.

Et si indulgentia est dereterminata & taxata, quo ad quantitatem elemosynæ, qui tantum dat, totum consequitur. Qui autem non tantum, quia non potest, non lucratur indulgentiam: licet enim aliâs bona uoluntas sufficiat ad merendum, sed ad satisfaciendum non sic. Hoc modo pauper homo & diues non sunt eiusdem conditionis. Nam is qui moritur paratus satisfacere, propter hoc non est immunis, ita & uelle indulgentias, non facit lucrari eas.

Accipit & indulgentiam, qui pio alicui loco subuenit.

Indulgentias tam boni, quàm mali dare possunt. Nam malus episcopus potest indulgentias dare, quia non facit indulgentias de proprio merito, quo priuatur per mortale peccatum, sed de thesauro Ecclesie, cuius peccatum non
ab-

abstulit sibi dispensationem.

Papales indulgentiæ profunt defunctis in purgatorio, quandoquidem crux aliquando datur pro duabus, uel quatuor, uel decem animabus.

In Ecclesia est thesaurus meritorum Christi, & perfectorum, de quo solus papa, qui clauis habet huius thesauri pro necessitatibus Ecclesiæ potest accipere & dispensare.

Episcopi in indulgentiis non habent potestatem generalem, sed limitatã, & nõ nisi per summi pontificis dispensationem.

Propriè loquendo papa non absoluit defunctos à pœna, sed quasi pro eis soluit de communi thesauro Ecclesiæ. Viuentes utroq; modo absoluit papa.

Causæ, pro quibus debent dari indulgentiæ, est honor Dei, & communis utilitas Ecclesiæ &c.

Indulgentiæ tantum ualent, quantum sonant, si adsit autoritas dantis, charitas recipientis, & pia causa.

Indulgentia se non extendit ad remissionem culpæ, quia non est sacramentalis, potest enim & non sacerdos dare indulgentias, si fuerit ei commissum.

Indulgentiæ ualent ad remissionem pœnæ iniunctæ, uel iniungendæ, propter infinita merita Christi, & sanctorum.

DOCTRINA SCHOLAST.

Solus papa habet plenariam potestatem dandi indulgentias, alij autem secundum taxationem eius.

Legati non sacerdotes possunt dare indulgentias.

Indulgentias non possunt dare, nisi episcopi & alij de licentia eorum.

Indulgentiæ datæ ab existente in peccato mortali, tantum ualent, quantum datæ à sanctissimo, cum non remittat ex ui suorum meritorum, sed ex ui meritorum reconditorum in thesauris Ecclesiæ. Dans indulgentias indirectè, tamen ualent.

Indulgentiæ non mensurantur secundum deuotionem, & laborem recipientis, nec secundum qualitatem dantis, nec secundum causam pro qua dantur.

Nullus potest sibi soli dare indulgentias, sed potest uti eis, quas pro alijs dat.

Indulgentiæ non ualent existenti in peccato mortali, nisi dispensatiuè.

Orans pro rege Franciæ, habet decem dies de indulgentia, à papa Innocentio quarto, licet sit purè spirituale.

Venia debetur alicui dupliciter, scilicet, uel ei, quod indulgerur, id est, peccatum tantum, uel ei, quod est indulgendi ratio, ut infirmitas, & huiusmodi, non autem peccatum.

DOCTRINA
DE ECCLESIA.

Qui ore profitetur Euangelium uera sunt ecclesiae membra.

Ecclesia super Petrum & eius successores fundata est.

Ecclesia est ciuile regnum, quod brachio seculari opus habet, mundanis armis, humanis traditionibus, & ciuilibus legibus, ad salutem animae.

Ecclesia est societas externarum rerum, ac rituum.

Ecclesia est externa politia bonorum et malorum.

Ecclesia ad certas obseruationes & circumstantias alligata est.

Ecclesia Papae relicta est, ut eam regat pro uoluntate.

Ecclesia ligatur ad homines ratione potestatis & dignitatis, cum ecclesiasticae, tum secularis.

Ecclesia est monarchia externa & suprema, totius orbis terrarum, in qua papa irrefragabilem habet potestatem, tam in laicos, quam clericos, cui resistere, sine factis, sine uerbis, nemini mortalium est integrum.

Non uniuersa Ecclesia habet potestatem soluendi & ligandi peccata, sed tantum clerici.

Ecclesia habet potestatem condendi articulos fidei.

Ecclesia habet potestatem statuendi praecipua bonorum operum.

DOCTRINA SCHOLAST.

Ecclesia habet potestatem approbandi articulos, & præcepta, & scripturas sanctas, more maioris, uel autoritate iudiciali.

Ecclesia habet potestatem ordinandi ceremonias, in ferijs, in cibis, in ieiunijs, precibus, uigilijs &c. non solum super seipsum, sed etiam super alios.

Augustinus dixit: Euangelio non crederem, nisi me catholice Ecclesie autoritas commoueret: Ergo Ecclesie autoritas maior est, quam Euangelij.

Ecclesia est politica, constituta ordinationibus humanis, sacrificiorum, sacerdotij et rituum.

Non est recipiendum, Romanam Ecclesiam non fuisse superiorem alijs Ecclesijs, ante tempora Syluestri.

Ecclesia Christi, & qui præsidet in illa, constitutiones faciunt & mandata, ad honorẽ dei, ac fidelium emendationem, quæ etsi in propria forma in sacris literis nõ reperiuntur, sunt tamen obligatoria in foro conscientie, ut qui hæc contempserit, Christum contemnat.

Non solum prædestinati ad uitam sunt in uera Ecclesia, sed etiam mali & reprobj.

Non rectè definitur Ecclesia, quod sit congregatio sanctorum.

Ecclesia est monarchia externa suprema totius orbis terrarum, in qua oportet Romanum pontificem habere potestatem

de quo nemini licet disputare aut iudicare, con-
dendi articulos fidei, abolendi scripturas quas
uelit, instituendi cultus & sacrificia, item con-
dendi leges quas uelit, dispensandi & soluendi
quibuscunq; legibus uelit diuinis, canonicis, ci-
uilibus, a quo imperator & reges omnes acci-
pant potestatem & ius tenendi regna, de man-
dato Christi, cui cum pater omnia subiecerit,
intelligi oportet hoc ius in papam translatum
esse, quare necesse est Papam esse dominum to-
tius orbis terrarum, omnium regnorum mun-
di, omnium rerum priuatarum & publicarū,
habere plenitudinem potestatis in temporali-
bus & spiritualibus, habere utrunque gladium
spiritualem & temporalem &c.

Non satis est ad ueram unitatem ecclesię, cō-
sentire de doctrina Euangelij, & administratio-
ne sacramentorum, nec necesse est, ubiq; simi-
les traditiones humanas esse, seu ritus aut cere-
monias ab hominibus institutas.

Est de necessitate salutis, credere Romanam
ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias.

Non uerē definitur ecclesia sancta, quōd sit
uniuersalis ecclesia & prædestinatorum uniuersitas.

Nec hoc uerum est, uniuersalem sanctam ec-
clesiam tantum unam esse, sicut tantum unam
est numerus omnium prædestinatorum.

Præsciti partes sunt ecclesię ueræ semper.

DOCTRINA SCHOLAST.

Quæmadmodum hortulanus summa cura uigilat, ne zizania ad crescat ueris herbis, item ne ramus in arbore minus directè excrescat, ita ecclesia uigilare summa cura debet, ut purget, quæ sunt purganda, & dirigat, quæ sunt dirigenda, non solum ea, quæ per se mala sunt, sed etiã illa, quæ per se non sunt mala. Sic olim purgauit ecclesia ecclesiam, & liberauit illam ab altera specie in sacramento.

Tanta est autoritas ecclesiæ, ut illi cedat scriptura. Sic ecclesia sabbatum ludæorum tulit, non scriptura. Sic circumcisio in uerbo fundamenta, cessit authoritati ecclesiæ &c.

Ecclesia regitur spiritu sancto: ergo dum quædam aufert, quæ in scriptura scripta sunt, non peccat. Eccius.

Christus promisit se mansurum apud ecclesiam usque ad consumationem sæculi: ergo credendum est quicquid statuit ecclesia.

De necessitate salutis est credere, Romanam ecclesiam esse super alias.

Delictum personæ non debet in damnum ecclesiæ redundare.

Seruus super ecclesiã constitutus est Petrus, & sic eius successores super ecclesiã serui sunt.

Papa distributor est thesauri ecclesiæ.

Romana ecclesia, quæ semper immaculata permansit, domino prouidente & beato Petro opem ferente in futuro permanebit sine ulla hære.

hereticorum in simulatione, atq; infirma & mobilis omni tempore persistet.

Ecclesia Romana habet sanctum Michaelē patronum, Michaelē uerò innumeris angelorum chorus armis cœlestibus sequitur, quare perire non potest.

Deus mandauit angelis, ut pro Romana ecclesia custodiam accipiant, ne offendant pedem ad lapidem. Rectè cecinit Dauid de Romana ecclesia. Super aspidem & basiliscum ambulabis &c.

Romana ecclesia fuit superior alijs ecclesijs ante Syluestri tempora.

Papam successorem Petri, & uicarium Christi generalem super omnes ecclesias semper agnouimus.

Romana ecclesia omnium ecclesiarum mater est.

Sic confitetur uerè Christianus: Ego loquentem Christum nunquam audiui, nisi per ecclesiæ testimonium. Matthæi, Marci, Lucæ & Iohannis scripta minimè agnosco, nisi quia credo ecclesiæ illis testimonium perhibenti. Acque quòd humano more in scripturis suis non supposuerint falsa pro ueris, prorsus nescio, nisi ecclesiæ testimonio.

Ecclesia dicitur & catholica, id est, uniuersalis, per totum terrarum orbem diffusa.

Ecclesia duplex est: militans & triumphans.
Milia

DOCTRINA SCHOLAST.

Militans ecclesia est cōgregatio omnium fidelium uiatorum, sub Christo militantium contra diabolum, carnem, & mundum. Vnde pagani & infideles nō sunt de ecclesia militante, nec beati, nec comprehensores, nec Christus, licet sit dux & rector militantis ecclesiæ.

Habet hæc ecclesia sua arma. Primo baptis-
mus est armatura intrantium ecclesiam mili-
tantem. Secundo est terribilis, iuxta illud Can-
ticorum. Ipsa est terribilis, ut castrorum acies
ordinata, quia munita & fortis, & hoc per con-
firmationem. Tertio dicitur acies, quia con-
iuncta & unita est Christo per eucharistiam.
Quarto dicitur ordinata, & hoc per sacramen-
tum ordinis. Quinto quia aliqui ex ea extra-
hantur per mortem corporalem, ideo institutu-
m est sacramentum matrimonij ad multipli-
candum prolem. Sexto quia multi proster-
nuntur per mortalem culpam, ideo institutum est
sacramentum poenitentiae ad resurgendum.
Septimo est sacramentum exeuntium, scilicet
extrema unctio. Et quicumq; egressus fuerit ec-
clesiam militantem cum omnibus armis suis,
scilicet sacramentis conferentibus gratiam, si-
ne dubio uadit ad ecclesiam triumphantem,
quicumq; exit de ecclesia militante sine armis
necessarijs ad salutem, sine dubio ad infernum
uadit.

Ecclesia militans uno modo potest accipi
pro

pro ecclesia uniuersali, & sic est unica ecclesia, extra quam non est salus, alio modo pro ecclesia particulari, & sic sunt plures ecclesiae.

Ecclesia militans propriè sumpta pro ecclesia uniuersali potest isto modo describi. Ecclesia est omnis homo fidelis, uel omnes homines fideles actu uel habitu implicite uel explicitè credentes, uel enigmatice cognoscētes omnes catholicas ueritates. Dicuntur autem catholice ueritates. quibus quilibet uiator actu uel habitu explicitè uel implicite firmiter assentire tenetur.

Ecclesia Petri potest sumi dupliciter. Vno modo pro ecclesia, quam Petrus personaliter rexit. Alio modo pro ecclesia particulari, in qua ipse sedem tenuit. Et isto modo dicitur fuisse ecclesia Romana.

Ecclesia Romana capitur multipliciter, aliquando pro summo Pontifice, & quibusdam presbyteris & diaconis, quandoq; sumitur pro solis cardinalibus, quandoq; pro omnibus credentibus fidem apostolicam prædicatam Romanis: quandoq; pro omnibus clericis Romanis, aliquando pro omnibus fidelibus Romane diocesis.

Romana ecclesia nō potest contra fidem errare.

Quando Christus ait ad Petrum: Petre rogaui pro te, ne fides tua deficiat &c. non loquitur

DOCTRINA SCHOLAST;

tur de aliqua ecclesia partiali, sed de ecclesia totali.

Ecclesia dicitur dupliciter: Corpus Christi mysticum tantum, & corpus cum capite, scilicet Christo, primo tantum modo dicitur sponsa, secundo modo membrum ecclesie.

Ecclesia est magna tripliciter: dilatatione, potestate, & dignitate.

Ecclesia est ciuitas, quia est multitudo liberorum, per se sufficiens & unita.

Corpus ecclesie mysticum consistit ex hominibus & angelis, ex uiuatoribus & beatis.

Synagoga concubina est, non sponsa.

Ecclesia nunc eandem habet potestatem statuendi, quam habuit tempore apostolorum.

Ecclesia potest condere legem, in pertinentibus ad cultum Dei, & ad subiectionem infidelium & rerum suarum.

Ecclesia aedificata fuit per totum mundum, sed postea per Nicolaum hereticum & Machometem, ad infidelitatem redierunt.

Solus Christus fundauit ecclesiam, sed ministerium eius committit Petro & successoribus eius, in aedificatione.

Nullus prohibetur ingredi ecclesiam, & audire uerbum Dei, usque ad Missam Catechumenorum.

Ecclesia potest accipi in usus communes elictos, propter necessitatem, sicut ad cibum & huiusmodi.

In

In casu necessitatis licet vendere aut emere terram, ubi aliquando ecclesia fuit, uerum annexum spirituali, non potest emi aut uendi, quia est simonia.

DE ECCLESIASTICA potestate, seu clauibus.

Potestate clauium etiam poenę in purgatorio remittuntur.

Ecclesiastica potestas est dominium in rebus spiritualibus & ciuilibus simul, atq; adeo potestas tam in omnes laicos, quam Clericos, cū auctoritate cōdendi & statuendi leges, quibus regantur homines, cum in spiritualibus, tum in ciuilibus rebus, & ubi legibus non est locus, subeant arma ad defendendum militantis ecclesię, tam spiritualia, quam corporalia bona.

Conferendi ecclesiasticę potestatis officio solum Papam fiat, & non penes ecclesiam.

Soli Petro & eius successoribus Pontificibus data est ecclesiastica potestas.

De proprio ecclesiasticę potestatis officio est ordinare ceremonias in ecclesia.

Potestate clauium per indulgentias liberantur animę ex purgatorio.

In reseruatione casuum, nō solum poena Canonica, sed etiam culpa reseruat, in illis etiam qui uere conuertuntur.

DOCTRINA SCHOLAS.

Falissimum est, claves esse thesaurum ecclesie.

Spectat ad potestatem ecclesiasticam, facere mandata & constitutiones in ecclesia, ad honorem Dei ac fidelium emendationem, quæ etsi in propria forma in sacris literis non reperiuntur, sunt tamen obligatorie in foro conscientie, ut qui has contempserit, Christum contemnat.

Ligare & soluere aliud est, quàm prædicare Evangelium.

Potestatis ecclesiasticæ est, non solum docere uerbum, sed & condere & statuere leges.

Est de potestate clauium, non solum novos cultus instituire, sed etiam quosdam casus reseruare.

Iurisdictio ciuilis etiam iure diuino competit episcopis.

Potestas ecclesiastica est, qua episcopi habent ius instituendi ceremonias, leges, de cibis, ferijs, gradibus ministrorū seu ordinibus &c.

Peccata potestate clauium remittuntur coram ecclesia, non autem coram Deo.

Potestate clauium non remittuntur peccata coram Deo, sed est instituta potestas clauium, ut mutet pœnas æternas in temporales, ut imponat certas satisfactiones conscientie, ut instituat novos cultus, & ad tales satisfactiones & cultus obligat conscientias.

Potestas

Potestas clauum habet mandatum commu-
tandi pœnas, aut partem remittendi.

Irrita sunt omnia, quę contra ecclesiasticam
potestatem, contra priuilegia & immunitates ec-
clesiæ dicuntur.

Episcopi habent potestatem regiminis, & co-
hercitiuę correctionis, ad dirigendum subdi-
tos in finem beatitudinis æternæ.

Ad potestatem regiminis requiritur pote-
stas iudicandi, definiendi, discernendi, & statu-
endi ea quę ad perfectum finem expediunt aut
conducunt.

Duę sunt clauis sacerdotis. Altera est clauis
scientię, per quam cognoscit, quis dignus sit ab-
solutione. Altera est clauis potestatis pronun-
ciandę sententię. His addi debet potestas co-
gendi, ut predictę clauis suum officium expe-
dire possint.

Potestas clauum dicitur potestas ordinis,
quia omnis sacerdos ordinatus habet illam po-
restatem, licet inde executionem.

Falsum est, quemlibet sacerdotem habere
potestatem absoluendi.

Iurisdictio ecclesiastica in reservatione casu-
um plurimū ad timorē plebis momenti habet.

Quidam casus iure diuino reseruantur ex
ecclesiastica potestate.

Duę sunt clauis Petro & sic alijs ministris ec-
clesię relictę, altera potētia cognoscēdi, altera
ligandi & soluendi;

DOCTRINA SCHOLAST.

Sequitur rectè. Deus remittit culpam: ergo
& uirtus clauum ex se.

Ecclesiastica potestas nō necessariō fundatur
in fide uel gratia, sed in charactere baptismali,
quem de lege cōmuni necessariō prælupponit.

Potestas clauum fundatur in charactere sa-
cerdotali.

Potestas clauum indelebiter & inseparabi-
liter adhæret ordini.

Potestas sacramenti est triplex: auctori-
tatis, excellentiæ & ministerij. Potestas auctori-
tatis est, qua quis ex se principaliter nō ab alio
superiore potest remittere peccatum. Et hæc
est solius Dei cōmunis tam patri, & filio, & spi-
ritu sancto, & licet filius & spiritus sanctus hanc
potestatem à patre habeant, à quo habent & es-
sentiam, & ita ab alio, non tamen à superiore
habent, eò quòd pater non est superior filio, &
spiritu sancto. Potestas excellentiæ, est pote-
tas quodammodo inferiori delegata cum præ-
rogatiua. Et hæc consistit in quatuor preroga-
tiuis, quæ sunt mereri efficaciam sacramentis,
conferre effectum sacramenti, siue sacramen-
tis instituere sacramenta, & in eius nomine cō-
ferre sacramenta. Potestas ministerij est pote-
tas dispensandi, uel etiam ministerialiter sacra-
menta instituendi. Potestas baptismi est pote-
tas cōferendi effectū baptismatis. Hic autē est
remissio peccatorum. Hanc triplicem potesta-
tem habuit Christus, Po.

Potestas est duplex: ecclesiastica & secularis. Ecclesiastica est potestas, quæ à Christo supernaturaliter & specialiter collata est suis Apostolis ac discipulis, & coram successoribus legitimis usq; in finem sæculi, ad ædificationem ecclesiæ militantis secundum leges Evangelicas, pro consecutione vitæ eternæ.

Potestas ecclesiastica fundatur de necessitate de domo supernaturali, sicut est character baptismalis de communi lege, qui character inuiatoribus eos de ecclesia militante reddit, facit in super idoneos & capaces ecclesiasticæ potestatis.

Legitur sextuplex potestas, data à Christo Apostolis pro se & eorum successoribus, ministris scilicet ecclesiæ, quales sunt episcopi & presbyteri, sunt autem hæ potestates: Potestas consecrationis, sacramentorū administrationis, prædicationis, iudiciariæ correctionis, dispositionis ministrorum ecclesiæ accipiendi vitæ necessaria, ab his quibus spiritualia administrat.

Potestas ecclesiastica prima sui diuisione discernitur in potestatem ordinis & iurisdictionis.

Potestas ordinis est duplex, quædã est respectu corporis Christi ueri, & quædam respectu corporis mystici. Prima est potestas conficiendi uerum corpus Christi & sanguinem eius,

DOCTRINA SCHOLASTI

Secunda est potestas ligandi & soluendi, & v-
eracq; potestas confertur in collatione ordinis
sacerdotalis. Et fundantur illæ duæ potesta-
tes in charactere sacerdotali, siue uno siue duo-
bus, & ideo sunt inauferibiles. Et licet mor-
tale peccatum, hæresis, degradatio, & aliæ pœ-
næ canonicæ, potestates illas suspendant, ta-
men non tollunt, quia potestates illæ fundan-
tur in charactere sacerdotali, & ideo sunt inde-
lebiles.

Quamuis degradato auferatur privilegi-
um clericale, & relinquitur curiæ seculari, ta-
men nō ideo auferitur ordo, quia priuilegium
non est essentialē ordinis.

Potestas ligandi & soluendi est duplex: que-
dam confertur ex vi ordinationis in sacerdo-
tem, quum episcopus imponens manum suam
super capita ordinandorum, & dicit: Accipi-
te spiritum sanctum, quorum remiseritis &c.
Hæc potestas in omnibus sacerdotibus est æ-
qualis, & uocatur illa potestas officij uel ordi-
nis sacerdotalis, sicut & character sacerdotalis,
in quo hæc potestas fundatur, quædam execu-
tionis, & hæc est duplex, quædam est executio-
nis simpliciter, sine qua habens potestatem ne-
mit em soluit & ligat, & hæc aliquando cum or-
dine non accipitur, sicut quando quis ordina-
tur ab episcopo non suo sine licentia sui episco-
pi, aut quando ordinatur ab excommunicato,
de-

degradato, uel suspenso, quorum omnium una est ratio, quia episcopi ordinantes in his casibus, non habent executionis huiusmodi potestatem, & ideo ad alios illam non transmittunt, quia quod quis non habet, non potest alijs dare. Et idem contingeret, si forent eadem impedimenta ex parte ordinanti. Potestas igitur prædicta accipitur cum ordine, quando non occurrunt prædicta impedimenta. Et hæc duæ potestates, dicuntur remotæ, quia possunt impediri.

Potestas iurisdictionis est, quæ requirit prælationem super aliquam plebem uel personam tanquam materiam super quam exerceri debet, tam prima potestas, quam secunda, ut faber uel artifex non potest operari, nisi detur materia, in quam operetur. Materia uero est peccatum per se, & per accidens peccator, eo modo quo poenitentis sacramentum conceditur habere materiam, unde in hoc dicitur sacerdos habere potestatem iurisdictionis, quia subijcitur ei materia, in quâ exercet potestatem ordinis. Est ergo potestas ordinis, potestas ad utraq; executionem & iurisdictionem, sed remota, sit aut propinqua remotis impedimentis, & subiecta materia.

Potestas iurisdictionis est duplex, quædam ordinaria, quæ scilicet alicui conuenit ratione benef. eij aut dignitatis, in quo uel qua constitutus est ipso iure, & talis est potestas prælationis & curatorum, & hi possunt uices suas alijs

DOCTRINA SCHOLAS.

committere. Alia est potestas iurisdictionis de legata uel commissa, siue extra ordinaria. Et hæc est duplex, quædam est limitata solum ad arbitrium committentis, & per se nullo iure suffulta, ut est potestas adiutorum, quos curati assumunt in subleuamen laboris audiendi confessiones, siue commissio eius fiat generaliter ad omnes parrochianos, siue ad aliquos specialiter, siue ad unum singulariter. Alia est potestas quasi media inter ordinariam & commissam, quæ seruata forma in iure statuta ampliasse potest committentis arbitrio & non restringi. Hæc est potestas fratrum mendicantium, seruata forma expressa in C. Dudum de sepulturis in Clement. Et quicumque habet iurisdictionem in alium ligandi uel soluendi, habet illam à Papa, qui est summus hierarcha & princeps ecclesiæ, & hoc mediate, uel immediate. Immediate ut archiepiscopi, mediate ut inferiores prælati, qui suam institutionem recipiunt ab archiepiscopis, episcopis, & alijs inferioribus ordinarijs.

In corporalibus clavis est instrumentum ad remouendam aliquod obstaculum. Et quoniam in spiritualibus inuenimus obstaculum ingrediendi in regnum cœleste, necesse est illud remoueri, ideo ad spiritualia nomen clavis transferimus, uocantes clauem illam uirtutem, per quam obstaculū (ut est peccatum) remouetur.

Quæst.

Quemadmodum clavis materialis est proximum instrumentum aperiendi & claudendi ostiū, & per hoc nō est aperiens, nec aperiens, nec causa propter quā aperitur. Sic clavis spiritualis est aliquod requisitū ad aperiendum regnū cœlorū, quod nō est aperiens, nec aperiens, nec causa propter quam aperitur, uelut est dignitas personæ ad intrandum, aut dignitas ad repellendum propter meritum aut demeritum. Nam aperiens intelligimus ipsam sententiam dicentē esse aperiendum uel claudendū, & aperiens iudicem sententiantem. Sic ergo clavis est potestas sententiandi.

Claves spirituales, quibus cœlū pōt referari homini, distinguuntur plures. Vna est sana doctrina, secūda est uera pœnitētia, tertia est sanguis Christi & pœna, quarta est potestas collata a Deo supernaturaliter sacerdotali dignitati.

Clavis duplex est, altera ordinis, altera iurisdictionis. Clavis ordinis, qua peccata soluntur uel retinentur, non semper habent materiā in actu. Clavis iurisdictionis requirit materiā subiectam, sicut dominus seruum.

Clavis spiritualis est potestas iudicandi, soluendi & ligandi, qua dignos recipere, & indignos excludere debet a regno Dei ecclesiasticus iudex.

Ex potestate clauis sacerdotes homines ligatos & solutos ligāt & solunt, dū pœnitētibus

DOCTRINA SCHOLAST.

satisfactionem imponunt, & de temporali poena remittunt.

Vsus clauium non est, nisi in sacramentali absolutione.

Potestas quoque clauium extendit se ad remissionem & retentionem culpe, non coram deo, sed coram facie Ecclesie. Et quamuis aliquis apud Deum sit solutus, non tamen in facie Ecclesie solutus habetur, nisi per iudicium sacerdotis.

Clavis dicitur errare, quando sacerdos abutitur clauē. Potest ergo utraque clavis errare potestatis & scientie. Potestatis quando sacerdos absolvere tentat, non suae iurisdictioni subiectum, aut quem nouit non contritum, & in utroque casu ille error imputatur sacerdoti ad culpam. Debet enim sacerdos spiritualis scire, ad quos se extendit sua iudiciaria potestas, & non excedere limites suae potestatis. Similiter non debet indignos absolvere, nec dignos ligare.

Error clavis scientie, potest contingere uel ex parte sacerdotis, uel ex parte confitentis. Ex parte Sacerdotis omittit inuestigare necessaria: puta an confitens sit contritus, an non, aut circumstantias necessario confitendas, uel dum abundat superfluis, puta quando inquit, quae audire delectat, non pertinentia ad hunc forum, peccat autem Sacerdos
satisfa-

satisfaciendo pruritu aurium suarum. Item circa
 cumstantias factas peccata non aggravantes,
 nec alleviantes, & tunc non potest ferre rectum
 iudicium, nisi à casu. Potest etiam contingere
 error ex parte confitentis, quia scilicet fictus
 est, & fingit se contritum, cum tamen non sit, &
 per hoc sacerdos credit, qui non est, & ita errat
 suo iudicio.

Deus autem sacerdotis errantis in cognos-
 cendis necessarijs, arbitrium non approbat, nec
 eius iudicium.

Arbitrium uero sacerdotis à Deo approba-
 tur, dum clavis scientiæ errat in superfluis, non
 tamen omittit aliquid in necessarijs, quantum
 ad poenitentem, non autem quantum ad sacer-
 dotem &c.

Claves Ecclesiæ sunt duæ: discernendi & iudi-
 candi, & distinguuntur ratione, non autem es-
 sentialiter.

Clavis inferni est potestas dandi gratiã, quæ
 soli Deo conuenit, qua aperitur porta inferni,
 id est, tollitur peccatum, & clauditur, ne labat-
 tur iterum in peccatum. Sed clavis regni est po-
 testas dimittendi reatum, quæ conuenit homi-
 ni, uel est eadem cum clauē inferni, sed denomi-
 natur à digniori.

Claves Ecclesiæ quo ad essentiam, dantur in
 ordinatione, sed usus in iurisdictione.

Clavis scientiæ non est habitus scientiæ, sed

DOCTRINA SCHOLAST.

est potestas exercendi actum scientiæ, in iudicio confessionis.

Clavis scientiæ, id est, autoritas iudicandi sine scientia, non potest sine peccato accipi, sed bene è conuerso.

Clavis ordinis est quid sacramentale, nō autem clavis iurisdictionis, ideo effectus eius subiacet arbitrio hominis, non autem primæ.

Deus habet clauis ecclesię per autoritatem, Christus per excellentiam, sacerdotes per ministerium.

Sacerdotes ueteris Testamenti nullā clauem habebant.

Christus Petro contulit clauē ordinis & iurisdictionis, & ab eo in alios descendit.

Collegium potest habere clauem iurisdictionis, non autem ordinis.

Mulier nullam clauem potest habere.

Soli sacerdotes habēt clauem ordinis, & clauem quoque iurisdictionis, & alij habere possunt.

Sancti non sacerdotes, nō habent usum nec essentiam clauium.

Sacerdos malus habet usum clauium, sed peccat utendo.

Scismatici, hæretici, suspensi, & degradati, non habent usum clauium.

Inferior potest uti clauē in superiorem subiectentem se illi, aliās non.

Gla-

Claves Ecclesiæ disponunt ad remissionem culpæ, quam & remittunt, & ligant ad pœnam &c.

Claves habent efficaciam ex merito Christi, & aliorum, qui sunt de Ecclesia.

DE SCANDALO.

Mandatū Dei non est semper præferendum scandalo.

Iustas habent conscientiæ scandali causas, quando uident, quamcunque religionem labefactari.

Propter uitandum scandalum, etiam impij doctores ferendi sunt.

Obex alicui posita, in uia corporali, cui impingens disponitur ad ruinam spiritualem, dicitur scandalum.

Fieri potest, ut etiam iustum scandalum oriatur ex operibus supererogatiuis, ita ut quis mortaliter scandalizetur.

Si timendum est scandalum ex opere supererogationis, scandalum scilicet, quo quis scandalizatur mortaliter, tūc ommissio illius operis est in præcepto: si autem non est timendū scandalum mortaliter, sed uenialiter, ommissio illius operis est in consilio: admonitus autem proximus, ne scandalizetur, & ubi scandalizari tamē uult, non curandus est.

Scan

DOCTRINA SCHOLAST.

Scandalum est dictum uel minus rectū præbens alijs occasionem ruinæ.

Omne scandalum actiuū dantis est peccatū.

Scandalum actiuum per se, id est, intentum, est speciale peccatum, non autem per accidens.

Scandalum actiuum intentum, est specialiter peccatum formaliter, ex parte finis, & habitus imperantis, scilicet alijs, non autem ex parte obiecti, & habituum elicentium, nec etiā scandalum non intentum.

Utrunq; scandalum & actiuum & passiuum est aliquando ueniale, & aliquando mortale.

Scandalum actiuum est grauius peccatū, q̄ passiuum.

Scandalum actiuum uel passiuum non conuenit perfectis, nisi de ueniali, sed imperfectis etiam de mortali.

DE VITA AETERNA, seu beatitudine, item de re- surrectione,

Vitæ æternæ gaudia non solum spiritualia, sed & corporalia erunt.

Vita æterna est merces debita pro nostris meritis.

Ad uitā æternā patet aditus ex purgatorio.
Scriptum est: Si uis ad uitam ingredi, serua mā-
da-

data: ergo uita æterna pendet ex conditione legis.

Vita æterna dicitur merces: ergo debetur pro operibus.

Opera sunt digna uita æterna, tanquam debita mercede.

Vita æterna si non est debita merces, sit incerta, quia debitum certum est, misericordia autem incerta, non aliter atq; in foro apud homines ius certum est, misericordia incerta.

Vita æterna quia uocatur merces, igitur debetur ex condigno pro bonis operibus.

Vita æterna propriè pro operibus debetur, quia Paulus dicit: Reddet unicuiq; propter opera sua &c.

Nullo adulto cõfertur uita æterna, nisi propter aliquod meritum.

Deus iustus iudex iustè remunerat: nullum ergo bonum irremuneratum, & nullum malum impunitum relinquit, quare dat Deus uitã æternam ex merito.

Duplex ordo à deo institutus est ad uitã æternam, seu salutem. Primus est necessarius, & hic est obseruantia præceptorum, secundum illud: Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Secundus ordo est compendiosus, & utilis, nõ tamen necessarius, sicut obseruatio consiliorum Evangelicorum.

Resurrectionis causæ sunt nostra merita.

DOCTRINA SCHOLAST.

In resurrectione omnes resurgemus ad magnitudinem corporis dominici.

Beatitudo, seu uita æterna consistet in Deuisione, fruitione & retentione.

Vita æterna nõ potest obtineri, nisi per has uirtutes theologicas, per fidem, spem, & charitatem.

Tota uis merendi uitam æternam consistit in charitate, non tamen totus effectus, quia merendi effectus consistit etiam penes magnitudinem operis.

Quod ex condigno mereamur uitam æternam, multæ sunt causæ. Prima est efficacia doni spiritus sancti cooperantis in merito. Secunda, ueritas Dei promittentis. Tertia, persuasibilitas liberi arbitrii consentientis & finaliter perseverantis. Quarta est difficultas status merendi. Quinta est dignitas Christi nostri capitis, interuenientis, quod glorificari debet cum suis membris. Sexta, est liberalitas Dei tribuentis, quem non decet parua reddere. Septima, obsequium sibi fideliter obtemperantis. Octaua, nobilitas operis, quod ex charitate procedit, & ideo non potest sufficienter, nisi summo bono remunerari &c.

Quoniam igitur homo meruit uel demeruit, in anima simul & corpore punietur, uel præmiabitur in utroq; unde in eisdem oportet ipsum resurgere.

Inter resurgentes erit magna differentia, quod
 tum attinet ad ordinem dignitatis, nam mali re-
 surgent diffformes & passibiles, in bonis autem
 natura seruabitur.

Resurrectio tria corriget in natura: defectū,
 sicut in pueris, & in mutilatis: superfluum, scili-
 cet unguis &c. errorem, sicut in menstruosi-
 tate membrorum.

De aureolis in uita æterna, hæc sequentia te-
 nenda sunt:

Aureola est mentis speciale gaudium, ex o-
 pere præcellenti & priuilegiato. Sciendum est,
 quod sicut ex gaudio essentialis præmij, quod
 quidem est aurea, redundat in corpus quidam
 decor, qui est gloria corporis: ita ex gaudio au-
 reolæ resultat quoque aliquis decor in corpus,
 ut sic aureola sit principaliter in mente, scilicet
 per quandam redundantiam fulgeat etiam in
 carne.

Tribus generibus hominum debetur aureo-
 la, quod patet multiplicatione.

Primo, ex operibus excellentissimis trium
 anime potentiarū. Excellentissimum autem ra-
 tionalis est prædicatio ueritatis. Excellentissi-
 mum opus concupiscibilis est observatio casti-
 tatis uirginalis. Excellentissimum opus irasci-
 bilis est permissio mortis, unde patet, quod præ-
 dicatoribus, uirginibus, et martyribus debetur
 aureola.

DOCTRINA SCHOLAST.

Secundo patet horum numerus, & sufficien-
tia ex hostibus, quos per pugnas magnificas
uincimus, qui sunt: mūdus, caro, dæmon. Mar-
tyres enim uincunt mūdum, uirgines carnem,
prædicatores diabolum, quoniam enim non so-
lum de se, sed etiam de cordibus aliorum expel-
lunt.

Tertio patet idem per uictoriam tripliciū
passionum: sunt enim passionēs innatæ, illatæ,
& in cordibus alienis, sed passionēs innatas su-
perant uirgines, illatas martyres, illas autē, quæ
sunt in alienis cordibus uincunt prædicatores.

Quarto distinguuntur aureolæ, secundū ea,
quibus Christo nobilissimè cōformamur. Chri-
stus enim fuit doctor, secundum quod uerita-
tem mundo manifestauit: fuit quoq; martyr,
secundum quod pro mūdo passionem susti-
nuit: fuit etiam uirgo, secundum quod purita-
tem seruauit.

Quinto sumuntur aureolæ secundum præ-
figurationem in ueteri Testamento: tria namq;
habebant aureolas, sicut legitur in Exodo, scili-
cet altare incensi, arcam fœderis, & mensa pro-
positionis. Prima significat aureolam marty-
rum, qui corpora sua super altare passionis im-
molauerunt. Secunda signat aureolam uirginū
qua sicut arca fœderis fuit auro intus & extra
decorata, ita uirginitas mentem & corpus or-
nat. Tertia signat aureolam prædicatorum, qui
sicut

sicut mensa propositionis ministrant panes doctrinae.

Palma est praemium accidentale, quod nec radici, nec operi debetur, sed uoluntati, tale praemium habuit S. Martinus, eo quod martyrium desiderauit, licet opus non fuerit subsequutum, unde caetatur de ipso: O sanctissima anima, quam si gladius persecutoris non abstulit, tamen palmam martyrii non amisit. Haec autem palma, nec aurea, nec aureola dici debet.

Aureola prima debetur martyribus, in quibus perfectissima historia est de impugnatione exteriori, & haec perfectio uictoriae consideratur ex duobus: Primo ex magnitudine passionis, quia inter omnes passiones illatas exterius praecipue mors tenet locum: praeterea dolor tactus omnibus alijs doloribus praeminet, & ideo in hoc gloriosior uictoria est: Secundo consideratur ex causa pugnae, quae ipse Christus est, poena enim non facit martyrem, sed causa, hoc est, mors. Sciendum, quod martyri secundum hoc, quod exterius affligitur, non debetur praemium, sed secundum hoc, quod uoluntarie sustinet, quia non meremur nisi per ea quae in nobis sunt, & nullo modo per ea, quae extranos sunt. Sicut non demeremur, nisi per ea, quae intra nos sunt. Quanto autem illud quod quis sustinet uoluntarie, difficilius est uo-

D OCTRINA SCHOLAST.

luntati sustinere, tanto uoluntas quæ propter
Christū illud sustinet, ostenditur firmiter in Chri-
sto fixa, & ideo excellentius ei præmium debe-
tur &c.

Aureola secunda debetur uirginibus pro-
pter singularem uictoriam, quam de carne obti-
nent, contra quam continuè bellum geritur,
quamuis autem & uiduæ pugnent contra car-
nem, perfectius tamen uirgines triumphant,
quia nobilissimum genus uictoriæ est, hosti nū-
quam cessione. Illis uirginibus tantummodo au-
reola debetur, quæ propositum habuerunt, uir-
ginitatem perpetuò cōseruandi, quamuis hoc
propositum fuerit interruptum, integritate ta-
men carnis manente, dūmodo in fine uitæ repe-
riantur ad primum propositum redisse, quia
uirginitas mentis recuperari potest, sed non uir-
ginitas carnis. Si autem aliqua sit uirgo carne,
quæ si propositum nō habuerit, perpetuò uir-
ginitatem seruandi, non est tamen dubiū, quin
habitura sit speciale gaudium de incorruptio-
ne corporis super essentielle gaudium, sicut eti-
am innocentes de hoc gaudebunt, quod immu-
nes à peccato fuerunt, quamuis peccandi opor-
tunitatem non habuerunt.

Nota etiam hoc: aliqua uirgo potest corrū-
pi carne, nec tamen aureolam amittit, sicut illa
quæ uolenter opprimetur.

Sciendum & hoc est, quod uirginibus debe-
tur

tur fructus cētesimus, & hoc quia cœlestem uitam ducunt, quæ significatur per centum, quia numerus ille de læua transit ad dexteram.

Viduis debetur fructus sexagesimus, quia tales exercere se debent in operibus misericordię, quæ significantur per quadraginta.

Contugatis autem debetur fructus tricesimus, quia talibus sufficit implere decalogū trinitatis, ex ductu enim trinarū in denarium sūt triginta, unde uersus:

Cum sexagesimum fructum capiant uiduati,

Tricesimus dabitur uxoribus associatis,

Virginę dabitur centesimus integritati.

Aureola tertia est prædicatorum, quia perfectissima uictoria obtinetur contra diabolum, quando aliquis non solum diabolo impugnant non cedit, sed etiam eum de regno ipsius expellit, & non solum à se, sed etiam ab alijs.

Nemini debetur hæc aureola, nisi actu ipse prædicet, unde non habitui, sed actu pugne debetur, sicut & Apostolus dixit: Non nisi qui legitime certauerit.

Tot erunt etiam particularia gaudia in uita æterna, quæ quilibet habet in se, uel in alijs, quòd ea solius Dei nostri noticia comprehendit &c.

In uita futura, tantum quisque gaudebit de bono alterius, quantum de proprio.

DOCTRINA SCHOLAST.

Ex omnibus gaudijs ac præmijs uite eternæ quædam spectant ad animam, quædam uerò ad solum corpus, quædam ad coniunctum, quæ tamen felici fine quisq; beatus secundum merita recipiat sine fine, Nota & hos uersus de aureolis.

Aureolam martyr, doctor, uirgoq; meretur.
Fructus centenus sexagenusq; tricenarius

Virginibus, uiduis & coniugibus tribuetur.

Beatitudo est operatio ultima, & perfectio.

Beatitudo est uita æterna, non quidem esse, sed operatio.

Tota essentia beatitudinis, est uita æterna.

Beatitudo habet rationem præmijs.

In uita contemplatiua plures sunt beati, q̄ in uita actiua.

Actus intellectus speculatiui, sunt propinquiores ultimæ beatitudini, secundum similitudinem, q̄ actus intellectus practici, sed è cōuerso secundum præparationem animi & meriti.

Essentia beatitudinis cōsistit in actu intellectus, sed delectatio eius in uoluntate.

Homo apperendo beatitudinem, potest mereri eam.

Dignitas beatorū in anima & in corpore, est secundum gradus meritorum.

Gaudiū beatorū potest augeri, usq; ad diem iudicij. Resurrectio probabiliter loquendo, erit in crepusculo, sole existente in Oriente, & luna
in

in Occidente, sicut fuerunt creati.

Omnes resurgentes cognoscent omnia, & singula peccata, & merita propria & aliena, in breui tempore, uirtute Dei, & tamen beati non dolebunt, nec erubescunt etiam de suis peccatis &c.

Partes essentielles & organicae resurgent in eodem situ, quo prius, non autem partes materiales, nec accidentales.

Totum quod materialiter fuit in homine, quo ad totalitatem speciei, resurget, non autem quo ad totalitatem materiae.

Vnumquodque resurget in eo, in quo magis participat uirtutem speciei, & si aequaliter, tunc resurget in eo, in quo antea fuit, sicut in nutrito carnibus humanis, & Deus supplebit in alio aliunde, ut in pueris.

Semen resurget in genito tantum, non in generante, de cuius perfectione non fuit.

Oes resurgent in aetate iuuenili, non quo ad numerum annorum, sed quo ad staturam.

Non omnes resurgent in equali quantitate, sed in quantum peruenissent, natura non errate remoto superfluo, ut in gigantibus, & suppleto defectu, ut in nanis.

Natura mortalitatis non auferetur a resurgentibus, sed erunt eiu dem speciei, sicut nunc.

Corpora sanctorum post resurrectionem erunt impassibilia proprie, ex domino anime su

DOCTRINA SCHOLAST.

pra corpus, & magis in magis beatis, & nō natura quinti corporis, sicut quidam dicūt, quia corpus quintum non uenit materialiter ad cōpositionē corporis humani. Et impossibile est dicere, q̄ aliqua uirtus corporis cōlestis transferat corpus humanum ad proprietatem gloriæ, qualis est impossibilitas corporis gloriosi cum immutatione corporis humani.

DE ORATIONE.

Oratio ex opere operato, meretur exauditionem, iustitiam, & res alias.

Oratio potest ligari ad certas circūstantias.

Oratio cum dubitatione impetrat exauditionem.

Orare etiam licet, quando nullam habemus necessitatem.

Præceptum Dei est, orare pro mortuis.

Speciales orationes applicatæ uni personæ, per prælatos, uel etiam religiosos, plus profunt eidem, quàm generales, etiam non partibus cæteris.

Infidelitas est, orare pro eo, de quo certum sumus, quòd in cœlo est, sicut & iniuriã facit martyri, qui orat pro eo.

Etiam pro damnatis orandum est, quia latro in morte poenituit, sed non publicè, uerum in secreto.

Pro

Pro omnibus regeneratis debet fieri oratio sed non publicè, propter scandalum.

Si inueniatur mortuus subitò, qui prius fuit bonæ ac honestæ uitæ, in publico oratio pro eo fieri debet, quoniam iustus, & si repentina morte præoccupatus fuerit, erit tamen in refrigerio &c.

Pro hæreticis, paganis, & Iudæis mortuis non est orandum.

Oratio est duplex: altera publica conueniens alicui ex officio: altera priuata conueniens alicui ex merito uitæ. Primo modo oratio homini laici, non est efficacior, quàm malis sacerdotis, quia hic ex officio orat in persona totius ecclesiæ &c.

Oratio capitur tripliciter, propriè, communiter, & cõmunissime. Proprie oratio est assensus ad deum, ad aliquid degustandum, impetrandum, uel exoluendum. Communiter oratio dicitur, secundum quod comprehendit omnem actum contemplatiue ad deum relatum. Communissime, secundum quod comprehendit omnem bonum actum, secundum quod dicitur: Nõ cessat orare, qui non cessat benefacere.

Quam diu homo est in peccato, non potest orare.

Orationes peccatorum nihil ualent ex opere operantis, licet tamen ualeant ex opere operato.

DOCTRINA SCHOLAST.

Orare angelos, sanctos, beatos, & gloriosam uirginem non possumus, sed petere aliquid ab eis possumus.

Oratio est actus potentiae, item est actus uoluntatis, secundum alios actus intellectus.

Clerici iure diuino & humano tenentur ad horas canonicas persoluendas.

Horis & temporibus constitutis orandum est.

Intentio requiritur ad orationem, modo debeat esse meritoria.

Vt oratio sit meritoria, satisfactoria, liberatoria, seu acquiescens, requiritur, quod eius intentio sit intenta.

Oratio ut sit exaudibilis, hæc conditiones requiruntur, ut orans humiliter & frequenter oret, bonaque intentione, oret discretè, piè ad salutem, perseueranter, iustè, pro propria salute &c.

Non sequitur, quod hæc oratio sit stulta & ociosa, qua quis aliquid orat, quod tamen scit se non impetraturum.

In nullo loco melius oratur, quam in ecclesijs consecratis:

Orationis effectus tres sunt potissimi: Primus communis est omnibus actibus charitate informatis, qui est mereri. Secundus est impetrare, quod petitur. Tertius est spiritualis refectio mentis. Quartus hic addi potest, qui est solutio debiti, ad quod orans tenetur.

Ora

Oratio est actus rationis practicæ.

Fundamentum orationis est uel fletus.

Oratio est in præcepto religionis, quo ad ipsum petere, sed quoad rectè aliquid desiderare, cadit sub præcepto charitatis.

Oratio est in præcepto determinato ad horas canonicas.

Tria faciunt orationem cōmendatam Deo: eleuatio mentis in Deum, continuatio & lachrymæ.

Oratio mentaliter potest fieri in omni loco, sed non uocaliter.

Tria faciunt orationem esse exaudibilem: bonitas dei, suffragia sanctorum, & meritum proprium.

Effectus orationis sunt duo: expulsio tristitiæ, & augmentum spei.

Valor charitatis duplex est, ad impetrandū, & ad merendum. Et cæteris paribus, primus est maior orando pro se, quàm pro alio, secundus autem secundum maiorem charitatem.

Alius effectus orationis triplex est: meritū, impetratio, & spiritalis refectio mentis.

Orationes fiunt in horis Canonicis, ad salutem ecclesiæ, ut ira Dei auertatur à populo &c.

Licet unus homo impetret alteri uitam æternam oratione, nunquam tamen hoc fit, nisi mediantibus aliquot proprijs operibus illius.

Oatio uocalis uel mentalis est satisfactoria,

DOCTRINA SCHOLAST.

si fit in charitate, quia utramque poenam habet,
& utraq; est medicina.

Meritum orationis exigitur ad supple-
dum defectum aliorum meritorum nostrorum, quæ
non sufficerent sine oratione.

Oratio principaliter innititur charitati, quæ
ad efficaciam merendi.

Qui non attendit uel intelligit orationem, ha-
bet quidem meritum, non autem consolatio-
nem.

Sancti in patria orant pro nobis, non autem
pro se.

Orans deuote sanctos, fit dignus; scilicet, ut
sancti orent pro eo.

Ad sanctos non fit oratio, quæ propriè fit
ad Deum, sed deprecatio.

Oratio soli Deo porrigitur, ut per eum im-
plenda, sanctis uero, & angelis, & hominibus,
ut per eos impetranda suis meritis ac precibus,
& non ut Deus eas per eos cognoscat.

Oratio non debet fieri ad sanctos, qui sunt in
purgatorio, uel in hoc mundo, sed tantum sup-
plicatio & petitio.

Sancti debent interpellari, ut orent pro no-
bis.

Vtile est orare sanctos quintuplici ratione,
licet superiores sint plus accepti Deo, primum
scilicet ex hoc, quod aliquis quandoque maiore
habet deuotionem, ad sanctum minore, quam
ad

ad sanctum maiorem. Ex deuotione autem maxime dependet orationis effectus. Secundo propter fastidium tollendum, quia assiduitas unius rei fastidium parit. Et per hoc diuersos sanctos oramus, quasi in singulis nouus feruor excitatur. Tertio, quia quibusdam sanctis datum est in aliquibus specialibus causis precipue patrocinari, sicut S. Antonio ad ignem infernalem. Quarto, ut omnibus honor debitus exhibeatur a nobis. Quinto, quia plurimum orationibus aliquando impetratur, quod unus oratione non impetraretur &c.

Sancti orant nominibus proprijs propter tria, quia hoc meruerunt, plus nobis innotescunt, & propter fidem resurrectionis insinuandam.

Sancti cognoscunt in uerbo orationes nostras etiam mentales, sicut & omnia alia, quæ ad nos pertinent.

Sancti orant pro nobis dupliciter: expresse & interpretatiue.

Sancti orantes pro nobis, semper exaudiuntur, quandoque ex casu nostri impediuntur ab exauditione.

Pro damnatis, beatissimis, & pueris in limbo, non est orandum.

Orationes factæ pro paruulis baptizatis defunctis, non sunt suffragia, sed gratiarum actiones.

Oratio

DOCTRINA SCHOLAST:

Oratio dominica ualet ad remissionem culpæ uenialis & mortalis peccati, ex opere operato.

DE MAGISTRATV.

Magistratus duplex est, ecclesiasticus & ciuilibus.

Magistratus ciuilibus non prius locum habet apud ecclesiasticas personas, nisi quando uocetur.

Fidei derogat, ubi Clerici se subdunt ciuilibus magistratui.

Quicquid habet ciuilibus magistratus, ab ecclesia habet: ergo ecclesiasticus magistratus potior est ciuilibus.

Non est de officio ciuilibus magistratus, curare sacra, aut se rebus sacris immiscere.

Vide infra locum de Papa & primatu eius, ubi uidebitis, quàm nihil sit ciuilibus magistratus, respectu ecclesiastici.

DE MATRIMONIO.

Matrimonium est status particularis, à quo exempti sunt Clerici.

Matrimonium honesta res est: ergo inscijs parentibus & cognatis, matrimonium contrahere licet.

Omnes nascimur liberi: ergo clancularia matrimonia contrahi possunt sine cōsensu parentum.

Filij

Filij absq; parentum uoluntate in monasterium se dare possunt: ergo & sine parentum cōsensu contrahere.

Nuptiæ inter cognatos & affines in septimū usq; gradum prohibitæ sunt.

Inter compatres non est contrahendum matrimonium, nec inter liberos illorum, neque inter alias personas quæ ex ratione compaternitatis coniunguntur.

Votum monasticum aut clericum impedit à matrimonio.

Matrimonium est sacramentum diuinitus institutum.

Cognatio spiritalis impedit matrimonium.

Mulier uiro debitum coniugale petenti bono iure potest denegare.

Matrimonium non potest dirimi, si alter cōiugum, matrimonio nondum consummato, monasterium ingrediatur.

Sponsalia priora dirimuntur, si posterius spōsam secundam cognouerit.

Ordo impedit matrimonium, & dirimit cōtractum.

Non licet sacerdoti aut episcopo ducere nec primam, nec secundam, nec tertiam uxorem &cæt.

Olim nascentes homines secum attulerunt sexum, nunc non afferunt.

Olim

DOCTRINA SCHOLASTICA

Olim secum attulerunt ius naturale nascentes in contrahendo matrimonio, nunc non afferunt.

Matrimonium non placet Deo, nisi propter procreationem prolis.

Omnia sacramenta post peccatum coeperunt, excepto matrimonio, quod ante peccatum coepit, non ad remedium, sed ad seruitutem.

Paulus ait ad Ephesios s. Hoc sacramentum magnum est &c. ergo matrimonium est sacramentum.

Secundæ nuptiæ non sunt benedicendæ à sacerdote, quia Christus in secundis nuptiis non ita significatur atque in primis.

Matrimonium duæ personæ inter se contrahere possunt, quæ etiam non habent uoluntatem coeundi, & qui nunquam commiscentur per totam uitam, idque exemplo Mariæ & Iosephi.

Coitus in matrimonio non est peccatum mortale, sed tantum ueniale.

Et hoc legitimum matrimonium est, quod duæ personæ tantum propter mutua officia inter se contrahunt, et si commixtio carnalis nunquam sequatur.

Matrimonium est sacramentum, ex opere operato conferens gratiam &c.

Ma

Matrimonium ethnicorum est quidem legitimum, sed non est sacramentum, neque uotum, quasi illos separare non liceat.

Hæresis potest dirimere matrimonium;

Matrimonium sub nouo Testamento, excellit matrimonium ueteris Testamenti, idque ex uirtute sacramentali.

Sacramenta dicuntur, quia conferunt gratiam.

Matrimonium est sacramentum: ergo matrimonium confert gratiam.

Ad Ephesios 5. Hoc sacramentum magnum est: ergo matrimonium est sacramentum conferens gratiam. Multis ibi docet Apostolus matrimonium & esse sacramentum, & conferre gratiam.

Paulus matrimonium magnum sacramentum uocat, quia confert res magnas, ueluti gratiam, iustitiam &c.

Ad Ephesi. 5. non est legendum: Hoc mysterium magnum est, sed hoc est magnum sacramentum.

Error est dicere, matrimonium non esse uniuoce sacramentum cum alijs.

Omne remedium contra peccatum in Euangelio est sacramentum. Matrimonium est remedium contra peccatum: ergo matrimonium est sacramentum conferens gratiam.

Non

DOCTRINA SCHOLAST.

Non nocet reiterare sacramentum matrimonij, quia non imprimat characterem, ideo propter reiterabilitatem non debet excludi a ratione sacramenti.

Apostolus ait ad Hebr. cap. 13. Honorabile est coniugium, & cubile impollutum: ergo matrimonium est sacramentum conferens gratiam.

Priore ad Timoth. 2. Ipsa tamen salua fit per generationem liberorum &c. ergo matrimonium est sacramentum ex opere operato conferens gratiam.

Matrimonium est sacramentum sanctificans homines: ergo confert ex opere operato gratiam.

Priore ad Corinth. 7. Si quis frater uxorem habet infidelem &c. Sanctificatus est enim maritus: ergo sacramentum matrimonij confert ex sua virtute gratiam.

Deus benedixit Adæ & Heuæ, qua benedictione, sine dubio impressa fuit animabus illorum signum gratiæ: ergo matrimonium confert gratiam.

Christus Mathæi 19. libellum repudij abstulit, cur ergo idem non singulari gratia dotasset matrimonium,

Item Christus sua præsentia & insigni miraculo ornauit nuptias, Ioann. 2. ergo extra dubium est quod idem donarit matrimonij gratiam.

Hæc

Hęc est enim uoluntas Dei, sanctificatio uestra, ut abstineatis à scortatione, & sciat unusquisq; uas suum possidere cum sanctificatione & honore; ergo matrimonium ex se confert gratiam.

Diuortium secundum omnia iura, sub nouo testamento, nihil est aliud, quàm separatio à lecto & à mensa.

Christus ait Mathęi 19. Quicumq; dimiserit suam uxorem, non dicit: quicumq; repudiauerit: ergo personas, quę contraxerunt matrimonialiter, non licet, nisi à lecto & mensa separare.

Dimissione uxoris nō tollitur uinculum matrimonij, sed cohabitatio tantum.

Matrimonium tempore Euangelij coram Deo & ecclesia legittime contractum, non soluitur auctoritate iudicis aut ullius hominis, ad sit etiam ipsum stuprum, sed indissolubile manet, donec uita contractorum maneat, interim separatio à lecto & mensa fieri potest. Consequuntur sequentes scripturæ loci.

Matthæi 19. Quod Deus coniunxit, homo ne separet.

Genes. 2. Et erunt duo in carne una &c.

Ad Roman. 5. Vxor alligatur marito, donec uiuit.

Mathæi 19. An non legistis, quod dicitur, quise sit ab initio &c.

DOCTRINA SCHOLAST:

Priore ad Cor. 7. Vxor à viro ne separetur, quod si separata fuerit, maneat innupta, aut reconcilietur marito &c.

Ad Ephe. 5. & ad Colloff. 3. Vxores obedite maritis uestris, tanquam Domino &c.

Priore ad Corinth. 7. Vxor proprii corporis ius non habet &c.

Et si in matrimonio coniunctæ personæ separentur à lecto & mensa, tamen utraque personatus suum retinet in corpus alterius, unde dictum scholasticorum: Habent ius sopitum, sed non extinctum.

Sic separare illas personas, quæ iniierunt legitime Matrimonium, ut ex causa stupri liceat innocenti denuo contrahere cum altera, contra Deum est, contra Christum, contra Apostolum, contra scripturam, contra iura ciuilia &c.

In casu incestus, ueluti si quis sororem uxoris suæ, aut socrum suam, aut alio quopiam gradu consanguinitatis contingentem, polluerit, reus mox à iure exigendi debiti matrimonialis arcendus est, non tamen uxoris thorum deserere debet. Ius non exigendi debitum matrimoniale, satisfactio est pro peccato.

Matrimonium fit coniunctione animorum, quæ fit prolatione de presenti, ut prore. Ego accipio te in meam; & ego accipio te in meum.

Ma

Matrimonium dicitur nuptiæ, eò quòd nubentium capita uelentur.

Ad solemnitatem & decorum matrimonij requiritur consensus parentum, non quia est de matrimonij essentia.

Matrimonium fieri non potest, nisi cor consentiat, consensu enim ficto nunquam contrahitur matrimonium.

Ad contrahendum matrimonium non est necessarius consensus in carnalem copulã explicitè.

Ratum est matrimonium sine carnali copula.

Parentes possunt pro liberis contrahere, et si liberi non exprimant signa propria, modo sint præsentis.

Etsi coitus non potest per omnia à peccato excusari, tamen quando fit prolis procreandæ gratia, excusatur à peccato mortali.

Actus ille quum sit causa reddendi debiti, & non intendit prolem, tunc nec est peccatum mortale, nec ueniale.

Effectus matrimonij est gratia in animabus contrahentium.

Matrimonium dupliciter potest dissolui, aut quantum ad thorum, aut quantum ad uinculum. Primo modo potest dissolui per mutuũ dissensum, si enim ambo dissentiunt à carnali

DOCTRINA SCHOLAST.

copula, possunt concorditer facere continentiae uotum, quo facto, unus alteri non tenetur obedire, quantum ad carnalem copulam. Debet autem hoc uotum fieri, antequam accedat carnalis copula.

Ex mutuo consensu dissolui potest matrimonium, quantum ad thorum, per religionis ingressum, altero etiam remanente in saeculo, si non sit suspectus de incontinentia, ita tamen quod uotum castitatis emittat, antequam alter profiteatur.

Impedit matrimonium error personae & conditionis.

Matrimonij duodecim sunt impedimenta, quae his uersibus exprimuntur.

Error, conditio, uotum, cognatio, crimen,

Cultus, disparitas, uis, ordo, ligamen, honestas,

Si sit affinis, si forte coire nequibit,

Hæc socianda uerant, connubia iuncta retrahant.

Error significat errorem personae. Conditio seruitutem. Uotum continentiae solenne priuatum enim etsi impediatur Matrimonium contrahendum, tamen non dirimit contractum. Cognatio triplex, quaedam carnalis, quaedam spiritualis, quaedam legalis. Cultus disparitas, puta quando de duobus coniugibus
infir.

Infidelibus unus conuertitur ad fidem Christianam, alio perseuerante in sua infidelitate, tunc fidelis potest contrahere matrimonium de nouo cum persona fideli, & dissoluitur primum matrimonium. Vis & uiolentia, & coactio, coactione autem absoluta non impeditur matrimonium contractum, quia consensus hominis non potest absolute cogi, coactio uero conditionata pro ut inducit metum cadentem in constantem uirum, impedit matrimonium, & quantum ad iudicium Dei & ecclesie. Coactio uero leuis & leni motu proueniens, non impedit matrimonium, quia talis coactio, potius non debet dici coactio. Prohibet quoque ordo, non quilibet, sed sacer ordo prohibet contrahendum, & dirimit contractum. Et ex eo maiores ordines impediunt matrimonium, quod talis deputatur hos habens, ministerio sacro, quod requirit munditiam mentis & carnis, perspicacitatem intellectus, & feruorem adfectus, ad que disposuit continentia, & ad eorum opposita frequentia carnalis actus. Item ligamen impedit, puta si habet legitimam uxorem uiuentem, & si cum alia contrahit, non tenet matrimonium, quia de iure naturali debet una esse unius uxor. Item honestas, id est, publicae honestatis iustitia. Impedit & affinitas. Item impotentia coeundi, quando non uales carnalem copulam exercere. Ex his quaedam impedi-

DOCTRINA SCHOLAST.

menta rectè uocantur impedimenta, reliqua qualia sint, res ipsa indicat, nimirum figmenta scholastica.

Impotentia quando sequitur matrimonium consumatum, non dirimit, quia tunc potestas est tradita uerè, & ille cui sit tradita missus fuit in possessionem.

Impedit & furia matrimonium contrahendum, & hoc si contrahit tempore, quo uacat ipse usu rationis, nec lucida habet interualla, & existit in furia, Si enim contrahit tempore, quo habet lucida interualla, tunc matrimonium tenet, quia illo tempore consentire potest.

Et incestus dirimit matrimonium, incestus uerò dupliciter considerari potest, uno modo ratione criminis, quo incestuosus inficitur, & sic prohibet matrimonium contrahendum, licet non dirimat contra huiusmodi prohibitionem contractum.

Tria sunt crimina quæ prohibent matrimonium contrahendum, & dirimunt contractum. Primum, si adulter procurat mortem uxoris legitimæ, ea intentione, ut contrahat matrimonium cum adultera, & è contra. Secundum crimen est, si adulter uiuente uxore sua, dat fidem adulteræ de Matrimonio contrahendo cum ea post mortem uxoris suæ, uel post mortem mariti ipsius adulteræ. Tertium est

est crimen, si adulter cum adultera de facto contraxit matrimonium per uerba de presenti uiuente uxore ipsius adulteri, uel uiuente marito ipsius adulteræ, istæ duæ personæ nunquam possunt habere uerum matrimonium, etiam post mortem suorum coniugum.

Septem sunt crimina, quæ prohibent matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum. Primum est incestus. Secundum est raptus sponsæ, puta si aliquis rapit uolenter mulierem alteri desponsatam. Tertium est uxoricidium, puta qui uxorem suam occidit ductus zelo uindictæ, iracundia, uel inuidia. Quartum est susceptio propriæ sobolis de fonte baptismi in fraudem matrimonij, ne postea teneretur reddere coniugale debitum propter cognationem spirituales. Quintum est occisio presbyteri. Sextum est crimen propter quod aliquis sustinuit solemnem poenitentiam, postquam enim alicui pro suo crimine iniuncta est sollemnis poenitentia, ille deinceps non debet contrahere matrimonium. Septimum si quis scienter accipit monialem in uxorem.

Metus quoque cadens in constantem uirum impedit matrimonium.

Matrimonium in ueteri lege, fuit tantum officium naturæ, non sacramentum coniunctionis Christi & ecclesiæ.

DOCTRINA SCHOLAS.

Quando mulier secundo nubit, nuptiæ non sunt benedicendæ, propter defectum sacramenti.

In matrimonio actus exteriores tantū sunt sacramentum.

Matrimonij sacramentum dispositiue operatur ad gratiam.

Consensus expressus per uerba de futuro, non facit matrimonium, sed per uerba de præsentī.

Copula carnalis cum consensu per uerba de futuro, facit matrimonium in foro ecclesiæ, nō autem in foro conscientiæ.

Consensus per uerba de præsentī, licet in occulto, tamen facit matrimonium.

Matrimonium magis subiacet statutis ecclesiæ, quàm alia sacramenta, nam matrimonium non tantum est sacramentum, sed etiam contractus ecclesiæ.

Neuter coniugum tenetur immediate reddere debitum, sed dantur duo menses, ad deliberandum de religione, & ne uilem habeat cōiugem.

Actus matrimonij semper est peccatum, si non mortale, saltem ueniale.

Actus matrimonij propter uitandam fornicationem, est peccatum ueniale.

Actus matrimonij propter sanitatē est peccatum.

Matris

Matrimonium non imprimit characterem, sed conuenit cum imprimimentibus cum ratione inseparabilitatis, & potestatis corporalis, non autem spiritualis.

Matrimonium impedit in multis perfectionem spiritualis uitæ.

Per matrimonium tollitur turpitudine culpæ remanente turpitudine pœnæ.

Ecclesia tripliciter se habet ad matrimoniū: statuendo, puniendo, & iudicando.

Impedimenta, quæ tantum impediunt matrimonium, duo sunt: prohibitio Ecclesiæ, & tēpus feriarum.

Ecclesia dat triennium ad expediendum efficaciter, si impedimentum impotentiae sit perpetuum.

Frigiditas, & quælibet impotentia et seruitus, ignoratæ impediunt matrimonium, non autem scitæ.

Matrimonium infidelium non est omnino firmum.

Infidelitas impedit nunc matrimonium contrahendum cum fideli, & dirimit contractum, si præcedit.

Matrimonium ante carnalem copulam est tantum spirituale uinculū, igitur soluitur per ingressum religionis, quæ est mors spiritualis, quia moriens seculo uiuit Deo. Non tamen intelligitur mortuus seculo ante professionem,

DOCTRINA SCHOLAST.

sed post professionem factam.

Non licet celebrare nuptias ab Adventu usque ad octauam Epiphaniæ, à septuagesima usque ad octauam Paschæ, & à tribus diebus ante ascensionem usque ad octauam Pentecostes.

DE HUMANIS TRADITIONIBUS & CEREMONIIS IN ECCLESIA.

Humanæ traditiones in Ecclesia institutæ, sunt pars cultus Dei.

Humanæ traditiones & ceremoniæ in Ecclesia, sub eadem pœna & pari præmio seruari debent, atque præcepta Dei.

De humanis traditionibus in Ecclesia nõ est quærendum, quam originem habeant.

In potestate Papæ est, condere humanas traditiones similes præceptis Dei.

Humanæ traditiones & ceremoniæ in Ecclesia seruatæ, promerentur iustitiam, gratiam, remissionem peccatorum &c.

Seruiunt humanæ traditiones in Ecclesia ad placandum Deum.

Humanæ traditiones in ecclesia, nõ possunt aliæ atque aliæ esse in diuersis locis.

Humanæ traditiones usu & consuetudine approbatæ loco eloquiorum Dei colendæ et habendæ sunt.

Scri-

Scriptura tantum damnat Mosaicam traditi-
ones, ut res ad salutem inutiles.

Ceremoniæ & traditiones ecclesiæ, pro arti-
culis fidei habendæ sunt, immutabiles, & solius
pontificis autoritate, & potestate pendentes.

Humanæ constitutiones, quas præfides ec-
clesiæ faciunt, seruiunt ad honorem Dei, & fi-
delium emendationem, quæ et si in propria for-
ma in sacris literis non reperiantur, sunt ta-
men alligatoriæ in foro conscientiæ, ut qui has
contempserit, Christum contemnat.

Non peccant, qui etiam frigidè legunt ho-
ras Canonicas. Siquidem omnia spectant ad cul-
tum Dei.

Ceremoniæ & traditiões Ecclesiæ illustrant li-
bertatem & uim Euangelij.

Institutiones Dei sunt: unctioes, tonsuræ,
uestes ceremoniosæ, benedictiones aquæ, palma-
rum, candelarū, herbarum, consecrationes ec-
clesiarum, altarium, uasorum, hominum &c.

Constitutiones ecclesiæ obligant per se con-
scientiam, sicut & ordinationes Apostolorum.

Humanæ traditiones institutæ sunt ad placan-
dum Deum, ad promerendam gratiam, & sa-
tisfaciendum pro peccatis.

Peccatum est, discrimina ciborum, dierū, ue-
stitus, & similibus rerum negligere.

Horas Canonicas omittere, est peccatum
mortale, sicut etiam mortale peccatum est, ali-

as tra-

DOCTRINA SCHOLAST.

as traditiones Ecclesiæ transgredi.

Necesse est, & pertinet ad ueram unitatem Ecclesiæ, humanas traditiones esse ubiq; similes & æquales.

Humanæ traditiones duplices sunt: uniuersales & particulares. Vniuersales oportet ubique esse similes, particulares non oportet ubiq; similes esse.

Varias oportet esse traditiones, ut magna uarietate colatur Deus.

Humanæ traditiones sunt pars cultus Dei ad iusticiam necessariae.

Observatione traditionum in Ecclesia, meremur remissionem peccatorum & gratiam.

Iustificati, per traditiones meremur gratiã.

Vniuersales traditiones necessariae sunt ad iustificationem.

Aqua benedicta non est per se sacramentum gratiæ diuinæ, aut quod sanctificat, sed est signum prouocans animum hominis ad remissionem uenialium peccatorum, & ad abigendam diaboli tentationem.

Aqua benedicta in usu fuit apud ueteres ante mille & quadringentos annos. Eccius.

Alexander Papa quartus, Petri successor inquit: Aquam sale conspersam, benedicimus populo, ut per illam conspersus, sanctificetur, & purgetur, id quod & faciendum omnibus presbyteris mandamus.

Quod

Quòd si sanguis hircorum & uitorum po-
tuit sanctificare populum, multo magis aqua
benedicta potest, quæ sacris orationibus conse-
crata est.

Intermissio horarum Canonicarum, ferè ir-
remissibile est peccatum.

Charitatis opera non licet semper præpone-
re horis canonicis.

Exemplo S. Seuerini certum est, horas ca-
nonicas nec auertere, nec post cõpleri sine pec-
cato posse, etiam si subit iustissima causa.

Ecclesia in toto orbe obseruat ritus Ecclesi-
asticos, traditiones, obseruationes, ceremonias
&c. pro diuino cultu.

Pulchra ceremonia est, aquam sale exorciza-
re, quia conducit ad uarios usus fidelium.

Consignare & benedicere fontem baptismi
non solum utiles sunt, & piæ conditiones.

Confirmatos & ordinatos in sacerdotes & e-
piscopos, inungere sacro chrismate aut oleo,
ualde mystica est ceremonia.

Ceremoniæ sunt opera exteriora ad cultum
Dei pertinentia.

Ceremoniæ ueteris Testamenti, non contu-
lerunt gratiam ex opere operato, sed ceremo-
niæ noui Testamenti gratiam ex opere opera-
to conferunt.

Determinationes Ecclesiæ, quæ à Spiritu san-
cto regi dicitur, quoq; spectant ad legem diui-
nam

DOCTRINA SCHOLAST.

nam, sicut & leges seu traditiones specialiter inspiratę & reuelatę singularibus quibusdam personis pro se, aut pro paucis ad hoc electis.

Non minorem potestatem statuendi ceremonias & traditiones habet hodie Ecclesia, q̄ tempore Apostolorum.

Potest Ecclesia concedere ceremonias & traditiones, in rebus pertinentibus ad cultum diuinum.

Ceremonię ecclesię sunt opera exteriora ad cultum Dei pertinentia.

Omnes ceremonię sunt quedam protestationes fidei.

DE HAERETICIS.

Hereticis nō est seruandus saluus cōductus. Scriptum est ad Titum: Hereticum post unā aut alteram admonitionem deuita: ergo extremo supplicio puniendi sunt heretici.

Quidam heretici respectiuē sunt heretici, quidam ceronei, quidam scandalosi.

Lata sententia damnationis in Concilio cōtra hæreses, libri hæreticorum comburendi sunt, exemplo eorū, qui teste sacrosancta scriptura, Diuo Paulo citra controuersiam, uenientes, & confitentes actus suos, conuulerunt eos libros &c.

Nec solum libri hæreticorum comburi debent;

hent, sed etiam ipsi hæretici librorum autores.

Sicut enim Nadab et Abihu filij Aaronis, de quibus in Leuiticis libris, deuorati sunt igni, coramq; domino mortui fuerunt, eo quòd acceptis thuribus, imposuerunt ignem, & incensum, & desuper offerentes coram domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat: Sic hæretici rectè consumuntur igne, exurunturque, quoniam alienum ignem, cupiditatis uidelicet prauæq; doctrinæ in Ecclesia catholica succedunt, quiq; scripturam contra spiritum sancti, rationis, & naturæ normam & sententiam secus quam oportet retorquentes, perperam interpretantur, peccantes contra uerum & diuinum sancti spiritus ignem, qui charitatis est erga Deum & hominem.

Hæresis ratione pertinaciæ est species peccati in spiritum sanctum.

Error in fide non est ideo hæresis, quia ab ecclesia damnatus est, sed quia fidei contrarius.

Nulla hæresis noua est.

Hæresis dupliciter accipi potest, uel pro habitu, uel actu assentiendi falso, uel pro obiecto quod est propositio falsa. seu articulus falsus.

Determinatio summi pontificis declarat, & definit, quid nam sit hæresis, aut quid hæreticum &c.

In commune octo sunt uix contra hæreses, quibus conuincuntur & reprobantur.

Pro

DOCTRINA SCHOLAST.

Pronunciatio prophetica, scripturarum concordia, autoritas scribentium, diligentia recipientium, rationabilitas contentorum, irrationalitas singulorum errorum, Ecclesiæ stabilitas, miraculorum claritas.

Hæreses plerunq; inde oriuntur, uel ex odio, uel ex zelo non secundum scientiam, cum homines tali zelo imbuti, discolors scholasticorum mores intuentur magis detestando cum indignatione, quàm miserando cum pia oratione, & modesta redargutione.

Pœna hæretici est, qui manifestè in hæresi deprehensus est, nisi mox Ecclesiæ arbitrio satisfaciatur, si sit laicus, statim: si sit clericus, prius à suis ordinibus degradatus, debet exponi iustitigulari, animaduersione debita puniendi, ne ovis morbida inficiat totum gregem.

Hæreticus post pœnitentiam & abiurationem, in eam quã abiurauerat, hæresin relapsus, tamen sine ulla audientia curiæ seculari exterminandus relinquitur, quia si quoties reuertetur, conseruaretur in fide, uita, & alijs bonis temporalibus, alij securius in hæresin relaberentur, faciliusque infici posset tota multitudo, quod diligenter cauendum est.

Omnis hæreticus est de iure excommunicatus, & eius fautores, & defensores.

Mortuus hæreticus potest excommunicari, cuius hæresis primum post mortem suam deprehenditur.

prehensa est, puta in scriptis suis hic derelictis.

Per quamlibet hæresin corrumpitur fides in fusa, alioqui idem esset fidelis & hæreticus.

Nullum peccatū repugnat fidei, nisi hæresis.

Quòd aliqua opinio hæretica sit, requiruntur præcipuè tria. Primū est falsa credulitas in rationali, quod est, quòd erret in articulis fidei & eius sacramentis, scilicet baptismo, eucharistia & alijs. Vnde ista falsa credulitas contra fidem est dupliciter: primo directè, & principaliter, & sic omne illud, quod est contra articulos fidei & falsæ credulitatis: secundo indirectè & secundariò, sicut est dogma peruersum, uel expositio extorta in scripturis diuinis, ex quibus sequitur corruptio alicuius articuli fidei, uel determinationis Ecclesiæ, uel huiuscemodi. Secundo requiritur peruersa uoluntas in concupiscibili, ex qua uult temere & contra Ecclesiam. Tertio requiritur defensionis uel assertionis, aut etiam impugnationis pertinacitas ex parte irascibilis, scilicet, quòd pertinaciter hoc teneat, quia si quis erret uel in fide, uel in alijs prædictis: si tamen paratus est corrigi, non est hæreticus.

Hæresis nullo modo est celanda in confessione, sed confessa publicanda & manifestanda, unde uersus:

Est hæresis crimen, quod nec confessio celat &c.

DOCTRINA SCHOLAST.

Hæresis ratione pertinaciæ est peccatum in spiritum sanctum.

Hæresis principaliter est circa articulos fidei, secundario autem circa ea omnia, quæ in ecclesia ex illis deriuantur, aut quæ illis adduntur.

Hæresim incurrit, quicumque resistit auctoritati Romanæ Ecclesiæ.

Hæretici non possunt absolueri, quia non habent iurisdictionem, nec dant gratiam.

Firmi in fide corpore quidem possunt conuersari cum hæreticis, sed non in diuinis.

Hæretici post unam aut alteram admonitionem, ab ecclesia traduntur iudicio seculari.

DE ANIMA.

Anima intellectiua est forma substantialis hominis. Anima mutabilis est.

In homine anima intellectiua & sensitiua, & uegeratiua sunt idem in substantia, licet habeant diuersas rationes.

Potentia animæ non distinguuntur ab anima.

In potentijs animæ potest poni imago trinitatis, licet imperfectè.

Anima dicitur, dum uegerat, spiritus dum contemplatur, sensus dum lentit, animus dum sapit prudenter, mens dum intelligit, ratio dum discernit, memoria dum recordatur, uoluntas dum consentit.

Anima

◦ Anima est separata persona, ut angelus.

◦ Animam esse gratam uel charam, uel acceptam deo, nihil aliud est, q̄ animam esse in tali statu, in quo, nisi per mortale peccatū delinquat, deus uult ei dare uitam æternam.

◦ Anima dupliciter polluitur: aut macula mortalis peccati, quæ quidem expellit nitorem gratiæ; aut macula uenialis peccati, quæ quodammodo retardat actum dilectionis gratiæ. Et prima pollutio est per mortale peccatū, & facit ad deformitatem imaginis, quia aufert ei formam secundum imaginem recreationis. Secunda uerò est pollutio uenialis, quæ et si alio quo modo polluat, non tamen omnimode format.

◦ In anima Christi triplex cognitio est, sicut et in quolibet beato. Cognitio siue scientia rerum in uerbo, cognitio rerum infusa, & cognitio rerum acquisita.

◦ Animabus post mortem non assignantur aliqua corpora, quorum sint formæ, uel determinati motores, sed aliqua corporalia loca secundum congruentiam, & secundum gradus dignitatis earum.

◦ Anima separata à corpore statim habet locū immobilem.

◦ Anima statim post mortem uadit ad paradysum, purgatorium, uel infernum. Animæ existentes in purgatorio, habent uoluntatē firmatam in bono.

DOCTRINA SCHOLAST.

Quandiu anima fruitur deo sine corpore, appetitus eius sic quiescit in eo, quod tamen adhuc ad participationem eius, uellet suum corpus pertingere.

Appetit anima sic frui Deo, quod etiam ipsa fruitio deriuetur ad corpus per redundantiam, sicut est possibile.

Animæ sanctæ ante ascensionem & post resurrectionem Christi, erant cum Christo in paradiso terrestri.

Animæ separatæ possunt exire de locis suis, & apparere eis.

Apparitio animæ separatæ est miraculosa.

Apparitio animæ bonæ uel malæ, sit ad utilitatem nostram.

Animæ beatæ possunt apparere quando uolunt, non autem damnatæ, nisi permittantur.

Animæ separatæ à corpore ante resurrectionem & præmiantur, & puniuntur etiam poenis corporalibus.

Habitus scientiæ hic acquisiti, manent in anima separata. Animæ separatæ quædam, quæ hic sunt, cognoscunt, sed non omnia.

Animæ separatæ possunt cognoscere facta uiuentium, per animas nouiter decedentium, uel per angelos, uel per demones, uel deo reuelare.

Animæ separatæ cum solo peccato originali cognoscunt omnia, naturaliter cognoscibilia à ratione, & multa alia.

Vti collatione & discursu est cōnaturalis omnibus animabus beatorum.

Animæ intelligunt per species infusas.

Anima non cognoscit semper se & deū, quia non semper sunt ei præsentia obiectiue.

De animabus uide quoque locos de inferno & purgatorio.

DE INFERNŌ.

Infernus secundum Thomam, est horridus ualde, tenebrosus & pœnalis locus omnium demonum.

Infernus secundum Scholasticos est quadruplex. Primus est profundissimus, & est damnatorum, in quo sunt tenebræ, & quantum ad carentiam diuinæ uisionis, & quantum ad carentiam gratiæ, & cum hac pœna sensibilis, & secundum doctores, proprius est locus perpetuus damnatorum, qui tam pœna sensus, q̄ pœna damni perpetuè puniuntur, ad quem locū nūllus descendit, nisi qui cum mortali in hac uita personaliter perpetrato, sine uera pœnitentia ab hac uita decedit. Et iste locus secundum communem opinionem habet esse in medio terræ, uel sub terra, uel in cētro terrę, id est, in medio. Rationabile enim uidetur, quod immundis & uilissimis peccatoribus pro carcere perpetuo, correspondeat locus uilissimus, talis est in me-

DOCTRINA SCHOLAST.

Oratio terræ, ubi tanquam ad sentinam feces totius mundi coguntur descendere, qui quidem locus multas habet qualitates læsuas.

Infernus creditur esse maxima concauitas, ac per hoc & maximæ capacitatis.

Sicut Deus ex piissimâ misericordiâ preparauit locum quendam amœnissimum, clarissimū & iocundissimum, pulcherrimum & alicissimū electis suis: ita ex seueritate suæ iustitiæ parauit locum turpissimum, nefandissimum &c. ueluti carcerem perpetuum puniendis transgressoribus mandatorum suorum, & est infernus localis. Pœnalis autem infernus est ipsum infernale supplicium, quo cruciantur & puniuntur impij peccatores. Hoc modo tot sunt inferna, quot pœnæ &c.

Verè æstimandum est, hecibi infernum esse sedem sub telluris uertice constitutum. Nam quemadmodum grauiora suapte corporis natura ad inferiora ducuntur, ita terrena deorsum suapte pondere feruntur.

Secundus infernus isto superior est limbus puerorum, in quo sunt pœnæ duplices prædictæ, sed nulla pœna sensus, sed pœna dāni, quæ est carentia diuinæ uisionis, & beatæ fructiōnis, eo quod perpetuò peccato originali manent maculati.

Tertius super hunc, in quo sunt tenebræ carentes diuinæ uisionis, non autem tenebræ gratiæ,

tia, sed est ibi poena sensus, in quo sunt animæ purgandæ, & poena damni, utraque tamen temporalis.

Supra hunc tertium est & quartus, tenebrosus, quantum ad carentiam luminis gloriæ, & non gratiæ, & in quo nulla est poena sensus, in quo fuere patres ab omni debito peccati purgati: ad hunc infernum descendit Christus, & secundum multos doctores etiam ad locum secundum purgatorij, omnes suos amicos, id est, gratia sibi incorporatos eripiens. Nō autem ad limbum puerorum, nec ad infernum damnatorum descendit, quare & nullum de his locis liberavit Christus.

Animæ patrum per descensionem Christi factæ fuerunt beatæ (& licet statim post mortem Christi habuerint beatitudinem) & sic paruit eis coelum, quantum ad premium beatificū, sed non quantum ad locum. Cuius ratio est, quia Christus in oībus primatum debuit habere, unde omnium ascēso debuit differri usque ad ascensionem Christi: unde animæ sanctorum, nec statim fuerunt eductæ de limbo, nec statim in cœlesti paradiso fuerunt collocatæ, diuina dispensatione hoc faciente ad nostram salutem.

Quod Christus dixit ad latronem: Hodie mecum eris in paradiso: paradisos ibi non dicitur locus ille empyrei, nec locus paradisi terrestris, sed ipsa Dei uisio,

DOCTRINA SCHOLAST.

Anima Christi permansit in inferno usq; ad tertium diem resurrectionis, quo limbus factus est paradysus, propter aptam Dei uisionem, in quo & latro receptus est, secundum uerissimam Dei promissionem.

Licet pœna infernalis sit maxima, tamen nō tollit peccatum, quamuis ipsum manentem ordinet sub iustitia diuina.

Etiā damnatis piacularia suffragia opitulantur, non quantum ad pœnas peccatorum, pro quibus damnati sunt, quouis modo releuādas, nec quo ad pœnam damni, nec quo ad pœnam sensus.

Pro damnatis quoq; orandum est, quia latro in morte pœnituit, sed non publicè, uerū in secreto.

Cum in damnatis sit diuersitas peccatorum, erit etiā diuersitas pœnarum, unde cū in peccato sit auersio à creatore, & cōuersio ad bonū commutabile, & deordinatio cōtra dictamen rectæ rationis, meritō pœna uariabitur propter ista, unde propter auersionē fit carentia uisionis Dei: propter cōuersionem fit pœna materialis incendi, propter inordinationem autem rationis & uoluntatis erit pœna uniuersi, quæ cōsistit in afflictione uaria & acerba, atque æterna.

Damnati uident usq; ad diem iudicij gloriam beatorum in uniuersali, & non in particulari.

lari, quia uident eos in magna gloria, sed non in quasi.

Octo genera poenarum in lege esse conscripsit Tullius, scilicet damnū, uincula, uerbera, talio, ignominia, exiliū, mors & seruitus, quæ omnia possunt poenis infernalibus aptari.

Infernus quadruplex est, damnatorum, puerorum, purgandorum, & sanctorum patrum. In primo sunt tria: tenebrę gratiæ, tenebrę gloriæ, & pœna sensus. In secundo sola duo. In tertio tantum secundum & tertium. In quarto tantum secundum.

Infernus est in centro, id est, in medio terræ.
Infernus probabiliter ponitur sub terra.

DE LIMBO.

Christus descendit ad limbum patrum, quæ appellatio est scripturæ satis nota.

Patres ueteris Testamenti descenderunt ad limbum.

Carentia uisionis Dei, nō est pœna adfligens pueros, & alios in limbo.

Sancti in limbo, statim post passionem Christi, uiderunt essentiam Dei.

Limbus est pars superior inferni, in quo detinebantur saluandi, quousque debitum primi parentis per mortem Christi solueretur.

Christus descendit ad inferna, id est, limbum

DOCTRINA SCHOLAS.

Quod autem Pſal. i. dicitur: Eruisti animā meā ex inferno inferiori, non est contrarium. Dicitur enim ibi limbus infernus inferior respectu aëris caliginosi, in quo ut in suo inferno adfligūtur modo maligni spiritus, unde respectu illius aëris, quo ad sitū, limbus hoc est superior pars inferni, dicitur infernus inferior.

Limbus paruulorū aut puerorum, est locus proximus damnatorū, & ideo est locus uilis, respondens infectioni carnis, quę est naturalis ex p̄ctō originali. In hunc locū descendūt paruuli, qui decedunt in peccato originali, quibus nulla pœna debetur, eō quod nullū cōmiserunt peccatum actuale, debetur tamen eis pœna damni, quę est carētia diuinę uisidōis & beatificę fructio nis, eō quod perpetuo manent originali peccato maculati. Et iste limbus dicitur cōiunctus inferno, quamuis in eo nulla sit pœna sensus.

Postquam Christus ianuas cœli aperuit, tunc sinus Abrahę factus est locus glorię, scilicet ipsum cœlum empyreum.

Suffragia non profunt illis, qui sunt in limbo puerorum, quia non sunt in statu salutis.

Nec passio Christi profuit illis, qui fuerunt in limbo puerorum.

Suffragia non profuerunt illis, qui fuerunt in limbo patrum ante mortem Christi.

Liberauit Christus omnes illos ex limbo, qui meriti sui capaces esse poterāt, sicut fuerūt sancti

Sancti patres, qui non propter reatum personæ, sed tantum propter reatum naturæ detinebantur.

Nec paruulos liberauit Christus è limbo, quia de corpore Christi non erant per fidem, uel per fidei sacramentum.

Sinus Abrahamæ dicitur limbus ille, è quo Christus patres liberauit, quia Abraham ibi fuit, sed nunc cælum empyreum est sinus Abrahamæ, quia ibi est iam Abraham.

A nullo prædictorum locorum est transitus ad alium, nisi è tertio ad quartum, hoc est, de purgatorio ad limbum patrum.

Ex iam dictis patet, quare cõtamus. Libera animas omnium fidelium defunctorum de manu inferni de profundo lacu &c. quia ibi infernus sumitur pro purgatorio, sicut & ibi sumitur pro limbo, quando Christus dicitur ad inferos descendisse, uel infernum destruxisse.

Limbus patrum est supra limbum puero- rum, & uterque est supra purgatorium & infernum, licet sint contigui, & differant in pœnis, secundum quod consonat sanctorum dictis, & reuelationi factæ multis.

In limbo patrum erat quies, per immunitatem pœnarum, non autem per immunitatem desiderij.

Sancti patres in limbo habebant fidem & spem, quia nõ euacuabantur, nisi per uisionem Dei per essentiam,

DOCTRINA SCHOLAST.

In limbo patrum erat dolor de dilatiōe gloriæ, non autem pœna sensibilis pro peccato.

Limbus patrū clausus fuit à Christo, ne quis ulterius introeat.

DE PURGATORIO,

suffragijs & exequijs,

Purgatorium ex multis scripturæ locis probari potest.

Animæ in purgatorio quærunt requiem, & horrent pœnas.

Animæ suffragijs uiuentium liberantur ex purgatorio.

Ex purgatorio patet ad uitam æternam aditus.

Canonicæ pœnitentiæ etiam in purgatorio locum habent.

Pœna Canonica in pœnam purgatorij mutari potest, & in illo persolui.

Animarum horror in purgatorio minuitur, charitas uerò augetur.

In purgatorio Papa non solum perfectissimis, sed etiã alijs quibuscunq; omnino omnes pœnas remittere potest.

Non sequitur. Papa redimit animas ex purgatorio propter pecuniam ad structuram Basilicæ S. Petri: ergo ex charitate obligatur euacuare purgatorium, & animas gratis ex illo liberare.

Nec

Nec sequitur. Iniuria est pro redemptis orare: ergo Papa debet exequias & anniuersaria defunctorum remittere, & à beneficijs pro illis seruandis institutis, recedere.

Purgatorium probatur ex sacra scriptura, quæ est in Canone.

Animæ in purgatorio sunt securæ de sua salute.

Animæ in purgatorio non peccant, etiam si quaerant requiem, & horreant pœnas.

Animæ suffragijs uiuentium liberantur ex purgatorio, nec opus habent, ut ipsæ per se satisfaciant pro peccatis.

Animæ in purgatorio sunt extra statum merendi, & augendæ charitatis.

Animæ in purgatorio satisfaciunt pro peccatorum pœnis, à quorum culpis absolutæ, hic non satisfecerunt.

Erroneum est, Deum à morituro non requirere aliam, quàm mortis pœnam.

Animæ in purgatorio certæ esse possunt de sua salute, & anxie cupiunt nostra suffragia.

Papa habet absoluere animas à pœnis in purgatorio.

Anniuersaria, uigillæ mortuorum, depositiones, septimus, tricesimus, fraternitates, oblationes &c. piæ sunt ceremoniæ, quibus iuantur animæ in purgatorio.

Præceptū dei habemus orandi pro mortuis.

Missæ

DOCTRINA SCHOLASTI

Missæ iuuant mortuos, ut liberentur ex purgatorio.

Non est Christianus, qui se non implicet Missis pro defunctis.

Purgatorium satisfactionibus redimitur, satisfactiones redimuntur pecunia.

Pœnæ purgatoriæ sunt satisfactiones seu satisfationes pro pœnis purgatoriæ.

Agite pœnitentiã ait Christus; ergo ferendæ sunt pœnæ purgatoriæ post hanc uitam.

Pœnæ æternæ non remittuntur, nisi propter pœnam purgatoriæ, aut satisfactiones canonicas, hoc est, propter certa quædam opera non debita &c.

Hæresis est dicere, imperfectam charitatẽ moriturus ferre secum necessariò magnum timorẽ, qui per se solus satis est loco pœnæ purgatoriæ, & impedit introitum regni Dei.

Per indulgentias extrahuntur animæ ex purgatorio absolutæ.

Animæ in purgatorio, iudicio dei reseruantur, ad certum tempus tantum.

Animæ duæ uel tres per indulgentias sepe extrahuntur ex purgatorio, tacito occulto diuinæ seueritatis.

Purgatoriũ est locus, in quo est simul pœna sensus & damni, utraq; temporalis.

Animæ quædam ex specialibus causis in locis purgantur, in quibus deliquerunt.

Pœna

Pœna purgatorij est maxima. Nam sicut dilectiones spirituales sunt intense multũ, & præcellunt corporales, ita & tristitia de absentia super excellit omnem dolorem corporeum.

In purgatorio solatiũ tamen est in afflictione, ex certa spe beatitudinis, & ecclesie spiritualibus subsidijs & pijs amicorũ suffragijs, et quia charitas in eis cõgaudet ueritati correctionis.

Animabus in purgatorio, per modum suffragij, profunt indulgentiæ.

Suffragium est secundum scholasticos, quo animabus in purgatorio subuenitur.

Sciendum est & malorum parentalia opitulari mortuis.

Suffragia facta per unum uiuum profunt alteri uiuo propter charitatis unionem, sed sic prodest bonum factum aliĩ bono, secundum illud: sanctorum communionem, & particeps ego sum, quia una est omnium fidelium uniuersalis ecclesia charitate coniuncta, quæ est societas & amicitia spiritualis, Vnde sicut quãdo est cõtracta societas omnium bonorum inter aliquos, quicquid unus lucratur oĩbus est commune, sic spiritualiter, non aut peccatori, qui non est de corpore Christi, sed mēbrum diaboli, quia non est cõuentio uel cõmunio Christi ad Belial &c.

Suffragium uiui prodest mortuo propter charitatis unionem, & sic omnia bona bonorum profunt mortuis, etiam si fiant pro uiuis, sicut

Missa,

Au.

DOCTRINA SCHOLAST.

Audienda est Missa pro salute uiuorum & defunctorum.

Mortui uiuunt in memorijs uiuorum, & sic omnes Missæ eis profunt, in quibus est unum memento pro mortuis. Profunt autem propter intentionem uiuorum.

Profunt insuper suffragia omnibus & solis, qui sunt in purgatorio, qui possunt per alios satisfacere, qui non possunt per seipsos.

Suffragia autem quibus iuauamus defunctorum animas, sunt preces sacerdotū, id est, Missæ, quæ inter cætera plus ualeat ad educendum è carcere.

Item sanctorum precibus iuantur animæ, non solum in patria, qui orant pro socijs suis, sed etiam precibus iustorum uiuorum, & precipuè oratione dominica. Item Psalterio quod est oratio spiritus sancti.

Animæ defunctorum quatuor modis soluentur, aut oblationibus sacerdotum, aut precibus sanctorum, aut charorum elemosynis, aut ieiunio cognatorum.

Curatio uero funeris, cōditio sepulture, pompæ exequiarum, magis sunt uiuorum solatia, quàm subsidia mortuorum.

Vigiliæ quoq; profunt mortuorum, ab ecclesia institutæ.

Soluentur elemosyna charorum, quia elemosyna à morte liberat, & facit inuenire uitam æternam,

æternam, quia etiam includit orationē & ieiunium, ad quæ tenetur eleemosynam recipiens.

Soluuntur quoque animæ ieiunjs, & quibuscunque afflictionibus corporalibus. Sicut beatus Dominicus catena unam disciplinam accipiebat, pro illis in purgatorio.

Liberantur etiã animæ defunctorum indulgentijs prælatorum, sicut enim prælatus potest dispensare thesaurum ecclesiæ, sic priuatus bona propria.

Sepultura quoque prodest uiuis & defunctis, ad astringendum fidem resurrectionis.

Mortuo profunt hæc ceremonialia circa sepuluram, cera, oleum, oblationes, serica &c. quia talia cedunt in honorem Dei, & utilitatem pauperum uel ministrorum, ut si de panno serico fiat altaris paramentum, uel ecclesie ornamentum, uel in pecuniam redactum detur pauperibus.

Profunt & suffragia per malos facta ex opere operato, ut missa mali tantum, quantum boni, item ex opere operante uniuersalis ecclesiæ.

Item ex opere operante profunt suffragia, eius scilicet qui uel rogat uel mandat pro se aliquid fieri, sicut bonus dñs per malū seruum faciendo eleemosynā meretur & satisfacit, quia qui per alium facit, per seipsum facere uidetur, sicut Christus per malos ministros benedicit & baptizat, & sic suffragia à defunctis mādara uel

DOCTRINA SCHOLAST:

petita, per malos exhibita eis profunt.

Si certum est aliquē non esse in cœlo, infidelitas est pro eo orare, sicut & iniuriam facit martyri, qui pro eo orat.

Suffragia non profunt illis, qui sunt in limbo puerorum, quia non sunt in statu salutis.

Si inueniatur mortuus subito, qui prius fuit bonę uitę, in publico oratio pro eo fieri debet, quia iustus, si morte præoccupatus fuerit, erit in refrigerio &c.

Purgatorius ignis corporalis est, per quem tantummodo spiritus iustorum, qui in hac uita non impleuerunt poenitentiam, nec satisfactionem condignam, affliguntur.

Hi qui sunt in purgatorio spem habent euasione, quia sciunt se non esse in inferno, & tamen propter poenarum magnitudinem hoc aliquando non animaduertunt.

In purgatorio duplex poena est, una est poena damni, quæ est de carentia diuinæ uisionis, altera est poena sensus de afflictione ignis, & quantum ad utrumq; minima poena purgatorij maior est maxima poena mundi.

De igne qui purgat animas dupliciter loqui possumus. Quantum ad id, quod primo affligit, sic est corporeus: quantum ad illud, quod proxime affligit & immediate, & sic est incorporeus. Primo modo dicitur ignis naturæ.

Secundo

Secundo modo dicitur ignis similitudinarie;
sic dicitur leo uerus & leo pictus.

Ille autem ignis incorporeus dupliciter potest considerari. Primo, ut est instrumentum naturæ, & sic agere potest in corpus, & non in animam. Secundo prout est instrumentum diuinæ iustitiæ, & sic agit in animam imprimendo illi speciem suam, per quam affligitur, quia uolenter specie illa informatur. Sicut enim anima secundum ordinem naturæ unitur corpori, ut instituat uitam, sic merito secundum ordinem iustitiæ unitur, à quo suscipiat pœnam.

Dæmones non puniunt animas in purgatorio, sed illuc eas adducunt, uel etiam assistunt, ut communiter dicitur.

De loco purgationis sic sciendum est, quod locus ille dupliciter assignatur, aut secundum legem communem, & sic est in uno loco, in parte inferni circa limbum patrum, aut secundum dispensationem specialem, sic purgantur animæ aliquando in diuersis locis, in quibus peccauerunt, hoc autem fit propter aliquam suam reuelationē, propter suffragia eorum, quibus apparent in illis locis, uel etiam propter aliquam uiuentium ædificationem.

Ignis purgatorius plus uel minus cruciat, secundū quod quis plus uel minus decremabilis seculi tulit. Oportet enim priusq̄ dei facies uideatur, q̄ lignum, foenū, stipula, maiora, minora &

DOCTRINA SCHOLAST.

mediocria uenialia per cremationem totaliter
cōsumantur. Prædicta uerō pœnæ diuersitas, nō
est diuersitate ignis agētis, sed subiecti patiētis,
sicut sub eodem sole unus plus estuat, alter mi-
nus. Tanto enim quisq; torquetur diutius, quā
to affectus eius uenialibus adhærebat fortius.

Sicut pertinet ad seueritatem diuinę iustitię
bonos propter uenialia purgari in purgato-
rio, ita pertinet ad bonitatem diuinę misericor-
dię eosdem per suffragia reuelari.

Suffragia profunt defunctis, non ad meri-
tum uitę, sed ad absolutionem pœnæ. Et hoc
uel ad pœnarum mitigationem, uel ad celsio-
rem pœnarum liberationem.

Purgatorium negare est erroneum, & à fide
alienum.

Locus purgatoriū est duplex, sicut habēt san-
ctorum dicta, & reuelationes illis factę, cōmu-
nis & coniunctus inferno, scilicet superior eo,
& specialis secundum dispensationem Dei.

Idem est ignis inferni & purgatoriū.

Ignis purgatoriū est eternus secundum sub-
stantiā, sed est temporalis secundum effectum
purgationis.

Animę in purgatorio non solum purgantur
à Dei iustitia, sed deducuntur illuc ab angelis,
dęmones autem comitantur & assistunt.

Aliquis in purgatorio diutius moratur, qui
minus affligitur, & è conuerso.

In purgatorio diutius torquentur alijs, qui ad uenialia magis fuerunt immerſi.

Qui ſunt in purgatorio non poſſunt peccare uenialiter, quia non habent fomitem ex quo cauſatur.

Exiſtens in purgatorio eſt uiator ſecundum quid, in quantum retardatur à beatitudine, nō autem ſimpliciter.

Qui ſunt in purgatorio ſciunt ſe eſſe liberandos, alio qui non peterent ſuffragia.

Conſuetudo ſuffragiorum eccleſiæ pro mortuis incepit ab Apoſtoliſ.

Suffragia proſunt mortuis, ſicut & uiuis.

Inter ſuffragia pro mortuis, principale eſt euchariftia, ſecundum eleemoſynę, tertium ratio, quartum cætera bona.

Suffragia eccleſiæ ualēt ad tria, ad augmentum gratiæ, cuſtodiam uirtutum, & ad defenſionem ab hoſte.

Mortuus patitur detrimentum, ſi tardetur exequutio eleemoſynarum, quas prius mandauit fieri, nō qui dem quo ad meritum, ſed quo ad effectum remedij.

DE INVOCAZIONE, adoratione, imaginibus, reli quijs & cultu ſanctorum.

Chriſtus pꝛincipuus apud patrem interceſ-

DOCTRINA SCHOLAST:

for est, sancti minus principaliter sunt intercessores.

Inuocatio & adoratio rectè tribuuntur sanctis, ut cultus.

Meritis sanctorum nos adiuuari piè credendum est.

Imagines sanctorum in summo honore habendæ sunt.

Impietatis est dicere, Mariam nullam habere apud Christum prerogatiuam in causa salutis.

Maria nunquam errauit, nec errare potuit.

Maria concepta est sine peccato originali.

Maria est aduocata nostra, sicut & reliqui sancti sunt nostri aduocati.

Hæretici sunt, qui improbant cantica de sanctis, ueluti: Salue regina, Regina cœli &c.

Oratio Mariæ, & aliorum sanctorum uita defunctorum, longè excellit orationē uiuentium.

Sancti etiam propter temporalia colendi sunt.

Et si per Christum habeamus accessum ad patrem, ideo tamen non cadit fiducia sanctorum.

Discursus hominum ad ecclesias sanctorum, Deus facit.

Sancti magis honorandi sunt, propter eorum uitam, quàm doctrinam.

Reliquiæ sanctorum in summo pretio habendæ sunt, nec condendæ in terram.

Miracula sanctorum probant, sanctos inuocandos esse.

Sancti orant pro ecclesia: ergo sunt inuocandi quoq̃.

Rectè tribuitur sanctis in hoc pars diuinitatis quædam, quia cernunt racitas cogitationes mentium in nobis.

Quæstio est apud scholasticos, de matutina & uespertina cognitione, utrum mane an uesperia audiant sancti.

Non solum inuocare licet sanctos, sed & eorum merita applicare pro alijs.

Sancti non solum sunt deprecatores, sed etiam propiciatores.

Est alio modo distinguendum de mediatoribus intercessionis, & mediatoribus redemptionis.

Sancti planè sunt mediatores redemptionis, etiam mediatores intercessionis.

Christus durior est, sancti placabiliores: ergo hi primum quærendi sunt.

Fidendum est meritis sanctorum, propterea quæ reputamur iusti.

Merita sanctorum in indulgentijs applicantur pro alijs.

Ordo institutus à deo est, ad auxilia sanctorum cõfugere, ut eorum meritis & uocis saluemur, Gabriel.

DOCTRINA SCHOLAST.

Sana forma est in articulo mortis sic loqui :
Mater gratiæ, nos ab hoste protege.

Christus iudex & ultor est, quare opus habemus sanctis intercessoribus.

Maria nostra aduocata, interpellatrix, mediatrix &c.

Singulis sanctis certæ procuraciones commissæ sunt, ut : Anna diuitias largitur, Sebastianus arcet pestilentiam, Valentinus medetur morbo comitiali, Georgius tuetur equites &c.

Imagines sanctorum colendæ sunt, quia inest eis uis quædam.

Licitum & piuum est, sanctorum reliquias & imagines uenerari.

Iuris diuini est canonizare sanctos.

Opus pœnale sanctorum potest considerari duobus modis. Vno modo, ut est meritorium, & sic non transgreditur personam, nisi solum meritum Christi, qui sibi plus meruit & alijs, quàm accepturus sit in seipso. Secundo modo pro ut est satisfactorium, & sic multi plus satis fecerunt, quàm debuerunt, iuxta secundum sensum dixit Apostolus, ad Coll. 1. Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi, & totius ecclesiæ, & iterum : omnia facio propter electos, ut & ipsi salutem consequantur, hinc Iob quoque clamabat : Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas quam patior
in

In statera, quasi arena maris, hæc grauior apparet. Iob igitur satisfecit pro peccatis ultra cōdignum, & opera sua in quantum satisfactoria excedebant pœnam, peccatis suis debitam.

Opera sanctorum meriti dono pariter uigent & satisfactionis. Quòd autem sint meritoria, certum est ex 5. cap. Mat. Beati estis, cum maledixerint uobis homines &c. gaudete & exultate. Ecce enim, merces uestra copiosa est in cœlis.

Satisfactio sanctorum superabundat, ita, quòd illorum superabundantia merita alijs per indulgentias applicentur. Iob. 6. Vtinam appenderentur peccata mea &c.

Satisfactio superabundans prodest egentibus ex intentione sanctorum operantium. Secundo Mach. 12. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis, exoptare, ut à peccatis soluantur. Ad Col. 1. Ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus pro uobis, & adimpleo ea, quæ defunt passionibus Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia. Posteriori ad Tim. 2. Omnia sustineo propter electos, ut & ipsi salutem consequantur.

Opera sanctorum ecclesiæ uocantur thesaurus cœlestis. Matth. 5. Thesaurizate uobis thesauros in cœlo &c. Ad Col. Passiones adhuc defunt.

Peritoria meritorum Ecclesiæ nondum est

DOCTRINA SCHOLAST.

plena, nec adimplebitur, nisi cum seculum finitum fuerit. Peritoria autem uas est uel domus, ubi pariter multa inferuntur.

Reliquiæ sanctorū, uel pulueres, in quos reducta sunt corpora, adorari possunt habitudine specialis cōiunctionis, uel unionis. Itē, crux Christi, flagella, clauī &c. adoratiōis cultu prosequi, secundum prædictum modum licet:

Vestes, aut aliæ res in sanctorum usum per corporum aut mēbrorum attactum uenientes iuxta prædictum modum adorare licet.

Imaginum introductio nō fuit absq; rationabili causa. Propter triplicem. n. causam introductæ fuerunt, uidelicet propter simpliciū ruditatem, propter adfectuum tarditatem, propter memoriæ labilitatem.

Præcipua ratio est, cur humana religio admittit sacras ueneranda scq; sanctorum imagines, ut simplicioribus esset memoriale perpetuum, & deuotionem sapientium excitarent.

A uisibilibus imaginibus discimus transire mente ad inuisibilia; à corporalibus ad spiritualia: ille namq; est finis imaginum:

Simulachrorum cultus introductus est, tum ad incolumitatis nostræ memoriā excitandam, tum ad hebetiorū hominū ingenia admonenda, quando quidē uehementius in hominū mentes influuit aspectus, quàm auditio.

Cultus imaginum à Christo introductus pu-

tur, qui Abagaro regi effigiem suam in linteopictam milit, Eusebio teste. Quod quidem genus cultus postea est senatusconsulto confirmatum, promulgatumque, ut diuorum imagines in delubris pingerentur. Ex quo facile intelligi potest, sanctorum simulachra esse colenda &c.

Quod si sanctorum imagines colendæ dicuntur, nemini dubium esse potest, quin sospitatorum Christi crux augustius sanctiusq; colidebeat.

Imagines rerum adorandarum, eadem specie adorationis adorandæ sunt, qua res representatæ, tam capiendospecies illas propriè, quàm communiter & analogicè, ut imago Christi, uel beatæ uirginis, ut representet mihi Christum crucifixum, adoranda est latria largè accepta, scilicet cum formo actum, quo credo Christum & Deum & hominem per istiusmodi imaginem representatum esse, & crucifixum, & diligo eum talem. Illi actus sunt latria, propriè dicta. Suo modo dicendum est de imagine uirginis gloriosæ, quæ hyperdulia adoratur, & ceterorum sanctorum, qui dulia uenerantur.

De reliquijs sanctorum, uestimentis, & rebus, quibus ad Dei honorem usi sunt, per ea merendo, adorandæ sunt dulia, uel hyperdulia, quod nihil est aliud, quàm recognitio eorum ut partium, uel coniunctarum sanctis.

Anima.

DOCTRINA SCHOLAST.

Animabus sanctorum debetur eadem adoratio, quæ sanctis, nam propter animas sanctas, totum compositum est sanctum.

Reliquiæ sanctorum sunt uenerandæ, tanquàm ea, quæ fuerunt partes corporum sanctorum, saltem secundum materiam earum: partes autem solum adoratione adorandæ sunt cum toto. Cum ergo sancti dulia adorandi sunt, simili adoratione duliæ eorum reliquiæ sunt adorandæ: simili dixi, sed non eadem adoratione, quia adoratio duliæ analogicè attribuitur sanctis & partibus, quæ non sunt creaturæ rationales, id est, partibus materialibus propter animam rationalem, cui debetur dulia propriè dicta, siue sit actu pars, siue fuerit pars. Cæteris partibus puta corpori uel parti eius debetur dulia analogicè, siue sit actu pars sancti, siue aliquando fuerit pars eius.

Reliquiæ sanctorum sunt uenerabiliter honorandæ. Nam per contactum illarum, multâ dominus beneficia contulit ad earum dignitatem declarandam.

Suo modo dicendum est de cæteris, ut armis triumphalibus, uestib. sepulchris, & alijs olim ad usum sanctorum pertinentibus. Generaliter autem omnia coniuncta adorandis eadem specie adorationis analogicè adoranda sunt, quibus ea, ad quæ coniuncta fuerunt, adorantur propriè: si latria, latria: si hyperdulia, hyperdulia:

lia: si dulia, dulia & cæt.

Matri Christi debetur adoratio propria, quia ipsa rationis capax est. Vnde cum diuam uirginem adoramus, eius beneuolentiam captamus & desideramus: cum uerò crucem Christi adoramus, non intendimus placere cruci, sed cruci fixo.

De adoratione crucis, & sanguinis Christi, uide locum de Christo.

Credendum est, Mariam glorioso corpore in cælum esse assumptam.

Duplex est confirmatio: altera uia, altera patriæ. Confirmationis uia confirmata fuit uirgo gloriosa, ita quòd mereri potuerit, & nullo modo assistente gratia diuina, id est, gratuita dei uoluntate eam peccare prohibente.

Item S. Ioannes fuit confirmatus in uia, & habuit impossibilitatem peccandi.

Beata uirgo in conceptione filij, licet nò antè habuit impossibilitatem peccandi, nec unquàm infecta fuit aliquo peccato, nec originali.

Tempore passionis Christi tota Ecclesia & fides Ecclesiæ Christianæ in Maria matre Christi remanserat.

Sanctus quilibet habet aliquam præeminentiam secundum spiritualem usum alicuius uirtutis.

Sancti quadruplicem prærogatiuam consequuntur à Deo, scilicet, quia sunt electi per prædesti-

DOCTRINA SCHOLAST.

destinationem, formati per gratiæ infusionem, recti per dilectionem, & serui per operationis debitum.

Tria præparat Deus sanctis, locum æternæ quietis, regnum æternæ dignitatis, & mensam æternæ consolationis, idq; ex merito aliqua ex parte.

Seruimus sanctis, non quasi obnoxij eis, sed uirtute reuerentiæ, quia sunt nostri doctores per doctrinam uel administrationem, uel intercessionem & exemplum.

Maria à nullo unquam concupisci potuit, licet fuerit corpore pulchra.

Maria fuit sanctificata in utero, antequam nasceretur.

Maria fuit bis sanctificata, semel in utero matris, secundo quando concepit Christum. In prima fomes fuit ligatus, in secunda totaliter ablatus.

Maior sanctificatio fuit in Maria, quam in Ioanne.

Maria est perfectè beata secundum corpus, quia unà cum glorioso corpore fuit assumpta in cœlum.

Maria meruit portare Christum, hoc est, meruit gradum puritatis & sanctitatis, quo congrue esset mater Dei.

Maria non sedet ad dexteram Dei, sed ad-
stat ramen.

Maria habuit perfectissime aureolam uirginitatis.

Maria est super omnes choros angelorum.

Puritas hæc fuit beatæ uirginis, quod à peccato originali & actuali fuit immunis.

Reliquiæ sanctorum uel diuina uerba, licite portantur suspensa ad collum, si portentum ex fiducia Dei & sanctorum, quorum sunt reliquiæ.

DE CONIUGIO SACERDOTUM, & CÆLIBATU.

Coniugium sacerdotum suspensione officij puniri debet.

Dicere matrimonium omni statui, etiam sacerdotali esse præceptum, ad uitandum fornicationem, est doctrina Aismodei.

Coniugia sacerdotum seruiunt ad ignominiam & infamiam status sacerdotalis, & Romani imperij.

Nullum exat præceptum scripturæ, quod præcipit sacerdotibus uxores ducere.

Matrimonia sacerdotum illicita sunt, & contracta solui debent.

Ideo sacerdotes non debent contrahere matrimonium, quia cælibatus mundities est.

Cælibatus meretur remissionem peccatorum, & reconciliationem.

DOCTRINA SCHOLAST,

In ueteri Testamento, sacerdotes tempore ministerij abstinuerunt se ab uxoribus, ergo sacerdotes noui Testamenti se abstinere debent, & quia noui Testamenti sacerdotes semper orare debent, igitur semper continere debent.

Continere uerè est homini possibile.

Status uirginitatis est supra statum conjugalem, & illo non est melior supra terram.

Cœlibatus est angelicum uitæ genus, gratissimum Deo sacrificium, quod meretur remissionem peccatorum, meretur aureolas, fert centesimum fructum, & alia infinita.

Coniugium sacerdotum mortis supplicio puniendum est.

Lex de perpetuo sacerdotum cœlibatu, diuinitus reuelata est.

Scriptum est; Mundamini, qui fertis uasa domini: ergo mundi debent esse sacerdotes: mundi autem esse non possunt, quando ducunt uxores &c.

Coniugium sacerdotum est hæresis Iouiniani.

Votum castitatis etiam ante pubertatem emissum ligat.

Statutum de cōtinentia clericorum fecit Ecclesia, quia potuit, quia licuit, quia decuit, quia expediens fuit, & Latini tale statutum libenter super se receperunt, sed Græci dederunt tergum, nec in tam nobile statutum consenserunt, ideo ablatum est ab eis regnum &c.

Vir

Virginitas ultra cōiugalem castitatem addit perfectionis statū, & differre uidentur, sicut uirtus imperfecta & perfecta.

Actus uirginitatis est, abstinere à concubitu propter deum, hoc est, illo modo, quo deus uult abstinere talem. Vult autē deus eo modo, quo recta ratio dicitur.

In aliqua nesciente, inuita & furiosa, & si uiolaretur, manet uirginitas, quia non tam in carne est, quàm mente.

Virginitas perfecta semper maioris est meriti, quàm imperfecta.

Virgo uiolenter oppressa, potest tamē aureolam nō amittere; unde dixit Lucia: Si inuitam me corrueris, merces mihi duplicabitur &c.

Virginibus debetur fructus centesimus, & hoc quia cōlestem uitam ducūt, quę significantur per centum, quia numerus ille de læua transit ad dexteram. Vnde uersus:

Virginę dabitur centesimus integritati;

Virginitas non requiritur in ordinandis, quę consecrantur in ministros, non in sponso.

Si Adam non peccasset, uirginitas non esset perfectior cōtinentia cōiugali, sed quia peccauit; igitur uirginitas est cōtinentia cōiugali perfectior. Virgines nō uiduę uel cōiugatę gerūt figuram Ecclesię Christo desponsatę.

Virginitas obstricta uoto non potest amitti sine peccato mortali.

DOCTRINA SCHOLAST

Virgines melius possunt seruire deo, quàm coniugatae: Item, seruitus uirginum acceptior est Deo quàm seruitus coniugatarum.

Virginitas laudatur octupliciter: quia carnis munditiam conseruat, animam decorat, & ornat, angelis coeli assimilat, Christo desponsat, Deo adiungit, & adproximat. ceteris statibus praependat, odorem bonae famae spirat, adnuptias aeternas inuitat.

Castitas conjugalis non est uirtus specialis supra castitatem, quia non habet laudem, nisi abstinentiae ab illicitis delectationibus, nec castitas uidualis, quia non est perfecta.

Castitati attribuitur quidem decor, sed uirginitati excellentissima pulchritudo.

DE SCRIPTIS PATRUM.

Impium est dicere, Patres errasse:
Fatum est, quicquid superstitiosum esse apud Patres.

Quicquid scribunt patres. pie credendum est.
Patres sic dixerunt, ergo credendum est.
Non est plus credendum simplici laico, etiam si scripturam alleget, quam patribus.

Quatuor doctores Ecclesiae, quando discor-
dant, tunc in disputationibus subtilibus & qua-
sitionibus praefertur Augustinus, in translatio-
nibus

nibus uel historialibus & interpretationibus, præfertur Hieronymus, in moralibus Gregorius, in sermonibus & iudicijs Ambrosius.

Pro certissima regula tenendum est, quòd dicta sanctorum ab Ecclesia approbatorum sunt firmiter tenenda, & præcipue quatuor doctorum usq; ad ultimum iora seruari debent, et defendi usq; ad sanguinis effusionem.

Quando patres discordant, decisio spectat ad Papam, in articulis fidei & rebus spectantibus ad salutem animæ.

DE DISCRIMINE, SEU delectu ciborum, & feriarum.

Sabbatum significat diei septimi religionem non spiritualement requiem à malis operibus tantum.

Falsum est, post abrogationem legis, omnes dies esse æquales.

De dominico die non minus habemus scripturam, quam olim de die sabbati.

Dies dominica non tantum instituta est, ut homines in illa conueniant ad audiendum uerbum dei, sed etiam ad feriandum, quæ causa potissima est. Discrimina ciborum & feriarum, sunt opera utilia ad promerendam remissionem culpæ & poenæ.

DOCTRINA SCHOLAST.

Discrimina ciborum & feriarum, sunt pars cultus dei, ad p̄merendam iustificationē utilia.

Non postrema pars Christianismi est sita in obseruatione certarū feriarum, rituum, ieiuniorum, uestitus &c.

Peccatum est, negligere discrimina ciborum dierum, uestitus &c.

Peccat, qui in cibis & ferijs trāsgreditur, poluit conscientiam, & cōmittit mortale peccatū.

Dies dominica Ecclesiæ autoritate, pro sabbato instituta est.

Diei dominicæ obseruatio, non quidem est iuris diuini, sed quasi iuris diuini.

Viēs cibo furtiuo & prohibito, peccat mortaliter.

DE SCRIPTURA.

Scriptura habet plures sensus, ueluti literalem, allegoricum &c. nec uerum est, scripturæ esse tantum simplicem sensum.

Multa recipienda sunt circa negociū salutis, quæ tamen in scriptura non continentur.

Periculosissimus error est, dicere, q̄ in cōtrouersijs ecclesiasticis, scriptura pronunciare debeat, quia scriptura utriq̄ parti cōmunis est, & utraq̄ pars illam acceptat.

Intellectus scripturæ ex concilijs & patrum scriptis colligendus est, non ex ipsa scriptura.

Tanta est autoritas Ecclesiæ, ut illi cedat sacra

cra

tra scriptura. Sic Ecclesia tulit sabbatum Iudaicum, non scriptura: sic Ecclesia abstulit circūcisionem, non scriptura. Eccius.

Ecclesia non peccat, & si quædam aufert, quæ in scriptura scripta sunt.

Non perpetuò uerū est, omnia ea, quæ in sacris literis continentur, esse indispensabilia, aut immutabilia, nam etsi utriusq; speciei mentio fiat in sacris literis, tamen Ecclesia postea ordinavit unam speciem. Eccius.

Robur scripturæ à pectorali pontificis scrinio pender.

Papa habet potestatem, scripturam pro se interpretandi, non contra se, quia cum ipse sit uicarius Christi, & Christus sit ueritas, si quicquā cōtra se statueret, idem cōtra propriā uoluntatem, ergo contra ueritatem ageret.

Doctrina Romanæ Ecclesiæ est regula fidei infallibilis, à qua sacra scriptura robur accipit. Syluester.

Quicquid doctrinæ Romanæ aduersum est, id obliquum & hæreticum est.

Simplici laico scripturam alleganti, non est plus credendum, quàm papæ, uel concilijs.

Laico scripturam habenti credendo, fomētum hæreseos est.

Non est putandus theologus, qui nouit triplicem scripturæ sensum adferre.

Sunt multi loci in scripturis diuinis, qui pos

DOCTRINA SCHOLAST.

Sunt trahi ad eum sensum, quem sibi unusquisque sponte præsumit, licet non oporteat.

Rectè sentiunt, qui Matthæi, Marci, Lucae, & Ioannis scripta non agnoscunt, nisi quia de illis Ecclesia perhibet testimonium. Item, rectè statuunt, qui credunt, quòd quia Evangelistæ pro ueris non supposuerint falsa, id non nisi ex testimonio Ecclesiæ patere.

Scriptura tripliciter dicitur sacra: à spiritu sancto, à materia, & ab effectu.

Scripturæ sacræ quadruplex est sensus, literalis, allegoricus, moralis siue tropologicus, & anagogicus.

In parabolicis locutionibus generaliter sensus literalis est, non qui per uerba, sed qui per res & facta designatur.

Bonus scripturæ intellectus ex his quatuor suboritur: ex uiris præditis ingenijs, & exercitatis studio, ex humilibus in iudicio, & ex immunibus ab affectationis uitio. Ex opposito aliterius istorum quatuor solet facile falsus intellectus suboriri.

Hoc proprium est scripturæ diuinæ, insignis ubertas, ut uerba eius singula mysteria sint, quæ tumcuncquideantur humilia. Res insuper loquantur in ea, & docent mores & uirtutes, docent charitatem tropologicè, seu moraliter, docent fidem allegoricè, docent spem anagogicè.

Scriptura sacra lingua una, & multiplex, breuis

uis & latissima, uelut speculum concauum, in quo uariæ relucet facies.

DE IEIUNIO.

Ieiunia ex opere operato merentur remissionem peccatorum, iustitiam, & uitam æternam. Item, necessaria sunt ad iustitiam noui Testamenti.

Ieiunium dicitur abstinētia à cibis & uitijs. Et est duplex, scilicet corporale et spirituale.

Ieiuniū corporale est abstinētia à cibo & potu, intuitu satisfaciendi, uel uitādi peccatū, uel acquirendi uitam æternam. Spirituale est, abstinētia à peccato mortali.

Ieiunium accipitur tripliciter, propriè, communiter, communissimè. Propriè dicitur afflictio carnis secundum gustum: Cōmuniter omnis carnis afflictio, quæ consistit in uigilijs, & flagellis, & ieiunijs propriè dictis. Cōmunissimè abstinētia dicitur ab omni peccato mortali.

Ieiunium strictè acceptum pro abstinētia à cibo & potu, triplex est, scilicet, naturæ, uirtutis, & ecclesiæ.

Ieiunium naturæ est abstinētia cibi et potus integro die naturali. Hoc modo ieiunat, qui per uiginti quatuor horas à cibo & potu simul abstinet. Et tale ieiunium requiritur ad digne suscipiendum Eucharistiam. Hoc modo ieiunio

DOCTRINA SCHOLAST.

um per puram priuationem, & per consequens nec est uirtus, nec actus uirtutis.

Ieiunium uirtutis est actus temperantiæ, & est refrenatio delectationum gustus in cibo, & potu, secundum regulam rectæ rationis, uel habitus ad hanc inclinans.

Ieiunium Ecclesiæ est abstinentiâ à cibo & potu, secundum regulam ab Ecclesia institutam. Est autem regula ab Ecclesia instituta, quòd ieiunus præter cœnam nullum cibum sumat, & per hoc soluit ieiunium, quisquis in die naturali plus quàm semel comedit. Ipsa autem unica comestio cœna dicitur, quia refectio in diebus ieiuniorum fieri solet secundum antiquum Ecclesiæ morem, post uesperas.

Ieiuniorum Ecclesiæ, quædam sunt de præcepto, ut quadragesima tota, exceptis dominicis diebus, & quatuor tempora: Item, uigiliæ apostolorum, præter uigilias Philippi & Iacobi ac Iohannis Euangelistæ. Item, uigilia natiuitatis Christi, & uigilia assumptionis gloriosæ uirginis dominicæ nostræ. Vigilia omnium sanctorum, sancti Iohannis Baptistæ, sancti Laurentij: Item uigilia Pentecostes. Si tamen uigiliæ ieiunandæ cadunt in dominicam, anticipantur quantum ad ieiunium in die sabbati.

Sunt alia ieiunia Ecclesiæ nõ de præcepto, sed de consilio, ut Aduentus domini, item Rogationes: item quarta & sexta feria.

Tres

Tres sunt causæ excusantes quosdam à ieiunio ecclesiæ, infirmitas, paupertas, & labor, siue sit infirmitas languoris, siue infirmitas ætatis, sicut senes sunt & pueri, siue infirmitas conditionis, sicut minor ualētudo personæ, propter conditionem sexus, uel alterius accidentis.

Ieiunium ab ecclesia præceptum obligat ad culpam mortalem omnes fideles ipsum sine excusatione legitima non seruantes.

Dicitur ieiunium præceptum, quia ieiunium de consilio non obligat, nisi fieret ex contemptu.

Ieiunium soluitur tribus modis seu frangitur, sæpius comedendo, cibo non concessio utendo, ut est esus carniū, casei, lactis, butyri, ouorum &c. & negligendo tempus cōmestionis, ut in quadragesima est hora regularis post uesperas dictas, non tamen oportet uesperam diei expectare, sed officij, ut scilicet antequam celebretur officium uespertinum, non edatur.

In alijs ieiunijs sequendus est mos patriæ de tempore cōmestionis, quem qui non seruat, excepta rationabili causa, peccat.

Laudabilis mos est ieiunare, donec appareant stellæ in cœlo.

Ieiunium potissimum propter duo institutum est, propter afflictionem corporis ad satis faciendum pro peccatis, & ad reprimendam

DOCTRINA SCHOLAST.

concupiscentiæ delectationem, qua caueatur
à committendis.

Ministrantibus publicè cibos, quibus ieiunium præceptum soluitur eis, in quibus nulla apparet excusatio legitima, non excusantur à mortali peccato, sed uelut peccato consentientes iudicantur obnoxij.

Ieiunium est subtractio prandij, & post coenam cuiuslibet cibi subtractio usque in sequentem diem.

Ieiunium definit Paulus Cartesius carnificè, quo mens ad superarum rerum contemplationem effertur, facitq; pro scelerum genere satis.

Animæ defunctorum per ieiunia soluantur à purgatorio.

Ieiunium est actus uirtutis scilicet abstinentiæ & temperantiæ elicitiuæ, & aliarum uirtutum imperatiuæ.

Parsimonia uictus & abstinentia efficiunt ieiunium ecclesiæ.

Ieiunium principaliter sumitur propter tria, propter comprimendas concupiscentias carnis, propter eleuationem mentis, & propter satisfactionem.

Ieiunium ex præcepto ecclesiæ est nec essarium absolutè.

Omnes Christiani tenentur ad ieiunia ecclesiæ, nisi fuerint ualde legitime impediti.

Transgrediens præceptum ecclesiæ de ieiunio
excon-

ex contemptu, peccat mortaliter.

Ieiunia quatuor temporum, sunt quasi primitiæ & expiatio totius anni.

Ieiunans in Dominica contra consuetudinē ecclesiæ, uel ex superstitione &c. peccat.

Ieiunium fit in uigilijs sanctorum, causa preparationis ad deuotionem, & causa significationis, quod sancti per afflictiones peruenerint ad gloriam.

Ieiunium & aliæ abstinentiæ & afflictiones corporales medentur animæ.

Comestio carnum soluit ieiunium, nō estus piscium, uel leguminum, nec potus uini.

Oua & lacticia respirantia, sunt interdicta in ieiunio quadragesimæ.

Odor non soluit ieiunium naturæ, nec ecclesiæ, quia non nutrit, sed confortat.

Nimia anticipatio horæ soluit ieiunium, nō autem tardatio horæ.

Nimia uel auida, ardens, laura, uel studiosa comestio, non soluit ieiunium, sed tollit eius meritum.

DE SEPULTURA, PLANCTU, & EXEQUIJS MORTUORUM.

Mortui non sunt pleni actibus bonis.

Sepultura est locus concavus in loco ecclesiastico uel cimiterio factus, in quo corpus catholici conualescit.

Lo.

DOCTRINA SCHOLAS.

Locus sepulture debet fieri apud ecclesiã con-
secratam.

Sepultura inuenta est, ne horror & foetor sit
uiuis, & ad fidem resurrectionis futuræ, & ut
oretur pro defunctis.

Ius sepulturæ dicitur, quod competit eccle-
siæ ad sepeliendum aliquos in suo cimiterio, &
prouenit ex Pontificis autoritate & assigna-
tione, competit uerò generaliter ecclesijs par-
rochialibus.

Prodest sepultura mortuis, in charitate de-
cedentibus, aliquid purgabile secum deferen-
tibus, non per se, sed per accidens, in quantum
scilicet inspicientes sepulturam, memoriam re-
tinent defunctorum, ut pro eis orent. Sed ul-
tra hoc prodest in loco sacro, in quantum sepe-
liens mortuum alicuius sancti patrocínio com-
mittit, cuius precibus credendum est adiuuari.
Et quia cæteris paribus ex diuina ordinatione
triumphans ecclesia specialiter orat pro illis,
qui in loco sacro sunt sepulti. Et quia illi, qui lo-
co illi deseruiunt, tenentur cæteris paribus pro
illis frequentius & specialius orare.

Item luminaria, panni, & alij sumptus, pos-
sunt mortuis prodesse, qui fiunt in sepulturis,
idque per accidens, in quantum per talia homi-
nes excitantur ad compatiendum, & per con-
sequens ad orandum pro eis, & in quantum pau-
peres fructum capiunt, & ecclesia propter deũ
honoratur.

Locus sepulturæ uendi non potest.

Quilibet libere potest eligere locum sepul-
turæ magis religiosum. Vocatur autem locus
magis religiosus, in quo frequentius & hone-
stius, & deuotius pro uiuis & mortuis celebra-
tur, & talia sunt loca in quibus sunt conuentus
fratrum religiosorum.

Sollicitudo pia conferentis temporalia, po-
test cum bono corde nedum in suffragijs con-
ditiones apponere, sed cum hoc loca certa &
honorabilia suæ sepelitionis eligere, cum ap-
pensione insigniorum seu titulorum conscri-
ptione iuxta sui status qualitatem.

Ecclesia his sequentibus personis prohibet
sepulturam, excommunicatis, manifestis usu-
rarijs, illis qui in torneamento moriuntur, rap-
toribus, qui pertinaciter quum possint, in ulta
non satisfaciunt, & in morte non possunt, blas-
phematoribus Dei & sanctorum, illis qui non
semel in anno communicant, nec confitentur,
illis qui moriuntur in peccato mortali notorie,
nominatim interdictis & hoc sub excommuni-
cationis poena, illis quibus interdictus est in-
gressus ecclesiæ: illis, qui sacerdotem filijs tuto-
rem instituit, ludæis & paganis, corporibus ex-
enteratis uel diuisis, qui si de facto sepeliuntur,
debent exhumari si discerni possunt, similiter
paganus uel puer, qui extrahitur mortuus de
uentre matris, nõ est in sacro loco sepeliendus:
si au-

DOCTRINA SCHOLAST.

si autem mortua matre puer uiueret, deberet scindi mater, & puer baptizari, & sic in sacro loco sepeliri.

Mortuus quoque potest excommunicari, non quidem quantum ad sacramenta, quoniam ab illis per transitum ab ecclesia militante, (cuius sunt sacramenta) iam separatus est, scilicet quantum ad id, in quo communicat cum ecclesia, hoc est, quantum ad suffragia generalia ecclesiae, & quantum ad ecclesiasticam sepulturam.

De suffragiis pro mortuis, uide locū de purgatorio.

De orationibus pro mortuis, uide partim locum de purgatorio, partim locū de oratione.

Mortuus patitur detrimentū, si tardetur exequutio elemosynarum, quas prius mandauit fieri, non quidem quo ad meritum, nec ut puniatur, sed quo ad effectum remedij.

Sancti Patres procurauerunt sepulturam, pro suis corporibus sepeliendis, ut ostenderent ea pertinere ad prouidentiam Dei, & ad resurrectionem.

Terra non consecrata in sepulturam, potest emi in sepulturam. Et sepultura iam cōsecrata, potest uendi ratione materię, in necessitate ecclesiae, sicut & calix consecratus ratione materię, non autem potest uendi ratione consecrationis, uel officij, uel processionis in funere alius
cuius

cultus, ut scilicet aliquis pro pecunia ibi sepeliatur, tamen non dantes oblationes debitas pro sustentatione, debent compelli dare secundum consuetudinem, & possunt puniri per sacramentorum subtractionem, non per sacerdotem, cui sunt oblationes faciendæ, ne uideatur pro sacramentorum uel sacramentalium exhibitio-
ne aliquid exigere, scilicet per aliquem superiorum. Quæ fiunt ad ornamentum sepulturæ, profunt uiuis ad solatium, defunctis uerò per accidens, in quantum excitant uiuos, ut orent pro eis, uel in quantum pauperes recreantur, ecclesia decoratur, uel dantur ad reuerentiam Dei, ut cera, oleum &c.

Locus sacer prodest sepulto non ex opere operato, sed ex opere operante, in quantum ipse dum uiueret hoc meruit, uel alij pro eo, ut sancti illius loci, & ministri frequentius & spiritua-
lius orent pro eo.

Sepultura in loco sacro non nocet impio, nisi in quantum eam sibi indignam procurauit, propter humanam gloriam.

Sepulturam non ponit Christus inter opera misericordiæ, sed solum ea quæ sunt euentio-
ris necessitatis.

DE CONCILIIIS ET

Consilijs.

Concilium est infra Papam,

Papa

DOCTRINA SCHOLAST:

Papa extra Concilium habet pronuntiare.
Omnia Concilia à spiritu sancto profecta sunt
& quicquid in Concilijs conclusum est, autho-
rem habemus spiritum sanctum.

Tanta est Conciliorum autoritas, quod ne
mini liceat illis aut illorum gestis, contradice-
re.

Concilium quod uoluntati Papæ in aliquo
refragatur, conciliabulum potius appellari de-
bet.

Concilium generale non potest errare:

Consilia Euangelica supra præcepta sunt, nõ
infra.

Falsum est dicere consilijs seruatis, nondum
impletum esse præceptum Dei.

Consilium plus est præcepto.

Concilijs plus credendum est, quàm simpli-
cilaico scripturam alleganti.

Prima quatuor concilia Euangelio sunt æ-
qualia.

Concilio sine scriptura plus credendum est,
quàm laico cum scriptura.

In Concilijs non inuenitur statutum, quod
Romanæ ecclesiæ legem ullam Concilia præ-
fixerint, imò inuenitur, quòd omnia Concilia
per Romanæ ecclesiæ autoritatem facta fue-
rint, roburq; acceperint.

In Conciliorum statutis potenter excipitur
Romani Pontificis autoritas,

Nullus

DE CONCILIIIS. 195

Nullus est ordo in Christi ecclesia, nulla hierarchia, sed perpetuus horror, & sempiterna confusio, ubi negabitur, non licere Papæ cum suis sibi sumere iudicium in Concilijs.

Ecclesia nullum Concilium uniuersale cognouit pro legitimo, quod a Papa non fuit congregatum, & in quo Papa non egit prælidem.

In octo primis uniuersalibus Concilijs, omnia apostolicæ sedis & Romani Pontificis iudicio peracta fuerunt. & tam acta, quam iudicia synodalia prorsus ab unius auctoritate atque iudicio dependerunt.

Figmentum est, & impudens mendacium, imò pura calumnia, quòd quidam dicunt, Pontifices in Concilijs sæpe ex suis traditionibus & consuetudine contra uerbum Dei pronuntiasse. Siquidem Christus rogauit pro Petro ecclesiasticæ hierarchiæ capite, ne deficeret fides eius, ad confirmandos hæsitantes fratres in fide.

Summum iudicium in Concilijs, esse penes supremam & sacrosanctam iurisdictionis auctoritatem, nempe apostolicæ cathedræ, & ecclesiasticæ hierarchiæ præsidis, primum certum est, ex ipsa forma societatis ecclesiasticæ, deinde ex umbra & figura eiusdem in illa synagoga ueteri, in qua omne difficile & ambiguum iudicium, ad præsidem cathedræ & sacerdotes secum

DOCTRINA SCHOLAS.

in eadem ministrantes domino, mandatum est eorum absq; ulla tergiuerfatione, exceptione, discussione sequi definitionem & iudicium, inobedientesq; imperio sacerdotis p̄sidiis, penes quem erat sacrosancta illa iurisdictionis auctoritas. puniri mortis supplicio.

Ex uerbis Christi, Matthæi 18. Dic Ecclesię, quidam statuunt, summum in Concilijs iudicium esse penes ecclesiam. Verba Christi intellecta de unaqualibet particulari ecclesia, quemadmodum illa Christum intellexisse certū est, euidenter falsum est quod dicitur, summum in Concilijs iudicium esse penes ecclesiam. Non enim uniuscuiuslibet particularis ecclesię, est summum in ecclesia iudicium, supremęq; iurisdictionis auctoritas, cum sit ordo inter ecclesias, & inferior subiecta superiorum auctoritati & iudicio, donec ad primam supremamque uentum est, quę secundum formam hierarchie ecclesiasticę de alijs omnibus iudicans, nullius quā Dei iudicio subiacet. Ast uerba Christi nullo modo intelligi possunt de uniuersali ecclesia, quę nullam prorsus iurisdictionis auctoritatē à Christo accepit, nec est idonea ulli correctioni faciendę, ulli peragendo iudicio, ullis actibus iudicialijs, quia dispersa in uniuersum orbem multitudo. Nec ualet quod dicunt, uniuersalia Concilia loco uniuersalis ecclesię esse, cum nullam talem commissionem uniuersalis ecclesię

ecclesiæ demonstrare possint.

Sancti Patres ab initio quotiescunque conuenerunt ob quæstionem aliquam fidei, semper respexerunt ad unam baptismi Petri Cathedralam, non ignorantes ad cuius discussionem definitionemque pertineret omnis fidei quæstio, pro cuius fide, ne quando deficeret, singulariter rogasset Christus, quo remississet confirmandos, suborta inter nos dubitatione aliqua de fide.

Deus in ueteri testamento uoluit ad sacerdotes pertinere, ut suo iudicio discernent, & diiudicarent controuersias, quas circa legem suam contigit oriri, atq; ea, quæ ad fidem, religionem, cultumq; diuinum pertinent: igitur iniuste contendunt, qui iudicium rerum ecclesiasticarum iudicant ad reges, principes uniuersaliumq; sæculorum ordines spectare.

Etsi Romani principes nonnunquam leguntur Concilijs interfuisse, non tamen ut cognitores aut iudices interfuerunt, sed tantum pro seruanda tuendaq; Concilij autoritate, unitate, & concordia.

Cæsares, reges, & principes nunquam interfuerunt Concilijs, nisi prius ab episcopis, perita licentia. Quando autem interfuerunt, non supremum locum occuparunt, uerum infimum locum in sella humiliore.

DOCTRINA SCHOLAST:

Sæculares principes licitè intersunt synodalibus conuentibus, sed non tractatibus nec definitionibus in Concilijs.

Rectissimè sentiunt, qui Cæsares & sæculares principes negant esse cognitores & iudices in Concilijs, sed admittunt eos, ut adminiculatores, fautores, & synodalis definitionis adfertores aduersus hostes pietatis & orthodoxe fidei: huiusmodi synodis interesse quidem possunt sæculares Principes, sed non debent.

Christus dixit: Super Cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisei & ceteri. & addidit: Omnia quæcunque uobis dixerint, seruate & facite, secundum opera uerò illorum nolite facere, dicunt enim & non faciunt. Ex his uerbis apertum est, mala opera uitam quæ perditam Pontificum & aliorum Clericorum qui præsident Cathedræ, hoc est, Concilijs, non tollere debita erga illos obedientiam.

Uniuersalis ecclesia nullam habet auctoritatem iurisdictionis in Concilijs, nec ullam à Christo accepit.

Romani Pontificis auctoritas non est subiecta Concilijs, sed Concilia Romani Pontificis auctoritati.

Omnibus synodis uniuersalibus & synodalibus earundem decretis, definitionibus & sententijs, ut iustis ac pijs auctoritatem accrebitur impartita est semper apostolicę sedis auctoritas.
Nunquam

Nunquam est factum, quod synodalis sententia apostolicæ sedis sententiam & iudicium correxerit, sed subscripserit semper, & uelut normam quandam in obliquabilis fidei & iudicij semper fuerit secuta.

Quod nullus in Pontificem iudicandi ius habeat, ipse uerò cuncta iudicare, uide infra locum proximè sequentem, de primatu Papæ.

Cum Leo 3. à Paschali Primicerio, & Campulo presbytero apud Carolum magnum imperatorem, grauius & de grauibus criminibus accusaretur, & eiusdem instantia eam ob causam, totius Galie, Germanie, & Italiae Romam conuenisset episcoporum synodus, eaq; confidente in beati Petri Basilica, rogasset Imperator episcopos de causa Pontificis, cui accusatores capitale crimen intenderant, uno uelut ore concorditer omnes responderunt, sedem Apostolicam, quod Dei ecclesiarum omnium caput sit, à nemine iudicari debere, quod tam graui responso deterrito Imperatore, reiectisque acculatoribus, omiſſa est omnis ulterior causa inquisitio. Et uel ex hoc uno facto perspicuum est, Papam cunctos habere iudicandos, & à nemine iudicari debere, nec humano iudicio subiaceri.

Questionum & controuersiarum, quæ suboriuntur circa fidem catholicæ ecclesiæ, ipse Pontifex constitutus est iudex & arbiter.

DOCTRINA SCHOLAST.

Pro certo adfirmandum est, summi esse Pontificis conuocare Conciliū, tanquam eius, qui summus est post Christum pastor ouium in rebus præsertim spiritualibus & ecclesiasticis, quarum præcipue Concilium est.

In primis dubium non est, Romanum Pontificem, quem merito maximum eundemque summum uocamus, primum sibi uendicare locum in Concilio, quia sub Ihesu Christo, summo secundum ordinem Melchisedech & in æternum sacerdote, pontificeq; secundum ueritatem maximo, caput sit idemq; princeps totius ecclesiæ, & in hac indubitatus illius Vicarius: proximum deinde locum uendicat sibi Cardinalis Hostiensis ex Priuilegio, quo Romanum Pontificē præ cæteris consecrat. Hunc sequitur in sessione, Patriarcha Constantinopolitanus, hunc Alexandrinus, hunc Antiochenus, hunc Hierosolymitanus. Post hos deinde sedes patriarchales sequuntur aliæ quatuor sedes: Aquileg. Bituricens. Grandensis, & Risangens. Post illos deinde sequuntur alij secundum suæ dignitatis ordinem, ut primò Archiepiscopi, mox Episcopi, deinde Abbates.

Lata sententia in Concilio, hæretici & eorum libri comburendi sunt.

In Concilijs illi opinioni magis adhærendū est, quæ magis uidetur concordare cum dictis sanctorum & determinationibus ecclesiæ, si
au-

autem de alijs rebus, tunc fauendum est ei, qui melioribus rationibus roboratur.

In Concilijs dicta sanctorum ab ecclesia approbatorum sunt firmiter tenenda, & præcipuè dicta quatuor doctorum usq; ad ultimum iota seruari debent, & defendi usq; ad sanguinis effusionem.

Lex uetus dat præcepta, euangelium autem persuadet consilia.

Consilia pertinent ad perfectos, præceptum autem ad perficiendos, sed promissio ad imperfectos, prohibitio uerò ad peruersos.

Præcepta separant nos ab illicitis, sed consilia à concessis.

Per præcepta declinamus peccatum, per consilia declinamus occasiones peccandi.

Per præcepta maximè negatiua fugimus poenam, per consilia præmia cumulamus.

Consilium seruatum affert præmium, non seruatum adducit supplicium.

Ad præcepta constringimur ex debito, sed ad consilia non nisi ex uoto.

Consilium per uotum fuit præceptum.

Consilia euangelica quæ Christus adiecit præceptis, hæc recensentur. Primum est paupertatis, quæ consistit in abdicatione proprietatis. Secundum est obedientia, iuxta illud: Super cathedram Moysis sedebunt scribæ & pharisæi, quod

DOCTRINA SCHOLAST.

dicunt, facite &c. Tertium est castitatis, iuxta illud: Triplices sunt Eunuchi &c. prædicta consilia tria sunt spiritualia & substantialia omnis perfectæ religionis quia suos observatores elongant à malo, non solum quantum ad culpam, sed etiam quantum ad causam. Quartum consilium est charitas, Matthæi 5. Dilige te inimicos uestros &c. Illud quantum ad dilectionem affectus est præceptum, sed quantum ad dilectionem effectus, est consilium, quia inimico uelle gratiam & gloriam necessitas est, sed ostendere illi signa beneuolentiæ, hoc perfectionis & consilij est, unde ad hoc non omnes tenentur. Quintum est mansuetudinis, iuxta illud: Si quis te percusserit in unam maxillam, præbe ei & alteram &c. Ad idem pertinet, qui tecum uult iudicio contendere &c. Unde repetere sua coram iudice infirmis & imperfectis licet, perfectis non. Sextum est misericordie & erogationis, iuxta illud. Omni petenti tribue &c. Septimum est de simplicitate uerborum, ut ibi: sit sermo uester sic sic, non non, &c. Ad hoc consilium reducitur & illud: Non iurabis &c. Octauum est de uitanda occasione peccati, unde dicitur: Si oculus tuus scandalizat te, eijce eum. Nonum est de rectitudine intentionis ac simplicitate finis, unde dicitur: Attendite ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus &c. item, nesciat sinistra tua, quod facit dextra, item, sic luceant opera uestra &c.

stra &c. Decimum de conformitate operis ad doctrinam, ut ibi allegant oneia g. auia &cæt. Item: eijce primum trabem ex oculo tuo &c.

Conciliū solus papa conuocare habet, a quo non potest appellari ad concilium, sed è conuerso.

Præcepta sunt fines consiliorum.

Consilia Christi reducuntur ad tria, ad paupertatem, ad continentiam, & ad obedientiã.

Consilia tria Euangelica secundum se omnibus expediunt, nisi ex dispositione aliquorum quorum affectus ad hæc non inclinatur.

Observatio consiliorum Euangelij difficilior est, quàm præceptorum, quo ad actus exteriores, quo autem ad interiores perfectè è conuerso.

Nullus actus perfectionis cadit sub consilio qui in aliquo casu non cadat sub præcepto.

Genus iupererogationis duplex est, scilicet, totaliter excedens necessitatem salutis & eius de necessitate, licet non quo ad hunc modum.

Secundum potest sub præceptum cadere Ecclesie, uel cuiuscunq; legislatoris, quo ad determinationem modi, non autem primum, sed tantū cadit sub consilio.

Consilium nunquam obligat, nisi per hoc, quod in præceptum trãlit, ex aliquo accidẽti.

Consilij donum dirigit nos in omnibus ordinatis ad finem uitæ æternæ, siue necessarijs, id

DOCTRINA SCHOLAST.

est, præceptis, siue non, id est, consilijs.

DE PRIMATV, DI gnitate, & potestate papæ, & prælatorum.

Romanus Pontifex uicarius Christi est, & successor Petri, super omnes totius mundi Ecclesias, à beato Petro constitutus.

In potestate papæ est, non solum morum articulos, sed & fidei constituere.

Papa non potest errare.

Contra papæ decreta nemini licet sentire.

Papa est supra concilium.

Ius conferendi Ecclesiasticā potestatem, stat penes solum papam, & cui papa committit.

Nemo debet admitti ad munus Ecclesiæ, nisi aut à papa, aut eius uicem tenentibus, electus ordinatus & confirmatus fuerit.

In potestate papæ est, cōdere traditiones æquales præceptis Dei.

Papa potest remittere omnes pœnas, quas arbitrio uel suo, uel canonum imposuit.

Papa plenariam remissionem omnium pœnarum remittere potest.

Papa ab omni pœna hominem soluere & saluare potest.

Papa potest remittere animabus in purgato
rio

rio omnem culpam, quam debuissent in hac uita secundum canones soluere.

Papa in purgatorio non solum perfectissimis, sed & alijs quibuscūq; omnino omnes pœnas remittere potest.

Potestas papæ sola sufficit ad remissionem pœnarum & casuum.

Papa non tantum habet potestatem remittendi peccata in cōtritis, sed etiam illis, qui perfectam contritionem habent.

Romanus pontifex successor Petri, est uicarius Christi, super omnes totius mundi ecclesias, ab ipso Christo institutus.

In manu papæ prorsus est, statuere articulos fidei, imò leges bonorum morum & operum.

Papa potest remittere pœnam pro peccato debitam per indulgentias.

Papa potest absoluerè animas à pœnis in purgatorio.

Dominus noster Iesus Christus relicturus mundū, per spiritum sanctū instituit praelatos in Ecclesia, uicarios suos, qui potestatem habent regiminis, & capita dicuntur & sunt, Ecclesiæ, qui his temere rebellis fuerit, à Christo & Ecclesia discedit.

Præsides Ecclesiæ habent potestatem faciendi mandata & constitutiones, ad honorem dei, & fidelium emendationem, quæ & si propria forma in sacris literis non reperiantur, sunt tamen

DOCTRINA SCHOLAST.

tamen obligatorie in foro conscientiae, ut qui hæc contempserit, Christum contemnat.

Si papa sit præscitus & malus, & sic per consequens membrum diaboli, habet tamen potestatem super fideles.

Non licet alicui diacono uel presbytero predicare uerbum Dei, absq; autoritate sedis apostolicæ, siue episcopi catholici.

Papa est proximus & immediatus uicarius Christi & Apostolorum.

Est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.

Primatus summi pontificis, est super alias ecclesias particulares omnes.

Non rectè sentiunt, qui sic sentiunt: Papalis dignitas à Cæsare inoleuit, & Papæ præfectio & institutio à Cæsaris potentia emanauit.

Etiam is Papa gerit uicem Christi, & Petri, qui non sequitur Christum & Petrum in moribus & doctrina.

Cardinales sunt ueri successores Apostolorum, & si eos non sequantur in doctrina & uitæ moribus.

Papa & si est malus & præscitus, tamen est caput Ecclesiæ militantis.

Papa per rectam & legitimam electionem secundum humanam constitutionem, electus, etsi Christo contrariè uiuit, tamen recta uia intrat in ouile ouium.

Christus & Apostoli non melius gubernarēt Ecclesiam, si uiuerent, quàm hodie gubernatur à pontifice.

Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit eius nomine proprie expresso, est uicarius Christi, & successor Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei.

Autoritas iurisdictionis Papæ, archiepiscopi, & episcopi, in soluendo & ligando maior est auctoritate simplicis sacerdotis, etiam si curam animarum habeat.

Papa omnibus Christianis contritis & confessis. potest concedere indulgentias in remissionem peccatorum, maxime pia loca uisitantibus, & ipsis manus suas porrigentibus adiutrices.

Paulus ad Hebræos ca. 13. iubet obedire prælati; ergo quicquid iubent prælati, acceptandum est.

Item Christus ait Ioan. 10. Oues audiunt uocem pastoris sui: ergo prælati Ecclesiæ quicquid statuunt & præcipiunt, illud oues audire debent.

Papæ sua uoluntas est pro ratione.

Papa omnis iuris fons est.

Papa est super reges & imperatores, & utriusq; gladii maiestate formidabilis urbi & orbi.

Papa non potest errare.

Autoritas papæ maior est, quàm sanctorū.

Pa-

DOCTRINA SCHOLAST.

Papa extra aleam humanorum iudiciorum est, ut qui supra hominis conditionem euolans omni iuri auctoritatem tribuit.

Cor regis in manu domini est, ergo & multo magis cor pontificis.

Papa est uelut homo cœlestis, & angelus ter restris.

Papa nec uult, nec potest errare, quia Christi uicem in terra gerit, & est quoque uirtualis Ecclesia.

Quantum ad sanctitatem attinet, Petrus est sanctior pontifice successore, quantum uero attinet ad ordinis & iurisdictionis clauem, pontifex non est inferior Petro: imò pontifex de iure potest, quæcunq; potuit Petrus.

Papa duplicem gladium gerit: corporalem, quo interdum hostes Ecclesiæ absterret, spiritualem, quo in sede D. Petri omnia mundi regna territat.

Summus pontifex est de iure Romano & de facto maior, potentiorq; omnibus regibus & imperatoribus terræ.

Iurisdictionis papæ extendit se usque ad inferos & in purgatorium usque. Ioannes Angelus Parisiensis palam scribit, animas in purgatorio esse sub iurisdictione papæ, & si uellet papa, posset purgatorium euacuare.

Papa habet potestatem, scripturas interpre
tandi

tandi pro se, non contra se.

Apostolis maior est papa, quia apostoli errare potuerunt, papa non potest.

Officialis aliquis potentior esse potest suo principe.

Quemadmodum ex capite uigor in uniuersum corpus dimanat, ita ex Papa ceu capite, uel si mauis corde, fluit in Ecclesiam magna uis indulgentiarum.

In corpore singula membra suum pensum soluunt, laborāt, quæ caput præscripsit: in corpore autem mystico, Papa solus membrorum omnium officia exequitur, quia remittit eis omnia opera, quæ facere ex debito poenitentiae cogentur.

Iure diuino monarchia & unus principatus in ecclesia necessarius est, quoq; Romæ esse debet. Iurisdictio papæ longa, lata & profunda est.

Nec papa, nec potestas eius à nobis nec potest, nec debet iudicari, ne impij os in cœlū dicamur ponere.

Nemo non infra papam est, potestate & doctrina: ergo nemini etiam uideri debet Papa errare.

Papæ perfernarij sunt eius uolūtatis & ratio ab his portatur in rebus omnibus gerendis. Ratio eius non labitur, qui ius omne habet in suo scrinio, neque labitur uoluntas eius, quia Papa hoc omne, quod uult, agere potest.

DOCTRINA SCHOLAST.

Papa iure diuino super omnes Ecclesias est.

Creare uno die triginta Cardinales, actus est humanus, quia à pontifice homine fieri potest, licet respectu ue, neq; bonus est ille actus, nec malus: non bonus, cum non sit de consilio, nec de præcepto Euangelij nec malus, quia fit à pontifice qui errare non potest.

Sicut pontifex Romanus summum locū occupat, & est summus magistratus, ita iuste summum elementum sibi in uindictam hæreticorum elegit.

Papa iure diuino uicarius Christi est, quia Christus ait ad Petrum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam.

Papa immediatus uicarius Christi est, & apostolorum.

Falsum est dicere, epistolas decretales esse apocryphas.

De necessitate salutis est credere, Romanum pontificem esse super omnes alios ministros Ecclesiæ.

Papæ plus credendum est, quam simplici laico. scripturam alleganti.

Papa iure diuino habet potestatem canonisandi sanctos.

Papa est uniuersalis episcopus super omnes ecclesias, & omnes episcopi à Romano confirmari debent.

Dixit Christus ad Petrū: Rogavi pro te Pe-

tre, ut non deficiat fides tua: ergo pōtiffices Ro-
mani femper manebunt capita orbis terrarū.

Papa potest remittere pœnas, præter eas,
quas uel suo, uel canonum arbitrio imponit.

Pœna à papa impofita, uel à canone, pœna
eft peccato debita, & nonnunquam adæquata
peccato debite, & ut in pluribus non æqua, quia
minor: igitur fi Papa suam remittit pœnam, et
am pro peccato debitam relaxat.

Quinque sunt pœnæ, in quas Papa potesta-
rem habet: Pœna æterna, purgatoria, castiga-
toria, canonica & fatisfactoria.

Et fi diuus Paulus dicat: Tradidi eum Sata-
næ in interitum carnis, ut fpiritus faluus fiat;
tamen pontifex potestatem habet in pœnam
caftigatoriam.

Papa potest remittere omnem culpam, nec
uerum eft, quòd femper opus fit declarare & ap-
probare remiffam.

Panormitani fententia in confultãdo tantū
uera eft, non in autoritatem præftando, qua di-
cit, non modò Cõcilium fuper Papam effe, fed
etiam quemlibet fidelem.

Chriftus ut pius pater uolēs thefaurizare mi-
litanti ecclefie, acquifuit illi thefaurū, nō in fu-
dario repositū, nō in agro absconditū, fed per
beatum Petrum cœli clauigerum, eiusq; fuccef-
fores, fuos in terris uicarios commifit fidelibus
falubriter difpensandū & proprijs & rationali-

DOCTRINA SCHOLAST.

bus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione poenae temporalis pro peccatis debitae, quam generaliter, quam specialiter (pro ut cum Deo expedire cognoscerent) uere poenitentibus & confessis misericorditer applicandum. Ad cuius quidem thesauri cumulum dei genericis, omnium electorum à primo iusto, usque ad ultimum merita adminiculum prestare noscuntur, de cuius consumptione seu diminutione non est aliquatenus formidandum, tam propter infinita merita Christi (ut praedictum est, quam pro eo, quòd quanto plures eius applicatione trahuntur ad iustitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum.

Vnus est thronus sedis Ro. Pont. & generalis concilij, nec inter se differunt, nisi sicut membra à capite, sunt uerò nullius uirtutis membra si à capite mota fuerint,

Papa seruus est constitutus à Deo super Ecclesiam,

Papa est distributor thesauri Ecclesiae.

Papa dum est liberalis in concessione indulgentiarum ueris ac uiuis membris Ecclesiae, quae sola earum efficaciam recipere possunt, Christum imitatur.

Romanus Pontifex satisfactiones in Ecclesiae thesauris repositas, suo iudicio applicare potest ad poenas luendas criminum eorum, qui tanti feruoris sunt, ut poenitentiam pro suis peccatis

DOCTRINA SCHOLAST.

Item Can. Si Papa. Dist. quadragesima. Romani pontificis culpas redarguere, præsumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicat, à nemine iudicandus, nisi à fide deuius. Bonifacius martyr hæc pro Pontifice scripsit, ergo uera sunt.

Germania, quæ uerè ala magna, seu Alania dicitur, ea à Romanis Pontificibus accepit munera, eos honores, et præmia, tantæ denique maiestatis dona, quibus princeps atque domina rerum prædicatur. In solam enim Germaniam uisa est sancta Romana Ecclesia quam affluentissimè larga, benigna, placidissimique uultus &c.

Galli Christianissimi, Hispani catholici &c. canones pontificios ueluti è cælo demissos suscipiunt, & Romanæ Maiestati se subiiciunt; ergo meritò omnes alij populi idem præstare debent.

Gaudet uberius Romana urbs, lætatur, gemitque cumulatius Romana sedes beati Petri, mediam se locatā nostra tempestate à Christo esse, inter duos gladios, catholicum et Christianissimum.

Dicent itaque nunc Petri successores Christo: Ecce domine, duo gladij hic, quibus Romana Ecclesia secunda iacebit, quibus uictrix infideles subiiciet. Ille inter hos gladios felicior, ille fortunatior, ille gloriosior, qui Romanano
Pon-

Pontifici obtemperantior inuenitur.

Qui contra Romanum Pontificem agit, is Cham iudicandus uerè est, qui patris Noë pudenda nudata impudens fratribus reuelauit.

Pontificis uox est cum Hieremia: Corripere quidem possum, corrigere aut non ualeo.

Papam successorem Petri, & uicarium Christi semper agnouimus.

Romanus pontifex ex hac ratione summus est. Ratio à uoluntate Dei petitur, quam in ipso facto uidemus, nec enim sine uoluntate dei unquam in hanc monarchiam deuenisset.

Apud omnes theologos uoluntas signi, quam uocant operationem dei, non minus, quam alia signa uoluntatis Dei, ut præcepta prohibita, &c. metuenda est, ideo à schismatis reatu se excusare non possunt, qui huic uoluntati contrariunt, & sese à Romani Pontificis auctoritate subtrahunt.

Si iuxta præceptum Christi, cedere aduersarijs debemus, & qui angustiauerit nos mille passus, eundum est cum illo & alijs duobus millibus, quanto magis, si Romanus pōtifex exegerit in suo principatu, cedendum est, siue id iuste siue iniuste exegerit. Nā incomparabiliter minor res est principatus ipse, quā ut unitas, charitas, & humilitas propter ipsam per nos dissoluatur. Ideo non dubito peccare eos, qui in dissensionem se tradūt, & æternā unitatē propter

DOCTRINA SCHOLAST.

hanc temporalem, terrenam excellentiam fugiendam, dissoluunt: ferenda enim omnia sunt quæ peccata nō sunt, quare & principatus Papæ ferendus est, quia non est peccatum. Quod si propter peccata nostra nos deus uoluerit premere multis principibus, sicut in Prouerbijs dicit Salomon, nunquid resistendum est flagello dei: Propter peccata (inquit) populi, multi principes eis. Perinde quando nostrum non est desinere, irata ne, an propitia uoluntate, Deus nobis quoscunque Principes dederit, hoc nostrum est, uoluntatem eius pio simplici que timore suscipere, quomodo etiā, si sub Turca nos esse uellet, Turcæ subesse libenter deberemus: quanto igitur magis debemus subesse potestati Papæ, quando sic deo placuit.

Potestas Papæ est ordinatio Dei. Apostolus autem dicit: Omnis anima potestati sublimiori subdita sit; ergo Papæ obediendum est, ut ordinationi diuinæ.

Beatus Petrus docet omni humanæ creaturæ obediendum esse, quia sic est uoluntas Dei. At humanam creaturam uocat magistratum, sicut & summus Pontifex magistratus est, unde sine crimine non est, qui se a potestate Papæ subduxerit.

Consensus omnium fidelium, cognoscit Papam pro suo capite; ergo malè agit, qui unitati fidelium reluctatur. Penes solos Pontifices ue-

ta scripturæ intelligentia est.

Quia omnes inferiores sumus pontifice, igitur non possumus illum iudicare, unde laudabilis sententia: Inferior non potest esse superioris iudex.

Christus ipse Petro æternæ uitæ clauigero, & sic successoribus Pōtificibus Petri, simul terreni & cœlestis imperij iura commisit.

Summus sacerdos in ueteri Testamento figura fuit Romani pontificis.

Papa quadragesies septies est maior regibus teste glosa super Decretales.

Non Ecclesiæ consuetudine, sed dispensationis diuinæ ueritate, episcopi maiores presbyteris sunt.

Christus ait: Super cathedram Moysi sedebū scribæ & pharisæi & cæt. Et subiungit: Omnia quæcunque uobis dixerint, seruate & facite, secundum uerō opera illorum nolite facere. Dicunt enim & nō faciunt. Audimus, quid hic precipiat Christus, audimus propter uitam perditam Pontificum & aliorum, qui præsident cathedræ, nihilo minus nobis debere illis obedientiam. Quod si Cham uisis tantū, nō coopertis uerendis patris sui maledictionem accepisse legitur, quanto potius, qui non uident solum, sed scrutantur & produnt.

De primatu & dignitate Papæ & prælatorū,
Vide etiam supra locum de concilijs.

DOCTRINA SCHOLAST

Sedes apostolica de omni Ecclesia habet ius iudicandi, nec de eius licet iudicare iudicio.

Gratianus citat hæc Bonifacii martyris uerba: Si Papa suæ & fraternæ salutis negligens, deprehenditur, inutilis & remissus in operibus suis, insuper & à bono taciturnus, quod magis officit sibi & omnibus hoibus, innumeros quidem populos cateruatim secum ducit gehennæ mancipio, cum ipso plagis multis in æternum uapulaturus, Attamen huius culpas hic redarguere præsumit mortaliū nullus, quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine est iudicandus.

In causis fidei non licet à summo pontifice appellare, seu eius iudicium declinare.

Papa absq; mendacio & adulatione potest appellari sanctissimus. Et potest adorari cultu dulia, usq; ad oscula pedum, & ita de reliquis honoribus.

Oportet tantum unum esse Papam.

Quando discordant doctores Ecclesiæ, decisio spectat ad Papam.

Papa habet plenitudinem pontificalis potestatis, sicut rex in regno, sed episcopi suscipiuntur in partem sollicitudinis, quasi iudices singulis ciuitatibus præpositi.

Papa per hoc, quod est episcoporum summus non habet plenitudinem potestatis per respectum ad corpus Christi uerum, sed per respectum ad corpus Christi mysticum.

DE EXCOMMUNI²⁰⁵
catione.

Excommunicationes priuant hominem etiam communibus spiritualibus ecclesiæ præci-
bus.

Docendi sunt Christiani, plus timere excom-
municationem, quàm diligere.

Excommunicatio plus est timenda, quàm di-
ligenda.

Excommunicandi ius in manu prælatorum
est, non ecclesiæ.

Inuitus potest aliquis absolui ab excommu-
nicatione, non autem à peccatis.

Absolutio ab excommunicatione, non est sa-
cramentalis.

Excommunicatio est censura à Canone uel
iudice ecclesiastico prolata, priuans à commu-
nitione hominum & sacramentorum.

Omnis hæreticus est de iure excommunica-
tus, & eius fautores & defensores,

Non pro quolibet peccato mortali infligen-
da est excōmunicatio, sed pro eo, quod aliter
corrigi non potest.

Excommunicatio requirit iurisdictionem,
ideo nō subditus excommunicari non potest,
ab eo cuius est non subditus propter defectum
iurisdictionis. Excommunicare enim est usus
& actus iurisdictionis,

DOCTRINA SCHOLAST.

Mortuus quoque potest excommunicari, non quidem quantum ad sacramenta, quoniam ab illis per transitum ab ecclesia militante (cuius sunt sacramenta) iam separatus est, sed quantum ad id in quo communicat cum ecclesia, hoc est, quantum ad suffragia generalia ecclesie, & quantum ad ecclesiasticam sepulturam. Et hoc patet de hæretico, cuius hæresis primò post mortem suam deprehensa est, puta in scriptis suis hic derelictis.

Verum est. Nemo potest excommunicari pro crimine alterius, sed si unus participat cum excommunicato in crimine uel actibus prohibitis, potest excommunicari, sic enim participando peccat, & pro suo peccato excommunicatur.

In censuram excommunicationis non solùm incurritur per sententiam iudicis, sed quandoque ipso facto ex dispositione iuris scripti.

Sententia excommunicationis lata ab homine quamuis iniusto, nullatenus contemnerda est.

Multa requiruntur ad iustam excommunicationem, scilicet ut excommunicator habeat iurisdictionem in excommunicandum non ligatam uel impeditam.

Sunt autem certæ personæ & certus casus excepti, in quibus sine peccato potest communicari cum excommunicatis maiore excommunicatione,

catione, ut est, utilitas spiritualis & corporalis, ei consulendo & petendo consilium ab eo debitum & repetendo, uel etiam conueniendo eum coram iudice. Item lex matrimonij etiam excusat. Item filij familiars, serui & ancillæ rusticæ seruientis, & generaliter qui ante excommunicationem fuerunt excommunicatio astricti, per excommunicationem à debito non absoluentur.

Excommunicatio habet tria nomina. Vocatur enim excommunicatio, anathema, & separatio.

Excōmunicatio triplex est. Maior quæ separat à cōmunionem fidelium & perceptionem sacramentorū. Secunda excōmunicatio dicitur minor, & separat à perceptionem sacramentorum & non a cōmunionem fidelium. Tertium dicitur excōmunicatio minor ab homine, quæ non cōtrahitur à iure, sed infligitur ab homine tantū, & separat à cōmunionem fidelium aliquorum, & non sacramentorum.

Debet uitari excommunicatus, ut caueatur minor excommunicatio, & primo in crimine, secundo in diuinis, ut si intrat in Ecclesiam tempore diuinorum, debet eijci, si non uoluerit exire, debent Clerici cessare, donec exierit, prædicationi tamen interesse potest. Et similiter celebrans, si nondum inceperit Canonem, quo incepto, procedere

DOCTRINA SCHOLAST.

cedere debet usque ad sumptionem inclusiuę,
& postea cessare, ac communionem ac com-
plendas in armario aut loco secreto complere.

Excommunicatio est duplex: maior & mi-
nor. Maior separat a coetu fidelium, Minor a
participatione sacramentorum.

Excommunicatus priuatur usu iurisdictio-
nis, non autem iurisdictione.

Ecclesia potest excommunicare pro damno
temporali illato.

In quintuplici casu prohibetur participatio
cum excommunicatis, Vnde uersus:

Os, orare, uale, communio, mensa negatur:

Participans cum excommunicatis uel in di-
uinis, uel ex contemptu contra præceptum ec-
clesię, peccat mortaliter, in alijs autem ueniali-
ter.

DE ABSOLVTIONE, peccatorum remissione, & gratia.

Absolutione sacerdotis remittuntur pecca-
ta in confessione, etsi non credat absoluendus.

Absolutionis causa contritio est, non tam
uerbum Dei.

Ab solui nemo debet sine sufficiente contri-
tione.

Absolu-

Absolutio fundata est super contritionem: ergo nemo debet absolui, nisi sufficienter fuerit contritus.

Sacerdos quando non serio absoluit, sed ioco, non ualet absolutio, etsi quis se absolutum esse credat.

Absolutio pro dignitate personarum ualet: sic absolutio papæ excellentior est absolutione Cardinalis &c.

Absolutio Laicorum non est tanti ponderis, quanti absolutio Clericorum.

Remissio culpæ innititur contritioni peccatoris, officio & potestati sacerdotis.

Remissio culpæ incerta est, propter incertitudinem contritionis.

Remissio peccatorum super contritionem edificari debet.

Non est credenda remissio peccatorum, nisi certa sit contritio.

Absolutio nulla est, quæ fit à sacerdote restricto.

Reseruatio casuum & restrictio impedit absolutionem.

Aristotelis Ethica, optima est gratiæ amica.

Gratia Dei nonnunquam existit otiosa. Gabriel.

Deus acceptat hominem sine gratia Dei iustificante. Occam.

Gratia etiam non ponenti obicem datur.

Sacræ

DOCTRINA SCHOLAST:

Sacræ scripturæ & usui Ecclesiæ repugnat, Deum remittendo culpam, remittere & pœnam, item Deum non commutare pœnam in aliquam pœnam temporalem satisfactoriam, per canones & sacerdotis iniunctionem, in parte uel toto declaratam.

Causæ gratiæ sunt, & gradus ad gratiam, meritum, congruum & condignum.

Negandum est, quemlibet Sacerdotem, nullo prælato dempto, suo subdito petenti, posse remittere, aut debere, pœnas & culpas, ita quod prælatus plenarie non absolvens à pœna peccet.

Absolutio non tam fide nititur, quàm contritione.

Gratia est qualitas in nobis.

Non potest quilibet absoluerè quemlibet in confessione.

Non ordinatus non potest absoluerè.

Sacerdos nō debet absoluerè, nisi ad aliquid faciendum, ligando.

Sacerdos habet potestatem absoluerendi à quolibet peccato, exceptis reseruaris.

Solus Papa in sex casibus absoluerè potest, scilicet quando aliquis iniicit manum uolentiam in Clericum uel religiosum, de illo, qui incendit ecclesiam, & est denunciatus, de illo, qui frangit Ecclesiam, & est denunciatus, de illo, qui in diuinis scienter communicat excommunicatis

nicatis nominaliter à Papa, de illo, qui falsificat sedis apostolicę literas, & de illo qui excommunicatis in crimine communicat.

Consuetudo dat uel aufert potestatem absoluedi, sicut quando in aliquo episcopatu enormia crimina ad terrorem Episcopo reseruantur.

Nullus potest absoluerē ab excommunicatione maiori lata à iudice, nisi ipse uel eius superior.

Casus quinque sunt, in quibus oportet, quod simplex sacerdos mittat absoluedum ad superiorem, scilicet solemnīs poenitentię, excommunicatio reseruata, irregularitas, incendium, & consuetudo in aliquo episcopatu.

Culpa tantum remittitur per absolutionem sacerdotis.

Quaedam reliquę peccati remanent post absolutionem, scilicet dispositio ad peccatum reatus, licet diminutę.

Peccatum in casu reseruato non potest remitti, nisi accesserit autoritas reseruantis.

Homines possunt implere p̄cepta Dei sine gratia.

Potestate clauium remittuntur peccata coram ecclesia, non autem coram Deo.

Contritione meremur gratiam.

Per bona opera extra gratiam facta, meremur ex pacto diuino gratiam.

Per

DOCTRINA SCHOLAST.

Per attritionem meremur gratiam.

In remissione peccati, deus remittit culpam,
Et tamen quia conuenit iustitiæ diuinæ punire peccatum, mutat pœnam æternam in temporalem.

Propter nostras pœnas & satisfactiones remittuntur peccata.

Remissio peccatorum debetur pro nostra pœna, & satisfactionibus nostris.

Iustitiæ Dei conuenit punire peccata; ergo pœnæ stant pro peccatis.

Non peccat homo, qui facit opera præceptorum extra gratiam.

Absolutionis forma apud scholasticos hæc cõmunior est. Passio Domini nostri Iesu Christi, merita beatissimæ uirginis Mariæ, & omnium sanctorum, sint tibi in remissionem peccatorum.

Suspensus ab officio, non potest absolvere,
Fictus non accipit absolutionem.

Potestas absoluedi fundata est in caractere sacerdotali, unde & sacerdos hereticus, propter impressum illum characterem perpetuo duransem, absolvere alios potest in necessitate.

Laicus non absoluit.

Duæ sunt clauis sacerdotis. Altera clauis scientiæ, per quam cognoscit, quis dignus sit absolutione. Altera clauis potestatis seu iurisdictionis, qua profert sententiam.

Non

Nō quilibet sacerdos potest absoluere, quia
id authoritati & rationi contrariatur.

Absolutio est sacramentum iudiciale.

Inter absoluendum imponuntur manus ab
soluendo, in signum reconciliationis.

Quemadmodum solus sacerdos habet pote
statem in corpus Christi, illud cōsecrandi in sa
cramento altaris, sic solus sacerdos habet pote
statem in spirituale corpus Christi, hoc est, in
credentes, absoluendi eos à suis peccatis.

Laicus etiam in necessitate mortis, non po
test absoluere sacramentaliter.

Nemo nouit an sit in gratia Dei, uel extra
gratiam.

Item, nemo nouit, an amore, uel odio dei di
gnus sit.

Imago Dei nobis concreata, quæ est ipsa a
nimæ natura, dicitur gratia.

Gratia largè est Dei donum naturæ rei super
additum, siue consequatur naturā generaliter,
siue hanc naturam specialiter, ut sunt corporis
fortitudo, animi uigor, ingenij perspicacitas,
& industria, bona memoria, cognitio rerum,
etiam naturaliter acquisita pulchritudo, elo
quentia, affabilitas, etiam externarum rerum
possessiones &c.

Gratia est forma nobis à deo gratis data sine
meritis præcedentibus, gratum faciens haben
tem, & eius opus bonū reddens digna uita æ
terna.

DOCTRINA SCHOLAST.

Duplex est gratia. Gratia gratum faciens,
& gratia gratis data.

Gratia gratum faciens, quam habens amicus
Dei constituitur, & dignus uita æterna. Est enim
quædam forma animæ a Deo infusa, qua
anima formaliter redditur Deo grata & cha-
ra, & qua ordinatur ad uitam æternam possi-
dendam, nisi obicem posuerit uel impedimen-
tum.

In habentibus usum rationis, non sufficit me-
ritum Christi ad remissionem peccatorum, si-
cut in non habentibus, qui merito redempto-
ris accipiunt remissionem peccatorum, & non
in proprio merito, sed necesse est etiam addere
proprium meritum, secundum illud: Si uis ad
uitam ingredi, serua mandata.

Quia gratia gratis data semper præstò est,
igitur inexcusabilis est homo, si gratiam gratum
facientem non recipit.

Quamuis liberum arbitrium non potest effi-
cere in homine gratiam, tamen potest se ad gra-
tiam habilitare & præparare, ut habeat.

Gratia non datur ei, qui se ad gratiam non
habilitat.

Gratia proprie dicitur donum datum diuini
tus ad merendum.

Gratia poenam æternam in poenam tempo-
ralem transmutat.

Gratia opera nostra meritoria facit.

Quamuis

DE ABSOLVTIONE. 110

Quamuis homo nunq̄ sit certus de peccati remissione, tamen propter hoc nō oportet poenitentiam exteriorē esse perpetuam.

Sacerdos non absoluit, nisi ad aliquid faciendum ligando.

Hæreticus non absoluit.

In articulo mortis quilibet sacerdos tantū à quolibet peccato absoluere potest, aliās non.

Nullus potest se uel parem uel superiorē absoluere nec ligare, nisi de ueniali.

Sacerdos potest absoluere eam cum qua peccauit, sed non debet.

Sacerdos simplex potest absoluere ab homicidio, sed non ab irregularitate.

Excommunicatus non potest absolui à peccatis, nisi prius præcedat absolutio ab excommunicatione.

Inuitus potest ab excommunicatione absolui, non autem à peccatis.

Quando homo facit totum quod potest, & totum quod in se est, tunc est necessitas ad habendam gratiam &c.

Causa effectiua principalis gratiæ est Deus, dispositiua insufficienter homo, sufficienter Christus, instrumentaliter sacramenta.

Deus dat gratiam, sed dignis tantum, quos dignos fecit.

Gratia non datur propter merita præcedentia, sed sequentia.

DOCTRINA SCHOLASTICA DE VOTIS.

Vota fieri debent sub opinione salutis seu iustitiæ querendæ.

Vouere etiam licet contra charitatem.

Nec opus est uota esse libera.

Vota sunt secundum scripturam & patrum scripta bona atq; necessaria.

Votum est indispensabile, respectu circumstantiæ personarum, dispensabile sit auctoritate Papæ.

Genus uouendi ex uoto, habet exemplū ex scriptura.

Facto uoto, parentes nō habent potestatem extrahendi liberos e cœnobijs.

Vota religionum concordant cum Evangelio Christi, baptismo, fide, & uerbo Dei.

Monachum fieri uoto, est fieri uerum Christianum.

Nulla uota sunt temporalia & mutabilia.

Vota paria sunt baptismo.

Vota & merentur remissionem peccatorū, & iustificationem, & uitam æternam.

Non in omni uoto ius superioris excipitur.

Vota sunt iuris diuini, maxime illa, quæ in clericatu uouentur.

Non semper uerum est, quod ad omne uotū requiratur possibilitas, uoluntas spontanea, & consensus.

Quanto

Quanto à castioribus animis proficiſcuntur uota, tanto magis Deo placent, quare adulescentum uota præualent uotis ſeniorum.

Vota ſunt pars cultus Dei, & merentur remiſſionem peccatorum, & iuſtificationem.

Vota ſunt ſatiſfactiones pro peccatis.

Vota ſunt obſeruaciones præceptorum & conſiliorum.

Vota ſunt perfectio Euangelica.

Votorum pronitas laudanda eſt, non uituperanda.

Votum quodcunq; ſiue pro uiſitatione terræ ſanctæ, Romæ, Compoſtellæ, aliorumque locorum ſanctorum, tum ieiuniorum, orationum, operumq; electorum &c. ſub peccato cõſcientiæ præſtandum eſt.

Vota prædicta pro uiſitatione terræ ſanctę &c. præiudicant uotis erga proximum, coniu- gem, liberos, ſeruos, dominos &c.

Vota perigrinationum, ieiuniorum, orationum &c. longè præponderant operibus mandatorum Dei.

In uotis quę deo uouentur, licet ſummo pontifici diſpensare, eſt ſi tale uotum ſit iuris diuini.

Votum caſtitaſis etiã ante pubertatem e- miſſum tenet ac ligat.

Sicut iuramentum habet comites, ueritatẽ, iuſticiã & iuſticiã, ita & uotum.

DOCTRINA SCHOLAST.

Propriè loquendo est uotum de bono supererogationis, ut sunt consilia Christi, & omnia bona opera ad quæ non tenemur, sicut est peregrinatio, ieiunium &c.

Votum est conceptio melioris propositi animi deliberatione firmata &cæt. Hæc definitio est uoti taciti, quod fit Deo per interiorum locutionem.

Votum religionis tantum est præminentis, quod omnia alia in ipsum commutari possint.

Opus factum cum uoto magis meritorium est, quàm sine uoto. Nam cum Deus acceptet opus propter operantem, tantò magis acceptat opus, quanto est ab homine ad seruitium suum specialius dedicatum, sed ceteris paribus homo spiritualius dedicatur ad seruitium Dei per uotum, quàm sine uoto.

Seruitium hominis religiosi est Deo magis acceptum, quàm hominis secularis, quia dat totam arborem cum fructu.

Votum dicitur à uoluntate, quasi à primo mouente rationem ad promittendum.

Vouere est actus patriæ, uel religionis.

Votum est restitucio quædam promissionis spontaneæ, quæ debet fieri Deo, de his quæ Dei sunt.

Ad uotum tria requiruntur, deliberatio, propositum, & remissio.

Votum nihil habens necessitatis, per prius dicitur

dicitur uotum, quasi habens complete rationem uoti, non autem uotum habens aliquid necessitatis.

Expedit uouere, quia uotū firmat uoluntatem in bono, nec tamen libertatem diminuit, nec est periculosum de se, sed ex culpa mutantis uoluntatem, sed assimilat beatis.

Omne uotū ritē factum obligat, ideo transgrediens illud, peccat mortaliter.

Fractio uoti est quædam infidelitatis species. Et ad fidelitatem pertinet seruare promissa.

Omne uotum temporale factum in seculo soluitur per ingressum religionis, etiam uotū crucis in subsidium terræ sanctæ, quia uotum religionis includit omnia alia uota, ratione perpetuitatis, & obedientiæ.

Qui uouit religionē, uel ire ad terrā sanctam non potest aliū ponere pro se, secus autē in alijs.

Si quis uouendo prius cogitauit de religione cōmuniter, & post eligit unā, tenetur simpliciter ad religionem, ideo si non potest recipi in religionem a se electam, tenetur aliam querere.

Vir potest uouere peregrinationē & assumere crucē in subsidium terræ sanctæ, sine cōsensu uxoris, non autē ē conuerso, quia satis probabile est, q̄ uxor debeat uelle continere ad tempus, subueniendo necessitati generalis ecclesiæ. In fauorem negotij, pro quo crux datur, institutum est, quod uir possit sine cōsensu uxoris crucem

DOCTRINA SCHOLĀS.

Accipere, sicut etiam possit domino suo terram
no à quo fructum tenet, absq; uxoris consensu
militare. Nec tamen omnino adimitur uxori
ius suum, quia potest uirum sequi. Nec est simi-
le de uxore ad uirū, quia cum uir debeat rege-
re uxorem, & non è conuerso, magis debet ux-
or sequi uirum, quam è conuerso.

Votū simplex continentiae dirimit spōsalia.

Post uotum uirginitatis non potest aliquis
consentire matrimonio sine peccato, siue uo-
tum simplex, siue solenne sit.

Qui contrahit matrimonium post uotum
simplex, peccat mortaliter, quo consummato
tenetur reddere debitum uxori, sed non potest
debitum petere, etsi coniunx moriatur, tene-
tur continere.

Alteruter coniugum ante copulam carna-
lem, potest altero inuito uouere religionem,
& potest eā ingredi, non autem post. Et post
uotum professionis, potest alter cōtrahere ma-
trimonium cum alio, non autem prius.

Quando uterq; cōiugum ante copulam car-
nalem uouet continentiam, manet uinculum
coniugij, quia neuter abrenunciat, non autem
quando alter coniugum uouet tantum.

Professus in prēiudicium cōiugis, cōpellitur
redire ad eam, nec tenetur interim deferre ton-
suram, nec habitū religionis, tum propter uicij
perijū uxoris, tum propter scandalū uitandam,
quia

Quia uxore mortua, tenetur redire ad religionem.

Si uir expresse consentit in uotum castitatis suæ uxoris, non potest uotum reuocare.

Ea quæ cadunt sub uoto, obligant etiam ex lege naturali, & ex lege diuina, ideo non possunt dispensari.

In uoto continentiae non est dispensandum propter periculum mortis temporalis, quia bonum continentiae etiam sine uoto est multo melius, quam salus corporis. Et per alia remedia prouideri potest.

DE CULTU DEI, SANCTORUM, & hominum.

Et humanis traditionibus Deus coli potest.

Cultus internus, ait Thomas, pertinet ad uirtutes theologicas, externus ad iustitiam.

Aequum est, ut sit in Ecclesia cultus similis Leuitico.

Humanæ traditiones, ritus ecclesiastici, & reliquæ obseruationes atque ceremoniæ, pro diuino cultu in toto orbe obseruat Ecclesia.

Latria est cultus soli deo debitus, quanquam ad sanctos abusiue, hoc est, non proprie deriuatur. Tres sunt species cultus Dei, latria, dulia, & hyperdulia.

Latria est summa ueneratio potentialis.

DOCTRINA SCHOLAST.

Latria dicitur & seruitus.

Latria est uirtus cardinalis.

Dulia maior est hyperdulia, seruitus quædam reuerentialis, exhibita creaturæ ratione excellentiæ eminentis & singularissimæ. Et dicitur ab hyper, quod est super, quasi excellēs dulia, quia huius est reuerentia exhibita uirgini gloriosæ, ut est mater Dei, excellens cherubin & seraphin, & omnes angelicos spiritus.

Adoratur & Christus ut homo, quia tota persona uerbi in humana natura ac diuina subsistens, adoratur tanquam terminus, hoc est, obiectum adorationis, nō quia natura humana est terminus per se.

De cultu sanctis præstando, & eorum imaginibus atq; reliquijs, uide locum de inuocatione, adoratione &c. sanctorum.

Latria est reuerentia & seruitus soli Deo exhibita.

Latria comprehendit quinque, scilicet fidem, sapientiam, reuerentiam, sacrificium, & orationem.

Dulia debetur creaturæ, in quantum est imago Dei. Vnde dulia est amor, qui debetur sanctis, idcirco de beata uirgine sciendū est, quod in quantum ipsa est persona sancta, debetur ei dulia, sed in quantum est mater Dei, debetur ei hyperdulia.

Hyperdulia debetur creaturæ excellenti, sicut

cut est caro Christi, crux Christi &c. Vnde sciendum est, quod ligno ueræ crucis Christi, in quo pependit, debetur hyperdulia, etiamsi non sit figuratum, ut signum crucifixi, quia instrumentum fuit nostræ redemptionis.

Imaginibus eadem debetur reuerentia, quæ debetur illis, quorum sunt imagines.

Cultus Dei consistit in recipiendo diuina, & in tradendo ea alijs.

Cultus diuinus triplex est, secundum triplicem statum, scilicet, ueteris legis, legis nouæ et secundum statum gloriæ.

Cultus Dei dicitur religio, pietas, latría, & seruitium.

DE THEOLOGIA ET Philosophia.

Theologia sine philosophia nihil potest.

Vbi definit philosophus, ibi incipit theologus.

Aristotelis ethica optima est theologiæ amica.

Sine Aristotele non fit theologus.

Theologus nõ logicus est mōstrosus hereticus.

Est & logica fidei, suppositio mediata extra terminum & numerum.

Forma syllogistica tenet in terminis diuinis.

Aristoteles ad theologiã lux est.

Malum esset Ecclesiæ, si Porphyrius non fuisset notus theologis cum suis uniuersalibus.

Non

DOCTRINA SCHOLAST.

Non est impium, ad explicationem sacrarū literarum abdita, Aristotele ceu parente uti.

Spiritus sanctus misit ancillas suas, hoc est, rationalem philosophiam, Physicam, & Ethicam, ut seruirent ueræ explicationi scripturæ sacræ.

Paulus poëtas testes adduxit, item alij sancti Patres: ergo non solum philosophia, sed etiam poëtica facit ad explicationem sacrarum literarum.

Theologia uno modo idem est, quod fides infusa. Alio modo includit theologia fidem acquiritam, & aliquos habitus adhæsiuos euidentes, tam propositionum, quàm conclusionum.

Platonici & sunt theologi, & philosophi.

Theologia quando non innititur fidei, est scientia.

Theologia mystica & speculatiua differunt: speculatiua est in potentia effectiua, cuius obiectum est uerum: mystica reponitur in potētia affectiua, cui pro obiecto bonum assignamus.

In hoc conueniunt theologia mystica & speculatiua, quia utraq; est in superiori parte animæ, & non in solo sensu, uel imaginatione, nec in ratione sola.

Verba Apostolorum & Prophetarum non possunt intelligi sine affectu seu mente scriptorum interpretantium ea.

Theologiam mysticam quilibet si delis habere potest, speculatiuam non itidem.

The

Theologia magis est dicenda practica, quàm speculatiua.

Contemplatiua theologia dicitur, quando elicit actum contemplationis.

Differunt quoq; theologia, & theurgia. Theologia arctatur ad uetus Testamentum: Theurgia ad nouum.

Theologia est scientia acquisita per studia, & laborem, & per motum intellectus.

Theologia est scientia practica, magis tamẽ speculatiua.

Theologia est scientia argumentatiua. Et maxime proprium eius est arguere ex autoritate sacrae scripturae, proprie & ex necessitate: aliorum uerò sanctorum probabiliter, philosophorum autem quasi extraneè, rationibus uerò naturalis rationis ad aliquam manifestationem.

Ens diuinum reuelabile est subiectum theologiae.

Finis theologiae ultimus est contemplatio primae ueritatis in patria.

DE PAUVERTATE EV. angelica, statu perfectionis, seu de religione.

Paupertas Euangelica est, non habere propria &c.

DOCTRINA SCHOLAST.

Euangelica paupertas est, abdicare se à mundo, ingredi cœnobium &c.

Paupertas Euāgelica est opus supererogatum. Promissiones paupertati Euangelicæ factæ, sequuntur eam ex opere operato.

Religiones sunt uitæ cōsiliorū ultra præcepta.

Religiones sunt status perfectionis.

Religiones sunt supra cōmunem uitam Christianorum.

Vita monastica per se sanctum reddit.

Paupertas Euangelica etsi ab hominibus exigatur iure diuino, tamen uoueri debet.

Consentaneum est, & scripturæ, & patribus, instituire genus uitæ ad mendicandum.

Monachatus ex Deo est.

Euangelica perfectio consistit in deserendis ciuilibus officijs.

Vita spiritualis & perfecta, non tam in alijs rebus consistit, quàm in obseruatione feriarū, rituum, ieiuniorum, uestitus &c.

Vita monastica meretur coram deo iustitiam, & uitam æternam.

Vita monastica non modo seruât præcepta Dei, sed etiam consilia Euangelica.

Vita monastica longè est melior professio, quàm baptismus.

Monastica est uitæ genus institutum ad promerendam remissionem peccatorum.

Vita monastica est status perfectionis, ad uitam

tam æternam utilis. cum quo nullum uitæ genus conferendum est.

Vita monastica ideo status perfectionis est, quia in illo nō solum religiosi seruant præcepta Dei, sed etiam consilia Evangelica.

Vita monastica uerè est status perfectionis, quia meretur remissionem peccatorum, iustitiam coram deo, quia est perfectio Christiana, quia seruat consilia & præcepta, quia habet opera supererogationis.

Perfectio Christiana est, non tenere proprium.

Opera in monachatu, non tantum sunt cultus Dei iustificantes, sed sunt perfectiores cultus, hoc est. magis merentes remissionem peccatorum, & iustificationem, quàm alia uitæ genera.

Observationes monasticæ sunt opera consiliorum Evangelij.

Monastica uita, debita observatione custodita, quam per gratiam Dei, quilibet monasticus custodire possunt, meretur uitam æternam, & quidem multo auctiorem Christus eis promittit, qui reliquerint domum, aut fratres, aut sorores &c.

Modeste loquuntur de monastica, qui sic loquuntur: Monastica uita non est perfectio, sed est status acquirendæ perfectionis.

Ab

DOCTRINA SCHOLAST

Abdicatio proprietatis omnium rerum propter deum, meritoria & sancta uia est ad perfectionem.

Fit mentio Nazareorum uouentium in scriptura; ergo uota monastica sunt iuris diuini.

Rechabitaë, Ierem. 35. nec possessiones habebant, nec bibebant uinum; ergo monastica uita est iuris diuini.

Vota monastica, observationes ciborum, lectionum, cantuum, uestitus, calceorum, cingulorum, cultus sunt utiles coram Deo ad iustitiam &c.

Euangelium præcipit & consulit discedere à facultatibus, & res in commune conferre.

Si aliquis ingreditur religionem privatam quam uoluit, tam possessionariorum, quam mendicantium, redditur aprior & habilior ad observationem mandatorum Dei.

Mendicitas religiosorum est uera Euangelica paupertas.

Soli in statu perfectionis sunt, qui mūdo abdicant uitam, & ingrediuntur monasteria.

Præcepta decalogi nemo seruare potest, nisi qui est in statu perfectionis.

Ordo prædicatorum est ordo apostolicus, in cuius pectore, tradente S. Rom. Eccl. ut plurimum residet autoritas tutandæ fidei catholice &c.

Substantia omnis perfectæ religionis, consistit

ſiſtit in his tribus conſilijs, in conſilio paupertatis, quæ eſt abdicatio proprietatis, in conſilio obedientiæ, & in conſilio caſtita- tis. Hæc cõſilia ſuos obſervatores elongant à malo, nō ſolum quantum ad culpam, ſed etiã quantum ad cauſam &c.

Votum religionis præcellit omnia alia.

Deus cum acceptet opus propter operantẽ, tanto magis acceptet opus ab homine ad ſeruitium ſuum ſpecialius dedicato, ſic ſeruitium re- ligioſi magis acceptat Deus, quàm ſeruitiũ ho- minis ſecularis, quia datur totam arborem cum fructu &c.

Paupertas confert ſeptem bona: peccatorũ recognitionem, uirtutum cõſervationem, cor- dis quietem, deſiderij impletionem, ſpirituali- um bonorum dulcedinem, meritorum exulta- tionem, & cœleſtem hæreditatem.

Perfectio eſt quintuplex, ſeu quinque ſunt genera perfectionis. Prima perfectio ſuffi- cientiæ eſt, quæ conſiſtit in adimpletione man- datorum. Secunda eſt perfectio religionis, quæ conſiſtit in obſervantia conſiliorum. Ter- tia eſt perfectio prælationis, quæ conſiſtit in re- ligione ſubditorum. Quarta eſt perfectio ope- rationis, quæ conſiſtit in oſtentione exemplo- rum. Quinta eſt perfectio tranquillitatis, quæ conſiſtit in conſummatione rerum difficilima- rum & optimarum.

DOCTRINA SCHOLASTICA

Status praelatorum perfectior est, quam aliorum, quoniam quilibet talis est in statu hierarchico.

Religio est, qua se anima uni Deo, unde se peccato subreparat, recōciliatione ligat, uel est studium sapientiæ, uel est status, per quem uni soli Deo religamus animas nostras ad cultum diuinum animo seruiendi.

Religiosus nō solū dicitur, qui profiteretur regulam aliquam, sed omnis qui alicui praelato secundum ecclesiæ ordinationem se subdiderūt, imò eadem ratione, quicūq; statū aliquē à Christo aut ab Ecclesia approbatū propter deū suscipiunt. Regula religiosorum est, uiuere in obedientia, castitate, & paupertate.

Summa religionis regula in hoc dependet, ut praelati custodiant suos subditos, subditi praelatis benignè obediunt, deuoti sint senes, iuuenes laboriosi, sit honestas in habitu, mediocritas in uictu, sint assiduò in claustro, & ad iniuriam quoque rari, non sint ciuiles, sed claustrales &c.

Est modus mendicandi supererogatiuus iustitiæ, scilicet cum quis mendicat pro Christo uenerando & pximo edificando, per imitationē, & cultus exhibitionem, per imitationē, quantum ad contemptum sui, & uilificationem.

Laudabilis est illa mendicatio uoluntaria, qua se quis exponit, ut redemptori suo Christo

Ita conformet, & cultui diuino mente liberio-
re, aut euangelizationi uacet, deposita seculi so-
licitudine, & proximum edificet atq; prouocet
ad pietatem. Ex his autem patet, quæ men-
dicatio laudabilis, licita, & meritoria quoque
sit &c.

Tanta est uis religionis, quod ingressus in re-
ligionem, soluat matrimonium.

Qui ingreditur religionem, moritur seculo,
& uiuit Deo. Non tamen potest intelligi mor-
tuus huic seculo ante professionem, sed post.

• Paupertas spiritus includit duo: Abdicatio-
nem rerum temporalium, & contritionem su-
perbiæ.

Paupertas meretur regnum & diuitias spiri-
tuales.

Religio est alia uirtus à pietate.

Religio est in uoluntate, ideo ordinat actus
aliarum potentiarum ad dei reuerentiam.

Religio habet duos actus, scilicet elicitos, ut
sacrificare, adorare, & huiusmodi, & impera-
tos, scilicet actus aliarum uirtutum.

Religio nominatur status perfectionis.

Religio est status poenitentia, exercitium &
schola perfectionis.

Status religionis præfertur eleemosynis &
uirginitati secularium, quia uiuentes in mona-
sterijs, ad hoc, quod inhereant deo, postponunt
propria uoluntatem, & omnia, quæ possunt ha-

DOCTRINA SCHOLAST.

bere, sed uirgines ad hoc postponunt uenerea & cupiditates & uoluptates, & ideo uirginitas secularis non est simpliciter maxima uirtutum.

Status religionis potest considerari tripliciter, scilicet, ut exercitium tendendi ad perfectionem charitatis, ut quietans, & holocaustum.

Status religionis est securior statu praelatorum, quia ignorantia non imputatur religiosi sicut praelatis.

Difficilius seruantur praecepta dei in seculo quam in religione.

In primitiua Ecclesia omnium Christianorum erat perfectissimus perfectionis status, ad cuius uitae exemplar omnes religiones institutae fuerunt.

Habere aliquid proprium, repugnat perfectioni religionis, non autem habere aliquid in communi.

In ingressu religionis accipitur tanta gratia, quanta in baptismo, & remittitur omnis poena, sed hoc non est, quia talis ex se a satisfactione absoluitur, sed quia eo ipso, quod uoluntatem suam etiam in seruitutem redigit propter deum, plenariam pro omni peccato satisfecit, quam chariorem habet omnibus rebus mundi, de quibus tantum potest dare, quantum si eleemosynis omnia peccata sua redimeret, etiam quantum ad poenam.

Consiliū uel magna deliberatio non requiritur

tur ad ingressum religionis secundū se, nec quo ad vires, sed quo ad impedimenta uel modos religionis, per doctrinam maiorum &c.

Habens uotum uel iuramentum minoris religionis, ritē inducitur ad maiorem, nō autem ē conuerso, nisi dispenseretur.

Inducens alios ad religionem, non modo nō peccat, sed etiam meretur magnum prēmium, modo id faciat absq; uiolētia, limonia, & mendacio.

Licet nutrire pauperes ad religionem, & allicere munusculis.

Puer ante pubertatem potest recipi in religione, de consensu parentum, sed post etiam inuitis parentibus.

Peccatores sunt maximē attrahendi ad religionem, ut pro peccatis præteritis pœnitentiam agant, & futura caueant.

Religio solitariorum est perfectior, quàm socialis, sed est periculosissima imperfectis.

Religiosi sunt similes episcopis.

Homo tunc est perfectus, quādo est paratus ad omne bonum necessarium & supererogationis.

Non omnes tenentur ad perfectionem, sufficit enim prædicatori intentio.

Monachus comedens carnes contra præceptum prælati, uel ex contemptu regulæ sui ordinis, peccat mortaliter.

DOCTRINA SCHOLAST. DE MARTYRIO.

Martyrium est actus perfectionis.

Martyrium est actus perfectionis, non quidem secundum se, sed secundum suam causam, quæ charitas est perfectionis uinculum.

Martyrium propriè dicitur respectu pœnæ seu afflictionis.

Martyrem pœna seu afflictio facit.

Martyrium ex opere operato meretur iustitiam & uitam æternam.

Martyrium pro dignitate et grauitate, diuersa habet præmia, & coronas diuersas.

Tria requiruntur ad perfectum martyriũ: Pœna mortis, sicut in Laurentio & Stephano: patiendi uoluntas, & sic innocentes propriè nõ dicuntur martyres: & causa.

Prima aureola debetur martyribus, quia excellentissimum opus est perpeßio mortis.

Martyres quia uincunt mundum, igitur merito eis debetur aureola.

Martyrium est maximè actus perfectionis, non quidem secundum se, sed ut imperatur à charitate, & ut eam ostendit.

Martyrium est præceptum, secundum præparationem animi tantum.

Vniuersalis absolutio à pœna & à culpa contingit martyrio.

DE MERITO.

Meritum passionis Christi, est thesaurus Ecclesiae, ex quo dantur indulgentiae.

Meritis sanctorum nos adiuuari, pie credendum est.

Christus non solum nobis, sed & sibi meruit.

Meritorum magna est diuersitas, & habent inter se merita magnam prerogatiuam, & disparia praemia in uita aeterna.

Optimè meriti sunt de Ecclesia, qui meritum congrui & condigni inuenerunt ad gratiam obtinendam.

Meritum congruū, & condignum, media sunt & scalae, quibus transitur ad gratiam.

Opera nostra meritoria sunt, non solum harum aut illarum rerum, sed etiam iustitiae, uitae aeternae &c.

Merita nostra honorem & meritum Christi commendant atque eleuant.

Homo post habitum illum, se i primam gratiam, quam meruit nobis Christus, ut facilius seruemus praecipua Dei, de condigno meretur.

Si per misericordiam saluandi sumus, nihil interest inter hos, quibus contingit salus, et quibus non contingit: igitur necessitas postulat, meritum condigni querere, siquidem necesse est, discrimen esse inter saluandos & damnandos.

Homines non solum legi satisfacere possunt,

DOCTRINA SCHOLAST.

sed etiam amplius facere. Et quia monachi amplius faciunt, super sunt eis merita. Et quoniam liberalitas est, largiri alijs, de eo quod superest, licet donare illa merita alijs. Magnum est huius donationis sacramentum.

Induere mortuis cucullum, signum seu testimonium est, applicata esse aliena merita.

Contritione meremur gratiam.

Licet merita superflua alijs uendere.

Meritis ac uotis sanctorum & iusti sumus, & salui &c.

Merita non sunt uniformia, sed habent certos suos gradus.

Vnus potest alteri mereri bonam inclinationem ad primam gratiam, sed non primam gratiam per se.

Quando facimus, quod in nobis est, mere-mur formaliter primam gratiam de congruo.

Opera sanctorum meritoria sunt uitæ æternæ, iuxta illud Matthei cap. 5. Beati estis, quum homines maledixerint uobis &c. Gaudete et exultate. Ecce enim, merces uestra copiosa est in cœlis &c.

Deus iustus iudex, nullum bonum irremuneratum relinquit, nec malum impunitum; ergo Deus remunerat propter merita.

In habentibus usum rationis necesse est etiã addere meritum proprium, secundum illud: Si uis ad uitam ingredi, serua mādāta, Et sicut prudentia

dentia est auriga uirtuosorum actuum, ita fides actuum meritoriorum.

Meritum non cōmensuratur labori, sed perfectioni charitatis & incensionis actus.

Iustificatus per pœnitentiam potest mereri augmentum glorię per bona opera quę fecit, dum erat in peccato.

Nemo potest alteri mereri primam gratiam, sed merito congrui potest quis alteri mereri.

Quōd beata uirgo meruit portare Christū, debet intelligi de merito condigni.

Item mali dicuntur mereri temporalia, quia nullum malum irremuneratum.

Peccator aliquando meretur occasionaliter per alios.

Fœlix culpa quę meruit Christum habere redemptorem.

Sufficiens est habilitatio ad gratiam, si homo facit quod in se est.

Omne meritum uel demeritum acquiritur in hac uita. Item non bonum facere, sed benefacere, laudabile est, non enim uerbis, sed aduersus meremur.

Opera meritoria totaliter sunt à gratia, & totaliter sunt à libero arbitrio.

Ex parte hominis tria in merito eius attenduntur, subiectum, hoc est, anima, liberum arbitriū, & intentio siue finis. His tribus respon-

DOCTRINA SCHOLAST.

dent tria ex parte Dei, gratia, uirtus, & charitas. Gratia redditur subiectum Deo gratum, uirtus habilitat liberum arbitrium, charitas intentionem dirigit ad finem debitum,

Meritum consistit penes liberum arbitrium occasionaliter, sed non sufficit ad meritum.

Penes gratiam est meritum efficaciter, quia sine gratia nullus motus meritorius.

Tota uis merendi uitam æternam, consistit in charitate, non tamen totus effectus, quia merendi effectus consistit etiam penes magnitudinem operis.

De præmio substantiali meretur homo tantum uno opere, quantum per mille manente radice eadem, & non crescente.

Meritum est actio, qua iustum est, ut agenti aliquid derur.

Meritum est operatio aliqua liberè à uoluntate elicitæ ad præmij retributionem illi uel alteri accepta.

Meritum nostrum totum consistit in iustitia & operatione secundum iustitiam, & per consequens in operatione secundum uirtutem erga Deum & proximum.

Anima informata gratia per actum à uoluntate simul & gratia elicitum, de condigno meretur æternæ beatitudinis præmium.

Difficultas operis multum facit ad meritum, & in tantum, ut homo qui est multo minoris cha-

charitatis, quàm angelus, possit mereri, ut perueniat ad sublimitatem angelicam.

Ad meritum tria requiruntur, status uicq, dominium operis, & charitas.

Meritum importat æqualitatem iustitiæ.

Meritum est actio, qua iustum est, ut agenti aliquid detur.

Timor pœnæ æternæ est meritorius per se, ut est in uoluntate, per accidens autem ut est passio.

Gratia est principium merendi remotum, charitas uero est principium merendi proximum.

Existens in gratia, meretur ex condigno uitam æternam ratione gratiæ, sed tantum ex congruo ratione liberi arbitrij.

Homo quolibet actu meritorio, meretur augmentum gratiæ, sed non statim augetur.

Aliquis per bona opera potest alteri mereri augmentum gratiæ.

Singulæ uirtutes merentur singula præmia.

Meritum uitæ æternæ, primo pertinet ad charitatem, secundo ad alias uirtutes.

Quilibet actus charitatis meretur uitam æternam.

Unus potest pro alio mereri, quantum ad dimissionem pœnæ.

Nobilius est aliquid habere ex merito, quàm sine merito.

Meritum

DOCTRINA SCHOLASTICA

Meritum condigni innititur iustitiæ, meritū congrui soli misericordiæ.

Meritum propriè dicitur respectu æternorum bonorum.

Quanto est magis arduum opus, tanto est magis meritorium ratione bonitatis, non quidem ratione difficultatis, nisi per accidens maioris conatus & attentionis.

Meritum martyris etiam minimi est maius secundum genus operis, merito cuiuscunq; cōfessoris, non autem essentialiter.

Meritum est æquale præmium uitæ æternæ, æqualitate quantitatis, imò æqualitate proportionis.

Quantitas meriti potest attendi ex duobus, ex difficultate & bonitate operis, & ex voluntate & charitate operantis.

Labor maior est magis meritorius, quam labor minor, tripliciter: ratione maioris charitatis, ratione nobilioris operis, & ratione magis difficilis operis.

Actus intensior parvæ charitatis est magis meritorius præmij accidentaliter, quam actus remissus magnæ charitatis.

Qui ex charitate pro alio meretur, saltem merito congrui, magis sibi meretur.

Meritum est causa præmij.

Præmium duplex respondet merito, scilicet delectatio & gloria.

Præmium

Præmium accidentale dicitur ad quod directè merita non ordinantur, sed superadditur ex liberalitate retribuentis.

Potest sibi aliquis mereri perseverantiâ gloriæ, non autem viæ.

Homo ex solo libero arbitrio mereri potest. Etiam illi qui sunt in purgatorio merentur.

Patres veteris testamenti meruerunt sibi introitum paradisi, quo ad personam, non quo ad naturam.

Post mortem potest quis mereri præmium accidentale, & remissionem culpæ uenialis, quam diu est aliquo modo uiuat in purgatorio, non autem præmium essentialē.

Meritum est boni operis efficaciam, ad obtinendum id, quod non habetur, uel ad habendum iustus, quod habetur, unde per meritum non debito fit debitum, & ipsum debitum fit magis debitum, sic rex dat equum, quem miles nondum meruit, sed usu equi meretur eundem equum iam datum.

Meritum est triplex, congrui, digni & condigni.

Meritum congrui, est per quod disponitur subiectum, ut possit recipere gratiam secundum rationem diuinę iustitię, istud uocatur dispositio materię, quando quis facit quod in se est.

Meritum digni est idoneitas operantis, ad assequendum id, quod meretur.

SCHO.

SCHOLASTICA DO- ctrina.

Doctrina Diui Thomæ Aquinatis angelica est.

Doctrina Diui Thomæ confirmata est, quia Christus ad Thomam per imaginem crucifixi miraculose dixit: Bene scripsisti de me Thomas, Quam ergo mercedem accipies pro labore tuo? Qui respondit: Domine, Nisi te ipsum. Huius admirandæ confirmationis testis est omnis ciuitas Parthenopea, quæ præfatam imaginem summo ueneratur studio.

Eiusdem doctrina approbata quoque est à beatissima Virgine Maria, eidem apparente & dicente, doctrinam Thomæ filio suo esse acceptam. Testante hac fida narratione gestorum S. Thomæ.

Item D. Thomæ doctrina approbata est à sanctis apostolis Petro & Paulo, eidem apparentibus ac plurima reuelantibus.

Sanctus Thomas egregie exposuit sacras litteras per Aristotilem.

Nemo adhuc qui Thomam secutus est, unquam in hæresim uel errorem incidit.

Dogma Diui Thomæ semper tutissimum inuenitur, nunquam enim declinat à sententia quatuor doctorum ecclesiæ.

Diuus Bonauentura, eruditus, facilis, innocens,

cens, & paripateticus ubiq; inuenitur.

Albertus Magnus omnia siue humanitatis, siue diuinitatis didicit.

Ioannes Scotus acutus, uersatili ingenio pręditus, ingenuè disputans, patrum ac liberalium artium studia ueneratur.

Durandus ardens, cordatus, profundus, qui aut propria honestè tutatur, aut comiter dissidentes doctores reconciliat.

Petrus de palude, maturus legum memoria, dilucidus peripatetica disciplina, distinctus Thomistica eruditione, noua molitur scribere temperatus, suauis, & placidus comprobatur.

Ioannes Capreoli Tholosanus, in quo intellectus Thomisticae sapientiae residet, securus satis superq; est, amplius, solers, acutus & grauis, à rectè sentientibus iudicatur.

Thomas Caietanus uiuacis ingenij, catholicus semper & perspicax, nubilo nonnunquam scribendi genere spectatus, neq; barbarus, neq; angelici doctoris interpres habetur.

Syluester non ambiguus sparsa colligit, laboriosus, fidelis, partitur unita, dissoluit nodos, secernit abdita.

FRANCOFORTI, APVD CHRL.

sitanum Egenolphum, Mense
Maio.

M. D. XLI.

809005FS NPO
4129202

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

W. H. BROWN & CO.
111 N. 3rd St.
St. Louis, Mo.

